

PREUGOVOR ALARM

IZVEŠTAJ O NAPRETKU SRBIJE U KLASTERU 1

Jelena Pejić Nikić, ur.

Beograd, maj 2026.

5

23

32

24

18

PREUGOVOR

PREUGOVOR ALARM

IZVEŠTAJ O NAPRETKU SRBIJE U KLASTERU 1

Urednica:
Jelena Pejić Nikić

Beograd, maj 2026.

PREUGOVOR ALARM: IZVEŠTAJ O NAPRETKU SRBIJE U KLAS TERU 1
Maj 2026.

Izdavač

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, Beograd
www.bezbednost.org

Urednica

Jelena Pejić Nikić

Autori (abecednim redom)

Marija Anđelković, Miša Bojović, Miloš Đorđević, Zlata Đorđević, Gordana Grujičić, Tanja Ignjatović, Milan Igrutinović, Miroslava Jelačić Kojić, Miloš Jovanović, Nemanja Nenadić, Jelena Pejić Nikić, Predrag Petrović, Goran Sandić, Isidora Stakić, Tamara Vukasović

Dizajn i prelom

Srđan Ilić

ISBN-978-86-6237-279-6

Svi pojmovi koji su u tekstu upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

O PREUGOVORU

Koalicija prEUgovor jeste prva koalicija organizacija civilnog društva, koja je osnovana radi praćenja realizacije politika koje se odnose na pregovore o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, sa posebnim naglaskom na političke kriterijume i poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) pravnih tekovina Evropske unije. Koalicija se sastoji od sedam organizacija civilnog društva sa iskustvom u tematskim oblastima koje obuhvata klaster „Osnove”, i formirana je 2013. godine sa zadatkom da predlaže mere za podsticanje unapređivanja oblasti koje su relevantne za pregovarački proces. Cilj joj je da pomogne da se proces pristupanja Evropskoj uniji iskoristi za postizanje bitnog napretka u daljoj demokratizaciji srpskog društva.

www.preugovor.org

www.facebook.com/prEUgovor

www.twitter.com/prEUgovor

Organizacije članice prEUgovora su:

Akcija protiv trgovine ljudima (ASTRA)

www.astra.rs

Autonomni ženski centar (AŽC)

www.womenngo.org.rs

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)

www.bezbednost.org

Centar za primenjene evropske studije (CPES)

www.cpes.org.rs

Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS)

www.cins.rs

Grupa 484

www.grupa484.org.rs

Transparentnost Srbija (TS)

www.transparentnost.org.rs

O prEUgovor Alarm izveštaju

PrEUgovor Alarm: Izveštaj o napretku Srbije u Klasteru 1 je redovni, polugodišnji izveštaj iz senke, koji zajednički izrađuje i objavljuje sedam organizacija civilnog društva koje čine koaliciju prEUgovor. Alarm izveštaji predstavljaju kamen temeljac rada koalicije od njenog osnivanja i bave se praćenjem napretka i učinka Vlade Srbije u sprovođenju reformi vezanih za vladavinu prava. Izveštaji se prvenstveno fokusiraju na odabrane oblasti javnih politika u okviru Političkih kriterijuma, Poglavlja 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i Poglavlja 24 (Pravda, sloboda, bezbednost) procesa pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji, odnosno u okviru Klastera 1 po novoj metodologiji proširenja.

Alarm izveštaji prate u kojoj meri nadležni organi ispunjavaju svoje obaveze predviđene akcionim planovima za poglavlja 23 i 24, kao i druge srodne inicijative relevantne za vladavinu prava (npr. Izveštavanje Ujedinjenim nacijama i Savetu Evrope o pojedinim konvencijama). U Alarmima, članovi prEUgovora ocenjuju stepen ispunjenja relevantnih preporuka, aktivnosti i pridržavanje vremenskog okvira, pružaju kvalitativnu analizu zakonodavnih i političkih inicijativa i procenjuju u kojoj meri su ove odredbe usklađene sa regulatornim okvirom EU. Izveštaji ne pokrivaju sve oblasti javnih politika iz Klastera 1, niti imaju nameru da pruže sveobuhvatnu ocenu vladinog programa reformi. Izveštaji se fokusiraju na ključne politike iz navedenih oblasti, one koje odgovaraju oblasti stručnosti svake organizacije članice i u kojoj poseduju relevantno znanje i iskustvo. Dodatno, Alarmi se fokusiraju na najznačajnije probleme u konkretnom periodu, zbog čega se njihov sadržaj i dužina mogu razlikovati u zavisnosti od reformskih prioriteta.

Prilikom pisanja izveštaja koalicija prEUgovor oslanja se isključivo na javno dostupne podatke, koji su relevantni za tekuće reformske procese. To uključuje zakone, podzakonske akte, strateške dokumente, analize i izveštaje državnih organa i međunarodnih organizacija, medijske izveštaje, zvanične izjave itd. Pored toga, prEUgovor se oslanja na nalaze drugih organizacija civilnog društva, istraživačke novinare, svedočenja i intervjuje relevantnih aktera. Na kraju, članovi prEUgovora pribavljaju značajnu količinu podataka tokom svog svakodnevnog rada i istraživanjima koja sprovode, što je inkorporirano u Alarm izveštaje i služi obogaćivanju nalaza te doprinosi informisanoj debati. Svaki izveštaj pisalo je nekoliko autora iz svake od sedam organizacija članica prEUgovora zajedničkim naporima. U zavisnosti od aktuelnosti i značaja drugih tema u okviru Klastera 1, koalicija nastoji da angažuje i spoljne autore iz drugih organizacija civilnog društva koje imaju ekspertizu u tim temama. Uspostavljene su najbolje prakse u vezi sa kontrolom kvaliteta, proverom činjenica, revizijom i uređivanjem nalaza. Međutim, ako se uprkos tome u izveštaju pojave greške ili propusti, to nije zbog zle namere autora, već zbog izazova u vezi sa obavljanjem posla ovog obima.

SADRŽAJ

O prEUgovoru	3
O prEUgovor Alarm izveštaju	4
Spisak skraćenica	8
Uvod sa sažetkom	10
1. DEMOKRATIJA	14
1.1. Izbori	14
1.1.1. Reforma izbornih uslova u povelju: Početak primene Zakona o jedinstvenom biračkom spisku	14
1.1.2. Nastavak reformi izbornih uslova – ubrzane izmene izbornih zakona bez suštinske javne rasprave	15
1.1.3. Kampanja za lokalne izbore potvrđuje odsustvo stvarne volje za reformom izbornih uslova	16
PREPORUKE	18
1.2. Rad Narodne skupštine	20
1.2.1. Svaka sednica jedna kontroverza	20
ALARM: Zakon o Generalštabu po meri investitora	21
1.2.2. Javna slušanja – izostanak rasprave o ključnim zakonima	25
1.2.3. Izbor članova Saveta REM: produžena institucionalna kriza, političko uslovljavanje i urušavanje integriteta izbornog procesa	25
1.2.4. Nastavak trenda tolerisane eskalacije neprihvatljive retorike u parlamentu	26
1.2.5. Odnos Narodne skupštine i Evropske unije: deklarativna evropska orijentacija i praktična institucionalna distanca	27
PREPORUKE	27
1.3. Upravljanje	28
ALARM: Sve manje javnosti u kreiranju politika pod plaštom ubrzanja pristupa EU	28
PREPORUKE	29
1.4. Položaj civilnog društva	30
ALARM: Ponižavajuće postupanje prema aktivistkinji u policijskoj stanici	32
PREPORUKE	34
2. REGIONALNA PITANJA I DOBROSUSEDSKI ODNOSI	35
2.1. Pitanja ratnog nasleđa	35
2.2. Odnosi Beograda i Prištine: nema značajnog napretka u dijalogu	36
2.3. Multilateralni odnosi: otkazani samit	37
2.4. Bilateralni odnosi: javne prepirke sa Hrvatskom obeležavaju period	38
PREPORUKE	41
3. JAVNI DISKURS O EVROPSKOJ UNIJI	42
4. POGLAVLJE 23 – PRAVOSUĐE I OSNOVNA PRAVA	44
4.1. Pravosuđe	44
ALARM: Nazadovanje kroz hitne i štetne zakonodavne izmene	44
PREPORUKE	49
4.2. Borba protiv korupcije	50
4.2.1. Borba protiv korupcije – loše međunarodne ocene i neozbiljan pristup obavezama	50
PREPORUKE	55
4.2.2. Rezultati u borbi protiv korupcije u 2025. godini	55
4.2.3. Javne nabavke	57
PREPORUKE	59
4.2.4. Borba protiv korupcije u policiji	60
PREPORUKE	62

4.3. Osnovna prava	63
4.3.1. Sloboda okupljanja	63
ALARM: Policijski pretres Rektorata Univerziteta u Beogradu	67
PREPORUKE	68
4.3.2. Načelo nediskriminacije i položaj osetljivih (ranjivih) društvenih grupa	69
ALARM: Govor mržnje se normalizuje u javnom diskursu	71
PREPORUKE	75
4.3.3. Rodna ravnopravnost i nasilje prema ženama	76
ALARM: Izmene i dopune Porodičnog zakona su proceduralno i sadržinski manjkave	80
PREPORUKE	84
4.3.4. Prava deteta	85
PREPORUKE	88
4.3.5. Zaštita podataka o ličnosti	89
ALARM: Kršenje medijske etike i zaštite podataka o ličnosti radi politizacije smrti studentkinje	91
PREPORUKE	93
5. POGLAVLJE 24 – PRAVDA, SLOBODA I BEZBEDNOST	94
5.1. Reforma policije	94
ALARM: Talas smena i kontroverznih imenovanja u policiji	98
PREPORUKE	101
5.2. Migracije i azil	102
PREPORUKE	107
5.3. Borba protiv organizovanog kriminala	108
ALARM: Tužilaštvo za organizovani kriminal suočeno sa rastućim pritiscima i institucionalnim opstrukcijama	108
PREPORUKE	114
5.4. Suzbijanje i borba protiv trgovine ljudima	115
5.4.1. Značajni događaji u oblasti trgovine ljudima	115
5.4.2. Trendovi u oblasti suzbijanja i borbe protiv trgovine ljudima	118
5.4.3. Statistika ASTRA Tima za podršku žrtvama u 2025. godini	124
PREPORUKE	125
5.5. Borba protiv terorizma i nasilnog ekstremizma	127
ALARM: Batine i otmica opozicionog aktiviste	128
PREPORUKE	130

Spisak istraživačkih priča

Istraživačka priča 1 Rekordna potrošnja SNS-a na lokalnim izborima	18
Istraživačka priča 2 Novinari na udaru kod Čacilenda	33
Istraživačka priča 3 Osuđeni navijač angažovan na EXPO-u	59
Istraživačka priča 4 Radni sporovi koji traju godinama	73
Istraživačka priča 5 Ilegalan rad na gradilištima EXPO-a	119

Spisak tabela i grafikona

Tabela 1 Zvanična statistika gonjenja za „koruptivna” krivična dela u periodu 2024-2025.	56
Tabela 2 Statistika za četiri osnovna koruptivna krivična dela za period 2024-2025.	56
Tabela 3 Vrednost svih nabavki u Republici Srbiji u 2025. godini	57
Tabela 4 Broj sprovedenih testova integriteta i njihovi rezultati u periodu 2020–2025. godine	62
Tabela 5 Praksa Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti u periodu od 2020. do 2025. godine	90
Grafikon 1 Broj otkrivenih krivičnih dela i koruptivnih krivičnih dela, koje su izvršili službenici policije i zaposleni u MUP-u	61
Grafikon 2 Pozivi upućeni ASTRA SOS telefonu i broju 116000 tokom 2025. godine	124

SPISAK SKRAĆENICA

ANEM	Asocijacija nezavisnih elektronskih medija
AP	akcioni plan
AP 23	(revidirani) Akcioni plan za Poglavlje 23 pristupnih pregovora Srbije i Evropske unije
AP 24	(revidirani) Akcioni plan za Poglavlje 24 pristupnih pregovora Srbije i Evropske unije
BIA	Bezbednosno-informativna agencija
BiH	Bosna i Hercegovina
BIRN	Balkan Investigative Reporting Network
BVMN	Mreža za praćenje pograničnog nasilja
CEFTA	Centralnoevropska zona slobodne trgovine
CPI	Indeks percepcije korupcije
CPT	Komitet Saveta Evrope za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg kažnjavanja
DKP	diplomatsko-konzularno predstavništvo
DS	Demokratska stranka
EK	Evropska komisija
EP	Evropski parlament
EKLJP	Evropska konvencija o ljudskim pravima
ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
EU	Evropska unija
EXPO	Međunarodna specijalizovana izložba EXPO 2027
FATF	(međunarodna) Radna grupa za finansijske mere u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma
Frontex	Agencija Evropske unije za graničnu i obalsku stražu
GDPR	Opšta uredba EU o zaštiti podataka o ličnosti
GRECO	Grupa država protiv korupcije (u okviru Saveta Evrope)
GRETA	Grupa eksperata za suzbijanje trgovine ljudima
GREVIO	Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u okviru Saveta Evrope)
IPA	instrument pretpristupne pomoći Evropske unije
JJI	Jadransko-Jonska inicijativa
JZO	Jedinica za zaštitu određenih ličnosti i objekata (unutar MUP-a)
KJN	Kancelarija za javne nabavke
KZ	Krivični zakonik
LED	Direktiva EU o zaštiti podataka o ličnosti u svrhu sprovođenja zakona
LGBTIQ+	lezbejke, gej, biseksualne, transrodne, interseksualne, kvir osobe i dr.
MKTJ	Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju
MONEYVAL	Grupa eksperata za procenu mera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (u okviru Saveta Evrope)
MRMKS	Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova

NDSS	Nova demokratska stranka Srbije
NIS	Naftna industrija Srbije
NKEU	Nacionalni konvent o Evropskoj uniji
NUNS	Nezavisno udruženje novinara Srbije
OBI	Otvoreni Balkan (inicijativa)
OCD	organizacija civilnog društva
ODIHR	Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
PG	poslanička grupa
RA	Reformska agenda Republike Srbije
RG	radna grupa
REM	Regulatorno telo za elektronske medije
RTS	Radio-televizija Srbije
SAJ	Specijalna antiteroristička jedinica (unutar policije)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SBPOK	policajska Služba za borbu protiv organizovanog kriminala
SEPA	Jedinstveni evropski platni prostor
SNS	Srpska napredna stranka
SRCE	stranka Srbija centar
SSP	Stranka slobode i pravde
SUK	Sektor unutrašnje kontrole u MUP-u
TOK	Tužilaštvo za organizovani kriminal
UASC	maloletnici bez pratnje (eng. Unaccompanied and Separated Children)
UG	udruženje građana
UKP	Uprava kriminalističke policije
UN	Ujedinjene nacije
UNHCR	Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice
URS	Udruženje roditelja Srbije
v.d.	vršilac dužnosti
VJT	više javno tužilaštvo
YIHR	Inicijativa mladih za ljudska prava
ZJN	Zakon o javnim nabavkama
ZKP	Zakonik o krivičnom postupku
ZLF	Zeleno-levi front

UVOD SA SAŽETKOM

U periodu od novembra 2025. do kraja aprila 2026. godine Srbija se vidljivo udaljila od ciljanog članstva u Evropskoj uniji i sklznula iz stagnacije u otvoreno nazadovanje. Nije više reč samo o upornom odbijanju vlasti da se prioritete reformske mere sprovedu do kraja, već i o poništavanju onoga što je do sada, iako nesavršeno, slavljeno kao uspeh – poput pravosudne reforme. Zarad zadržavanja političke kontrole nad institucijama, koje su se ohrabrile da rade svoj posao uprkos pritiscima, nevešto je prekinuta dosadašnja simulacija reformskih aktivnosti i dobrih namera. Potom je ta simulacija obnovljena punom parom osnivanjem novih tela i mehanizama i izradom brojnih propisa sa kojima se odveć kasnilo. Uporedo s tim, sistematski se sužava prostor za učešće javnosti u izradi zakona i javnih politika, i normativno i u praksi, što se, štaviše, formalno pravda potrebom za ubrzanjem reformi u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji.

Zloupotreba institucija, centralizacija moći, selektivna primena zakona i suzbijanje kritičkih glasova belodano se nastavljaju. Studentski pokret i opozicija zahtevaju raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora kao izlaz iz postojeće društvene i političke krize, ali se vlast i dalje nije odvažila na taj korak. U međuvremenu, lokalni izbori u pojedinim opštinama ponovo pokazuju izrazito neravnopravan teren za političku utakmicu u korist vladajućih partija, kao i dopunu suptilnih mehanizama uticaja na birače otvorenim zastrašivanjem. Talasom smena u policiji nastoji se cementirati politička kontrola nad ovim organom sile i (ne)spvođenja zakona koji je, uz medije, igrao ključnu ulogu u spornom upravljanju krizom. Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou udarila je u zid kad je došla na prag ministrima u vladi i aktivno se podriva, dok se nastoje prikazati što bolji statistički pokazatelji na papiru. Sprovođenje akcionih planova za poglavlja 23 i 24 sasvim je palo u senku Reformske agende, koja se u oblasti Osnova podjednako slabo primenjuje.

Izuzetno je važno to što iz Brisela stižu blagovremene, sve jasnije i direktnije poruke o negativnim trendovima u zemlji i njihovom odstupanju od evropskih vrednosti i standarda. Najava potencijalnog zamrzavanja fondova namenjenih Srbiji iz Plana rasta za Zapadni Balkan, kao odgovor na ove trendove, odjeknula je u javnosti kao primer dugo očekivane striktno primene mehanizma uslovljavanja, koji je od početka utkan u okvir pregovaračkog procesa i pojačan novom metodologijom proširenja.

Dok se u susedstvu slave lepe vesti, poput početka izrade pristupnog sporazuma Crne Gore sa EU i političke promene na izborima u Mađarskoj, čiji je odlazeći režim kvario evropski prosek vladavine prava i kočio njenu spoljnu politiku, srpska vlast sve više se izoluje i čak je odbila učešće na samitu EU-Zapadni Balkan prošlog decembra. Operativno članstvo Srbije u Jedinostvenom evropskom platnom prostoru (SEPA) od maja 2026. godine jedna je od retkih lepih vesti za domaće građane i privredu i jedan od pozitivnih primera postepene integracije u Evropsku uniju.

Iako su i dalje građani koji bi glasali za učlanjenje Srbije u EU brojniji od onih koji se tome protive, oni nemaju apsolutnu većinu. Nedavna istraživanja javnog mnjenja pokazuju da mnogi srpski državljani EU doživljavaju prvenstveno kao geopolitičkog aktera, a ne kao aktera zasnovanog na vrednostima, i sumnjičavi su prema namerama EU prema Srbiji u procesu proširenja. Koalicija prEUgovor ponovo ističe potrebu da evropski zvaničnici naprede komunikaciju sa javnošću u Srbiji i da se EU snažnije uključi u rešavanje aktuelne političke krize u zemlji, kako bi se obnovilo poverenje građana u njenu normativnu i transformativnu moć. Takođe, prEUgovor podseća da verodostojnost politike proširenja zavisi i od tempa kojim se Unija priprema za buduće prošireno članstvo, te apeluje da se taj proces ubrza, a države kandidati uključe u rasprave o neophodnim reformama.

POLITIČKI KRITERIJUMI

Iako se reforme **izbornih uslova** formalno predstavljaju kao sveobuhvatan odgovor na preporuke ODIHR-a, one u praksi pre deluju kao normativna adaptacija postojećeg stanja nego kao njegova suštinska transformacija. Zakonske intervencije sprovode se kroz ubrzane i često parcijalne procedure, uglavnom na inicijativu parlamentarne većine, što dodatno sužava prostor za smislenu učešće svih strana. Iako su uspostavljeni novi mehanizmi, poput Komisije za reviziju biračkog spiska, ključni problemi u praksi ostaju vidljivi u gotovo neizmenjenom obliku. To su pokazali i lokalni izbori koji su održani 30. novembra 2025. godine u tri opštine i 29. marta 2026. godine u deset opština i, odvijali su se u kontekstu institucionalne neravnopravnosti, intenzivne „funkcionerske kampanje” i nedovoljno transparentnog finansiranja.

Nastavljaju se ranije uočeni negativni trendovi u radu **Narodne skupštine**. Sednice se, čak i u periodima redovnog zasedanja, zakazuju retko, na dnevnom redu je najčešće preveliki broj tačaka, po kojima se uglavnom vodi objedinjena rasprava. Tako je bilo i sa usvajanjem godišnjeg budžeta, predloga za izglasavanje nepoverenja Vladi i spornih izmena seta pravosudnih zakona. Na pet redovnih sednica i jednoj vanrednoj, sa 31 danom zasedanja u periodu od šest meseci, Narodna skupština je uspela da razmotri i usvoji 149 tačaka dnevnog reda. Predsednica Skupštine ne sankcioniše nedolično ponašanje poslanika vladajuće većine, a Kodeks ponašanja se ne primenjuje. Narodni poslanici predlažu zakone kojima se bitno menjaju postojeća rešenja, i po hitnoj proceduri, čime se izbegava obavezno uključivanje javnosti i zainteresovanih strana. Izbor članova Saveta REM, nakon brojnih kontroverzi, još uvek nije završen. Vreme za postavljanje poslaničkih pitanja obezbeđeno je samo u novembru.

Napadi i pritisci na **civilno društvo** nastavili su se istim intenzitetom. Oni su obuhvatali fizičke napade, pretnje, digitalne napade i kampanje blaćenja usmerene protiv organizacija civilnog društva, aktivista i nezavisnih novinara. Obustava formalne saradnje između velikog dela civilnog društva i izvršne i zakonodavne vlasti takođe se nastavlja.

Regionalni odnosi Srbije nastavili su raniji trend stagnacije i pogoršanja. Ova putanja se i dalje delimično može pripisati reakciji vlasti na studentske i građanske proteste, kao i široj domaćoj situaciji. Nije bilo opipljivog napretka u normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine, niti je došlo do održive primene prethodno dogovorenih obaveza. Odluka hrvatskog predsednika da otkáže samit Brdo-Brioni procesa označava još niži nivo regionalnih odnosa i naglašava trenutnu poziciju Srbije.

POGLAVLJE 23

U izveštajnom periodu zabeleženo je ozbiljno nazadovanje Srbije u oblasti **pravosuđa**. Krajem januara 2026. godine Narodna skupština usvojila je paket hitnih izmena pravosudnih zakona, poznatih kao „Mrdićevi zakoni”, bez adekvatne procedure. Izjave predlagača i sadržina zakona ukazuju da je stvarni cilj bio jačanje političke kontrole nad tužilaštvom i zaustavljanje istraga korupcije i organizovanog kriminala koje su zahvatile i ministre u vladi. Stručna zajednica, Evropska komisija i Venecijanska komisija uputile su ozbiljne zamerke na postupak, sadržaj i posledice zakona i zatražile su njihovu suštinsku reviziju i obustavu primene. Izbore za članove Visokog saveta tužilaštva iz reda tužilaca obeležile su kontroverze, uz mešanje Ustavnog suda i Bezbednosno-informativne agencije. Mehanizmi zaštite samostalnosti tužilaca ostaju slabi i nedovoljno delotvorni.

Bobra protiv korupcije u Srbiji i dalje pokazuje ograničene rezultate u sprovođenju reformi i slab napredak u ispunjavanju međunarodnih preporuka. Ključna strateška dokumenta nisu donela očekivane efekte, dok su brojne aktivnosti odlagane ili ostale nerealizovane. To potvrđuju i međunarodne ocene, uključujući dalji pad Srbije na Indeksu percepcije korupcije i ograničen napredak u sprovođenju GRECO preporuka. Iako su tokom izveštajnog perioda vođeni pojedini postupci i istrage u slučajevima korupcije, uključujući i postupke protiv visokih javnih funkcionera, ukupni institucionalni odgovor i dalje je slab. Prema zvaničnim izveštajima, poboljšani su pojedini statistički pokazatelji u gonjenju korupcije, ali glavni nedostatak represivnog delovanja državnih organa je to što postoje brojni slučajevi gde je korupcija bila dokumentovana, a nije bila istražena. Skoro polovina vrednosti nabavki u Srbiji u 2025. godini dodeljena je uz izuzimanje od primene Zakona o javnim nabavkama.

I u ovom izveštajnom periodu beleži se snižavanje ljudskih prava i sloboda, što potvrđuju međunarodni indeksi i izveštaji. Pravo na **slobodu mirnog okupljanja** u Srbiji, iako se i dalje ostvaruje u masovnom obimu, danas se praktikuje nasuprot institucionalnom okviru države, a ne unutar njega. Odgovor države na proteste eskalirao je od selektivne represije ka koordinisanoj politici obuzdavanja zasnovanoj na četiri međusobno pojačavajuća instrumenta: krivično gonjenje predvodnika protesta za krivična dela ugrožavanja ustavnog poretka i dela povezana sa terorizmom; tolerisanu kontramobilizaciju i fizičke napade pristalica vladajuće stranke; nesprovođenje istrage o napadima na novinare; i direktno narušavanje univerzitetske autonomije upadom policije u Rektorat Univerziteta u Beogradu 31. marta 2026. godine.

Teško je sagledati razmere kršenja zabrane govora mržnje, koji nesmetano i koordinisano sprovode provladini mediji, kao i predstavnici vlasti. Rasprostranjena je **diskriminacija** u oblasti rada na osnovu političkog uverenja i sindikalnog organizovanja, uključujući i otkaze ugovora o radu. Rukovodioci javnih službi ne postupaju po mišljenju Poverenika za zaštitu ravnopravnosti. Žene su i dalje među najviše diskriminiranim društvenim grupama. U toku je rad na izmenama i dopunama strateškog dokumenta

za rodnu ravnopravnost i pratećeg akcionog plana. Zakon o rodnoj ravnopravnosti još uvek je pod suspenzijom. Žene u protestima navode iskustva nasilja, pretnji, seksističkih uvreda i poniženja, uz duboko nepoverenje u zaštitu institucija, posebno policije. Reproductivna prava i dalje su bez odgovarajuće pažnje.

Nacrt izmena i dopuna Porodičnog zakona izrađen je u simulaciji participativnog i transparentnog procesa i nije u potpunosti usklađen sa Istanbulskom konvencijom i EU propisima. Ignorirani su predlozi ženskih organizacija za unapređenje Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Seksualno **nasilje prema ženama** i dalje je marginalizovana tema, uz neefikasne postupke i izostanak osude. Istraživanja potvrđuju nedovoljno i netransparentno finansiranje specijalizovanih usluga za žene sa iskustvom nasilja. Iako je broj femicida smanjen, gotovo polovina ubijenih žena prethodno se obratila institucijama za zaštitu i pomoć. Nema podataka o tome da je formiran Vladin savet za sprečavanje nasilja u porodici. U pogledu **prava deteta**, u proceduri je izrada novog Programa za prevenciju i zaštitu dece od nasilja. Pritisci, pretnje i disciplinovanje učenika i nastavnika nastavljani su, u nameri da im se zabrani sloboda izražavanja mišljenja. Vršnjačko nasilje nije poraslo, ali je postalo brutalnije. Digitalno nasilje široko je rasprostranjeno i zahteva snažnu institucionalnu reakciju.

Tokom izveštajnog perioda nije bilo novosti u vezi sa izradom izmena Zakona o **zaštiti podataka o ličnosti** i krivičnih zakonika, dok je Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova prošao javnu raspravu u aprilu. Raste broj redovnih i vanrednih nadzora koje sprovodi Poverenik, ali većina rukovodilaca u ovoj instituciji i dalje je u v.d. statusu. Nezakoniti nadzor telefona i upotreba špijunskog softvera i dalje nemaju pravni epilog, dok se otkrivaju novi slučajevi zloupotreba. Iz novih nacrtova relevantnih propisa uklonjene su odredbe o biometrijskom nadzoru, ali se kamere sa takvom tehnologijom i dalje nabavljaju.

POGLAVLJE 24

Izveštajni period obeležili su značajni strukturni nedostaci i rastući stepen političkog uticaja na **rad policije**. Način na koji se vodila javna rasprava o Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima i predložena rešenja ne zadovoljavaju ciljeve iz Reformske agende. Postupanje policije tokom protesta, izbora, kao i prema novinarima i u odnosu prema obrazovnim institucijama, pokazuje obrasce neujednačenog i selektivnog delovanja, uključujući i slučajeve prekomerne upotrebe sile i izostanak odgovornosti. Česte kadrovske promene i kontroverzna imenovanja dodatno ukazuju na slabljenje profesionalne autonomije i jačanje političke kontrole nad policijom.

Radna migracija je nastavila da raste, dok značajni nedostaci u pravnoj zaštiti i sprovođenju propisa i dalje postoje. Istovremeno, iregularne **migracije** su dodatno opale, uz manji broj dolazaka, smanjen broj pokušaja prelazaka granice i nizak nivo popunjenosti prihvatnih kapaciteta, što potvrđuje niži ukupni intenzitet migracionih kretanja. Uprkos tome, krijumčarenje migranata i dalje je prisutno. Srbija i dalje funkcioniše pre svega kao tranzitna zemlja, s obzirom na to da većina migranata ne traži azil. Sistem prihvata je racionalizovan u skladu sa smanjenim prilivima.

Obrazac postupanja u oblasti **borbe protiv organizovanog kriminala** u Srbiji i dalje je pretežno reaktivan i fragmentisan, i pod jakim političkim uticajem. Rad Tužilaštva za organizovani kriminal (TOK) ograničen je nizom operativnih prepreka, učestalim procesnim opstrukcijama. Izmene pravosudnih zakona krajem januara otvaraju prostor za povećani politički uticaj i slabe operativne kapacitete TOK-a. Slučaj „Generalštab” posebno ilustruje složenost i političku osetljivost krivičnih istraga iz nadležnosti ovog tužilaštva. Pozitivan dosadašnji bilans Srbije u međunarodnoj saradnji suočava se sa potencijalnim nazadovanjem usled štetnih zakonskih izmena i upražnjenih pozicija.

Borbu protiv trgovine ljudima u Srbiji obeležio je nastavak izraženog raskoraka između formalno sprovedenih aktivnosti države i stvarne zaštite žrtava. Iako su nadležne institucije isticale usvajanje Zakona o trgovini ljudima, sprovođenje Programa za borbu protiv trgovine ljudima i pojedine normativne pomake, iz dostupnih nalaza proizlazi da ključne institucije ostaju suštinski neaktivne, spore ili selektivno efikasne tamo gde je potrebna konkretna zaštita žrtava i procesuiranje odgovornih. Tokom 2025. godine zabeležene su 242 prijave sumnje na trgovinu ljudima, dok je formalno identifikovano 75 žrtava i smanjen je broj podnetih krivičnih prijava za krivično delo trgovine ljudima. Država ostaje pasivna prema rastu radne eksploatacije, digitalnih oblika vrbovanja i ranjivosti stranih radnika i dece, dok najveći deo ranog

prepoznavanja, podrške i pritiska na institucije i dalje nose organizacije civilnog društva koje funkcionišu u potpunosti bez podrške države.

U izveštajnom periodu dodatno su potvrđeni nalazi da vladajuća partija u Srbiji funkcioniše kao antisistemski, nasilno-ekstremistički akter. Istovremeno, potvrđen je i već identifikovani obrazac njenog delovanja: inicijalni impuls za nasilje dolazi iz samog partijskog i državnog vrha, zatim se takvi narativi preuzimaju i intenziviraju kroz prorežimske medije, da bi na kraju bili operacionalizovani kroz organizovane akcije nasilnih lojalista na terenu. Strateški okvir za **borbu protiv nasilnog ekstremizma i terorizma** je izrađen, ali i dalje nije usvojen.

1. DEMOKRATIJA

1.1. IZBORI

Iako se reforme izbornih uslova formalno predstavljaju kao sveobuhvatan odgovor na preporuke ODIHR-a i deo procesa jačanja demokratskih standarda, njihova praktična realizacija pokazuje ograničen domet stvarnih promena. Normativne intervencije, uključujući izmene biračkog zakonodavstva i prateće institucionalne mehanizme, sprovode se kroz ubrzane i često parcijalne procedure, uz dominantno oslanjanje na inicijative iz redova parlamentarne većine, što dodatno sužava prostor za inkluzivan i javno vođen proces. Iako su uspostavljeni novi mehanizmi, poput Komisije za reviziju biračkog spiska, ključni problemi na koje godinama ukazuju ODIHR i civilno društvo – od zloupotrebe javnih resursa i neujednačenog finansiranja kampanja do ograničene transparentnosti i slabih kontrolnih mehanizama – u praksi ostaju vidljivi u gotovo neizmenjenom obliku. Na taj način se stvara jaz između deklarativnog reformskog okvira i stvarnog funkcionisanja izbornog sistema, u kojem institucionalne promene pre deluju kao normativna adaptacija postojećeg stanja nego kao njegova suštinska transformacija.

1.1.1. Reforma izbornih uslova u povelju: Početak primene Zakona o jedinstvenom biračkom spisku

Reforma Zakona o jedinstvenom biračkom spisku započeta je početkom 2025. godine kao deo šireg paketa izbornih reformi u okviru obaveza iz pregovaračkog Poglavlja 23 i preporuka ODIHR-a. Iako je u javnom diskursu predstavljena kao inkluzivan proces, njena implementacija od samog početka pokazuje napetost između formalno participativnog okvira i stvarne koncentracije odlučivanja u rukama političke većine. Radna grupa, u kojoj su do januara 2025. učestvovali predstavnici vlasti, opozicije i civilnog društva, imala je zadatak da obezbedi sprovođenje ODIHR preporuka u celosti, ali je proces vrlo brzo sužen na prioritetno pitanje revizije biračkog spiska, koje postaje centralna, a praktično i jedina komponenta šire izborne reforme.

Tokom rada Radne grupe izrađene su dve paralelne verzije nacrtu zakona, što je već u ranoj fazi ukazalo na nedostatak konsenzusa o osnovnim institucionalnim rešenjima. Jedan nacrt pripremila je organizacija Crta, dok je drugi izradio poslanik vladajuće većine Uglješa Mrdić. Ključni trenutak nastaje kada Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo odlučuje da u dalju proceduru uputi isključivo verziju predlagača iz vladajuće većine, čime se faktički narušava princip ravnopravnog tretmana različitih predloga unutar Radne grupe. Ovaj potez dovodi do povlačenja civilnih aktera iz procesa, dok je većina opozicionih to učinila nešto ranije.

U nastavku procesa, uz posredovanje međunarodnih aktera, uključujući ODIHR, te nakon što je grupa opozicionih poslanika formalno podnela svoj predlog dopuna zakona¹, dolazi do poboljšanja, naročito u delu o nadležnostima Komisije i njenog odnosa sa drugim organima, i postepenog usklađivanja različitih verzija teksta. Ipak, i pored toga što je tokom 2025. godine izrađeno čak dvanaest verzija nacrtu i organizovano devet javnih slušanja u Narodnoj skupštini, proces ostaje fragmentisan i obeležen nedostatkom političkog konsenzusa. ODIHR u više uzastopnih mišljenja tokom 2025. godine konstatuje određeni napredak, ali istovremeno upozorava da ključne preporuke, posebno one koje se odnose na institucionalnu nezavisnost i transparentnost mehanizama revizije, nisu u potpunosti ugrađene u finalni tekst. Štaviše, finalnu verziju zakonskog teksta, onu o kojoj se na kraju glasalo, Skupština nije ni podnela ODIHR na razmatranje, budući da neke od ranije datih primedaba ni u toj verziji nisu rešene. Konačan tekst zakona je takođe ostavio brojne pravne praznine, koje nisu otklonjene ni nakon što je Transparentnost Srbija na to ukazala poslaničkim grupama.²

1 N1, Poslanici nekoliko opozicionih stranaka predali Skupštini Predlog zakona o biračkom spisku, 12/10/2025

2 Transparentnost Srbija, O predlogu dopuna Zakona o jedinstvenom biračkom spisku, novembar 2025

Parlamentarna faza reforme odvija se ubrzano i bez proporcionalne javne debate u odnosu na značaj zakona. Nakon ulaska u proceduru 2. novembra 2025. godine, zakon je usvojen već 7. novembra po hitnom postupku. Ovakav vremenski okvir dodatno naglašava obrazac u kome se formalno složeni i politički osetljivi zakoni usvajaju u ubrzanim procedurama, uz ograničen kapacitet parlamenta da izvrši suštinsku kontrolu sadržaja.

Nakon usvajanja, Zakon stupa na snagu i otvara se faza institucionalne implementacije kroz formiranje Komisije za reviziju biračkog spiska. Iako je procedura imenovanja članova formalno sprovedena kroz javni poziv i skupštinsku odluku, sama struktura izbora i balans političkih aktera ostavlja otvoreno pitanje realne nezavisnosti ovog tela. Proces izbora je takođe obeležilo jedno kršenje procedure, kada je reč o članovima izabranim na predlog opozicionih stranaka. Nakon što su dve od tri najveće poslaničke grupe (po broju članova) odbile učešće (NDSS i SSP), poziv je upućen sledećim po brojnosti. Iz te grupacije je PG ZLF prihvatila poziv i nominovala člana, ali ni SRCE ni DS nisu. Stoga je, prema zakonskim odredbama, predsednik odbora za pravosuđe trebalo da uputi poziv na adrese tri sledeće PG po brojnosti, kako bi se imenovao nedostajući član. Međutim, pošto se SSP predomislila, i naknadno ipak predložila kandidata, taj predlog je uzet u obzir.

Komisija započinje rad početkom februara 2026. godine, usvaja interni okvir, metodologiju i plan rada, čime se formalno uspostavlja operativni mehanizam revizije biračkog spiska.

Ključni deo institucionalne izgradnje Komisije odnosi se na usvajanje pratećih dokumenata koji definišu njen operativni rad. Već na početnim sednicama u februaru 2026. godine Komisija usvaja Poslovnik o radu, kojim se uređuju interna pravila odlučivanja, način sazivanja sednica, kvorum i procedure glasanja, kao i mehanizmi interne koordinacije između članova. Nedugo zatim usvojen je i plan rada, koji definiše vremenski okvir revizije, prioritetne aktivnosti i faze analize biračkog spiska, kao i finansijski plan, kojim se određuju budžetski resursi i način korišćenja administrativne i tehničke podrške. U narednoj fazi, Komisija razvija dodatni set internih akata, uključujući odluke o formiranju radnih podgrupa i tehničkih timova zaduženih za analitičku obradu podataka. Posebno značajan korak predstavlja usvajanje Metodologije za reviziju biračkog spiska u aprilu 2026. godine, koja definiše tehničke kriterijume za proveru podataka, način ukrštanja administrativnih registara, kao i procedure za identifikaciju nepravilnosti i sistemskih grešaka. Ovaj dokument predstavlja ključni operativni instrument rada Komisije, jer određuje standarde po kojima se procenjuje tačnost i ažurnost biračkog registra.

Uprkos formalnoj zaokruženosti ovog institucionalnog okvira, implementaciona faza otvara niz strukturnih izazova koji ukazuju na ograničenja u praktičnoj primeni usvojenih dokumenata. Komisija je, i pored usvojenih procedura, prema navodima pojedinih članova iz redova opozicije, suočena sa problemima u pristupu podacima, tehničkim ograničenjima i neujednačenom saradnjom administrativnih organa, što dovodi u pitanje punu operativnost metodološkog okvira koji je formalno usvojen.

1.1.2. Nastavak reformi izbornih uslova – ubrzane izmene izbornih zakona bez suštinske javne rasprave

Predložene izmene izbornih zakona, koje su ušle u skupštinsku proceduru početkom novembra 2025. godine, predstavljaju pokušaj vlasti da pokaže kako nešto radi na unapređenju izbornih uslova i ispunjavanju ODIHR preporuka, ali ujedno i primer sve izraženijeg trenda normativnih intervencija koje se sprovode mimo inkluzivnog i javno vođenog konsultativnog procesa. Reč je o setu izmena Zakona o izboru narodnih poslanika i pratećih izbornih propisa, koje je u proceduru uputio narodni poslanik iz vladajuće većine - Miroslav Petrašević, a ne Vlada kao redovni predlagač sistemskih zakona, što dodatno ukazuje na praksu „parlamentarnog zaobilaženja” standardnih faza izrade javnih politika, uključujući javne rasprave i međuresorna usaglašavanja. Pre nego što su zakoni formalno predloženi, oni su podeljeni sa delom javnosti i ODIHR. Sa stanovišta procedure je najspornija činjenica bila ta što je predstavljeno da je nacrt zakona „izradila skupštinska služba”, iako Služba Narodne skupštine nema nikakva zakonska ovlašćenja kada je reč o izradi propisa.

Analize Crte i drugih aktera civilnog društva ukazuju da predložene izmene, iako predstavljene kao odgovor na preporuke ODIHR-a, u suštini sadrže ograničen broj tehničkih i administrativnih intervencija, poput određenih korekcija u radu biračkih odbora, unapređenja obuka izbornih tela i manjih proceduralnih

izmena u vezi sa kandidovanjem i administriranjem izbornog procesa.³ S druge strane, ključne ODIHR preporuke koje se odnose na jačanje nezavisnosti izborne administracije, unapređenje mehanizama kontrole biračkog spiska, veću transparentnost finansiranja kampanje i efikasne mehanizme zaštite od zloupotreba javnih resursa ostaju samo delimično ili uopšte neadresirane.

ODIHR je u prethodnim mišljenjima naglašavao potrebu za sistemskim reformama, dok civilno društvo ocenjuje da se kroz ove izmene pretežno reprodukuje postojeći institucionalni okvir, uz ograničene korekcije koje ne zadiru u suštinu problema. Posebno se ističe zabrinutost da se izmene pripremaju i usvajaju kroz ubrzane procedure, uz minimalan prostor za javnu raspravu i ograničeno učešće stručne i šire javnosti, čime se nastavlja trend smanjivanja transparentnosti u zakonodavnom procesu.

U svom mišljenju od 6. marta 2026. godine, nakon što su vlasti u Srbiji uputile su zahtev ODIHR-u 2. februara 2026. godine da izradi mišljenje o predloženim izmenama tri izborna zakona: Zakona o izboru narodnih poslanika, Zakona o lokalnim izborima i Zakona o Ustavnom sudu, posebno je istaknuto da predložene izmene ne zadiru u fundamentalne elemente izbornog pravnog okvira, odnosno da ne menjaju njegove ključne strukturalne odrednice, ali da istovremeno direktno adresiraju deo preostalih ODIHR preporuka. Upravo ta dvostruka ocena ograničenog obima, ali ipak konkretnog doprinosa određuje i ambivalentan karakter predloga: s jedne strane prepoznat je određen napredak, dok se s druge strane ukazuje da reforme nisu sveobuhvatne i da ne obuhvataju širi skup sistemskih pitanja. ODIHR je dodatno naglasio međunarodnu praksu prema kojoj se suštinske izmene izbornog zakonodavstva ne bi trebalo sprovoditi neposredno pred izbore, imajući u vidu predstojeće izborne cikluse u Srbiji tokom 2026. godine. Iako su izmene ocenjene kao ograničen pomak u pravcu usklađivanja sa standardima, ODIHR je ponovio da se suštinski napredak može postići samo kroz inkluzivan, pravovremen i sveobuhvatan proces reforme, uz široko učešće svih relevantnih aktera i izgradnju političkog konsenzusa.⁴

Predlozi izmena o kojima je reč se odnose na nekoliko ključnih pitanja. Najkontroverznije je rešenje prema kojem isti birač može potpisom podržati više lista. To jeste u skladu sa preporukama ODIHR, ali je prema ranijim ocenama gotovo svih aktera u Srbiji, takva promena bila nepotrebna, a mnogi smatraju da je i štetna. Druga bitna promena odnosi se na priznavanje statusa manjinske političke stranke, gde ni novopredložena rešenja nemaju potencijal da spreče sve vidove zloupotreba koje su uočene u dosadašnjoj praksi. Budući da je reč o veoma složenom pitanju, čini se, štaviše, da nije ni moguće propisati adekvatno rešenje koje bi sprečilo zloupotrebe u ovoj oblasti, sve dok je na snazi aktuelni način glasanja, u kojem manjinske liste učestvuju na opštim izborima (a ne na izborima za određeni broj garantovanih mandata), ali sa značajno manjim cenzusom. Sa stanovišta sprovođenja izbora najznačajnija je nevelika dopuna Zakona o Ustavnom sudu, kojom je propisan rok za taj organ da odluči u izbornim sporovima.

1.1.3. Kampanja za lokalne izbore potvrđuje odsustvo stvarne volje za reformom izbornih uslova

Lokalni izbori u Srbiji, koji su održani 29. marta 2026. godine, u deset opština: Arandelovac, Bajina Bašta, Bor, Kladovo, Knjaževac, Kula, Lučani, Majdanpek, Sevojno i Smederevska Palanka, odvijali su se u kontekstu koji Transparentnost Srbija već godinama opisivala kao kombinaciju institucionalne neravnopravnosti, intenzivne „funkcionerske kampanje” i nedovoljno transparentnog finansiranja. Crta je u svom monitoringu dokumentovala intenzivno prisustvo javnih funkcionera u kampanji, kroz česte posete opštinama, otvaranja projekata i javne događaje koji se vremenski poklapaju sa izbornim aktivnostima, pri čemu je posebno ukazano na to da takve aktivnosti stvaraju strukturalnu prednost vladajućim akterima. Analiza pokazuje da su u pojedinim opštinama uoči izbora zabeležene višestruke posete ministara i državnih funkcionera u kratkom vremenskom periodu, što je u nekim slučajevima uključivalo i više od deset javnih događaja dnevno u različitim mestima.⁵

Transparentnost Srbija (TS) je ukazala na niz problema u finansiranju kampanje, posebno u vezi sa budžetskim transferima i dinamikom trošenja javnih sredstava. Sistem budžetske raspodele ne obezbeđuje

3 Crta, [Analiza](#) predloženih izmena izbornih zakona, 23/04/2026

4 ODIHR, [Opinion](#) on draft amendments to three pieces of serbia's election-related legislation, 06/03/2026

5 Crta, [Crta](#) o predizbornoj kampanji: Fantomske liste i stvarne zloupotrebe, 25/03/2026

uslove za ravnopravno nadmetanje učesnika izbora. To naročito pogađa lokalne grupe građana koje za protivnika na izborima imaju velike parlamentarne stranke. Razlike u finansijskim mogućnostima naročito dolaze do izražaja u situacijama poput one koja je bila zabeležene i na ovim lokalnim izborima - da se značajan deo kampanje vodi preko nacionalnih medija. Dok Zakon dopušta parlamentarnim strankama da za lokalnu kampanju koriste i sredstva iz republičkog budžeta za finansiranje njihovog redovnog rada, drugi učesnici imaju više nego skromnu potporu iz lokalnih budžeta, ako ona uopšte bude obezbeđena.⁶

TS je zabeležila i da su preliminarni izveštaji o finansiranju kampanje, objavljeni na sajtu Agencije za sprečavanje korupcije, pokazali velike razlike u prijavljenim troškovima između političkih subjekata, pri čemu su dominantne liste imale višestruko veće budžete u odnosu na konkurenciju. Poseban problem, prema Transparentnosti Srbija, predstavlja razlika između formalno prijavljenih i stvarnih troškova kampanje. TS ukazuje da preliminarni izveštaji Agencije ne obuhvataju sve kategorije troškova, posebno one koje se odnose na indirektno finansiranje kampanje kroz javna preduzeća, lokalne budžete ili institucionalne promotivne aktivnosti. Dodatno, ukazuje se na praksu koja otežava kontrolu - deo troškova se evidentira nakon izborne kampanje ili kroz naknadne korekcije izveštaja, što smanjuje mogućnost pravovremene javne kontrole. Ovakav okvir, prema TS, stvara situaciju u kojoj se realni obim kampanje može samo delimično rekonstruisati.⁷

Jedan od nalaza TS odnosi se i na budžetsko finansiranje kampanje, gde se konstatuje da su sredstva iz lokalnih i republičkih budžeta često nedovoljno jasno planirana i kasno alocirana. To dovodi do toga da deo finansiranja kampanje ima ad hoc karakter, što dodatno pogoduje političkim akterima koji imaju direktan pristup izvršnoj vlasti i budžetskim resursima.

U delu koji se odnosi na postupanje Agencije za sprečavanje korupcije, Transparentnost Srbija beleži da su brojne prijave o kršenju propisa u kampanji ili odbačene ili rešavane sa ograničenim efektom. Time se, prema oceni TS, smanjuje preventivna uloga kontrolnih mehanizama, posebno u segmentu sprečavanja zloupotrebe javnih resursa.⁸

I lokalni izbori održani u Negotinu, Mionici i Sečnju krajem novembra 2025. godine potvrdili su iste nalaze o odsustvu suštinskog napretka u izbornim uslovima, uprkos višegodišnjim preporukama ODHR-a i najavama reformi. Transparentnost Srbija je ukazala da su tokom kampanje ostali prisutni gotovo svi ranije identifikovani problemi: intenzivna funkcionerska kampanja, nejasno finansiranje promotivnih aktivnosti i ograničen institucionalni nadzor. Zabeleženo je učestalo učešće ministara i drugih javnih funkcionera kroz obilazak infrastrukturnih projekata i promotivne događaje organizovane neposredno pred izbore, čime je vladajućim akterima omogućena značajna institucionalna prednost u odnosu na ostale učesnike izbora. TS je istovremeno ukazala i na probleme u vezi sa finansiranjem kampanje i nepravilno planiranje budžetskih sredstava za potrebe kampanje.⁹ Tokom izbornog dana zabeleženi su pritisci na birače, navodi o kupovini glasova, incidenti i neadekvatno postupanje institucija nadležnih za zaštitu integriteta izbora. Nacionalni konvent o Evropskoj uniji ocenio je da ovi izbori nisu bili ni slobodni ni fer.¹⁰

Ukupno posmatrano, lokalni izbori pokazali su kontinuitet tri paralelna procesa: intenzivnu funkcionersku kampanju koja strukturalno favorizuje vlast, finansijsku neravnotežu između političkih aktera i ograničenu efikasnost institucionalnih mehanizama kontrole. Iako formalni okvir finansiranja i nadzora postoji, ključni problemi nisu samo u nedostatku pravila, već u njihovoj neujednačenoj primeni i slaboj sposobnosti institucija da obezbede jednak izborni teren.¹¹

6 Transparentnost Srbija, *Budžetsko finansiranje kampanje – skromni iznosi, koji nisu planirani na vreme*, 26/03/2026

7 Transparentnost Srbija, *Šta se (ne) vidi iz preliminarnih izveštaja o troškovima kampanje*, 26/03/2026

8 Transparentnost Srbija, *Odluke Agencije o prijavama TS zbog kršenja propisa u kampanji*, 26/03/2026

9 Transparentnost Srbija, *„Izbori u Mionici, Negotinu i Sečnju – ministri udarnički u kampanji, nepravilnosti u finansiranju“*, 25. 11. 2025

10 Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, *„Lokalni izbori u Negotinu, Mionici i Sečnju nisu bili ni slobodni ni fer“*, 2. 12. 2025

11 O postupanju policije tokom izbornog dana čitajte u odeljku o reformi policiju u ovom izveštaju.

Istraživačka priča 1 Rekordna potrošnja SNS-a na lokalnim izborima

Na lokalnim izborima u Negotinu, Mionici i Sečnju, održanim 30. novembra 2025. godine, SNS je za izbornu kampanju izdvojila ukupno oko 12 miliona dinara – više nego u bilo kojoj prethodnoj kampanji otkako je na vlasti u tim opštinama. CINS-ova analiza izveštaja¹² Agencije za sprečavanje korupcije o troškovima izborne kampanje pokazuje da ta suma više od tri puta prevazilazi SNS-ove troškove za poslednja tri izborna ciklusa za sve opštine zajedno. Najviše je uloženo u kampanju u Negotinu, pre svega na bilborde i oglašavanje u lokalnim medijima, dok je u Mionici najveći deo novca otišao na pripremu stranačke konvencije.

Stručnjaci navode da ovakva potrošnja govori o političkom značaju ovih izbora, ali ukazuje i na nepravičan sistem finansiranja kampanja koji parlamentarnim strankama daje prednost, jer novac koji dobijaju iz republičkog budžeta za redovan rad mogu da usmere u lokalne kampanje. Izbore su obeležile i ozbiljne nepravilnosti, uključujući napade na posmatrača i nejasnu granicu između državnih i stranačkih aktivnosti.

PREPORUKE

- Vlada i Skupština treba bez odlaganja da preduzmu sve neophodne mere za unapređenje Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Zakona o sprečavanju korupcije tako što će tokom konsultativnog procesa u obzir uzeti sve preporuke ODIHR-a i organizacija civilnog društva.
- Odluke Agencije za sprečavanje korupcije o odbacivanju prijave tokom kampanje moraju biti podvrgnute kontroli, a sama Agencija treba da ima zakonsku obavezu da kontrolu zakonitosti postupanja stranaka, funkcionera i drugih lica tokom kampanje vrši po službenoj dužnosti.
- Tužilaštvo treba da deluje proaktivno na početku izborne kampanje; treba da edukuje javnost o krivičnim delima vezanim za izbore, kupovini glasova i nezakonitom finansiranju kampanje, kao i da ih informiše o otvorenim mehanizmima za prijavljivanje zloupotreba.
- Tužilaštvo bi trebalo da ispita sve sumnje u vezi sa izbornom kampanjom iz 2023, 2024, i 2025. i 2026. godine, koje se odnose na kupovinu glasova i nezakonito finansiranje kampanje, bez obzira na to da li je bilo krivičnih prijava ili samo optužbi u medijima ili na društvenim mrežama, kao i da obavesti javnost o postupanju po podnetim krivičnim prijavama i po službenoj dužnosti.
- Agencija i tužilaštvo bi trebalo da ispituju pitanje finansiranja i oglašavanja stranačkih javnih skupova čiji organizator formalno nije politička stranka, kao i medijske navode o plaćanju naknade građanima koji su učestvovali na tim javnim okupljanjima, vršenju pritiska na zaposlene u javnom sektoru u istom cilju ili učešća javnih preduzeća u organizaciji ovakvih događaja.
- Prostor za funkcionersku kampanju treba smanjiti izmenom člana 50 Zakona o sprečavanju korupcije, odnosno ograničavanjem promotivnih aktivnosti funkcionera u službenom svojstvu tokom čitavog trajanja kampanje.
- Kako bi se sprečila zloupotreba javnih resursa radi sticanja naklonosti birača u vidu skrivene/ indirektno kupovine glasova, treba zabraniti svaku vanrednu podelu novca i socijalnih davanja (uz strogo regulisane dozvoljene izuzetke). U ovo bi morali biti uvršteni i otpis dugova i zapošljavanje u javnom sektoru (uz striktno regulisane moguće izuzetke).
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave treba da objavljuju statističke podatke o promeni prebivališta lica tako da omogućе analizu i utvrđivanje mogućih manipulacija preseljavanjem birača.

12 Maja Repić. "SNS i najskuplji izbori od dolaska na vlast u Negotinu, Mionici i Sečnju", CINS, februar 2026

- Trebalo bi obezbediti punu primenu izmena Zakona o jedinstvenom biračkom spisku. EU bi trebalo da pokaže jednako interesovanje za sprovođenje zakona i njegove učinke kao što je pokazala za njegovo usvajanje.
- Krivični zakonik treba izmeniti kako bi se uključili svi poznati načini/modaliteti kupovine glasova, koji su do sada identifikovani u praksi, a potrebno je uskladiti ga i sa zakonima koji regulišu izbore.
- Izmenama zakona propisati da tužilaštva zadužena za suzbijanje korupcije imaju nadležnost da deluju u slučajevima nezakonitog finansiranja kampanja.
- Potrebno je revidirati sistem raspodele budžetskih sredstava za kampanju kako bi se omogućila raspodela sredstava u ranoj fazi kampanje, s tim da pojedinačni iznos po učesniku u kampanji ne treba da bude povezan sa ukupnim i konačnim brojem učesnika, kako je to propisano važećim pravilima.
- Potrebno je precizno regulisati zloupotrebu javnih resursa putem interneta i društvenih medija ministarstava, drugih institucija i državnih organa radi pozitivnog ili negativnog promovisanja političkih opcija.
- Izveštaje o finansiranju kampanja treba objaviti u formatu koji je prilagođen korisnicima, tako da ih je moguće pretraživati na internet stranici Agencije za sprečavanje korupcije.
- Potrebno je unaprediti obrazac za podnošenje izveštaja o finansiranju kampanje kako bi se uvrstili novi mehanizmi promocije (kao što su društvene mreže, internet platforme itd.).

1.2. RAD NARODNE SKUPŠTINE

Na pet redovnih sednica i jednoj vanrednoj, sa 31 danom zasedanja u periodu od šest meseci, Narodna skupština je uspela da razmotri i usvoji 149 tačaka dnevnog reda. Godišnji budžet, predlog za izglasavanje nepoverenja Vladi, izmenu seta pravosudnih zakona i druga akta razmatrani su u objedinjenim raspravama. Ranije uočeni negativni trendovi se nastavljaju; sednice se, čak i u periodima redovnog zasedanja, zakazuju retko, na dnevnom redu je najčešće preveliki broj tačaka dnevnog reda, vode se objedinjene rasprave po nepovezanim tačkama, predsednica parlamenta ne sankcioniše nedolično ponašanje poslanika vladajuće većine, a Kodeks ponašanja se ne primenjuje.

Ovaj period je obeležio jedan novi, takođe negativan trend. Narodni poslanici predlažu zakone kojima se bitno menjaju postojeća rešenja, poput izmena u pravosuđu za koje se u javnosti sumnja da bi umanjile samostalnost tužilaca, donošenja posebnog zakona za Generalštab ili izmena u cilju promena izbornih uslova u skladu sa ODIHR preporukama. Na ovaj način izbegava se obavezno uključivanje javnosti i zainteresovanih strana. Kada je reč predlozima izbornih propisa održana su neobavezujuća javna slušanja. Javna slušanja su takođe organizovana u vezi sa predstavljanjem kandidata za članove Saveta REM, kao i neposredno pred donošenje budžeta i završnog računa. Izbor članova Saveta REM, nakon brojnih kontroverzi, još uvek nije završen. Vreme za postavljanje poslaničkih pitanja obezbeđeno je samo u novembru.

1.2.1. Svaka sednica jedna kontroverza

Druga sednica Drugog redovnog zasedanja održana je 4. novembra 2025. godine. Na dnevnom redu našlo se ukupno osam tačaka, među kojima su se izdvojila dva zakona od posebnog značaja za javnost: Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o jedinstvenom biračkom spisku i Predlog zakona o posebnim postupcima radi realizacije projekta revitalizacije i razvoja lokacije u Beogradu između ulica Kneza Miloša, Masarikove, Birčaninove i Resavske (U javnosti poznatiji kao Zakon o Generalštabu). Već na početku sednice, na predlog narodnog poslanika vladajuće većine, Milenka Jovanova, prihvaćeno je da se o svim tačkama vodi zajednički načelni i jedinstveni pretres. Ovakva odluka, iako nije neuobičajena, ima značajne posledice: ona suštinski onemogućava detaljnu raspravu o pojedinačnim zakonskim rešenjima. Dodatno, odluka da se rasprava u pojedinostima o tačkama 1 do 5 obavi odmah po završetku načelne rasprave ukazuje na ubrzan tempo rada, koji ne ostavlja prostor za dublju analizu predloženih rešenja. Drugog dana rada, 5. novembra, dnevni red je proširen uvođenjem nove, devete tačke dnevnog reda - Liste kandidata za izbor članova Saveta Regulatornog tela za elektronske medije, i to po hitnom postupku. Ova praksa naknadnog proširivanja dnevnog reda dodatno umanjuje predvidivost rada parlamenta i ograničava mogućnost javnosti i poslanika da se adekvatno pripreme.

Sličan obrazac nastavljen je i tokom Treće sednice Drugog redovnog zasedanja, koja je započeta 25. novembra 2025. godine. Ova sednica bila je obimna, sa čak 58 tačaka dnevnog reda. U njenom fokusu nalazio se Predlog zakona o budžetu Republike Srbije za 2026. godinu, zajedno sa više pratećih finansijskih planova, kao i Predlog zakona o završnom računu budžeta za 2024. godinu. I u ovom slučaju prihvaćen je predlog da se o svim tačkama vodi zajednički načelni i jedinstveni pretres. Ova odluka ima posebnu težinu imajući u vidu da je budžet najvažniji zakon koji parlament usvaja, jer definiše prioritete javne potrošnje i ekonomsku politiku države. Objedinjavanje rasprave o budžetu sa desetinama drugih tačaka značajno umanjuje mogućnost suštinske kontrole izvršne vlasti.

Na istoj sednici usvojeno je i autentično tumačenje Zakona o Generalštabu, gde je kroz skupštinski postupak faktički izvršena intervencija u već usvojeni Zakon bez primene standardne zakonodavne procedure. Autentično tumačenje usvojeno je samo 20 dana nakon usvajanja Zakona. Prema nalazima Transparentnosti Srbija, ovakav pristup predstavlja zloupotrebu instituta autentičnog tumačenja, jer se on koristi ne radi razjašnjenja pravne norme, već za njeno suštinsko preoblikovanje i proširenje dejstva, uključujući i potencijalno retroaktivno delovanje. Time se zaobilaze redovne faze zakonodavnog procesa, uključujući javnu raspravu i stručne konsultacije, što dodatno slabi transparentnost i kvalitet odlučivanja. Posebno je problematično što je postupak sproveden ubrzano i u uskom institucionalnom okviru, bez adekvatnog uključivanja stručne javnosti i bez sveobuhvatne ustavnopravne analize u ranoj fazi. Ovakva praksa doprinosi pravnoj nesigurnosti, jer otvara prostor da se kroz naknadna tumačenja menja smisao zakona mimo jasno izražene volje zakonodavca u trenutku njegovog usvajanja.¹³

13 Danas, [Pravni fijasko oko leks specijalisa za Generalštab](#), 25/11/2025

ALARM: Zakon o Generalštabu po meri investitora

Proces donošenja i primene tzv. „leks specijalisa” za Generalštab obeležen je nizom ozbiljnih proceduralnih i pravnih manjkavosti koje su ozbiljno narušile pravni poredak. Sam zakon je usvojen po hitnom postupku i bez javne rasprave, jer su formalni predlagači bili poslanici, čime su zaobidene obaveze analize efekata i konsultacija sa nadležnim institucijama. Istovremeno, prema ocenama Transparentnost Srbija, ovakav pristup predstavlja kombinaciju „ozakonjenja kršenja zakona i prilagođavanja pravila konkretnom projektu”, uz ozbiljan rizik od korupcije i netransparentnog ugovaranja bez tendera. Dodatni problem je činjenica da je zakon intervenisao u pojedinačne upravne akte, čime je narušeno načelo podele vlasti, dok su stručnjaci ukazivali i na njegovu potencijalnu neustavnost, kako kroz narušavanje načela podele vlasti, tako i zbog ukidanja zaštite kulturnog dobra. Transparentnost zakonodavnog procesa, koja je i inače bila minimalna, dodatno je umanjena unošenjem ključnih štetnih odredaba – o legalizaciji ranije vođenih pregovora i potpisanih ugovora - kroz amandmane poslanika vladajuće većine.¹⁴

Posebno kontroverzan korak predstavlja naknadno predloženo autentično tumačenje, koje nije imalo za svrhu da pojasni usvojenu normu, već da se retroaktivno proširenje njenog dejstva na šire urbanističko područje i veći broj upravnih akata. Sve to je ocenjeno kao „trostruko pravno nasilje”.¹⁵ Ubrzo su podnete inicijative za ocenu ustavnosti, a izazvalo je brojne reakcije stručne i političke javnosti, čime je slučaj Generalštaba postao ilustrativan primer kako ad hoc zakonodavstvo može ugroziti pravnu sigurnost, jedinstvo pravnog sistema i osnovna ustavna načela.

U istom institucionalnom i političkom okviru, na ovoj sednici, odvijao se i proces izbora Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, koji dodatno osvetljava obrazac u kome se formalno sprovedene procedure odvijaju uz snažan uticaj parlamentarne većine i ograničen prostor za stvarno nadmetanje kandidata. Postupak je sproveden kroz skupštinsku proceduru, uz više kandidatura i javno predstavljanje, ali je od samog početka bio obeležen percepcijom unapred definisanog ishoda, budući da je kao glavni kandidat istaknut Milan Antonijević, koga je podržala vladajuća većina, dok su alternativne kandidature, uključujući Milenu Vasić iz YUCOM-a, ostale u senci političkog odnosa snaga u parlamentu. Deo stručne i civilne javnosti ocenio je da je proces imao karakter politički kontrolisane procedure, u kojoj je stvarna evaluacija stručnih i institucionalnih kapaciteta kandidata bila ograničena.¹⁶

Budžet ponovo usvojen uz ograničenu raspravu i izostanak učešća javnosti u procesu pripreme

Glavne zamerke na proces usvajanja budžeta odnose se pre svega na nedostatak transparentnosti i suštinske parlamentarne rasprave, kao i na sistemsko zaobilaženje procedura koje bi omogućile kvalitetnu kontrolu javnih finansija. Kako je ukazano u izlaganju Nemanje Nenadića, predstavnika Transparentnosti Srbija na javnom slušanju o budžetu, problem predstavlja činjenica da se budžet razmatra u paketu sa velikim brojem nepovezanih tačaka, čime se obesmišljava njegova posebna važnost i ograničava mogućnost detaljne analize. Dodatno, proces pripreme budžeta ne uključuje adekvatnu javnu raspravu niti pravovremeno objavljivanje ključnih informacija, što onemogućava građane i stručnu javnost da utiču na prioritete javne potrošnje. Istaknuto je i da nedostaju jasna obrazloženja za pojedine rashode, kao i sveobuhvatni podaci o finansijskim obavezama države, dok se završni račun razmatra sa značajnim zakašnjenjem, čime se dodatno slabi funkcija parlamentarnog nadzora nad izvršnom vlašću. Pored toga, ukazuje se na ograničeno vreme za razmatranje amandmana i nedovoljnu uključenost nadležnih odbora u suštinsku analizu budžetskih stavki.¹⁷

14 Transparentnost Srbija, [Poseban zakon će pored Generalštaba urušiti i pravni sistem](#), 03/11/2025

15 Transparentnost Srbija, [Autentično tumačenje „zakona” o Generalštabu – trostruko pravno nasilje](#), 21/11/2025

16 N1, [Izbor Poverenika za zaštitu ravnopravnosti: “Milenu Vasić podržalo više od 60 organizacija civilnog društva”](#), 17/11/2025

17 Transparentnost Srbija, [Javno slušanje o predlogu budžeta Srbije za 2026. i izveštaja o završnom računu budžeta za 2024. godinu - izlaganje i prilozi TS](#), 16/11/2025

Problematična je i praksa čestih rebalansa tokom godine, koja dovodi u pitanje pouzdanost početnog planiranja i smanjuje predvidivost fiskalne politike. Sve zajedno, ovakav proces ukazuje na formalno ispunjavanje zakonskih obaveza, ali bez stvarnog omogućavanja parlamentarne i javne kontrole nad upravljanjem javnim sredstvima.

Četvrta sednica Drugog redovnog zasedanja, održana 16. decembra 2025. godine, imala je 17 tačaka dnevnog reda, ali je njen značaj pre svega proizilazio iz pitanja izbora sudija Ustavnog suda. Rasprava je i ovde organizovana tako da se više tačaka razmatra zajedno: prvo su tačke 1 i 2, koje se odnose na kandidate za sudije, razmatrane u okviru zajedničkog pretresa, a zatim su tačke 3 do 17 takođe obuhvaćene jedinstvenom raspravom. Paralelno sa formalnim tokom sednice, proces izbora sudija Ustavnog suda pratili su brojni kontroverzni navodi. Poslanici opozicije ukazivali su na povezanost kandidata sa vladajućom strankom, uključujući i kandidaturu bivše ministarke pravde Maje Popović, kao i na druge problematične biografske elemente pojedinih kandidata.¹⁸ Uprkos tome, Skupština je usvojila listu od deset kandidata, od kojih je pet predsednik Republike imenovao za sudije, a sve novoizabrane sudije položile su zakletvu već 24. decembra 2025. godine.

Politički pritisci na tužilaštvo kroz parlamentarne odluke i javne izjave: eskalacija institucionalnog konflikta

Sednica Odbora za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu održana 1. decembra 2026. godine, kojom je predsedavao Uglješa Mrdić, predstavljala je još jedan primer zaoštavanja odnosa između zakonodavne vlasti i javnotužilačke organizacije. Na dnevnom redu bili su izveštaji o radu javnih tužilaštava za period 2020–2024. godine, koji nakon rasprave nisu dobili podršku Odbora, uz obrazloženje da ne pružaju celovit prikaz aktivnosti tužilaštava. Tokom sednice predstavnici javnog tužilaštva i deo opozicionih poslanika napustili su raspravu neposredno pre glasanja.

Nakon sednice, poslanik Mrdić je u javnim nastupima najavio dalje korake koji uključuju pokretanje inicijative za razrešenje Republičke javne tužiteljke i najavu izmena pravosudnog zakonodavstva, uz predloge organizacionog modela „jedan sud - jedno tužilaštvo”, kojim bi se specijalizovana tužilaštva institucionalno potčinila višem nivou javnog tužilaštva.¹⁹ Ovakve najave izazvale su snažne reakcije stručne javnosti, pri čemu je Vrhovno javno tužilaštvo ocenilo i sednicu i prateće izjave kao do sada najizraženiji oblik političkog pritiska na tužilačku organizaciju, bez presedana u dosadašnjoj praksi.²⁰

Ovi događaji se ne mogu posmatrati izolovano, već u kontekstu šire i kontinuirane političke dinamike u kojoj visoki državni zvaničnici javno dovode u pitanje rad pojedinih tužilačkih organa. Posebno se izdvaja dugotrajan pritisak na Tužilaštvo za organizovani kriminal, koje je već ranije bilo predmet oštrih političkih kvalifikacija od strane predsednika Republike, uključujući i javne optužbe za pristrasnost i političku motivisanost.²¹ Dodatnu težinu ovim odnosima daje činjenica da je upravo ovo tužilaštvo pokrenulo postupke u vezi sa slučajem Generalštab, što je otvorilo prostor za dodatne političke interpretacije i sukobe.

Šesto vanredno zasedanje, započeto 14. januara 2026. godine, u periodu odmah nakon novogodišnjih i božićnih praznika, dodatno produbljuje uočene trendove. Sa 25 tačaka dnevnog reda, ovo zasedanje bilo je usmereno pre svega na usvajanje seta izmena pravosudnih zakona koje je predložio narodni poslanik vladajuće većine - Uglješa Mrdić. Među njima su se našli Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom tužilaštvu, Predlog zakona o izmenama Zakona o Visokom savetu tužilaštva, Predlog zakona o izmeni Zakona o sudijama, kao i izmene zakona koji se odnose na organizaciju pravosudnih organa i borbu

18 N1, [Opozicija smatra da će predložene sudije Ustavnog suda nastaviti da donose odluke u korist vlasti](#), 17/12/2025

19 Danas, [Mrdić \(SNS\): Tužioci Dolovac i Nenadić koriste svaku priliku da ruše državu](#), 30/11/2025

20 Danas, [VJT o sednici skupštinskog Odbora: Do sada najteži oblik neprimerenog uticaja na Tužilaštvo](#), 01/12/2025

21 Radio Slobodna Evropa, [Sukob predsednika Srbije i tužilaca zbog slučaja Generalštab](#), 07/11/2025

protiv visokotehnoškog kriminala. Pored toga, na dnevnom redu je bila i Lista kandidata za Komisiju za reviziju, verifikaciju i kontrolu biračkog spiska, na osnovu nedavno usvojenog Zakona o jedinstvenom biračkom spisku (rezultatom procesa unapređenja izbornih uslova uz podršku ODHR).

Struktura komisije je definisana tako da pet članova dolazi iz redova vladajuće većine, tri iz opozicije, a dva iz organizacija civilnog društva. U procesu donošenja odluka potrebno je da postoji saglasnost najmanje dva člana iz svake grupacije. Ovakvo rešenje je ušlo u Nacrt zakona o jedinstvenom biračkom spisku nakon dugog pregovaračkog procesa, tokom kojeg je vladajuća većina prihvatila deo rešenja koje je inicijalno predložila organizacija CRTA. Međutim, okolnosti usvajanja ove izmene dodatno su politički osetljive, budući da je ona u finalni nacrt uključena neposredno pred posetu predsednice Evropske komisije Ursule fon der Lajen Srbiji, što je otvorilo prostor za tumačenja o njenom političkom kontekstu i spoljnim motivima dinamike usvajanja rešenja.²²

Kao i u prethodnim slučajevima, prihvaćeno je da se o svim tačkama vodi zajednički pretres, a u danu za glasanje, 28. januara, usvojeni su svi predlozi akata.

Ova sednica je, međutim, izazvala značajne reakcije javnosti. Stručna javnost i predstavnici tužilaštva upozorili su da predložene izmene zakona mogu ugroziti nezavisnost tužilaštva, posebno u kontekstu rada Tužilaštva za organizovani kriminal, koje je u tom trenutku vodilo više osetljivih predmeta. Dodatno, izjave samog predlagača zakona, koji je izmene povezo sa postupcima protiv pojedinih političkih aktera, ukazuju na visok stepen politizacije zakonodavnog procesa. Uglješa Mrdić, predsednik Odbora za pravosuđe i predlagač zakona, govoreći za režimske medije, rekao je da su izmene zakona pokrenute jer su „počeli da hapse ministre iz SNS-a, a hteli da uhapse i Vučića”, navodeći imena nekoliko tužilaca i optužujući ih da su „udarili na državu”²³. Na drugom režimskom mediju, predsednica Skupštine, Ana Brnabić je pohvalila narodnog poslanika Mrdića i ministra pravde Nenada Vujića, ocenivši zakone kao „jako dobar posao”, uz napomenu da će ipak biti prosleđeni Venecijanskoj komisiji Saveta Evrope na „mehanizam post festum analize”²⁴. Nekoliko dana kasnije, predsednik Republike Aleksandar Vučić je u suštini ponovio njenu izjavu, rekavši da su vlasti spremne da „pažljivo ispitaju set (već usvojenih, prim.aut.) pravosudnih zakona, zajedno sa evropskim telima”²⁵. Nakon usvajanja zakona, usledili su protesti zaposlenih u Tužilaštvu za organizovani kriminal, podnošenje inicijativa Ustavnom sudu za ocenu ustavnosti, kao i uključivanje Venecijanske komisije, čije je mišljenje pristiglo 25. aprila.²⁶ Sve ovo ukazuje da je parlament, iako formalno ispunio svoju zakonodavnu funkciju, to učinio na način koji je izazvao duboke institucionalne i političke sporove.

Pravosudne izmene kroz hitnu proceduru: zaobilaženje struke, slabljenje institucionalnih garancija i rizici po borbu protiv korupcije

Proces usvajanja hitnih izmena pravosudnih zakona obeležen je sistemskim zaobilaženjem stručne javnosti i redovnih institucionalnih procedura, uz snažne kritike da se radi o politički motivisanim intervencijama u pravosudni sistem. Predložene izmene su stavljene u skupštinsku proceduru po hitnom postupku, bez adekvatne javne rasprave i uz izbegavanje institucionalnih mehanizama konsultacija, što je ocenjeno kao odstupanje od evropskih standarda zakonodavnog procesa i prakse inkluzivnog donošenja zakona. Posebno je problematizovana činjenica da su sistemski zakoni iz oblasti pravosuđa predlagani kroz poslaničku proceduru, a ne od strane Vlade, čime je dodatno sužen prostor za stručnu i institucionalnu kontrolu.

22 N1, Dimitrijević (CRTA): SNS dugo odbijala naše predloge o biračkom spisku, pa ih uvrstila u zakon pre dolaska Fon der Lajen, 16/10/2025

23 N1, Mrdić javno priznao da je svrha izmena pravosudnih zakona zaštita funkcionera SNS-a, 04/02/2026

24 Nova, „Ministar pravde i Mrdić odradili jako dobar posao”: Brnabić kaže da izmene i dopune pravosudnih zakona „učvršćuju samostalnost” tužilaštva, 01/02/2026

25 Nova, „Dok sam ja predsednik, Srbija je na evropskom putu”: Vučić tvrdi da je spreman da sa EU prispita Mrdićeve zakone, 04/02/2026

26 Danas, Ključne zamerke Venecijanske komisije na „Mrdićeve zakone”: Različiti stavovi Komlen Nikolić i Ljubičanovića, 27/04/2026

Kao najvažniji nalaz ističe se ocena da izmene imaju potencijal da oslabe nezavisnost pravosuđa, pre svega kroz intervencije u status i funkcionisanje tužilačkih i sudskih organa, uključujući i odredbe koje utiču na trajanje v.d. stanja i mehanizme unutrašnje kontrole u tužilaštvu. Stručna javnost upozorava da ovakve promene mogu dovesti do smanjenja institucionalnih garancija samostalnosti, što direktno utiče na sposobnost pravosuđa da efikasno i nezavisno postupa u predmetima korupcije i organizovanog kriminala. Dodatno, ukazuje se da se zakonodavne izmene sprovode u politički osetljivom kontekstu i uz odsustvo šireg konsenzusa sa pravnom strukom, što otvara prostor za percepciju selektivnog uticaja na pravosudne institucije.²⁷

U tom smislu, posebno je naglašeno da ubrzano usvajanje ovih propisa, uz izostanak konsultacija sa relevantnim domaćim i evropskim telima, uključujući i upozorenja Evropske komisije o netransparentnosti procesa, može imati dugoročne negativne posledice po vladavinu prava. Kao rezultat, ovakve izmene se ne posmatraju samo kao tehničke reforme, već kao intervencije koje potencijalno menjaju balans između zakonodavne i pravosudne vlasti i utiču na kapacitet države da se efikasno bori protiv korupcije i obezbedi pravnu sigurnost.²⁸

Nakon ovog zasedanja, usledio je period relativne neaktivnosti parlamenta. Iako je redovno prolećno zasedanje počelo 2. marta 2026. godine, plenarna sednica nije zakazana više od mesec dana, što predstavlja neuobičajeno dug period zastoja. Ova pauza poklopila se sa izbornom kampanjom za lokalne izbore u deset opština u Srbiji (*detaljnije u odeljku Izbori*), u kojoj su učestvovali i visoki funkcioneri vladajuće koalicije, uključujući predsednicu Narodne skupštine, Anu Brnabić. Istovremeno, predlog za izglasavanje nepoverenja Vladi, koji je podnelo 62 opoziciona poslanika 13. februara, nije blagovremeno stavljen na dnevni red.

Kada je konačno zakazana, Prva sednica Prvog redovnog zasedanja 15. aprila 2026. godine imala je samo jednu tačku dnevnog reda - predlog za izglasavanje nepoverenja Vladi. Međutim, sednica nije ni započela u suštinskom smislu, jer nije postojao kvorum: u sali je bilo prisutno svega 47 poslanika. Ova situacija ukazuje na namerno izbegavanje rasprave od strane vladajuće većine, čime je onemogućeno ostvarivanje jedne od osnovnih kontrolnih funkcija parlamenta. Prva sednica redovnog prolećnog zasedanja, sa glasanjem o nepoverenju na dnevnom redu, i dalje nije nastavljena nakon tri neuspešna pokušaja obezbeđivanja kvoruma, usled namernog odsustva vladajuće većine.²⁹

Već narednog dana, 16. aprila, započeta je Druga sednica Prvog redovnog zasedanja, sa čak 40 tačaka dnevnog reda. Kao i u ranijim slučajevima, predloženo je da se o svim tačkama vodi zajednički načelni i jedinstveni pretres. Ovako obiman i raznorodan dnevni red, koji obuhvata zakone o kreditima, bilateralne sporazume, odluke u oblasti odbrane i kulture, kao i kadrovska pitanja i strategije upravljanja resursima, dodatno opterećuje kapacitet parlamenta za kvalitetnu raspravu. Istovremeno, zakazano je više sednica odbora u isto vreme kada i plenarna sednica čime je ograničena mogućnost poslanika da učestvuju u oba procesa.³⁰

Posmatrano u celini, rad Narodne skupštine u ovom periodu karakterišu nekoliko ključnih obeležja. Prvo, dominira praksa objedinjene rasprave, koja, iako formalno dozvoljena, u praksi dovodi do smanjenja kvaliteta rasprave i ograničenja parlamentarne kontrole. Drugo, česta upotreba hitnog postupka i naknadnog proširivanja dnevnog reda umanjuje predvidivost rada i transparentnost. Treće, usvajanje ključnih zakona, od budžeta do pravosudnih reformi, odvija se u uslovima koji ne omogućavaju dovoljno vremena za analizu i javnu debatu. Četvrto, uočljiva je politizacija procesa, posebno kada je reč o izboru sudija Ustavnog suda i izmenama pravosudnih zakona. Konačno, parlament pokazuje ograničenu sposobnost da ostvari svoju kontrolnu funkciju, što se najjasnije vidi u slučaju izbegavanja rasprave o nepoverenju Vladi.

27 Više u odeljku o pravosuđu u ovom izveštaju.

28 Transparentnost Srbija, [Štetne posledice izmena pravosudnih propisa za borbu protiv korupcije](#), 30/01/2026

29 Crta, Skupštinski nedeljnik 16. April 2026.

30 Ibid

1.2.2. Javna slušanja – izostanak rasprave o ključnim zakonima

U posmatranom periodu javna slušanja u Narodnoj skupštini pokazala su izražena ograničenja u pogledu obuhvata najvažnijih zakonskih rešenja i stvarnog uključivanja zainteresovane javnosti. Iako su javna slušanja održavana za određene teme, uočljivo je da za najznačajnije zakone koji su kasnije usvojeni u parlamentu, uključujući set pravosudnih zakona i Zakon o Generalštabu, nije bilo odgovarajućih javnih slušanja u fazi kada je njihova sadržina mogla biti suštinski unapređena kroz javnu raspravu. Time je propuštena prilika da se o ovim propisima vodi strukturisana diskusija sa stručnom i širom javnošću pre njihovog ulaska u skupštinsku proceduru.

Kada je reč o javnom slušanju posvećenom budžetu za 2026. godinu i završnom računu budžeta za 2024. godinu, iako formalno održano, veoma ograničeno prisustvo predstavnika civilnog sektora. Time je dodatno oslabljena njegova konsultativna funkcija. Umesto inkluzivnog procesa, slušanje je u velikoj meri imalo informativni karakter, bez vidljivog uticaja na sadržaj budžetskih dokumenata koji su kasnije usvojeni.³¹

Posebno osetljiv segment javnih slušanja odnosi se na proces izbora kandidata za Savet Regulatornog tela za elektronske medije (REM). Na javnim slušanjima održanim 4. novembra i 23. decembra 2025. godine, vođeni su razgovori sa predloženim kandidatima, ali u formatu koji je pre svega imao prezentacioni karakter, bez jasnih elemenata kritičke evaluacije njihovih profesionalnih biografija i potencijalnih sukoba interesa.

1.2.3. Izbor članova Saveta REM: produžena institucionalna kriza, političko uslovljavanje i urušavanje integriteta izbornog procesa

Proces izbora članova Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM) tokom posmatranog perioda odvijao se kroz višemesečni niz prekida, ponavljanja postupka i političkih sporenja, što je dovelo do toga da regulatorno telo u više navrata funkcioniše nepotpuno ili u privremenom sastavu. Umesto predvidljivog i stabilnog institucionalnog procesa, izbor je poprimio karakter politički uslovljenog i fragmentisanog postupka, u kome su se proceduralne odluke, uključujući poništavanja i ponovno pokretanje procedura, donosile paralelno sa javnim i političkim pritiscima.

Srbija nema Savet REM-a od 4. novembra 2024. godine, kada je prethodnom sazivu istekao mandat nakon izmena Zakona o elektronskim medijima, a aktuelni proces izbora članova drugi je koji se od tada vodi, nakon što je prvi propao kada je deo kandidata odustao zbog nepravilnosti u samom procesu. Skupština Srbije izabrala je u novembru 2025. godine, osam od devet članova za novi Savet REM-a, dok deveti, nakon protivljenja Saveza vojvođanskih Mađara, koalicionog partnera vladajuće Srpske napredne stranke, nije izabran, jer su tvrdili da predloženi kandidati iz bošnjačke i albanske manjine ne odražavaju stvarnu volju svih nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Srbiji, te je proces u toj kategoriji ponovljen.³²

Na glasanju održanom 12. novembra 2025. godine, izabran je samo deo predviđenih članova Saveta REM-a, i to osam od zakonom predviđenih devet. Poslanica vladajuće većine Elvira Kovač javno je pozvala koalicione partnere da ne glasaju za kandidate nacionalnih saveta, što je dodatno politizovalo već konfliktan postupak. Nijedan kandidat iz kategorije nacionalnih saveta nacionalnih manjina nije dobio potrebnu većinu, čime je narušen balans koji je bio predviđen kao deo kompromisnog modela izbora. Time je Savet REM-a izabran u nepotpunom sastavu, što je odmah otvorilo pitanje njegove operativne legitimnosti i sposobnosti da u potpunosti izvršava regulatorne nadležnosti.

Dodatnu destabilizaciju procesa izaziva činjenica da su neposredno nakon izbora četiri novoizabrana člana podneli ostavke zahtevajući da Skupština Srbije ponovi glasanje i izvrši izbor između dva legalno utvrđena kandidata saveta nacionalnih manjina.³³

31 Transparentnost Srbija, [Javno slušanje o predlogu budžeta Srbije za 2026. i izveštaja o završnom računu budžeta za 2024. godinu - izlaganje i prilozi TS](#), 16/11/2025

32 N1, [Odbor za kulturu nije usvojio listu kandidata za devetog člana Saveta REM](#), 05/12/2025

33 N1, [Četvoro izabranih članova Saveta REM podnelo ostavke](#), 19/12/2025

U januaru 2026. godine, Odbor za kulturu i informisanje donosi odluku o stavljanju van snage ranije odluke o pokretanju postupka za popunjavanje upražnjenih mesta, čime se proces formalno zaustavlja. Kao obrazloženje navodi se nedostatak predloga kandidata u predviđenom roku i proceduralne primedbe na tajming konkursa, uključujući činjenicu da je objavljen u periodu praznika. Međutim, istovremeno je bilo osporavanja ovakvog obrazloženja, uz tvrdnje da rokovi nisu istekli i da su pojedine organizacije, uključujući strukovna udruženja novinara, bile spremne da predlože kandidate. Time se otvara pitanje da li je prekid procesa bio rezultat objektivnih proceduralnih prepreka ili političke odluke da se proces dodatno odloži. Dodatni politički kontekst unosi i činjenica da je predsednik Republike javno pozvao na obnovu procesa izbora i otvaranje dijaloga sa nevladinim organizacijama, dok je predsednica Skupštine najavila pokušaj ponovnog pokretanja procedure.³⁴

Poseban strukturni problem ogleda se u činjenici da je Srbija u dužem periodu ostala bez punog i stabilnog sastava Saveta REM-a, dok su se u međuvremenu nagomilale stotine predmeta, uključujući prijave protiv pružalaca medijskih usluga i zahteve za izdavanje dozvola. Odsustvo funkcionalnog regulatornog tela u ovako dugom periodu ima direktne posledice na nadzor nad medijskim prostorom, posebno u oblasti elektronskih medija sa nacionalnom pokrivenošću.

Dodatno, u javnosti se ističe da je izborni proces opterećen i širim političkim okvirom, uključujući i otvorene političke izjave o pregovorima sa Evropskom unijom, kao i tvrdnje da su razgovori o REM-u bili „ponižavajući” ili politički uslovljeni.³⁵ Ovakve izjave dodatno doprinose percepciji da proces izbora nije vođen isključivo u institucionalnim okvirima, već i kroz spoljnopolitičke i unutrašnje političke kalkulacije.

Na kraju, iako su formalne procedure u više navrata pokretane, obustavljane i ponovo otvarane, proces izbora članova Saveta REM-a nije stvorio uslove da ovo telo profunkcioniše. Umesto toga, proces je obeležen ponavljanim političkim intervencijama, proceduralnim prekidima i nedostatkom konsenzusa o osnovnim kriterijumima izbora.

1.2.4. Nastavak trenda tolerisane eskalacije neprihvatljive retorike u parlamentu

U posmatranom periodu potvrđuje se nastavak trenda neprihvatljive i konfrontacione retorike u Narodnoj skupštini, koji je u prethodnim ciklusima već bio prisutan, ali koji se sada dodatno učvršćuje kroz izjave predstavnika vladajuće većine i izostanak institucionalne reakcije rukovodstva parlamenta. U tom okviru posebno se izdvajaju izjave ministra Nikole Selakovića u vezi sa slučajem Generalštaba³⁶, kao i pretnje koje je izrekao šef poslaničke grupe vladajuće većine Milenko Jovanov³⁷ opozicionom poslaniku.

Ono što ovaj obrazac čini posebno problematičnim jeste činjenica da ovakvi istupi ne predstavljaju izolovane incidente, već deo šireg kontinuiteta, u kome ključni akteri vladajuće većine koriste eskaliran i personalizovan rečnik u skupštinskoj debati, bez vidljivih posledica u vidu opomena ili sankcija od strane predsedavajuće. Uloga predsednice Narodne skupštine u ovom kontekstu dodatno dobija na značaju, budući da izostanak reakcije i proceduralnog disciplinovanja ovakvih istupa doprinosi njihovoj normalizaciji unutar parlamentarnog diskursa. O primeni Kodeksa ponašanja narodnih poslanika, koji je usvojen krajem 2020. godine nema ni govora, a po podnetim prijavama nadležni odbor nije odlučivao još od jeseni 2021.

Kao rezultat, umesto uspostavljanja standarda parlamentarne debate zasnovane na argumentima i institucionalnom uvažavanju, dolazi do učvršćivanja prakse u kojoj se politički sukobi sve češće izražavaju kroz pretnje i diskreditaciju političkih protivnika. Ovaj trend ima šire posledice po kvalitet demokratske rasprave, jer slabi ulogu parlamenta kao prostora kontrolisane i institucionalno uređene političke debate, dok istovremeno produbljuje polarizaciju i snižava prag prihvatljivog javnog govora u najvišem zakonodavnom telu.

34 N1, [Brnabić](#) o ostavkama članova REM-a: Loša odluka, ponovićemo postupak u četiri kategorije, 19/12/2025

35 Danas, [Vučić](#): Razgovori sa EU o REM bili ponižavajući, Srbija pristajala na gluposti, 24/12/2025

36 N1, „[Možete](#) da me povučete za taj Generalštab”: Ministar kulture „kulturno”, usred Skupštine, 21/04/2026

37 N1, „[A pazi](#) kad prelaziš prugu, da ne bi ti pao”: Jovanov pretio Parandiloviću, poslanici većine mu aplaudirali, 20/04/2026

1.2.5. Odnos Narodne skupštine i Evropske unije: deklarativna evropska orijentacija i praktična institucionalna distanca

Odnos Narodne skupštine prema Evropskoj uniji obeležen je jasnim raskorakom između deklarativnog opredeljenja za evropske integracije i praktičnog ponašanja institucija u konkretnim procesima odlučivanja i političke komunikacije. Sa jedne strane, zvanični narativ vlasti dosledno potvrđuje stratešku orijentaciju ka članstvu u Evropskoj uniji, što se reflektuje kroz formalno razmatranje godišnjih izveštaja Evropske komisije i usvajanje zaključaka u okviru Odbora za evropske integracije. Tako je 25. novembra 2025. godine razmatran Izveštaj Evropske komisije o Srbiji za 2025. godinu³⁸, pri čemu je usvojen zaključak³⁹ koji formalno potvrđuje institucionalno razmatranje nalaza Evropske komisije, ali bez vidljivih elemenata političke obavezujuće reakcije u pravcu implementacije ključnih preporuka.

Međutim, u praksi se istovremeno uočava niz postupaka koji ukazuju na ograničeno prevođenje te političke orijentacije u konkretne institucionalne i političke odluke. Posebno je izražen odnos prema misiji Evropskog parlamenta, realizovanoj u periodu od 22. do 24. januara 2026. godine, koja je javno označena kao „nepozvana”, uz odbijanje da se predsednica Narodne skupštine i predsednik Republike sastanu sa članovima delegacije.⁴⁰ Time se šalje signal selektivnog prihvatanja evropskog političkog dijaloga, u zavisnosti od njegovog sadržaja i percepcije političke koristi.

Iako je formalni institucionalni kontakt ipak ostvaren od strane potpredsednica Narodne skupštine - Elvira Kovač i Marina Raguš, koje su primile delegaciju Evropskog parlamenta, odsustvo najviših predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti ukazuje na jasnu hijerarhiju političkih prioriteta u odnosu prema evropskim institucijama. Dodatno, izjave kojima se evropski akteri optužuju za neprimereno mešanje u unutrašnja pitanja Srbije dodatno doprinose ambivalentnom tonu odnosa, u kome se evropske integracije istovremeno potvrđuju kao strateški cilj, ali i politički relativizuju u konkretnim situacijama..

PREPORUKE

- Narodna skupština bi trebalo da izmeni svoj Poslovnik, između ostalog, i tako da obezbedi sprovođenje konsultativnog postupka pre usvajanja zakona koje predlože narodni poslanici.
- Narodna skupština treba da prekine praksu usvajanja autentičnih tumačenja, a Ustavni sud bi trebalo što pre da utvrdi da li postoji ustavni osnov za njihovo donošenje.
- Narodna skupština treba da prekine praksu vođenja objedinjenih rasprava o nepovezanim temama, jer se na taj način degradira kvalitet rasprave i ograničava suštinska diskusija o pitanjima koja su od javnog interesa.
- Predsednica Skupštine treba da obezbedi poštovanje zakona i Poslovnika, kao i to da nadležni odbor počne da razmatra izveštaje o kršenju Etičkog kodeksa. Takođe, treba da obezbedi jednak tretman i poštovanje svih poslanika, bez obzira na njihovu političku pripadnost, kao i red na sednicama i raspravu o tačkama dnevnog reda.
- Skupština treba da obezbedi da svi predlozi zakona u potpunosti imaju obavezne elemente i da zahteva od predlagača, najčešće Vlade, da izvrši neophodne ispravke u slučajevima odstupanja od propisa.
- Poslanici bi trebalo da daju veći prioritet raspravi o izveštajima nezavisnih državnih institucija, uz poštovanje rokova koji su propisani Poslovnikom, te da usvajaju zaključke kojima se jasno utvrđuju mere, državni organi odgovorni za njihovu primenu i rokovi za realizaciju.
- I pored toga što je isključena iz Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije, Skupština bi trebalo da osmisli sopstvene mere za borbu protiv korupcije i da traži mišljenje o rizicima od korupcije za svaki novi zakon.

38 Narodna skupština Republike Srbije, 25. [sednica](#) Odbora za evropske integracije, 24/11/2025

39 Otvoreni parlament, Crta, [Zaključak](#), 23/12/2025

40 Nova, [Dolazi misija Evropskog parlamenta, Vučić i Brnabić izbegli susret](#): SNS korak bliže izbacivanju iz EPP, 12/01/2026

1.3. UPRAVLJANJE

✘ ALARM: Sve manje javnosti u kreiranju politika pod plaštom ubrzanja pristupa EU

U već suženom prostoru za učešće javnosti u kreiranju politika, više sa namerom da se ispoštuju postojeće procedure a manje sa namerom da se čuju glasovi zainteresovanih strana, u proteklom periodu vlasti su učinile dodatne napore da otklone čak i formalne prepreke za potpuno isključivanje građana iz procesa. Ovo sistematsko sužavanje prostora za učešće javnosti se formalno pravda potrebom za ubrzanjem reformi u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji.

U tom kontekstu, posebno je značajan način na koji su sprovedene izmene Poslovnika Vlade. Iako je formirana radna grupa sa mandatom da unapredi celokupan pravni okvir za konsultacije i javne rasprave, njen rad je tokom 2025. godine ograničen na izmene samog Poslovnika. Predlog izmena pripremljen je u kratkom roku i dostavljen članovima radne grupe uz ograničen prostor za suštinsku raspravu, dok su dodatni sastanci održani bez stvarne namere da se uvažavaju iznete primedbe. Ključna novina u predlogu bila je uvođenje mogućnosti da se javna rasprava u potpunosti zaobiđe u slučajevima kada nadležni organ proceni da su tokom prethodnih konsultacija „usaglašena otvorena pitanja”.⁴¹ Takvo rešenje u praksi otvara širok prostor za proizvoljno tumačenje i zloupotrebe, imajući u vidu da je kvalitet konsultativnih procesa u Srbiji već duže vreme ograničen, fragmentisan i nedovoljno razvijen. Uprkos jasno artikuliranim protivljenjima dela članova radne grupe, predstavnika civilnog društva, predlog je upućen Vladi na usvajanje bez transparentne komunikacije i bez obaveštavanja svih članova radne grupe o daljem toku postupka. Ni međunarodni partneri, uključujući Evropsku komisiju i SIGMA/OECD program, nisu imali priliku da pravovremeno daju mišljenje na predložene izmene. Njihova naknadna, pretežno negativna ocena usledila je tek nakon što su izmene već usvojene, što dovodi u pitanje iskrenost pozivanja na evropske standarde kao legitimaciju za ove intervencije. Istovremeno, ostaje nejasno i na koji način je sama odluka formalno doneta, budući da dostupni podaci o sednicama Vlade ne pružaju jasan trag o njenom usvajanju, čime se dodatno narušava transparentnost procesa odlučivanja.⁴²

Dodatno, Vlada Republike Srbije je krajem marta 2026 dodatno umanjila transparentnost i konsultativnost procesa izrade i usvajanja zakona, uredbi, strategija i programa. To je učinila izmenama Uredbe o analizi efekata propisa i Uredbe o metodologiji izrade dokumenata javnih politika. Izmene koje su prošle gotovo neprimećeno u javnosti predstavljaju suštinski zaokret u načinu kreiranja javnih politika, jer ne menjaju samo procedure, već razgrađuju mehanizme koji su do sada obezbeđivali minimum kvaliteta i odgovornosti. Jedan od ključnih problema odnosi se na slabljenje obaveze sprovođenja analize efekata propisa i javnih politika. Time se napušta princip odlučivanja zasnovanog na dokazima, jer predlagači više nisu u punoj meri obavezani da jasno definišu problem, razmotre alternativna rešenja i procene posledice predloženih mera. U praksi, to otvara prostor za donošenje propisa bez adekvatnog obrazloženja i bez uvida u njihove realne efekte.

Istovremeno, marginalizuje se uloga stručne kontrole, pre svega kroz slabljenje funkcije Republičkog sekretarijata za javne politike, koji je ranije imao važnu ulogu u proveru kvaliteta predloga i analiza. Time se uklanja jedan od retkih mehanizama interne provere, što dodatno smanjuje pritisak na institucije da svoje predloge zasnivaju na analitički utemeljenim osnovama. Posledično, dolazi i do razdvajanja procesa odlučivanja od odgovornosti, bez jasnog traga o tome na osnovu kojih analiza su odluke donete, otežava se utvrđivanje političke i institucionalne odgovornosti za eventualne negativne posledice.

Posebno je problematičan način na koji su ove promene uvedene, ne kroz izmene zakona, već putem podzakonskih akata, čime je izbegnuta šira javna i parlamentarna rasprava. Na taj način su suštinske izmene sistema sprovedene uz minimalnu vidljivost i bez uključivanja ključnih aktera. Iako se formalno opravdavaju potrebom za usklađivanjem sa evropskim standardima, njihov stvarni efekat ide u suprotnom smeru, jer umesto jačanja transparentnosti i participacije dolazi do njihove daljnje redukcije.

U zbiru, ove izmene ne ukidaju formalne procedure, ali ih lišavaju sadržaja. Zadržava se okvir koji sugeriše postojanje konsultacija i analize, dok se u praksi uklanjaju instrumenti koji bi tim procesima

41 Poslovník Vlade Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 61/2006 - prečišćen tekst, 69/2008, 88/2009, 33/2010, 69/2010, 20/2011, 37/2011, 30/2013, 76/2014, 8/2019 - dr. uredba i 106/2025), član 41a: Vlada može, na predlog ovlašćenog predlagača i na osnovu izveštaja o sprovedenim konsultacijama usvojiti zaključak kojim konstatuje da nije potrebno sprovesti javnu raspravu u pogledu nacrt zakona odnosno dokumenta javne politike jersu tokom sprovođenja konsultacija usaglašena otvorena pitanja odnosno ako je tekst usaglašen sa iznetim primedbama i sugestijama zainteresovane javnosti tokom konsultacija. Smatra se da nije ostalo otvorenih pitanja nakon sprovedenih konsultacija ako nije ostalo konceptijskih i sadržinskih pitanja od značaja za ostvarivanje društvenih odnosa na predloženi način odnosno ostvaravanja prava i izvršenja obaveza na predloženi način.

42 Centar za evropske politike, Praćenje primene Reformske agende, mart 2026.

dali stvarni značaj. Time se dodatno učvršćuje model odlučivanja u kojem su javnost i stručna kontrola marginalizovani, a proces kreiranja politika postaje zatvoreniji i manje odgovoran.⁴³

Neadekvatno učešće javnosti u procesu donošenja zakona pokazuje i najnoviji primer sprovođenja javnih rasprava o zakonima u oblastima obuhvaćenim pregovaračkim poglavljima 23 i 24. Kako je navedeno iz Nacionalnog konventa EU⁴⁴, u kratkom vremenskom periodu, nadležna ministarstva otvorila su javne rasprave o četiri značajna zakonska teksta, uključujući izmene Porodičnog zakona i tri potpuno nova sistemska zakona iz oblasti unutrašnjih poslova. Način organizacije ovih rasprava jasno ukazuje na dominantno formalistički pristup. Javnost je o njihovom pokretanju obaveštena isključivo putem objava na zvaničnim internet stranicama i portalu e-Konsultacije, bez šireg informisanja koje bi omogućilo pravovremeno uključivanje zainteresovanih aktera. Istovremeno, okrugli stolovi organizovani su već na samom početku trajanja rasprava, čime je značajno ograničena mogućnost da učesnici prethodno analiziraju obimne nacрте i pripreme kvalitetne komentare. Dodatno, vremenski okvir javnih rasprava formalno jeste ispunjavao minimalne standarde, ali je u praksi bio suštinski skraćen - rasprave su započinjane pred kraj radne nedelje i obuhvatale su praznične i neradne dane, čime je efektivno vreme za učešće bilo znatno kraće. Istovremeno sprovođenje više rasprava o kompleksnim i obimnim zakonima dodatno je opteretilo ograničene kapacitete stručne javnosti i organizacija civilnog društva, otežavajući njihovo kvalitetno učešće.

Naposletku, treba naglasiti da je u proteklom periodu zabeležena praksa da narodni poslanici predlažu važne zakone, čime se izbegava obavezno organizovanje javne rasprave i analiza rizika od korupcije. Poslanik vladajuće većine Uglješa Mrdić podneo je izmene i dopune seta pravosudnih zakona: Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava, Zakon o izmenama Zakona o Visokom savetu tužilaštva, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnom tužilaštvu i Predlog zakona o izmeni Zakona o sudijama (*detaljnije u odeljku Parlament*). Takođe, njegov kolega, Miroslav Petrašinović, uputio je Skupštini Srbije predloge izmena i dopuna zakona koje se tiču izbornog procesa u skladu sa preporukama ODIHR: Predlog zakona o dopuni Zakona o izboru predsednika Republike, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o lokalnim izborima, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o izboru narodnih poslanika i Predlog zakona o izmenama i dopuni Zakona o Ustavnom sudu (*detaljnije u odeljku o radu Narodne skupštine*).

Ovakva praksa potvrđuje zabrinjavajući kontinuitet u postupanju institucija, gde se javne rasprave sprovode pre svega radi ispunjavanja forme, dok se suštinska mogućnost uticaja javnosti sistematski ograničava. Time se ne samo obesmišljava jedan od ključnih mehanizama demokratskog upravljanja, već se dovodi u pitanje i kvalitet samih zakonskih rešenja, kao i njihova usklađenost sa evropskim standardima koje bi trebalo da unaprede.

Iako se i Venecijanska komisija u svom, veoma oštrm mišljenju, o setu pravosudnih zakona, osvrnula i na pitanje postupka usvajanja, bilo je van ovlašćenja ovog tela da svojim preporukama obuhvati i sistemske promene zakonodavnog postupka. Jedini način da se spreči zloupotreba skupštinske procedure za umanjenja standarda transparentnosti i inkluzivnosti zakonodavnog postupke bilo bi propisivanje pravila, sličnih onima koja postoje u Poslovniku Vlade i u skupštinskom poslovniku. Nema naime nikakvog razloga da se pomisli kako će „Mrdićevi” zakoni biti poslednji propisi gde je vlast posegla za „poslaničkim predlogom” kako bi izbegla čak i „neprijatnost” suočavanja stavova sa neistomišljenicima u okviru javne rasprave ili pribavljanje mišljenja pojedinih državnih organa. Sve i da, nakon jasno iznetih stavova Evropske komisije, dođe do revizije tih zakona, to će biti samo „gašenje požara” u jednom slučaju, a nikako sistemsko rešenje za budućnost.

PREPORUKE

- Vlada treba da ukine štetne dopune u svom Poslovniku i uredbama koje uređuju javne konsultacije u pripremi javnih politika i propisa.
- Evropska komisija bi trebalo da razmatra nacрте i predloge javnih politika i zakona samo nakon što je sprovedena celovita procedura njihove pripreme, javne konsultacije i javne rasprave.

43 Forbes Srbija, *Ispod radara prošla odluka Vlade da se oslobodi javnosti i odgovornosti: Degradacija pogubnija od Mrdićevih zakona*, 10/04/2026

44 Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, *Ograničavanje učešća javnosti u procesima donošenja propisa ugrožava proces evropskih integracija Srbije*, 08/04/2026

1.4. POLOŽAJ CIVILNOG DRUŠTVA

Iako su građanski protesti pokrenuti tragičnim urušavanjem nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu tokom izveštajnog perioda izgubili na masovnosti i učestalosti, napadi i pritisci vlasti na civilno društvo nastavili su se istim intenzitetom. Oni su obuhvatali fizičke napade, pretnje, digitalne napade i kampanje blaćenja usmerene protiv organizacija civilnog društva, aktivista i nezavisnih novinara. Obustava formalne saradnje između velikog dela civilnog društva i izvršne i zakonodavne vlasti takođe se nastavlja.

U aprilu 2026. godine, visoki komesar Ujedinjenih nacija za ljudska prava Folker Tirk (Volker Türk) upozorio je da sužavanje građanskog prostora u Srbiji — koje se ogleda u kontinuiranim napadima na kritičke glasove, ograničavanju slobode medija i širim restrikcijama demokratskog izražavanja — predstavlja razlog za ozbiljnu zabrinutost.⁴⁵ Kontinuirano targetiranje novinara, uz sve veće pritiske na nezavisne medije, dodatno ukazuje na šire pogoršanje medijskog okruženja.⁴⁶ Slično tome, izveštaj organizacije Amnesty Internešnel o stanju ljudskih prava u svetu ukazuje da su se demonstranti, novinari i organizacije civilnog društva u Srbiji suočavali sa zastrašivanjem, uznemiravanjem i nezakonitim nadzorom od strane vlasti, koje su nastojale da suzbiju široko rasprostranjeno nezadovoljstvo građana.⁴⁷

Više od 300 napada na branitelje ljudskih prava zabeleženo je u Srbiji tokom 2025. godine, prema monitoringu koji su sprovedeli Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) i Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP).⁴⁸ Policija je identifikovana kao najčešći počinitelj, odgovorna za približno 32 odsto slučajeva, a zatim mediji sa 21 odsto. Nalazi pokazuju da su 51 odsto napada bili fizički napadi, dok se 31 odsto napada dogodilo u digitalnoj sferi. Većina incidenata zabeležena je van Beograda (67 odsto), u poređenju sa 33 odsto u glavnom gradu. Broj incidenata je više nego udvostručen u odnosu na 2024. godinu. Istraživanje ne obuhvata napade na novinare, koji su obrađeni u posebnom izveštaju zbog njihovog velikog broja.

Formalna saradnja između civilnog društva i države ostala je obustavljena

Vlada Republike Srbije je u septembru 2023. godine osnovala Savet za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva kao telo koje okuplja predstavnike države i organizacija civilnog društva (OCD). Članovi Saveta iz redova OCD zamrzli su svoje učešće u njegovom radu još u januaru 2025. godine zbog sve ozbiljnijih pretnji i pritisaka na civilno društvo u Srbiji.⁴⁹ Tokom izveštajnog perioda, Savet nije održao nijednu sednicu. Iz istih razloga i u isto vreme kao i članovi Saveta iz redova OCD, široka koalicija organizacija civilnog društva koje se bave vladavinom prava, ljudskim pravima i demokratizacijom takođe je zamrzla saradnju sa zakonodavnom i izvršnom vlašću Republike Srbije.⁵⁰

Tokom izveštajnog perioda, Vlada Republike Srbije smanjila je transparentnost procesa izrade i usvajanja zakona, izmena i dopuna, podzakonskih akata i strategija, čime je onemogućila smisleno učešće civilnog društva. To je učinjeno, pre svega, izmenama propisa. Krajem marta 2026. godine, Vlada je izmenila Uredbu o proceni uticaja propisa i Uredbu o metodologiji za izradu dokumenata javnih politika, uvodeći odredbe kojima se dokumenti pripremljeni u okviru procesa pristupanja EU izuzimaju od obaveznih javnih konsultacija i pribavljanja mišljenja Republičkog sekretarijata za javne politike.⁵¹ Ove izmene se formalno opravdavaju potrebom ubrzanja evropskih integracija i obezbeđivanja efikasnijeg vođenja pregovora; međutim, u praksi smanjuju transparentnost, kvalitet i odgovornost u kreiranju javnih politika i značajno ograničavaju prostor za učešće civilnog društva i stručne javnosti u oblastima ključnim za proces pristupanja EU, uključujući Poglavlja 23 i 24. Drugo, javne rasprave o važnim nacrtima zakona

45 [Serbia: Türk says erosion of civic space is very worrying](#), OHCHR, 9. 4. 2026.

46 Ibid.

47 [Serbia 2025](#), Amnesty International, 2026.

48 „Mapa incidenata – Solidarno za prava svih”, YUCOM (pristupljeno 30. 4. 2026)

49 „Članovi i članice Saveta za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva zamrzavaju članstvo zbog ugrožavanja rada OCD”, KOMS, 25. januar 2025.

50 „Obustava saradnje sa zakonodavnom i izvršnom vlašću u Srbiji”, BCBP, 4. 2. 2025.

51 [Uredba o metodologiji izrade dokumenata javnih politika](#), Službeni glasnik RS br. 20/2025, 27/2026, 30/2026, posebno član 30a.

spvođene su u minimalnim rokovima, zakazivane tokom državnih praznika, često bez obezbeđivanja potpunih i pravovremenih informacija o samom procesu.⁵²

Fizički napadi na aktiviste i novinare

Tokom izveštajnog perioda dogodio se niz fizičkih napada na aktiviste i novinare. U većini slučajeva policija nije reagovala, dok su u pojedinim slučajevima zabeleženi i navodi o policijskom nasilju nad demonstrantima. Ovaj zabrinjavajući obrazac policijske brutalnosti, uz selektivno reagovanje na nasilne incidente, ukazuje na mogućnost da je policija instrumentalizovana od strane vlasti.

Većina napada dogodila se u blizini nelegalnog šatorskog naselja, takozvanog „Ćacilenda“, koje je vladajuća stranka postavila ispred Narodne skupštine Republike Srbije. Na primer, u novembru 2025. godine, Zbor građana beogradske opštine Stari grad saopštio je da su maskirani napadači tokom noći tukli članove tog zbora i Udruženih zborova Savskog venca ispred Narodne skupštine, dok je policija bila prisutna, ali nije intervenisala.⁵³

U februaru 2026. godine, u Novom Sadu je organizovan protest povodom najavljenog prisustva predsednika Republike Srbije, Aleksandra Vučića, obeležavanju 200. godišnjice Matice srpske. Tokom protesta došlo je do fizičkog sukoba kada su, prema navodima studenata, neki od pristalica Srpske napredne stranke (SNS) napali studentkinje i studente.⁵⁴ Snimci objavljeni u medijima i na društvenim mrežama pokazuju da je više studenata zadobilo povrede, uključujući jednog sa vidljivim krvarenjem na licu.⁵⁵ Više javno tužilaštvo u Novom Sadu kvalifikovalo je ove događaje kao krivično delo nasilničkog ponašanja na sportskoj priredbi ili javnom skupu i zatražilo od policije da bez odlaganja identifikuje sve učesnike.⁵⁶ Iako su aktivisti utvrdili identitet napadača iz redova SNS-a, oni do danas nisu procesuirani.

Policija je i sama primenjivala prekomernu fizičku silu nad građanima. Na primer, u novembru 2025. godine, policijski službenici tukli su građane, uključujući i žene i, prema navodima, maloletnike, koji su se okupili u centru Novog Sada pokušavajući da spreče uklanjanje autobusa prevoznika Milomira Jaćimovića od strane pauk službe.⁵⁷ Iako video-snimci incidenta prikazuju policajce kako tuku građane, uključujući udaranje žena u glavu, Ministarstvo unutrašnjih poslova saopštilo je da je policija postupala profesionalno tokom događaja.⁵⁸

Tokom izveštajnog perioda zabeleženi su brojni fizički napadi na novinare iz medija koji zauzimaju kritički stav prema vlastima. Među napadnutima bili su novinari N1 Maja Nikolić i Ivan Pavlović,⁵⁹ novinarka Insajdera Nataša Miljušković,⁶⁰ kao i novinar FoNeta Marko Čonjagić.⁶¹ Većina ovih napada dogodila se u blizini „Ćacilenda“, a zajednička karakteristika bila je izostanak reakcije policije. Napadi na novinare dešavali su se i van Beograda – na primer, u Subotici, gde su novinari „Magločistača“ i portala „Subotičke“ napadnuti ispred prostorija SNS-a.⁶²

52 Pročitajte više u delovima o upravljanju, pravosuđu i reformi policije.

53 Beta, „Zborovi građana tvrde da su njihovi članovi noćas napadnuti ispred Skupštine Srbije u Beogradu“, N1 Beograd, 26. novembar 2025.

54 „VIDEO Protest u Novom Sadu: Izbila tuča, kordoni policije kod SNP-a“, 021.rs, 16. februar 2026.

55 Isto.

56 „VJT: Protest u blizini SNP-a kvalifikovan kao krivično delo nasilničko ponašanje“, RTV, 17. februar 2026.

57 Maja Nikolić, „‘Profesionalno’ prebijanje građana: Građani i snimci demantuju tvrdnje policije o postupanju ‘u skladu sa ovlašćenjima’“, N1 Beograd, 18. novembar 2025.

58 Isto.

59 „Moja policija me nije zaštitila, ja sam urlala, a oni su samo gledali‘: Ekipa N1 o napadu ispred Ćacilenda“, N1 Beograd, 20. novembar 2025.

60 „Novinarka Insajdera prepoznala napadača iz šatorskog kampa ispred Skupštine“, Insajder, 6. novembar 2025.

61 „FoNet: Napadnut naš novinar tokom izveštavanja sa skupa podrške Dijani Hrka“, Insajder, 4. novembar 2025.

62 „Dve novinarkes napadnute ispred prostorija SNS u Subotici tokom protesta građana“, Magločistač, 1. novembar 2025.

ALARM: Ponižavajuće postupanje prema aktivistkinji u policijskoj stanici

Dvoje aktivista iz neformalnih građanskih inicijativa „Zrenjaninski zborovi” i „Bicikl gerila” privedeni su 23. aprila u Zrenjaninu nakon što su uklonili nalepnice sa natpisom „Žuti lopovi” i ispisali grafit „Studenti pobeđuju”. Protiv njih su podnete prekršajne prijave, dok jedna od privedenih aktivista navodi da je tokom pretresa u policijskoj stanici bila primorana da se potpuno skinе i čučne.⁶³

„U jednom trenutku je ušla žena u civilu koja se nije predstavila. Rekla mi je da se skinem. Skinula sam trenerku, patike i čarape, a onda i donji veš. Naterala me je da čučnem. To mi se nikada u životu nije desilo. Rekla sam i policajcima da razumem da sam napravila prekršaj jer nisam imala ličnu kartu, ali ne razumem da zbog toga neko mora da me skinе do gole kože. Bila sam zgrožena i ponižena”, rekla je.⁶⁴

Targetiranje i pretnje novinarima i aktivistima

Brojni kritičari režima, posebno novinari, izloženi su sve učestalijem targetiranju i pretnjama, koje u pojedinim slučajevima dolaze i sa najviših državnih funkcija. Na primer, predsednik Srbije Aleksandar Vučić i predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić targetirali su novinare TV N1, optužujući ih da podstiču pokušaj atentata na Vučića.⁶⁵ Ova retorika izazvala je talas pretnji usmerenih ka toj medijskoj kući.

Pored toga, mnogi pojedinci širom Srbije bili su izloženi i onlajn i oflajn pretnjama. Na primer, novinar Radara Vuk Cvijić primio je pretnje smrću u januaru, što nije bio prvi put da mu je ugrožena lična bezbednost.⁶⁶ Aktivisti Ivan Bjelić i Lazar Dinić takođe su bili izloženi pretnjama nakon što su objavili identitete osoba koje su napale građane okupljene ispred Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu tokom posete predsednika Srbije povodom godišnjice Matice srpske.⁶⁷

Tokom protesta u Surdulici u februaru, novinarka Dejana Cvetković bila je izložena seksističkim uvredama, dok su pojedinci otišli i korak dalje u seksualnom uznemiravanju, zbog čega je bila primorana da se povuče sa lica mesta.⁶⁸ Novinarke Sanja Kosović i Ina Džakula bile su targetirane plakatima postavljenim širom Kule, na kojima su predstavljene kao ustaše – etiketom koja se često koristi od strane pristalica vladajuće stranke za stigmatizaciju osoba sa drugačijim stavovima.⁶⁹

Incident koji se može svrstati između fizičkog napada i pretnje jeste provala u dom mirovne i feminističke aktivistkinje Ljiljane Nešić iz Leskovca u decembru 2025. godine. Tom prilikom ništa nije ukradeno, ali su njene stvari bile ispreturane.⁷⁰ Provala – bez krađe i bez jasnog motiva osim zastrašivanja – dogodila se dan nakon što je Ljiljana Nešić javno govorila o femicidu u Leskovcu i ukazala na odgovornost institucija u zaštiti žena od nasilja. Ovakav sled događaja otvara sumnju da je incident bio pokušaj zastrašivanja kao reakcija na njene javne istupe i dugogodišnji aktivizam.⁷¹

63 „Privedeni aktivisti u Zrenjaninu: Devojku odveli u stanicu jer nema ličnu kartu, tamo je skinuli do gole kože”, Danas, 24. april 2026.

64 Isto.

65 „NUNS: Vučić i Brnabić optužili N1 za inspirisanje navodnog atentata na predsednika”, 021.rs, 25. februar 2026.

66 Veran Matić, „Nove zastrašujuće pretnje nasiljem Vuku Cvijiću i nedeljniku Radar”, Radar, 16. januar 2026.

67 „Lazaru Diniću i Ivanu Bijeliću prećeno zbog otkrivanja identiteta napadača ispred SNP-a”, Moj Novi Sad, 18. februar 2026.

68 „Novinarku Dejanu Cvetković prostački vređali u Surdulici, upućivali joj gnusne reči i pretili joj”, Nova.rs, 15. februar 2026.

69 „Novinarke N1 targetirane na plakatima u Kuli”, N1 Beograd, 23. januar 2026.

70 „Dirnuli su me u slobodu, kuća je mesto gde sam bila najsigurnija”, kaže Ljiljana Nešić za Mašinu nakon obijanja njenog doma u Leskovcu”, Mašina, 25. decembar 2025.

71 „Mreža integriteta: Zahtevamo hitnu istragu napada na aktivistkinju za prava žena”, BCBP, 24. decembar 2025.

Istraživačka priča 2 Novinari na udaru kod Čacilenda

CINS-ova analiza ukazuje na obrazac kontinuiranog pritiska na novinare koji izveštavaju sa terena, uz slab i nedosledan institucionalni odgovor⁷². Od marta 2025. godine, u blizini Narodne skupštine i šatorskog naselja, takozvanog Čacilenda, zabeleženo je najmanje 35 napada, pretnji i ometanja novinara u radu, pokazuju podaci NUNS-a koje je CINS analizirao. Samo manji deo ovih slučajeva završio je pred tužilaštvom, a i tada ishod uglavnom nije bio u korist novinara. CINS je uspeo da identifikuje neke od onih koji su ometali i napadali novinarske ekipe, dok su institucije u pojedinim slučajevima zaključile da prijavljeno ponašanje ne predstavlja krivično delo. Neki napadi nikada nisu ni prijavljeni.

Sajber napadi

Tokom izveštajnog perioda nastavili su se i sajber napadi na civilno društvo. U novembru 2025. zabeležen je pokušaj hakerskog napada na veb-sajt i imejl naloge članoa redakcije KRIK-a.⁷³ Napad se dogodio istog dana kada je ovaj istraživački portal objavio svoju bazu „Ćaci(ji): Čuvari partije”.⁷⁴ Upozorenje o napadu izdao je Google, koji je naveo da se radi o „napadu koji podržava država”, bez dodatnih detalja. Istovremeno, pokušaj hakerskog napada bio je usmeren i na veb-sajt i imejl naloge novinara „Južnih vesti”.⁷⁵

Krajem 2025. Beogradski centar za bezbednosnu politiku primio je zvanično obaveštenje Majkrosofta o sajber incidentu koji je uticao na njihove sisteme. Prema njihovim nalazima, određeni nalozi BCBP-a bili su kompromitovani u napadu koji se pripisuje grupi *Forest Blizzard*, hakerskoj grupi povezanoj sa ruskom vojnom obaveštajnom službom.⁷⁶ Ova grupa koristi različite metode upada, uključujući eksploataciju bezbednosnih propusta, fišing imejlove i automatizovane pokušaje pogađanja lozinki putem Tor mreže.⁷⁷

U februaru 2026. izveden je hakerski napad na server portala Radar, koji je značajno poremetio rad redakcije tokom nekoliko dana.⁷⁸ Pored hakerskih incidenata, Instagram nalozi nekoliko nezavisnih medija bili su izloženi koordinisanim bot napadima, zbog čega su protiv nepoznatih počinitelaca podnete krivične prijave nadležnom tužilaštvu.⁷⁹

Kampanje blaćenja

Tokom izveštajnog perioda nastavljene su kampanje blaćenja usmerene protiv organizacija civilnog društva. Na primer, provladini tabloidi su lažno optužili Inicijativu mladih za ljudska prava da je vandalizovala spomenik Gavrilu Principu u Beogradu.⁸⁰ U okviru ove kampanje blaćenja, navodno vandalizovanje je predstavljeno kao mržnja prema svemu srpskom.⁸¹

Beogradski centar za bezbednosnu politiku bio je meta u dva navrata. U februaru 2026. provladini mediji optužili su BCBP da je učestvovao na „tajnom sastanku” tokom Minhenske bezbednosne konferencije, navodno usmerenog protiv interesa Republike Srbije. U ovu kampanju uključio se i ministar za evropske integracije Nemanja Starović. Nacionalni konvent o Evropskoj uniji osudio je koordinisanu kampanju protiv

72 Nina Čolić. „Novinari na udaru kod Čacilenda”, CINS, februar 2026

73 Isidora Martać, „Pokušaj hakerskog napada na mejlove novinara i sajt KRIK-a”, KRIK, 6. novembar 2025.

74 Isto.

75 Isto.

76 „BCBP meta sajber-napada od strane stranih bezbednosnih službi”, BCBP, 28. novembar 2025.

77 Isto.

78 „Server portala „Radar” od petka pod hakerskim napadima”, Radar, 15. februar 2026.

79 Isto.

80 „Ponovni napadi na civilno društvo kontradiktorni su evropskom putu Srbije”, NKEU, 28. januar 2026.

81 „INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA: Nismo odgovorni za skrnavljenje spomenika znamenitim istorijskim ličnostima u Beogradu”, Kurir, 27. januar 2025.

BCBP-a, ističući da se „tokom trajanja Konferencije se održava stotine zatvorenih sastanaka, okruglih stolova i pratećih događaja u organizaciji vlada, međunarodnih i istraživačkih organizacija. Takva praksa predstavlja uobičajen format rada na svim relevantnim međunarodnim forumima i ni na koji način se ne može označiti kao 'tajna diplomatija'.”⁸²

U martu 2026. provladin list Kurir optužio je BCBP za amaterizam, neistine i manipulaciju u vezi sa istraživačkim izveštajem „Made at Home – Političke elite i medijski narativi o ratu u Ukrajini u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini”, koji je analizirao proruske narative u medijima. Ovo predstavlja još jedan pokušaj diskreditacije i ućutkivanja kritičkih glasova putem kontrolisanih medija.

PREPORUKE

- Tužilaštvo i policija treba delotvorno i neselektivno da istraže sve napade na aktiviste kako bi učinioci bili adekvatno procesuirani.
- Policija i tužilaštvo moraju da obustave istražne i krivične postupke protiv učesnika protesta, koji su koristili svoje pravo na mirno okupljanje i slobodu izražavanja.
- Policija mora da prestane sa primenom prekomerne sile i nezakonitih praksi prema aktivistima, kao i sprovesti temeljne istrage u svim takvim slučajevima.
- Državni zvaničnici i svi politički akteri treba odmah da prestanu sa svim oblicima pretnji, pritisaka i kampanja usmerenih protiv organizacija civilnog društva koje kritikuju vlast ili koje učestvuju u mirnim protestima.
- Vlada Republike Srbije i Savet za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva moraju da izrade posebnu strategiju, koja bi se bavila sprečavanjem napada na branitelje ljudskih prava.
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, kao i Vlada Republike Srbije moraju dosledno i bez izuzetka da osude sve napade i pritiske na organizacije civilnog društva i branitelje ljudskih prava.

82 ["Saopštenje Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji povodom najnovijih napada na civilno društvo"](#), NKEU, 20. februar 2026.

2. REGIONALNA PITANJA I DOBROSUSEDSKI ODNOSI

Tokom izveštajnog perioda, regionalni odnosi Srbije nastavili su raniji trend stagnacije i pogoršanja. Ova putanja se i dalje delimično može pripisati reakciji vlasti na studentske i građanske proteste, kao i široj domaćoj situaciji. Nije bilo opipljivog napretka u normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine, niti je došlo do održive primene prethodno dogovorenih obaveza. Odluka hrvatskog predsednika da otkáže samit Brdo-Brioni procesa označava još niži nivo regionalnih odnosa i naglašava trenutnu poziciju Srbije.

2.1. PITANJA RATNOG NASLEĐA

Nakon otkazivanja konkursa iz 2024. godine, novi postupak izbora za glavnog javnog tužioca Tužilaštva za ratne zločine još uvek nije završena. Štaviše, trenutno nije ni u toku procedura za popunjavanje te pozicije.

Tokom izveštajnog perioda od novembra 2025. do aprila 2026. godine, Tužilaštvo za ratne zločine podiglo je samo jednu novu optužnicu za ratne zločine počinjene u ratovima 1990-ih. Optužnica je podignuta protiv pripadnika takozvane Oslobođilačke vojske Kosova (OVK), neimenovane osobe za koju se pretpostavlja da je kosovsko-albanskog porekla, zbog učešća u naoružavanju i regrutovanju pripadnika OVK od kraja 1998. godine širom zemalja Zapadne Evrope.⁸³ Slično drugim nedavnim slučajevima, optužnica je podignuta na pravnom osnovu učešća optuženog u grupi, ovde OVK, posebno organizovanoj za činjenje ratnih zločina protiv civilnog stanovništva.

Tokom izveštajnog perioda Komisija za nestala lica radila je na daljem istraživanju lokacije Golo Brdo kod Novog Pazara, ali težina terena otežava te napore.⁸⁴ Nova potraga je započeta na lokaciji Banja kod Novog Pazara, ali je obustavljena posle 10 dana bez rezultata.⁸⁵ Krajem februara, posmrtni ostaci jedne osobe preuzeti su od institucija Bosne i Hercegovine. Identifikacija te osobe trajala je 25 godina od ekshumacije posmrtnih ostataka 2001. godine, što jasno ukazuje na složenost procesa.⁸⁶

Suđenje predsedniku Srpske radikalne stranke Vojislavu Šešelju i njegovim saradnicima za nepoštovanje suda, koje je Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične tribunale (MRMKT) prebacio na Republiku Srbiju u februaru 2024. godine, još nije počelo pred Višim sudom u Beogradu. Tužilac za ratne zločine još uvek nije podigao optužnicu na osnovu dostavljenog materijala. U svom izveštaju krajem januara 2026. godine, posmatrač MRMKT-a je navela da su je pravosudni organi u Srbiji - Tužilaštvo za ratne zločine i nadležni Viši sud u Beogradu - ignorisali. Ovo je nastavak ranije ustaljene prakse. Nijedna institucija nije odgovorila na njene imejllove, niti je, uprkos usmenim obećanjima, mogla da zakaže prve lične sastanke ili video sastanke više od godinu dana.⁸⁷

Kao i u prethodnim izveštajima, napominjemo da je Vojislav Šešelj⁸⁸ redovan gost televizijskih stanica koje su, prema široko rasprostranjenom shvatanju, izuzetno bliske vladajućoj stranci i predsedniku Aleksandru Vučiću. U svojim gostovanjima, on komentariše dnevopolitičke događaje sa pozicije odbrane vlade od kritika, uz uobičajenu radikalnu i nacionalističku retoriku. Nekoliko drugih osuđenih za ratne zločine, poput Nikole Šainovića⁸⁹, takođe su česti gosti medija mada preuzimaju ulogu političkih analitičara a ne običnih propagandista.

83 KTO 5/2025, Tužilaštvo za ratne zločine, 19. 12. 2025

84 „Privremeno prekinute aktivnosti na pretrazi deponije Golo brdo, Kožlje“, Komisija za nestala lica, 28. 11. 2025.

85 „Provera terena na lokaciji Banja, Novi Pazar“, Komisija za nestala lica, 28. 11. 2025.

86 „Preuzeti posmrtni ostaci još jedne žrtve rata“, Komisija za nestala lica, 24. 2. 2026.

87 „Eighth monitoring report in the matter of Vojislav Šešelj, Miljan Damjanović, Mirosljub Ignjatović, Ljiljana Mihajlović, and Ognjen Mihajlović“, Monitor Ms Dagmara Albrecht, 16. 1. 2026.

88 Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju (MKTJ) proglasio ga je krivim 2018. godine, nakon dugog suđenja, za zločine protiv čovečnosti zbog njegove uloge u podsticanju proterivanja Hrvata iz Srema u Srbiji 1991-92. godine.

89 Bivši potpredsednik Vlade Savezne Republike Jugoslavije 1998-2000, proglašen krivim od strane MKTJ 2009. godine za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine počinjene nad albanskim civilima 1999. godine tokom rata na Kosovu.

Srpski zvaničnici su pokrenuli javnu kampanju za prebacivanje Ratka Mladića⁹⁰ iz zatvora u Hagu u Srbiju iz medicinskih razloga, nakon što je navodno doživeo moždani udar početkom aprila. Predsednik Vučić je rekao da ne razume „zašto nekome ne dopuste da poslednje dane provede van zatvorske ćelije. Ali, da li sam posebno začuđen? Nisam”.⁹¹ Ministar pravde, Nenad Vujić, i ombudsman, Zoran Pašalić, podržali su Vučićev poziv za Mladićevo puštanje na slobodu radi lečenja u Srbiji i ponudili državne garancije MRMKT-u za takvu odluku.⁹²

2.2. ODNOSI BEOGRADA I PRIŠTINE: NEMA ZNAČAJNOG NAPRETKA U DIJALOGU

Tokom ovog perioda nije bilo opipljivog napretka u dijalogu između Beograda i Prištine pod pokroviteljstvom EU, kao ni u prethodnim izveštajima. Dijalog je i dalje u suštini zaglavljen u detaljima sprovođenja određenih odredbi Briselskog i Ohridskog sporazuma, suprotstavljenim tumačenjima i jednostranim potezima, kao i u opštem nepoverenju dve strane. Krajem aprila 2026. godine Priština je imenovala ambasadora u Belgiji, Agrona Bajramija, za svog glavnog pregovarača.⁹³ Ovo se može oceniti kao degradacija pregovaračkog portfelja unutar prištinske vlade i kao dodatno zahlađenje odnosa između Beograda i Prištine.

Jedan pozitivan razvoj događaja tokom perioda izveštavanja bio je sastanak 22. januara 2026. na kojem su glavni pregovarači Kosova i Srbije, Besnik Bislimi i Petar Petković, zajedno sa specijalnim predstavnikom EU za dijalog između Beograda i Prištine, Peterom Sorensenom, prvi put sazvali Zajedničku komisiju za nestala lica u trilateralnom formatu. Ovaj korak je predviđen deklaracijom predsednika Vučića i premijera Kurtija iz maja 2023. godine i mandatom Zajedničke komisije za nestala lica iz decembra 2024. godine – na čemu je rađeno više od dve godine.⁹⁴

Srpska zajednica je nastavila da učestvuje na izborima na Kosovu. Nakon lokalnih izbora u oktobru 2025. godine, njeni predstavnici su se registrovali kao kandidati za vanredne parlamentarne izbore 28. decembra 2025. Srpska lista (SL) osvojila je većinu glasova među srpskim biračima, obezbedivši devet od 10 zagarantovanih mesta u parlamentu. Deseti mandat je pripao stranci „Za slobodu, pravdu i opstanak”, koju predvodi Nenad Rašić, bivši ministar u vladi Prištine. Nakon što je Centralna izborna komisija prvobitno odbila da verifikuje glasove i mandate srpskih poslanika, a nakon žalbenog postupka i međunarodnog pritiska, rezultati su na kraju potvrđeni.⁹⁵

Bezbednosna situacija između dve strane ostaje napeta. Česti izveštaji o upadima dronova preko administrativne linije razdvajanja uznemiruju javnost, iako su uglavnom neosnovani.⁹⁶ Trilateralni memorandum o vojnoj saradnji između Hrvatske, Albanije i Kosova, potpisan u proleće 2025. godine, srpska vlada i mediji predstavljaju kao istaknutu bezbednosnu pretnju Srbiji. Predsednik Vučić često ističe ovo pitanje, kako kao direktnu bezbednosnu zabrinutost, tako i kao pokazatelj regionalne trke u naoružanju. „Spremaju se da nas napadnu”, nedavno je rekao objašnjavajući kupovinu raketa dugog dometa vazduh-zemlja od Kine, dodajući

„Oni formiraju vojni savez da bi napali Srbiju u nekom trenutku u budućnosti [...] Čekaće trenutak da izbije veći sukob Evropljana i Rusa, i još veći sukob na Bliskom istoku.”⁹⁷

90 Komandujući general Vojske Republike srpske tokom rata u Bosni i Hercegovini, proglašen je krivim za genocid u Srebrenici 1995. godine i druge ratne zločine.

91 „Oglasio se Vučić o Ratku Mladiću”, Danas, 23. 4. 2026.

92 „Vujić: Spremni smo da dostavimo dodatne garancije kako bi se Mladić lečio u Srbiji”, RTS, 23. 4. 2026; „I Zaštitnik građana Srbije traži da Ratko Mladić dođe u Srbiju na lečenje”, Danas, 28. 4. 2026.

93 „Ko je novi kosovski pregovarač sa Beogradom?”, Danas, 23. 4. 2026.

94 „First trilateral meeting of the Joint Commission on Missing Persons convened”, EWB, 23. 1. 2026.

95 „CIK po drugi put potvrdio konačne rezultate vanrednih izbora 28. decembra”, KosSev, 9. 2. 2026.

96 „Mediji na albanskom o „sumnjivim dronovima”sa teritorije Srbije, ali KFOR potvrdio da su njihovi”, KosSev, 13. 1. 2026.

97 „Vučić: Srbija se „priprema za napad” Albanije, Hrvatske i Kosova - Zagreb se našao u čudu kad su videli rakete”, N1, 12. 3. 2026.

Iako je ovo pitanje izraženije u bilateralnim odnosima Srbije sa Hrvatskom, važno je napomenuti da odnosi sa Kosovom dobijaju novu formu obeleženu i pitanjima bezbednosti i vojne ravnoteže, po prvi put poslednjih godina. U ovaj okvir možemo smestiti reakcije na kosovsku kupovinu dronova kamikaza „Skydagger” od Turske prošlog oktobra, što smo napomenuli u našem prethodnom izveštaju.

Slučaj Banjska je i dalje tema u odnosima Beograda i Prištine. Trojica kosovskih Srba proglašena su krivim od strane suda u Prištini u aprilu 2026. godine i osuđena su na dugoročne kazne zatvora. Reakciju javnosti u Srbiji predvodio je Miloš Vučević, bivši premijer i sadašnji formalni šef vladajuće stranke SNS, koji je izjavio: „Progonu nema kraja, kao ni ćutnji stranaca koji sve ovo i odobravaju. Nema kraja ni našoj borbi. Nećemo se smiriti dok utamničene ne oslobodimo”.⁹⁸

U vezi sa slučajem Banjska, Milan Radoičić – vođa srpske grupe umešane u oružani okršaj – ostaje na slobodi u Srbiji i formalno čeka suđenje već više od godinu dana. Širi problem izuzetno javnih, politizovanih sudskih postupaka protiv kosovskih Srba – koji opterećuje odnose i dodatno umanjuje već niske izgleda za normalizaciju u doglednoj budućnosti – ogleda se i u sudskoj presudi Jeleni Đukanović u aprilu 2026. godine, bivšoj službenici misije OEBS-a na Kosovu, za špijunažu u korist Srbije. Ona je druga osoba osuđena po takvim optužbama u poslednjih godinu dana.⁹⁹

Potencijalne tenzije koje proizlaze iz očekivane primene novog kosovskog Zakona o strancima – koji bi uticao na veliki deo osoblja Univerziteta u Prištini (u Kosovskoj Mitrovici) a koji posluje pod srpskom državnom administracijom – smirene su usmenim sporazumom između Prištine, Beograda i Brisela. Priština je 15. marta pristala da ubrza i pojednostavi proces izdavanja licenci zaposlenima i studentima za period od 12 meseci, čime se obezbeđuje nastavak obrazovanja studentima na univerzitetu na severu Kosova u opštinama sa srpskom većinom.¹⁰⁰

Generalno, u svetlu gore navedenog, nema napretka u dijalogu uprkos pozitivnom koraku uspostavljanja Zajedničke komisije za nestala lica na osnovu ranijih sporazuma. Srpska zajednica na Kosovu je nastavila da učestvuje u izbornim procesima, ali se suočava sa sve većim pritiskom za institucionalno odvajanje od Srbije i integraciju u institucionalni okvir Prištine.¹⁰¹ Niz sudskih postupaka i hapšenja doprinosi neizvesnosti unutar srpske zajednice i dodatno potkopava već veoma nizak nivo odnosa između Beograda i Prištine.

2.3. MULTILATERALNI ODNOSI: OTKAZANI SAMIT

Najvažniji razvoj događaja u multilateralnim odnosima Srbije od novembra 2025. godine je nedavno otkazivanje samita Brdo-Braoni, od strane koorganizatora, hrvatskog predsednika Zorana Milanovića. Milanović je 30. marta objavio da je otkazao sastanak Procesu Brdo-Brioni zakazan za maj, navodeći da trenutno nema uslova za dolazak predsednika Vučića u Hrvatsku. „Političke izjave i postupci predsednika Srbije, kojima svedočimo poslednjih dana i nedelja, u potpunoj su suprotnosti sa ciljem Procesu Brdo-Brioni, narušavaju međudržavne odnose i ugrožavaju mir i stabilnost na području jugoistočne Evrope”, izjavio je tada Milanović. Vučić je odgovorio da predsednik Hrvatske nije morao da otkáže sastanak zbog njega, ali i da je mogao da pozove „svoje prijatelje iz Prištine i Tirane”, kao i da njemu tamo nije mesto i da mu niko iz Hrvatske neće govoriti šta da kaže.¹⁰² Domaćini samita su ostavili otvorenu mogućnost pomeranja sastanka za kasniji datum. Otkazivanje ilustruje prelivanje pogoršanih odnosa između hrvatskog i srpskog političkog rukovodstva u multilateralnu sferu.

Srbija je učestvovala na 20. Konferenciji predsednika skupština zemalja Jadransko-Jonske inicijative (JJI) u Skoplju, 23. i 24. aprila 2026. godine, pod predsedavanjem predsednika Skupštine Republike Severne Makedonije. Srbiju je predstavljala Nevena Đurić, potpredsednica Narodne skupštine Republike Srbije.

98 „Nećemo se smiriti dok ne oslobodimo utamničene Srbe na Kosovu”: Miloš Vučević o presudi u slučaju Banjska”, Nova S, 24. 4. 2026.

99 „Presuda za špijunažu na Kosovu: Kurti koristi sudstvo za zastrašivanje, Vučić se zadovoljava deklarativnim osudama”, Danas, 28. 4. 2026.

100 „Sorensen: Vlada Kosova da obezbedi boravišne dozvole za zaposlene i studente za početni period od 12 meseci”, Kosovo Online, 14. 3. 2026.

101 „Gase li se na Kosovu posljednje srpske institucije?”, DW, 15. 2. 2026.

102 „Milanović: Žao mi je što sam otkazao sastanak Brdo-Brioni, Vučić me je doveo u nemoguću poziciju”, N1, 13. 4. 2026.

Konferencija je završena jednoglasnim usvajanjem Zajedničke izjave¹⁰³, kojom se potvrđuje posvećenost zemalja učesnica jačanju mira i dobrosusedskih odnosa kroz parlamentarnu diplomatiju, podržavanju proširenja EU i usklađivanju sa evropskim vrednostima, unapređenju regionalne povezanosti posebno kroz koridore VIII i X, i promociji održivog i inkluzivnog rasta.

Ministar spoljnih poslova Republike Srbije, Marko Đurić, bio je učesnik na drugom (januar) i trećem (april) ministarskom sastanku Balkanske mirovne platforme u Turskoj, sa ministrima spoljnih poslova Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova i Severne Makedonije¹⁰⁴. Formalna svrha samita je produbljivanje regionalne saradnje i dijaloga, razmena mišljenja i izgradnja poverenja među učesnicima.

Srbija je učestvovala na Regionalnom forumu visokog nivoa o sajber otpornosti, održanom u Bukureštu 23. aprila, gde je bila zastupljena na nivou pomoćnika ministra spoljnih poslova za bezbednosnu politiku.

U razvoju regionalnih ekonomskih inicijativa, Srbija je u izveštajnom periodu ostala fokusirana na svoje aktivnosti u okviru razvoja CEFTA sporazuma i inicijative Zajedničkog regionalnog tržišta. Sastanak CEFTA sporazuma „Otvorena diskusija – CEFTA 2026: Prioriteti i planirane aktivnosti” organizovan je u Beogradu 27. aprila 2026. godine u Privrednoj komori Srbije, uz učešće ministarke trgovine Jagode Lazarević. Ona je potvrdila punu podršku vlade daljoj integraciji tržišta kroz CEFTA sporazum, koje je Srbiji drugo najvažnije izvozno tržište posle EU. Direktorica Sekretarijata CEFTA sporazuma, Pranvera Kastrati, istakla je da zemlje CEFTA sporazuma čine sve kako bi trgovina bila brža, jeftinija i predvidljivija. U 2026. godini, kako je istakla, za zemlje potpisnice CEFTA sporazuma fokus će biti na privatnom sektoru i olakšavanju njegovog poslovanja. „Neki od naših prioriteta doneće ogromne benefite za privatni sektor, počevši od testiranja industrijskih proizvoda, elektronske razmene podataka, upravljanja rizikom i mnogih drugih. Trgovina unutar CEFTA se značajno već prilagođava načinu trgovine na jedinstvenom tržištu EU”, rekla je ona.¹⁰⁵

Inicijativa za otvoreni Balkan (OBI) je ostala slabo vidljiva u javnosti i tokom ovog izveštajnog perioda. Nijedan značajniji međudržavni sporazum nije zaključen pod okriljem OBI. Kao i u novembru 2024. godine, Sajam vina u Beogradu održan je u decembru 2025. godine; sada je to jedini veliki komercijalni događaj formalno pod okriljem OBI.¹⁰⁶

2.4. BILATERALNI ODNOSI: JAVNE PREPIRKE SA HRVATSKOM OBELEŽAVAJU PERIOD

Opšti trendovi identifikovani u prethodnim izveštajima u vezi sa bilateralnim odnosima nastavili su se tokom perioda izveštavanja. Iako je opšta stabilnost održana, česte javne prepirke između zvaničnika – uglavnom sa hrvatskim zvaničnicima – stvorile su dodatne tenzije. Nije bilo pozitivnog razvoja ni po jednom dugogodišnjem formalnom pitanju sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom, uključujući sporazum o granici, gde političkog dijaloga i dalje nema.

Odnosi sa Hrvatskom su se nastavili pogoršavati tokom perioda izveštavanja, obeleženi čestim sukobima između javnih zvaničnika i odsustvom pozitivnih pomaka. Ova sukobljavanja su bila povezana ili sa tekućim protestima u Srbiji ili sa širim bezbednosnim procenama regionalnog konteksta. Tokom nekoliko nedelja u martu 2026. godine odvijali su se višestruki ciklusi javnih sporova. Dana 12. marta, hrvatski premijer Andrej Plenković reagovao je na izveštaje da je Srbija nabavila nove rakete vazduh-zemlja dugog dometa od Kine, rekavši da će Hrvatska upozoriti svoje partnere u NATO-u na taj razvoj događaja.¹⁰⁷ Predsednik Vučić je za javni servis RTS rekao da je Hrvatska bila „glavna logistička podrška za uništenje Srbije” u poslednjih godinu i po dana, od početka protesta nakon pada nadstrešnice na železničkoj stanici

103 [Joint Statement of the XX Conference of Presidents/Speakers of Parliaments of the Adriatic and Ionian Initiative](#), Skopje, on 23-24 April 2026

104 „Đurić at the Second Meeting of the Balkan Peace Platform”, Ministarstvo spoljnih poslova, 23. 1. 2026; „Đurić na sastanku Balkanske mirovne platforme u Antaliji: Balkanizaciju treba da zameni saradnja”, Beta, 18. 4. 2026.

105 „Ministarka Lazarević: CEFTA važna za Srbiju, doprinosi privlačenju stranih investitora”, Danas, 27. 4. 2026.

106 Winevisionfair.

107 „Plenković: Upozorićemo NATO partnere da Srbija ima novu supersoničnu raketu”, RTS, 12. 3. 2026.

u Novom Sadu. „Oni i dalje drže ljude optužene za teška krivična dela, iako je za tim ljudima raspisana crvena poternica Interpola.¹⁰⁸ Oni i dalje sprovode najnegativniju kampanju protiv Srbije.”¹⁰⁹ Nekoliko dana kasnije uoči vanrednih lokalnih izbora u 10 opština, on je eskalirao taj spor, rekavši da će predstaviti informacije o tome kako su hrvatski mediji i Hrvatska bezbednosno-obaveštajna agencija (SOA) – za koju je tvrdio da stoji iza studentskih protesta – delovali u Srbiji; takođe je tvrdio da Hrvatska namerno skriva ljude optužene u Srbiji za kršenje ustavnog poretka. Plenković je negirao optužbe, navodeći da Hrvatska „nema nikakav interes da se bavi unutrašnjim pitanjima Srbije niti da bude lutkar iza scene koji povlači konce i organizuje proteste”.¹¹⁰

Predsednik Vučić je kontinuirano ponavljao svoj stav da je memorandum o razumevanju u odbrambenoj politici između Hrvatske, Albanije i Kosova, koji je potpisan prošle godine, bio usmeren protiv Srbije. Na primer, izjavio je da „Plenković mi je rekao da to nije upereno protiv Srbije i da mi tome pridajemo veliki značaj, ja sam ga saslušao i to je to. Da li i dalje imam tu dozu nelagode i straha? Imam. Taj vojni savez je uperen direktno protiv Srbije, ne postoji nijedan drugi razlog zašto je taj savez napravljen.”¹¹¹ On je nedavno okarakterisao nabavku srpske vojske kao odbrambeni potez protiv takvih pretnji: „Stanje bezbednosti je nešto složenije nego u januaru kada smo se obratili, pre svega zbog delovanja i daljih aktivnosti vojnog saveza Prištine, Tirane i Zagreba. Naše opredeljenje da čuvamo mir i stabilnost nije se promenilo, a to možemo da sačuvamo samo ukoliko smo dovoljno jaki i snažni. U narednim danima ćemo potpisati veoma važne ugovore za nabavku sredstava naoružanja i vojne opreme.”¹¹²

Stoga su bilateralni odnosi sada opterećeni kombinacijom unutrašnjih faktora (studentski i građanski protesti) i spoljašnjih faktora (bezbednosne brige i ponovno naoružavanje), bez jasnog izlaza. Uglavnom su vođeni domaćom političkom logikom i – sa srpske strane – potrebom da se vladajuće stranke ponovo potvrde kao snažni branioci nacije usled oštrije izborne konkurencije i rizika od izbornog poraza. Ove tenzije su se prelile na multilateralnu sferu, što se ogleda u odlaganju samita Brdo-Brioni za kasniji, neodređeni datum. Izgledi za pozitivan, institucionalizovan bilateralni dijalog između Beograda i Zagreba ostaju mali.

Odnosi sa Bosnom i Hercegovinom zadržali su ranije trendove relativne stabilnosti, uz napore da se oni poboljšaju. Ministar spoljnih poslova Republike Srbije, Marko Đurić, posetio je Banjaluku i Sarajevo 18. februara. Tokom posete Sarajevu, naglasio je da poseta nije ostvarena „zarad sticanja političkih poena, već zarad konkretnog i opipljivog napretka u regionalnoj saradnji, zarad izgradnje boljih i kvalitetnijih odnosa, naravno i za brigu o položaju Republike Srpske (RS) i našeg naroda, ali i za razgovore o tome kako da podržimo jedni druge na putu ka Evropskoj uniji”.¹¹³

To je bila prva bilateralna poseta ministra spoljnih poslova Srbije u poslednjih nekoliko godina. Iako je priznao razlike u mišljenjima oko istorijskih pitanja i nasleđa ratova iz 1990-ih, on je posetu okarakterisao kao pozitivan korak. Međutim, rezultati tek treba da se vide, jer su se javne prepirke između visokih zvaničnika nastavile od prethodnog izveštajnog perioda. Ministar Đurić je oštro reagovao na komentare Zukana Heleza, ministra odbrane Bosne i Hercegovine, koji je umešao Aleksandra Vučića u ratno pucanje u Sarajevu, u takozvani „Sarajevski safari”. Đurić je izjavio da Heleza treba tužiti i opisao je njegove izjave kao „zločin protiv interesa normalizacije odnosa u regionu i pomirenja”.¹¹⁴ Na trećem ministarskom sastanku Balkanske mirovne platforme, u Antaliji 18. aprila, ministar spoljnih poslova Bosne i Hercegovine, Elmedin Konaković, oštro je govorio o politici Srbije prema Bosni i Hercegovini,

108 Mislio je na grupu opozicionih aktivista iz Novog Sada koji su optuženi za pokušaj rušenja ustavnog poretka u proleće 2025. a koji se nalaze na slobodi, i bili su na teritoriji Hrvatske u trenutku podizanja optužnice: „[Odloženo suđenje novosadskim aktivistima optuženim za rušenje ustavnog poretka](#)”, BBC na srpskom, 24. 11. 2025.

109 „Vučić opet napada komšije: Optužuje Zagreb da je podrška za rušenje Srbije, a ima strah od „formiranja vojnog saveza” Hrvatske, Albanije i Kosova”, Nova S, 12. 3. 2026.

110 „Vučić Plenkoviću: Zašto nam ne isporučite ljude koji su odgovorni za teška krivična dela”, NIN, 14. 3. 2026.

111 „Vučić opet napada komšije: Optužuje Zagreb da je podrška za rušenje Srbije, a ima strah od „formiranja vojnog saveza” Hrvatske, Albanije i Kosova”, Nova S, 12. 3. 2026.

112 [Objava Aleksandra Vučića na Fejsbuku](#), 15. 4. 2026.

113 „Đurić i Konaković razgovarali o stabilizaciji odnosa Srbije i BiH i zajedničkom evropskom putu”, Insajder, 18. 2. 2026.

114 „[Nevaspitan u svojim izjavama](#)” Đurić: Ministar odbrane BiH treba da bude tužen zbog širenja laži o predsedniku Vučiću i „Sarajevo safariju”, Blic, 4. 12. 2025.

ističući različite stavove o ratovima iz 1990. godine, ali i bliske odnose Srbije sa Miloradom Dodikom, bivšim predsjednikom Republike Srpske. Pošto je Dodik osuđen pred domaćim sudovima, Konaković je njegove česte susrete sa predsjednikom Srbije i drugim zvaničnicima smatrao neprimerenim, a posebno Vučićeve izjave sa jednog od takvih sastanaka da će „Srbija imati najjaču vojsku u regionu”.¹¹⁵ Đurić je demonstrativno napustio sastanak nakon ovih komentara i odbio ih tvrdeći da je Konaković to radio u svrhu predizborne kampanje.¹¹⁶

Odnosi sa Severnom Makedonijom su ostali stabilni, nastavljajući opšti trend pozitivnog razvoja. Ministarke energetike dve zemlje, Dubravka Đedović Handanović (Srbija) i Sanja Božinovska (Severna Makedonija), razgovarale su o planovima za izgradnju gasnog interkonektora između dve zemlje. Ta ideja je u skladu sa očekivanjima Energetske zajednice i podržala bi diverzifikaciju puteva snabdevanja energijom. Planirani kapacitet je 1,5 milijardi kubnih metara, a očekuje se da će srpska deonica biti dugačka približno 155 km.¹¹⁷ Ministar zadužen za pomirenje, regionalnu saradnju i socijalnu stabilnost u Vladi Srbije, Usame Zukorlić, posetio je prvog potpredsednika Vlade Severne Makedonije i ministra za evropske poslove, Bekima Salija, kako bi razgovarali o manjinskim politikama dve zemlje i srodnim pristupima i rezultatima.¹¹⁸

Nije bilo značajnih pomaka ili problema u odnosima sa Crnom Gorom, Albanijom i Bugarskom; oni su u celini ostali stabilni i generalno pozitivni. Zajedničko pismo predsednika Aleksandra Vučića i albanskog premijera Edija Rame za Frankfurter Algemajne Cajtung privuklo je pažnju, jer su se založili za bržu integraciju Zapadnog Balkana – posebno u Jedinствeno tržište i Šengenski prostor – uz prihvatanje mogućnosti da region neće imati pravo veta u Evropskom savetu niti poziciju jednog od evropskih komesara.¹¹⁹

Zvanični Beograd je nastavio da pokazuje da su odnosi sa Mađarskom njegov praktični prioritet. Glavni razvoj događaja su tekući razgovori između naftnih kompanija MOL (Mađarska), NIS (Srbija) i srpske Vlade, i Gasproma (Rusija), o mogućoj prodaji većinskog vlasništva Gasproma u NIS-u MOL-u, kako bi se ukinule sankcije Ministarstva finansija SAD prema NIS-u koje su na snazi od februara 2025. godine. Međutim, informacije dostupne javnosti o ovim razgovorima ostaju veoma oskudne, uz sumnje da će bilo kakav dogovor biti moguć imajući u vidu promenu vlade u Mađarskoj nakon izbora u aprilu 2026. godine. Ova promena će takođe imati dugoročni efekat na bilateralne odnose u celini. Nekoliko dana pre izbora u Mađarskoj 12. aprila, srpske snage bezbednosti objavile su da su pronašle eksplozivna sredstva u blizini gasovoda Turski tok koji snabdeva Balkan i Mađarsku gasom ruskog porekla. Otkriće je izazvalo burne javne reakcije vlade Viktora Orbana tokom kampanje, usmerene na zaštitu onoga što je predstavljeno kao ugrožavanje snabdevanja Mađarske gasom.¹²⁰ Orbanov protivnik na izborima i najverovatniji novi premijer Mađarske, Peter Mađar, tvrdio je da je ovo bila operacija pod lažnom zastavom, osmišljena tako da „zbog kraha podrške Fidesu, Orban Viktor uz srpsku i rusku pomoć planira da pređe novu granicu”.¹²¹

Odnosi sa Ukrajinom su nastavljani putem malog ali ustaljenog napretka. Predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić posetila je Kijev u novembru 2025. godine kako bi proširila parlamentarne odnose i ponudila tehničku pomoć i znanje u vezi sa putem Ukrajine ka integracijama u EU. Potvrdila je da predsednici Vučić i Zelenski imaju „odličnu komunikaciju” i napomenula da je Srbija pružila praktičnu pomoć i finansijsku pomoć Ukrajini „veću nego sve ostale zemlje Zapadnog Balkana zajedno”.¹²² Ta pomoć iznosi preko 60 miliona evra od početka rata.¹²³

115 „Konaković u Antaliji oštro kritikovao odnos rukovodstva Srbije prema BiH”, *Danas*, 18. 4. 2026.

116 „Brukaš region prstićem i povišenim tonom” Đurić odgovorio Konakoviću: Za Vučića glasa više Bošnjaka nego za tebe”, *Blic*, 18. 4. 2026.

117 „Đedović Handanović i Božinovska: Cilj da gasna interkonekcija Srbija-Severna Makedonija bude završena do kraja 2027. godine”, *Ministarstvo rudarstva i energetike*, 12. 12. 2025.

118 „Zukorlić u poseti Severnoj Makedoniji, sastao se sa prvim potpredsednikom Vlade”, *Euronews*, 15. 4. 2026.

119 „Das wäre ein realistischer Weg in die EU”, *FAZ*, 28. 2. 2026.

120 „Hungarian PM faces ‘false flag’ claims after Serbia says explosives found near pipeline”, *The Guardian*, 5. 4. 2026.

121 „Mađar traži od Orbana objašnjenje za eksploziv u Kanjiži, tvrdi da je incident politički iskorišćen”, *Magločistač*, 7. 4. 2026.

122 „Brnabić u Kijevu: Srbija će pomoći Ukrajini na njenom evropskom putu”, *Insajder*, 10. 11. 2025.

123 „Sapundži: Srbija od početka rata uputila Ukrajini pomoć vrednu više od 60 miliona evra”, *Kosovo Online*, 25. 2. 2026.

Nije bilo posebnog razvoja u odnosima sa Moldavijom. Dva ministra spoljnih poslova, Marko Đurić i Mihaj Popšoj su imali bilateralni sastanak tokom Minhenske bezbednosne konferencije, 15. februara 2026. Bilateralni odnosi su ocenjeni kao pozitivni i u uzlaznom trendu, sa naglaskom na međusobnoj podršci u pitanjima teritorijalnog integriteta i suvereniteta, a Đurić je pozvao Popšoja u zvaničnu posetu Srbiji.¹²⁴

PREPORUKE

- Srbija treba da se fokusira na sprovođenje svojih obaveza koje proističu iz Ohridskog sporazuma i njegovog Implementacionog aneksa. Puna primena sporazuma između Beograda i Prištine iz februara 2023. godine predstavlja jedini razuman put napred, što je važno ne samo za proces integracije u Evropsku uniju već i za normalizaciju života srpske zajednice na Kosovu.
- Srbija i Hrvatska treba da pronađu odgovarajuće institucionalne kanale za smirivanje tekućih verbalnih tenzija.
- Srbija treba jasnije da poveže svoje delovanje sa putem integracije u EU i regionalne saradnje.

124 „Đurić sa moldavskim ministrom inostranih poslova Popšojem”, Ministarstvo spoljnih poslova, 15. 2. 2026.

3. JAVNI DISKURS O EVROPSKOJ UNIJI

Opštu percepciju Evropske unije i dalje oblikuju kontinuirani studentski i građanski protesti i šire unutrašnje političke tenzije. Primećeno je izvesno poboljšanje u retorici najviših zvaničnika prema EU i njenim predstavnicima, što se ogleda u odsustvu snažnih, oštrih napada navedenih u prethodnom Alarm izveštaju.

Iako javni napadi državnih i SNS zvaničnika na EU i neke njene predstavnike i političare jenjavaju, oni sada uglavnom ciljaju izvestioca Evropskog parlamenta za Srbiju, Tonina Piculu, kao i rad Evropskog parlamenta vezan za Srbiju. Pošto je Picula iz Hrvatske, on je uvučen u gorepomenute sporove i ciljan je na sličan način kao i drugi hrvatski zvaničnici. Kada je delegacija EP posetila Srbiju u januaru, predsednik Vučić – koji je u to vreme prisustvovao samitu u Dubaiju – oštro je kritikovao posetu i rad delegacije:

„Seli mrzitelji Srbije i dogovorili se jednog dana “e, mi ćemo dvadeset i nekog da dođemo u Beograd”. Nisu nas pitali, nisu nas obavestili. Znaite, ja ne mogu da dođem kod vas na slavu ili na proslavu Nove godine, ako mi vi ne uputite makar prvi put poziv u svoj dom, u svoju kuću. Mi ih nismo pozvali. Oni, dakle, dolaze pod jedan, nepozvani. Pod dva, sami su odlučili da posete Srbiju u tom periodu.”¹²⁵

Komentarišući nedavnu izjavu izvestioca Evropskog parlamenta da je njegov režim „glavni izvor nestabilnosti u Srbiji i regionu”, Vučić je rekao da mu je dovoljno da vidi „sliku Picule sa kalašnjikovom u rukama” da bi razumeo njegove poruke. „On govori često, a to je kratko i glupo. Oni misle da bi mi njima trebalo da se dodvoravamo ne bi li oni promenili jezik o Srbiji. Znaite koliko me je briga za to?”¹²⁶

Što se tiče opštih stavova javnosti prema EU, istraživanje Ninamedije za Delegaciju EU u Srbiji, sprovedeno od decembra 2025. do januara 2026. godine, pokazalo je blagi porast podrške članstvu Srbije u EU.¹²⁷ Štaviše, istraživanje pokazuje rastuće uverenje da Evropska unija treba da bude ključni spoljnopolitički i ekonomski partner Srbije. Ako bi se sutra održao referendum o pristupanju EU, 45 odsto građana bi glasalo za to, što predstavlja povećanje od dva procentna poena u odnosu na prošlu godinu, dok bi 32 odsto glasalo protiv, što je broj koji je ostao stabilan. Istovremeno, EU je i dalje prepoznata kao najveći donator Srbije, glavni trgovinski partner i vodeći izvor investicija, što potvrđuje njenu centralnu ulogu u ekonomskom razvoju zemlje. Kao i prethodnih godina, istraživanje pokazuje da je podrška članstvu u EU najjača među mlađim generacijama, pa građani starosti 18-29 godina i dalje pružaju najveću podršku - više od 63 odsto - ulasku Srbije u EU, dok je protivljenje najveće među ispitanicima starosti 60 i više godina, gde je podrška oko 30 odsto, što ukazuje na generacijski jaz po tom pitanju. U odgovorima na pitanje o prednostima članstva u EU, ispitanici najčešće povezuju EU sa višim životnim standardom, slobodom kretanja, vladavinom prava i borbom protiv korupcije, dok se korupcija, organizovani kriminal i ekonomski izazovi istovremeno identifikuju kao tri najhitnija problema sa kojima se suočava srpsko društvo. Tokom proteklih sedam godina, ova anketa je zabeležila najveći udeo ispitanika koji veruju da će EU nastaviti da postoji i imati nove države članice, što odražava rastuće poverenje građana Srbije u budućnost Unije. Ipak, značajan broj ispitanika smatra da EU sve više nameće pritisak i nove uslove Srbiji, da je priznanje Kosova preduslov za pristupanje ili da EU zapravo ne želi Srbiju kao buduću državu članicu EU — argumenti koje najčešće navode građani skeptični prema EU.¹²⁸

Šef Delegacije EU u Srbiji, Andreas fon Bekerat, je rekao da rezultati ankete pružaju osnovu za oprezan optimizam, ali ne ostavljaju prostora za zadovoljstvo: „Sve veći broj građana jasno prepoznaje da članstvo u EU nudi ono što im je najviše važno: bolje ekonomske mogućnosti, jače institucije, veće slobode i

125 „Videćete s kim ću sve da imam susret” Vučić o poseti delegacije EP Beogradu: “Neću da se sretnem ni sa Piculom, ni sa Prebilićem, ni sa svima njima”, Blic, 13. 1. 2026.

126 „Vučić: Picula govori često, kratko i glupo, Margetić je kreten”, Danas, 25. 4. 2026.

127 Stavovi javnosti prema EU, Ninamedia, januar 2026.

128 Isto.

zaštitu prava”.¹²⁹ Prema njegovim rečima, to pokazuje da ljudi razumeju da pristupanje Srbije EU nije apstraktni politički projekat već najkonkretniji put ka boljem svakodnevnom životu. Bekerat smatra da anketa istovremeno pokazuje kako „uporne zablude i dezinformacije nastavljaju da izvrću javnu debatu o EU” i ocenjuje da srpske institucije i zvaničnici imaju odgovornost da, kako je naveo, „proaktivnije, objektivnije i iskrenije komuniciraju činjenice”.¹³⁰

Još jedno istraživanje objavio je Centar za evropsku politiku (CEP) 20. marta 2026. godine.¹³¹ Rezultati pokazuju da relativna većina građana (39,8%) podržava članstvo Srbije u EU, dok se 33,8% protivi tome, a 26,4% ima neutralan stav. U slučaju referenduma o članstvu, među ispitanicima koji su izjavili da će izaći na referendum (85,3% uzorka), većina njih (41,6%) bi glasala za članstvo, 32,4% protiv, dok 26% ne zna kako bi glasalo. Podrška članstvu je veća među visokoobrazovanim građanima i opada sa nižim nivoom obrazovanja. Podrška članstvu je najveća među građanima od 18 do 29 godina, a najniža među starijima od 60 godina, slično onome što je otkrilo istraživanje Ninamedije. Skoro četvrtina građana (23,9%) veruje da se Srbija nikada neće pridružiti Evropskoj uniji, 21,9% ne zna kako da proceni to pitanje, a samo 6,9% veruje da će se to dogoditi pre 2030. godine. Mnogi građani EU doživljavaju prvenstveno kao geopolitičkog aktera, a ne kao aktera zasnovanog na vrednostima, i sumnjičavi su prema namerama EU prema Srbiji u procesu proširenja. Samo 34,2% građana je izjavilo da se oseća kao Evropljanin.¹³²

129 „Podrška članstvu u EU u Srbiji pokazuje oprezan rast, uz snažnu podršku među mladima”, EU u Srbiji, 5. 2. 2026.

130 Isto.

131 „Srbija i Evropska unija. Geopolitika i vrednosti EU: u sukobu ili u tandemu?”, CEP, 20. 3. 2026.

132 Isto.

4. POGLAVLJE 23 – PRAVOSUĐE I OSNOVNA PRAVA

4.1. PRAVOSUĐE

U izveštajnom periodu zabeleženo je ozbiljno nazadovanje Srbije u oblasti pravosuđa. U narativu najviših zvaničnika i provladinih medija nezavisnost ove grane vlasti koja omogućava pokretanje postupaka protiv visokih funkcionera tumači se kao delovanje protiv države. Krajem januara 2026. godine Narodna skupština usvojila je paket hitnih izmena pravosudnih zakona, poznatih kao „Mrdićevi zakoni”, bez javne rasprave, konsultacija sa pravosudnim institucijama i procene njihovog uticaja. Izjave predlagača i sadržina zakona ukazuju da je stvarni cilj bio jačanje političke kontrole nad tužilaštvom i zaustavljanje istraga korupcije i organizovanog kriminala koje su zahvatile i ministre u vladi. Stručna zajednica, Evropska komisija i Venecijanska komisija ocenile su da Mrdićevi zakoni predstavljaju ozbiljno odstupanje od evropskih standarda vladavine prava i nezavisnosti pravosuđa, kako po proceduri tako i po sadržini, i zatražile njihovu suštinsku reviziju i obustavu primene. Izbore za članove Visokog saveta tužilaštva iz reda tužilaca obeležile su kontroverze, uz mešanje Ustavnog suda i Bezbednosno-informativne agencije. Mehanizmi zaštite samostalnosti tužilaca i transparentnosti rada pravosudnih saveta ostaju slabi i nedovoljno delotvorni, posebno u politički osetljivim predmetima.

✘ **ALARM: Nazadovanje kroz hitne i štetne zakonodavne izmene**

Krajem januara 2026. godine Narodna skupština je usvojila paket izmena pet pravosudnih zakona na predlog poslanika Srpske napredne stranke Uglješe Mrdića. U pitanju su amandmani na Zakon o sudijama, Zakon o javnim tužilaštvima, Zakon o Visokom savetu tužilaštva, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava i Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, u javnosti prozvani po autoru kao „Mrdićevi zakoni”. Ušli su u skupštinsku proceduru samo mesec dana ranije po hitnoj proceduri, bez validnog obrazloženja za hitnost. Iako je Mrdić kao cilj ovih izmena zvanično navodio unapređenje efikasnosti pravosuđa, naknadno je u javnom nastupu otkrio stvarne namere: „Udarili su na državu. Zato što su krenuli sa hapšenjem ministara iz SNS-a, zato što su hteli na kraju da uhapsu predsednika Vučića. Da budemo otvoreni. Hteli su da hapse ljude. Hteli su da sprovedu obojenu revoluciju do kraja, da sruše državu.”¹³³ Dakle, namera je bila da se što pre zaustave tekući postupci u oblasti korupcije i organizovanog kriminala koji su doveli do ministara u prethodnoj i aktuelnoj vladi (slučajevi *Generalštab* i *Nadstrešnica*¹³⁴), dok se vladajuća stranka poistovećuje sa državom.

Nekoliko je proceduralnih propusta. Mrdićevi zakoni usvojeni su po hitnom postupku, bez javne rasprave, bez konsultacija sa ključnim pravosudnim institucijama i bez ozbiljnog obrazloženja. Hitna procedura u ovom slučaju nije bila opravdana objektivnom nužnošću, već je praktično onemogućila stručnu i javnu debatu, kao i konsultacije sa Visokim savetom sudstva, Visokim savetom tužilaštva, Vrhovnim sudom i drugim relevantnim institucijama. Dodatno, time što je amandmane predložio narodni poslanik umesto Vlade, a Vlada ih je otvoreno podržala, zaobiđeni su mehanizmi institucionalne kontrole i obaveznih mišljenja pravosudnih tela. Nije sprovedena ni procena uticaja propisa, niti je ponuđeno jasno objašnjenje potrebe za reformama i njihovih posledica po nezavisnost pravosuđa.

Proceduralni propusti dodatno dobijaju na težini u političkom kontekstu u kojem su zakoni doneti. Tokom 2025. godine zabeležen je veliki broj pritisaka na pravosuđe, dok su pojedini tužioci pokazali spremnost da postupaju autonomno u predmetima visoke korupcije.¹³⁵ Istovremeno, predlagač zakona javno je

133 „Mrdić nespretno priznao: Pravosudne izmene kao štit za vlast?”, Insajder, 17. 4. 2025.

134 O ovim slučajevima videti više u odeljku o borbi protiv organizovanog kriminala.

135 Više u: Jelena Pejić Nikić (ur). *Izveštaj koalicije prEUgovor o napretku Srbije u Klasteru 1 – maj 2025*, prEUgovor, Beograd, 2025, str. 48-54.

predstavljao potrebu reforme kao „vraćanje otegot pravosuđa”¹³⁶, što ukazuje na političko uokviravanje reforme i potencijalnu nameru disciplinovanja pravosudnih aktera. Reakcije institucija bile su neuobičajeno oštre i jedinstvene: Visoki savet sudstva tražio je povlačenje nacrtu zakona¹³⁷, dok su stručna udruženja i Nacionalni konvent o EU upozorili da izmene predstavljaju političku odmazdu i pretnju nezavisnosti pravosuđa¹³⁸. Zbog kombinacije netransparentnosti, izostanka konsultacija, zloupotrebe hitnog postupka i šireg političkog pritiska, proces usvajanja Mrdićevih zakona predstavlja ozbiljno odstupanje od evropskih standarda demokratskog donošenja zakona i vladavine prava.¹³⁹

Mrdićevi zakoni predstavljaju direktan korak unazad u odnosu na pravosudnu reformu iz 2022. godine, čiji je osnovni cilj bio ograničavanje političkog uticaja na pravosuđe i jačanje nezavisnosti tužilaca i sudija. Iako su tadašnja ustavna rešenja već bila svedena na minimum evropskih standarda, nova zakonska rešenja sada otvoreno potkopavaju i te ograničene garancije. Produžava se mandat vršioca funkcije glavnog javnog tužioca na čak tri godine, uz mogućnost ponovnog postavljenja, čime privremeno stanje praktično postaje trajni model upravljanja tužilaštvom. Ponovo se uvodi mogućnost reizbora glavnih javnih tužilaca i predsednika sudova, što dodatno povećava rizik od političkog uticaja kroz zavisnost od političke podrške i odluka tela pod uticajem vlasti. Takođe, proširuje se sistem privremenih upućivanja tužilaca, uključujući mogućnost višestrukih produženja i upućivanja u više instance, čime privremena rešenja postaju kontinuirani instrument nagrađivanja poslušnih i kažnjavanja neposlušnih tužilaca. Uz to, jača se i hijerarhijska kontrola unutar tužilaštva, jer se prigovori na obavezna uputstva glavnih javnih tužilaca više ne podnose nezavisnoj komisiji Visokog saveta tužilaštva (VST), već neposredno višem tužiocu, čime se dodatno sužava prostor za institucionalnu zaštitu autonomije tužilaca.

Posebno zabrinjava činjenica da vlast istovremeno blokira rad Visokog saveta tužilaštva i redovne konkurse za izbor tužilaca, čime se stvara veštačka potreba za produžavanjem privremenih mandata. U praksi to znači da ključne pozicije u tužilaštvu mogu godinama ostati u statusu privremenosti, bez transparentne procedure izbora i bez pune institucionalne nezavisnosti. Takva rešenja direktno su suprotna ideji rotacije i ograničenog trajanja rukovodećih funkcija, koja je bila jedan od ključnih ciljeva reforme iz 2022. godine.

Posebno opasne posledice za Tužilaštvo za organizovani kriminal (TOK) ima prelazna odredba, koja nalaže povlačenje svih privremeno upućenih tužilaca u roku od 30 dana¹⁴⁰. Upravo je TOK funkcionisao zahvaljujući tom mehanizmu, jer je 11 od 20 njegovih tužilaca bilo privremeno upućeno. Time su direktno ugrožene istrage visoke korupcije, uključujući predmete povezane sa padom nadstrešnice u Novom Sadu i slučajeve organizovanog kriminala povezane sa funkcionerima vlasti. Važno je naglasiti da je ovu prelaznu odredbu predložila poslanica vladajuće stranke tokom kratke skupštinske rasprave, te njen tekst uopšte nije bio vidljiv uz predlog zakona na sajtu Narodne skupštine do momenta njegovog usvajanja. Ipak, kolegijum TOK-a je odmah upozorio na štetne i direktne posledice ovog amandmana.¹⁴¹ Još jedna loša odredba daje mogućnost Ministarstvu pravde da kontroliše međunarodnu saradnju kojom upravlja Republičko javno tužilaštvo, što otvara prostor za politički nadzor nad razmenom informacija sa međunarodnim partnerima u predmetima organizovanog kriminala i korupcije.¹⁴²

Izmene kojima se Specijalno odeljenje za visokotehnološki kriminal stavlja pod direktnu kontrolu Višeg javnog tužilaštva u Beogradu dodatno potvrđuju političku prirodu reforme. Povod za ove izmene verovatno su bili konkretni slučajevi iz 2025. godine, poput onih u kojima je tadašnji tužilac za visokotehnološki kriminal odbio politički motivisana naređenja za hapšenja opozicionih političara i aktivista, a nezavisna

136 „Mrdić nespretno priznao: Pravosudne izmene kao štit za vlast?”, Insajder, 17. 4. 2025.

137 „Saopštenje Visokog saveta sudstva povodom izmene Zakona o sedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava i izmene Zakona o sudijama”, 15. 1. 2026.

138 „Hitne izmene pravosudnih zakona: zaobilaženje struke i evropskih standarda i politička odmazda za neposlušnost”, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, 13. 1. 2026.

139 Videti, na primer: “The Updated Rule of Law Checklist”, Venice Commission (Council of Europe), 12–13/12/2025.

140 Član 12 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnim tužilaštvima.

141 „Saopštenje”, Tužilaštvo za organizovani kriminal, 19. 1. 2026.

142 Vidi više u odeljku o borbi protiv organizovanog kriminala.

komisija Visokog saveta tužilaštva usvojila njegove prigovore.¹⁴³ Nakon toga vlast menja zakon, ukida komisiju i formalno podređuje odeljenje šefu Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, Nenadu Stefanoviću, koji se u javnosti već profilisao kao jedan od najlojalnijih kadrova režima. Time se ne menja samo organizaciona struktura, već se institucionalizuje politička kontrola nad delom tužilaštva koje postupa u predmetima vezanim za društvene mreže, proteste, pretnje i politički osetljive slučajeve. Sve zajedno pokazuje da cilj Mrdićevih zakona nije unapređenje efikasnosti pravosuđa, već jačanje političke kontrole nad njegovim ključnim delovima.

Evropska komisija i Venecijanska komisija potvrdile negativnu ocenu „Mrdićevih zakona”

Reakcije iz Evropske komisije bile su brze i neuobičajeno direktne. Komesarka za proširenje Marta Kos oglasila se neposredno nakon usvajanja Mrdićevih zakona: „Glasanje Skupštine Srbije za ograničavanje nezavisnosti pravosuđa predstavlja ozbiljan korak unazad na evropskom putu Srbije.”¹⁴⁴ Zakoni su stupili na snagu osam dana kasnije, iako je predsednik Republike mogao da odbije da ih potpiše, a Ustavni sud da ekspresno postupi po inicijativama za ocenu ustavnosti koje su podnele opozicione poslaničke grupe i TOK.¹⁴⁵ Pod pritiskom stručne zajednice i Evropske komisije, Ministarstvo pravde dostavilo je sporni zakonodavni paket Venecijanskoj komisiji (VK), koja je ubrzo poslala delegaciju u Srbiju a potom, krajem aprila, objavila i nacrt mišljenja¹⁴⁶, koje treba da bude usvojeno na plenarnoj sednici VK u junu.

Venecijanska komisija potvrdila je negativne ocene struke i civilnog društva da usvajanje pravosudnih izmena od 28. januara 2026. predstavlja ozbiljno odstupanje od evropskih standarda demokratskog donošenja zakona i nezavisnosti pravosuđa, i po proceduri i po sadržaju. Preporučila je suštinsku reviziju zakona. Zatražila je vraćanje nezavisnog, nehijerarhijskog mehanizma za odlučivanje o prigovorima na obavezna uputstva tužilaca kroz ponovno poveravanje tih nadležnosti Visokom savetu tužilaštva, umesto višim tužiocima. Takođe je preporučila da se vrate rešenja iz 2022. godine – da mandati vršilaca funkcije glavnih javnih tužilaca budu ograničeni na jednu godinu bez mogućnosti ponovnog postavljenja, kao i da se ukine mogućnost reizbora glavnih javnih tužilaca u isto tužilaštvo. Venecijanska komisija je ocenila da privremena upućivanja moraju ostati izuzetak, a ne paralelni sistem napredovanja i kontrole nad tužiocima. Preporučeno je i vraćanje tužilaca koji su uklonjeni iz TOK-a, uz postepeno popunjavanje tih mesta kroz redovne konkurse i stalna imenovanja. Pored toga, Komisija je preporučila veću institucionalnu autonomiju Posebnog odeljenja za visokotehnoški kriminal, kao i obustavljanje planirane reorganizacije sudova i tužilaštava u Beogradu dok se ne sprovedu detaljne analize i procene posledica tih promena. Najzad, odredba o ulozi Ministarstva pravde u međunarodnoj saradnji tužilaštava mora da se suzi na to da bude obavešteno o zaključenju sporazuma o saradnji. Jedina pozitivna ocena odnosi se na prebacivanje nadležnosti za odlučivanje o privremenim upućivanjima tužilaca sa Vrhovnog javnog tužioca na Visoki savet tužilaštva, jer VK smatra da je VST, kao kolegijalno telo van stroge tužilačke hijerarhije, pogodnije za donošenje objektivnih i transparentnih odluka o raspoređivanju tužilaca.¹⁴⁷

Evropska komisija zatražila je da se u najkraćem roku sprovedu sve preporuke VK, i to u transparentnom i inkluzivnom procesu, a da se u međuvremenu obustavi primena Mrdićevih amandmana.¹⁴⁸ Evropska komesarka Marta Kos naglasila je da neće biti isplata za Srbiju iz sredstava predviđenim Planom rasta za Zapadni Balkan sve dok se ovaj zahtev ne uvaži, pošto nisu ispunjeni preduslovi u oblasti vladavine prava.¹⁴⁹ Ministar pravde je već 28. aprila formirao radnu grupu koja treba da primeni preporuke VK kroz izmene spornih zakona¹⁵⁰, iako se većina preporuka VK može sprovesti jednostavnim ukidanjem amandmana, odnosno vraćanjem prethodno važećih rešenja.

143 „Ukinuto uputstvo tužioca Stefanovića da se Ponos privede i procesuiru zbog ‘zvučnog topa’”, N1, 16. 4. 2025.

144 Marta Kos, X post, 28/01/2026

145 „Poslaničke grupe NPS, NLS, ZLF i PSG podnele predlog Ustavnom sudu za ocenu ustavnosti seta pravosudnih zakona”, N1, 3. 2. 2026.

146 “Serbia – Urgent Opinion on the 28 January 2026 Amendments to Laws Governing the Judiciary and the Prosecution”, Venice Commission (Council of Europe), 24/04/2026.

147 Ibid.

148 „Evropska komisija: Srbija u potpunosti da sprovede preporuke Venecijanske komisije”, Savremena politika, 29. 4. 2026.

149 „Kos: Dok Srbija ne popravi situaciju u pravosuđu, neće dobiti finansijsku pomoć EU”, Savremena politika, 30. 4. 2026.

150 Ministarstvo pravde, Rešenje o obrazovanju Radne grupe za pripremu izmena zakona iz oblasti pravosuđa u cilju usklađivanja sa preporukama eksperata Venecijanske komisije, 28. 4. 2026.

U međuvremenu, Mrdićevi zakoni se i dalje primenjuju i štetne posledice su već nastale, naročito u radu TOK-a. Nakon pritiska Evropske komisije, ministar pravde, koji je ujedno i član Visokog saveta tužilaštva, predložio je da VST hitno ponovo uputi pogođene tužioce u Tužilaštvo za organizovani kriminal pre isteka roka od 30 dana od stupanja zakona na snagu, jer nije bilo vremena da se sprovede redovna procedura izbora. Međutim, istovremeno je opstruisano stavljanje te tačke na dnevni red sednice VST-a. Tek 6. marta VST je uspeo da glasa i obnovi upućivanja za 7 od ukupno 11 pogođenih tužilaca, dok je ostalih četvoro moralo da se vrati u matična tužilaštva. Upravo ti tužioci radili su na najosetljivijim predmetima, uključujući slučaj pada nadstrešnice i zaplene pet tona marihuane na imanju funkcionera vladajuće stranke u južnoj Srbiji, zbog čega sada postoji ozbiljan rizik od značajnih kašnjenja u tim postupcima, jer preostali tužioci moraju da preuzmu njihove predmete uz sopstveni postojeći rad. Istovremeno, konkurs za popunjavanje devet stalnih mesta u TOK-u pokrenut je još krajem 2024. godine, a razgovori sa kandidatima održani su početkom 2025, ali postupak nikada nije završen.

Druga opipljiva posledica odnosi se na postupanje po prigovorima na obavezna uputstva. CEPRIS je tako upozorio na slučaj javne tužiteljke Milene Đorđević koja se usprotivila obaveznom uputstvu glavnog tužioca Nenada Stefanovića da prisustvuje pretresu Rektorata 31. marta¹⁵¹, smatrajući ga nezakonitim i neosnovanim, ali je njen prigovor odbio glavni tužilac Apelacionog javnog tužilaštva Tomislav Kilibarda, bez adekvatnog obrazloženja. CEPRIS je podsetio i na to da je Kilibarda 2021. godine na funkciju izabran po starim pravilima, odnosno na predlog Vlade i odlukom Narodne skupštine, neposredno pre nego što su ustavni amandmani ukinuli takav način imenovanja.¹⁵²

Izbori za Visoki savet tužilaštva praćeni kontroverzama i neprimerenim pritiscima na tužioce

Uporedo sa predlaganjem i usvajanjem Mrdićevih zakona organizovani su izbori za pet članova Visokog saveta tužilaštva iz reda tužilaca, prvi nakon ustavnih promena kojima je nadležnost izbora tužilaca izmeštena iz Narodne skupštine u VST. Međutim, čitav proces bio je snažno politizovan i u javnosti predstavljen kao sukob dve struje unutar tužilaštva – one okupljene oko vrhovne javne tužiteljke Zagorke Dolovac i druge bliske glavnom javnom tužiocu Višeg javnog tužilaštva u Beogradu Nenadu Stefanoviću. Na izborima održanim 23. decembra 2025. godine glasalo je 740 od 762 tužioca,¹⁵³ što je nezabeležena izlaznost koja ukazuje na značaj ovih izbora. Preliminarni rezultati glasanja pokazali su tesnu prednost kandidata koji nisu bili povezivani sa Stefanovićem. Iz redova viših javnih tužilaštava pobedio je Boris Majlat, dok je među kandidatima iz osnovnih tužilaštava izabrana i Jovana Komnenović, uz Predraga Milovanovića koji je ostao član VST-a iz prethodnog saziva. U javnosti su kao kandidati bliski Stefanoviću označavani Nikola Uskoković i Boris Pavlović.

Posmatračka misija Jukoma ocenila je da na dan glasanja nisu zabeležena ozbiljna kršenja izbornog prava na biračkim mestima, ali je naglasila da formalna regularnost glasanja ne otklanja zabrinutost zbog šireg institucionalnog i političkog pritiska pod kojim su izbori održani.¹⁵⁴ Međutim, nakon izbora usledili su prigovori na glasanje na četiri biračka mesta, koje je Visoki savet tužilaštva odbio.¹⁵⁵ Međutim, Ustavni sud je u januaru 2026. usvojio žalbe na odluku VST-a koji je potom odlučio o ponavljanju izbora na spornim biračkim mestima, čime je praktično otvorena mogućnost da se odluči o čak tri od pet mesta u VST-u. Ustavni sud je brzo odbacio žalbe tužilaca Majlat i Komnenović na odluku VST-a o poništenju rezultata i ponavljanju izbora, a istog dana je pet članova Izborne komisije VST-a podnelo je neopozive ostavke, smatrajući da su prvobitni izbori sprovedeni zakonito i da nema osnova za njihovo ponavljanje. Odluka Ustavnog suda izazvala je ozbiljne kontroverze u stručnoj javnosti, gde je tumačena kao pokušaj „prekrajanja izborne volje tužilaca”.¹⁵⁶ Na ponovljenim izborima 25. februara 2026. došlo je do potpunog preokreta rezultata: Nikola Uskoković pobedio je Borisa Majlata među višim tužiocima, dok je Boris Pavlović prestigao Jovanu Komnenović među kandidatima iz osnovnih tužilaštava. Tako je nakon ponovljenog glasanja većinu osvojila grupa kandidata koju je deo javnosti povezivao sa Nenadom Stefanovićem.

151 Više o ovom slučaju u odeljcima o reformi policije i slobodi okupljanja.

152 „Mrdićevi zakoni doprineli povredi zakona u slučaju Rektorat”, CEPRIS, 7. 4. 2026.

153 Izborna komisija VST, *Zapisnik o utvrđivanju rezultata izbora*, 24. 12. 2025.

154 „JUKOM: Izbori za članove VST protekli bez ozbiljnog kršenja izbornog prava”, Komitet pravnika za ljudska prava, 26. 12. 2025.

155 VST, *Saopštenje za javnost*, 26. 12. 2025.

156 „Ponovljeni izbori za članove VST-a: Pokušaj prekrajanja izborne volje tužilaca”, *Vreme*, 25. 2. 2026.

Za inače tromi Ustavni sud neuobičajeno hitro postupanje neophodno je razumeti u kontekstu u kojem njegov predsednik Vladan Petrov redovno komentariše teme iz pravosuđa i politike u medijima. Monitoring Biroa za društvena istraživanja (Birodi) pokazao je da je Petrov od 1. januara 2025. godine do 31. januara 2026. godine imao 171 gostovanje na osam provladinih televizija ukupnog trajanja oko 138 sati.¹⁵⁷ Naročitu osudu izazvala je njegova izjava početkom februara u intervjuu za list *Politika* da „sankcija za one sudije koje su prekšile zabranu političkog delovanja i koje se javno deklarišu kao protivnici aktuelne vlasti, kao da mnogi uz njenu pomoć nisu avanzovali na funkcijama, jeste razrešenje”¹⁵⁸. Neformalna grupa sudija i tužilaca „Obrana struke” tim povodom je zatražila razrešenje Petrova, ocenivši da njegovi javni nastupi i izjave predstavljaju do sada nezabeležen stepen političkog delovanja jednog sudije Ustavnog suda, institucionalno zastrašivanje i pretnju ustavnom poretku i vladavini prava.¹⁵⁹

Posebno kontroverznu ulogu u procesu izbora za Visoki savet tužilaštva imali su navodi o pritiscima Bezbednosno-informativne agencije (BIA) na tužioce tokom ponovljenih izbora. Ozbiljne indicije da su pojedine tužioce kontaktirali pripadnici BIA i vršili pritisak u vezi sa glasanjem za određene kandidate potvrdila je i Vrhovna javna tužiteljka na sednici VST-a krajem februara.¹⁶⁰ Stručnjaci su ocenili da bi takvo mešanje BIA predstavljalo „potpuno brisanje podele vlasti i legitimisanje neprimerenog uticaja”.¹⁶¹ Prema njihovim navodima, posebno su bili izloženi pritiscima tužioci u pojedinim apelacionim područjima u kojima su rezultati bili tesni i gde je ponovljeno glasanje moglo promeniti konačan ishod.

Izveštaj Udruženja tužilaca Srbije zaključuje da su izbori pokazali koliko su formalne ustavne garancije nezavisnosti tužilaštva nedovoljne ukoliko izborni proces protiče u atmosferi političkih pritisaka, medijskih kampanja i institucionalnih blokada.¹⁶² Posebno je naglašeno da je rad VST-a već bio ozbiljno otežan nemogućnošću postizanja kvalifikovane većine za odlučivanje, dok su istovremeno izbori za članove Saveta postali predmet otvorenih političkih sukoba i pritisaka izvršne vlasti.

Odmazda prema sudijama čije postupanje nije bilo po volji vlasti

Prema pisanju portala Nova, predsednik Višeg suda u Beogradu Dragan Milošević sproveo je krajem 2025. godine smene i premeštaje sudija koje su donosile odluke suprotne interesima vlasti, što je u delu stručne javnosti opisano kao „čistka nepodobnih sudija”.¹⁶³ Ove odluke predstavljene su kao deo novog godišnjeg rasporeda poslova za 2026. godinu, ali se vrlo verovatno radi o odmazdi prema sudijama koje su pokazale profesionalnu samostalnost u politički osetljivim predmetima.

Sudija Ivana Bursać, koja je odredila pritvor bivšim ministrima Goranu Vesiću i Tomislavu Momiroviću u istrazi korupcije povezanoj sa padom nadstrešnice u Novom Sadu, premeštena je iz Specijalnog suda u Odeljenje za ratne zločine. Bursać je odlučivala i u drugim istaknutim postupcima protiv organizovanih kriminalnih grupa (Belivuk, „Vračarci”, Šarić).

Sudija Ana Milošević smenjena sa mesta rukovodioca Odeljenja za prethodni postupak nakon što su sudije njenog odeljenja odbijale da prihvataju sporne kvalifikacije krivičnih dela i nezakonita procesuiranja studenata i demonstranata. Sudije ovog odeljenja zauzele su pravni stav da neće po hitnom postupku odlučivati o sporazumima o priznanju krivice koje dostavlja Više javno tužilaštvo (VJT) u Beogradu. Takođe su bile stava da u predmetima protiv demonstranata neće prihvatati kvalifikaciju krivičnog dela kao nasilje na javnom skupu, već će navodna dela protiv policije tretirati isključivo kao napad na službeno lice u vršenju dužnosti, usled čega VJT u Beogradu nema nadležnost u ovim predmetima.

157 „BIRODI: Petrov u 171 gostovanju na televiziji govorio pretežno o političkim temama”, N1, 4. 2. 2026.

158 „Sudstvo se mora zaštititi od politike, ali ne i otrgnuti od Ustava i države”, *Politika*, 1. 2. 2026.

159 „Obrana struke zahteva razrešenje predsednika Ustavnog suda Vladana Petrova”, N1, 1. 2. 2026.

160 „Zagorka Dolovac potvrdila da su pojedini tužioci pozivani u BIA uoči izbora za VST: ‘Sastanak u Bezbednosno-informativnoj agenciji održan bez mog znanja’”, *Nova.rs*, 27. 2. 2026.

161 „BCBP i YUCOM: Pritisci na tužioce i mešanje BIA u izbore za VST predstavljaju potpuno brisanje podele vlasti i legitimisanje neprimerenog uticaja”, BCBP i YUCOM, 28. 2. 2026.

162 Udruženje tužilaca Srbije. *Izveštaj o izborima za Visoki savet tužilaštva*. Beograd, april 2026.

163 Ivan Miličević. „Saznajemo: Čistka ‘nepodobnih’ beogradskih sudija – predsednik Višeg suda premestio sudiju koja je pritvorila Vesića i Momirovića, smenio sudiju koja nije htela da hapsi studente”, *Nova.rs*, 31. 10. 2025.

Analize rada Poverenika za samostalnost tužilaca i pravosudnih saveta

Udruženje tužilaca Srbije (UTS) je analizom dosadašnje prakse Poverenika za samostalnost tužilaca zaključilo da je njegova delotvornost i dalje ograničena.¹⁶⁴ Naime, ne postoje dovoljno jasni i predvidivi standardi za utvrđivanje neprimerenog uticaja, izostaje eksplicitno imenovanje spornih ponašanja kao nedozvoljenih pritisaka, a gotovo da nema prepoznavanja unutrašnjih hijerarhijskih pritisaka unutar samog tužilačkog sistema. Mehanizam je pritom uglavnom reaktivan, bez razvijene komunikacije sa javnošću i preventivnog delovanja u situacijama pojačanog političkog ili medijskog pritiska. Analiza naglašava da se veliki broj predmeta pred Poverenikom odnosilo na sukobe unutar jednog javnog tužilaštva, uključujući međusobne odnose rukovodilaca i tužilaca, kao i medijske kampanje povezane sa tim sukobima, što ukazuje na dubok institucionalni konflikt, a ne na izolovane incidente. Dodatni problem predstavlja činjenica da konačnu odluku o postojanju neprimerenog uticaja donosi Visoki savet tužilaštva, čiji sastav delom zavisi od političkih organa, što u politički osetljivim predmetima stvara rizik od institucionalne uzdržanosti. Zbog svega toga, puni potencijal Poverenika kao efikasnog mehanizma zaštite samostalnosti tužilaca još nije ostvaren.¹⁶⁵

U CEPRIS-ovoj analizi javnosti rada Visokog saveta sudstva i Visokog saveta tužilaštva za 2025. godinu navodi se da većina preporuka za unapređenje transparentnosti i dalje nije sprovedena ili je samo delimično ispunjena.¹⁶⁶ Na internet stranicama pravosudnih saveta i dalje nedostaju važni zapisnici, materijali za odlučivanje, informacije o tome kako prijaviti neprimereni uticaj, kao i strateški dokumenti i godišnji planovi rada, zbog čega je izveštavanje uglavnom formalno i bez jasnog prikaza rezultata i ciljeva. Saveti uglavnom sprovode aktivnosti koje ne podrazumevaju direktnu komunikaciju sa javnošću, dok izostaju redovne konferencije za medije i drugi oblici otvorenijeg dijaloga sa građanima. Ipak, tokom 2025. godine zabeleženi su određeni pozitivni pomaci, posebno u radu VSS-a koji je počeo da objavljuje snimke sednica i podatke o glasanju, dok interesovanje javnosti za rad oba saveta pokazuje i činjenica da sednice u proseku prati više od 3000 gledalaca.

PREPORUKE

- Dosledno sprovesti sve preporuke Venecijanske komisije i obustaviti primenu amandmana na pravosudne zakone usvojenih 28. januara 2026. godine do njihovog usklađivanja sa evropskim standardima nezavisnosti pravosuđa i vladavine prava.
- Hitno, nezavisno i transparentno ispitati navode o pritiscima i mešanju BIA u izbore za Visoki savet tužilaštva, utvrditi sve relevantne činjenice i obezbediti odgovornost za eventualne nezakonite radnje.
- Obezbediti da javne rasprave o zakonima koji utiču na pravosuđe budu inkluzivne, blagovremene i suštinske, uz aktivno učešće stručne javnosti i dovoljno vremena za razmatranje svih posledica predloženih izmena.
- Osigurati da se najviši državni zvaničnici i javni funkcioneri uzdrže od svakog oblika neprimerenog uticaja na sudije i tužioce, u skladu sa ustavnim principima nezavisnosti pravosuđa.
- Visoki savet sudstva i Visoki savet tužilaštva treba dosledno da štite nezavisnost sudova i samostalnost javnog tužilaštva, u skladu sa Ustavom i zakonom.
- Unaprediti transparentnost rada VSS i VST kroz redovno objavljivanje zapisnika, materijala za odlučivanje, strateških dokumenata i biografija članova, omogućavanje prisustva javnosti sednicama, kao i razvijanje kontinuirane komunikacije sa medijima i građanima, uključujući jasne procedure za prijavu neprimerenog uticaja.
- Pravosudni saveti treba blagovremeno i odgovorno da sprovedu postupke izbora sudija i tužilaca, te izbora glavnih javnih tužilaca i predsednika sudova, kako bi se okončala rasprostranjena praksa postavljanja vršilaca funkcije.

164 Udruženje tužilaca Srbije. [Rad Visokog saveta tužilaštva u zaštiti javnih tužilaca od neprimerenih uticaja](#), Beograd, april 2026.

165 Ibid.

166 Sofija Mandić. [Izveštaj o javnosti rada Visokog saveta sudstva i Visokog saveta tužilaštva](#) (januar 2025 – decembar 2025), CEPRIS, Beograd, 2026.

4.2. BORBA PROTIV KORUPCIJE

Borba protiv korupcije u Srbiji tokom prethodnog perioda ostala je obeležena ograničenim rezultatima u sprovođenju reformi i slabim napretkom u ispunjavanju međunarodnih preporuka. Ključna strateška dokumenta, uključujući Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije, Akcioni plan za njeno sprovođenje i Akcioni plan za Poglavlje 23, nisu donela očekivane efekte, dok su brojne aktivnosti odlagane ili ostale nerealizovane. To potvrđuju i međunarodne ocene, uključujući dalji pad Srbije na Indeksu percepcije korupcije Transparency Internationala i ograničen napredak u sprovođenju GRECO preporuka. U oblasti kreiranja javnih politika dodatno su smanjeni mehanizmi javnih konsultacija i stručne kontrole, dok je praksa predlaganja važnih zakona preko narodnih poslanika nastavila da otvara pitanja u vezi sa transparentnošću zakonodavnog procesa. Iako su tokom perioda vođeni pojedini postupci i istrage u slučajevima korupcije, uključujući i postupke protiv visokih javnih funkcionera, ukupni institucionalni odgovor i dalje je ograničen, što se ogleda u nesprovođenju ključnih preporuka, kašnjenju reformi, slabim kapacitetima nadležnih institucija i izostanku sistemskih mera koje bi unapredile transparentnost, odgovornost i efikasnu primenu antikorupcijskih propisa.

4.2.1. Borba protiv korupcije – loše međunarodne ocene i neozbiljan pristup obavezama

Okvir za borbu protiv korupcije u Srbiji i dalje je uglavnom neefikasan, obeležen nedostatkom političke volje, slabim postupanjem institucija i lošom primenom postojećih zakona i strategija. Ključna planska dokumenta, uključujući Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije, prateći akcioni plan i Akcioni plan za Poglavlje 23, nisu u ovom periodu donela konkretne rezultate a gotovo sve planirane aktivnosti su zanemarene ili je planirano da se ostvare značajno posle prvobitno planiranih rokova. To je vidljivo i iz predlog Akcionog plana antikorupcijske strategije za period 2026-2028, koji još uvek nije usvojen. Uspešnost te Strategije u celini bi trebalo da se meri napretkom Srbije na međunarodnoj listi Indeksa percepcije korupcije koju objavljuje Transparency International. Umesto napretka, u poslednjem rangiranju, objavljenom u februaru 2026, Srbija je zabeležila dalji pad, najlošiji plasman u poslednjih dvadeset godina. Takođe, prvi put se Srbija rangira lošije od svih zemalja iz susedstva¹⁶⁷.

Napredak u ispunjavanju preporuka GRECO je i u ovom periodu bio minimalan i pored toga što je dodatni rok za ispunjavanje svih preostalih preporuka (23 od 24) istekao 31.12.2025. Čak ni one reforme koje su davno započete (na primer, u vezi sa izmenama Zakona o sprečavanju korupcije ili Zakona o unutrašnjim poslovima, nisu dovršene. Mehanizmi nadzora i ključne institucije i dalje imaju ograničene kapacitete, ali i još ograničeniju volju da koriste postojeća ovlašćenja u slučajevima koji su osetljivi za vlast, dok su transparentnost i odgovornost na niskom nivou.

Na polju represije period je obeležilo postupanje Tužilaštva za organizovani kriminal u pojedinim postupcima gde to vlastima nije po volji, uključujući i prvi postupak protiv jednog aktivnog ministra posle više od trideset godina, ali i aktivno ometanje istraga i postupaka od strane izvršne vlasti, drugih zvaničnika i provladinih medija. S druge strane, policija i viša javna tužilaštva su nastavile da periodično saopštavaju informacije o hapšenjima koja su preduzeta u okviru „akcije borbe protiv korupcije”, ali u značajno manjem intenzitetu nego što su to činila početkom 2025, nakon što je akcija najavljena sa političkog vrha.

Ukupno gledano, sistem borbe protiv korupcije funkcioniše u određenoj meri na formalnom nivou, ali sa vrlo ograničenim stvarnim uticajem na smanjenje rizika od korupcije i uspostavljanje sistema odgovornosti i kažnjivosti.

Planska dokumenta kao deklarativne izjave

Borba protiv korupcije u Srbiji i dalje je obeležena nedostatkom istinske političke volje, nepostupanjem nadležnih institucija i nesprovođenjem, odnosno selektivnom primenom zakona. Suštinskih napora na suzbijanju korupcije nema, u praksi je sve više nazadovanja. Dugo očekivana Nacionalna Strategija za

167 Transparentnost Srbija, [Rezultati CPI 2025 i Srbija](#), 10/02/2026

borbu protiv korupcije 2024-2028¹⁶⁸ nije donela nikakve pomake. Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period 2024-2025¹⁶⁹, donet je u decembru 2024, i gotovo ni jedna aktivnost nije realizovana, pa su aktivnosti iznova planirane za sledeći period. Taj Plan donet je u tišini, bez javne promocije planiranih mera i aktivnosti, a njegovo važenje isteklo isto tako, bez istinskih napora da se bilo šta realizuje. Izveštaj Agencije za sprečavanje korupcije¹⁷⁰ o sprovođenju ovog planskog dokumenta pokazuje da je sprovedeno 13% mera i 43% planiranih aktivnosti.

Rad na novom Akcionom planu za period 2026-2028, završen je u oktobru 2025, ali taj dokument još uvek nije usvojen. Iako je radna grupa za izradu Akcionog plana obuhvatila širok krug aktera, među njima nije postignuta saglasnost oko sadržine dokumenta pre nego što je on iznet na formalnu javnu raspravu. Slično kao i kod prvog akcionog plana i ovde je planiranje mera i aktivnosti zavisilo mnogo više od spremnosti „nadležne institucije” da joj se poveća krug obaveza, nego od temeljnog razmatranja potreba da se na adekvatan način reši neki od uočenih problema korupcije. Stoga su izostale mere koje bi na adekvatan način mogle da reše neke od ključnih problema:

- Javni tužioci ne istražuju samoinicijativno javno iznete i dokumentovane sumnje u korupciju;
- Vlada predlaže (a sve češće i poslanici direktno), a Skupština usvaja posebne zakone i međudržavne sporazume koji isključuju primenu Zakona o javnim nabavkama ili zakonske odredbe retroaktivno menjaju neutemeljenim autentičnim tumačenjima;
- Javnom upravom rukovode nezakonito postavljeni vršioци dužnosti a preduzećima u državnom vlasništvu vršioци dužnosti čiji je mandat odavno istekao;
- Vlada ne objavljuje zaključene ugovore i druge bitne informacije o donošenju odluka, ostavljajući brojne sumnje u skrivene uticaje, skrivene štetne posledice i kršenje propisa pri ugovaranju;
- Umesto da Skupština vrši delotvoran nadzor nad radom Vlade, koristeći izveštaje nezavisnih državnih organa, a da Vlada definiše i sprovodi državnu politiku, rad zakonodavne i izvršne vlasti je podređen predsedniku Republike, a uloga nezavisnih organa marginalizovana;
- Mogućnost medija, civilnog društva i građana da doprinesu borbi protiv korupcije bitno je sužena tretiranjem medija koji postavljaju pitanje odgovornosti kao da je reč o političkoj opoziciji i odsustvom javnih rasprava pri donošenju ključnih odluka.

Posledice neusvajanja novog Akcionog plana su posebno značajne u kontekstu činjenice da je veliki deo aktivnosti Nacrtom Akcionog plana bio planiran upravo za prvi kvartal 2026. Jednako, međutim, stoji i zaključak da neusvajanje Akcionog plana nije predstavljalo pravnu prepreku ni jednom od njegovih potencijalnih obveznika da sprovedu aktivnosti sa kojima su se ranije saglasili.

Daleko od ispunjavanja GRECO preporuka

Nije iskorišćen ni veliki potencijal preporuka koje je Srbija dobila od GRECO u martu 2022. godine, u okviru Petog kruga evaluacije¹⁷¹ za unapređenje sistema i pretpostavki za borbu protiv korupcije. Srbija je u potpunosti sprovedla samo jednu od 24 preporuke, dok su ostale delimično ili uopšte nisu sprovedene. Na većini preporuka rad još nije ni počeo. Zato je GRECO u prvom izveštaju o usklađenosti iz juna 2024 Srbiji dao ocenu „globalno nezadovoljavajuće”¹⁷². Srbija je početkom januara 2026. poslala novi izveštaj¹⁷³ GRECO o sprovođenju preporuka, koji bi trebalo da bude predmet razmatranja u junu 2026. Koliko je Srbija zaista spremna pokazuje i da se Vlada Nacionalnom Strategijom za borbu protiv korupcije obavezala da će do kraja 2028 ispuniti samo 35% preporuka, kao i da je postupanje državnih organa u praksi neretko direktno suprotno preporukama GRECO ili ciljevima zbog kojih su one date. Posebno je

168 Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, 25.07.2024.

169 Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period 2024-2025, 26.12.2024.

170 Izveštaj o sprovođenju Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije i pratećeg Akcionog plana za period 2024-2025. godine, mart 2026

171 Preporuke GRECO Srbiji u okviru Petog kruga evaluacije, mart 2022.

172 Prvi izveštaj GRECO o usklađenosti, jun 2024.

173 Izveštaj Ministarstva pravde GRECO-u, januar 2026.

upečatljivo da u vezi sa nekim od preporuka GRECO, koje su se naročito aktuelizovale tokom prethodne godine, aktivnosti koje bi mogle da reše problem nisu ni planirane – izmena Ustava, kako bi se ukinula mogućnost da se članovi Vlade pozivaju na imunitet u slučaju sumnje na korupciju.

Kada je reč o propisima, tokom 2025. nije donet Zakon o unutrašnjim poslovima, niti je dopunjen Zakon o sprečavanju korupcije, iako su nacrti tih akata, upravo zbog preporuka GRECO, pripremani ranijih godina. MUP je otvorio javnu raspravu o nacrtu zakona u aprilu 2026, dok je Ministarstvo pravde uputilo Evropskoj komisiji na komentare nacrt izmena Zakona o sprečavanju korupciji koji nije objavilo, kao ni izveštaj sa javne rasprave o prethodnoj verziji tog nacrta koja je održana još 2023.

Nije ni pokušano da se prostor za koruptivne uticaje na donošenje propisa umanja kroz proširenje kruga primene Zakona o lobiranju, kao što je preporučio GRECO. I u ovom slučaju, Ministarstvo pravde je uputilo nacrt dopuna zakona Evropskoj komisiji, ali ga nije objavilo. Štaviše, ni informacije o načinu pripreme tih dopuna nisu poznate.

Dopune Zakona o slobodnom pristupu informacijama su pripremane 2024, a da preporuka GRECO, prema kojoj bi trebalo omogućiti žalbu kada informaciju uskrate Vlada ili predsednik Republike, uopšte nisu bile uzete u obzir. Nakon povlačenja predloga zakona iz procedure početkom 2025, nije bilo novih pokušaja da se on menja.

Povrh svega, umesto da kroz izmene svog Poslovnika, Vlada obezbedi da donošenju svih zakona prethodi javna rasprava, uvedeni su novi osnovi da se ona isključi, što je detaljnije objašnjeno u poglavlju...

Istraživanje Transparentnosti Srbija o primeni GRECO preporuka tokom 2025¹⁷⁴ je pokazalo da nije postojala volja ni da se ispune neke od najmanje zahtevnih preporuka, u vezi sa kojima nije potrebno menjati ni jedan propis. Najbolji primer za to je objavljivanje imena svih savetnika i posebnih savetnika i njihovih oblasti angažovanja. Ne samo da Vlada Srbije nije samostalno objavila osnovne podatke o osobama koje savetuju premijera i potpredsednike, već odbija da te podatke dostavi i po zahtevu za slobodan pristup informacijama. Slično tome, Agencija za sprečavanje korupcije, ni u 2025. nije svojim godišnjim planom kontrole izveštaja o imovini i prihodima obuhvatila članove Vlade i predsednika Republike, dok plan za 2026. nije objavljen do zaključenja ovog izveštaja (30.4.2026)¹⁷⁵. Vlada i dalje nije imenovala dodatne članove svog Saveta za borbu protiv korupcije niti je razmatrala izveštaje tog tela. Ministarstvo unutrašnjih poslova tokom prethodne godine takođe nije objavilo smernice za primenu Kodeksa policijske etike, koji je, na osnovu preporuka GRECO, izmenjen 2024.

Pojedine izjave i postupanje predstavnika vlasti otvorile su širom prostor da Srbija unazadi svoj sistem za borbu protiv korupcije u ove dve bitne oblasti, umesto da ga unapređuje. To se naročito odnosi na situaciju sa Tužilaštvom za organizovani kriminal, koji bi, prema preporukama GRECO, trebalo da dobije dodatna ovlašćenja. S druge strane, upravo iz Ministarstva pravde, nadležnog da pripremi izmene zakona koje bi to omogućile, prvo je osporena potreba za postojanjem TOK, da bi nešto kasnije Ministarstvo podržalo donošenje zakona koji su otvorili prostor za značajno smanjenje kapaciteta ovog tužilaštva.

Preporuke koje se odnose na proveru integriteta i transparentnost rada kabineta i savetnika bile su deo aktivnosti iz Akcionog plana za 2024–2025, ali nisu realizovane. One su uvrštene u Nacrt Akcionog plana za period 2026–2028, ali ni ovom planom nije predviđeno donošenje kodeksa ponašanja za nosioce najviših izvršnih funkcija niti poseban dokument za predsednika, iako su takvi mehanizmi preporučeni radi jačanja integriteta i odgovornosti.

Propuštena je i prilika da se preporuke GRECO direktno uvrste i u Reformsku agendu¹⁷⁶, jer je u prethodnom periodu Vlada bila više posvećena ispunjavanju obaveza iz Reformske agende, nego kada je reč o drugim pitanjima. Ispunjavanje aktivnosti iz Reformske agende pokazuje delimičan napredak, ali mnoge reforme ostaju nedovršene ili su samo delimično sprovedene.

174 Transparentnost Srbija, [Sprečavanje](#) korupcije u izvršnoj vlasti i policiji, decembar 2025

175 Agencija za sprečavanje korupcije, web stranica: [Javni funkcioneri](#), (datum pristupanja 28/04/2026)

176 [Reformska agenda Srbije](#), 3.10.2024.

Zaboravljeni Akcioni plan za Poglavlje 23

Potpuno se stalo i sa aktivnostima na reviziji Akcionog plana za poglavlje 23. Koordinaciono telo za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 nije se sastalo tokom 2025. godine, iako AP 23 nalaže da ovi sastanci budu otvoreni za javnost i da uključuju predstavnike civilnog društva.

Dve institucije prate sprovođenje AP 23 – Ministarstvo pravde, koje priprema i objavljuje kvartalne izveštaje o implementaciji, i Agencija za sprečavanje korupcije, koja podnosi Skupštini godišnje izveštaje o merama borbe protiv korupcije. Međutim, Ministarstvo pravde nije objavljivalo izveštaje tokom 2025.

Od 130 aktivnosti u podsekciji „Borba protiv korupcije“ AP 23, Agencija¹⁷⁷ je u 2025. godini ocenila 85 – kao sprovedene je obeležila 52, kao nesprovedene 28, dok pet nije mogla da oceni. U oblasti antikorupcijskih mera, Agencija je ocenila šest aktivnosti i utvrdila da pet nije sprovedeno. U oblasti prevencije korupcije, ocenila je 53 aktivnost, pri čemu 14 nije bilo sprovedeno, a tri nije mogla da oceni. U oblasti suzbijanja korupcije, odnosno represije, ocenjeno je 26 aktivnosti – devet nije bilo sprovedeno, dok dve nije mogla da oceni. Agencija je zaključila da je neophodno sprovesti novu reviziju Akcionog plana za Poglavlje 23 – Potpoglavlje Borba protiv korupcije, ili doneti novi dokument javne politike, odnosno, uspostaviti novi mehanizam kojim će biti određeni prioriteti Republike Srbije u domenu reformskih procesa i evropskih integracija, kao i ciljevi, očekivani rezultati, konkretne aktivnosti, i način vršenja nadzora nad njihovim ostvarivanjem. Nedostaci prepoznati u prethodnim izveštajima i dalje su značajno uticali, kako na sprovođenje i izveštavanje, tako i na praćenje sprovođenja ovog dokumenta. Revizija je neophodna i usled činjenice da su aktivnosti u važećem dokumentu oročene na 2023. godinu, navodi se u izveštaju Agencije.

Aktivnosti koje su označene kao nesprovedene iste su kao i one u prethodnom izveštaju za 2024. Ni tokom 2025. godine, Vlada nije razmatrala izveštaje Saveta za borbu protiv korupcije, niti je Savet bio aktivno uključen u zakonodavni proces iako je to višegodišnja preporuka i predviđena aktivnost. Ništa nije urađeno ni po pitanju materijalnog, kadrovskog i infrastrukturnog jačanja Saveta. Ovo telo je nastavilo da objavljuje izveštaje i preporuke na koje Vlada do sada nije reagovala.

Agencija je utvrdila da nisu analizirani efekti Zakona o sprečavanju korupcije – posebno u vezi sa izveštavanjem o imovini/prihodima funkcionera, sprečavanjem sukoba interesa, finansiranjem političkih stranaka i praćenjem planova integriteta. U izveštajnom periodu nije prilagođen softver za izveštavanje o Revidiranom Akcionom planu za Poglavlje 23 tako da odgovara potrebama praćenja Operativnog plana za sprečavanje korupcije u ranjivim oblastima. Agencija je izvestila da softver nije prilagodila, imajući u vidu oročenost Operativnog plana za sprečavanje korupcije u ranjivim oblastima do kraja 2022. godine, te činjenicu da trošenje sredstava ne bi bilo svrsishodno, kada se u obzir uzme trajanje izrade i testiranja same aplikacije.

I dalje nisu ojačani kapaciteti službe Poverenika u informacije od javnog značaja. Pravilnikom je sistematizovano 156 izvršilaca i tri savetnika, a na kraju 2025, broj zaposlenih u Službi Poverenika je 132 državna službenika i nameštenika na neodređeno vreme. Nisu ojačani ni kadrovski kapaciteti Centralne jedinice za harmonizaciju koja vrši centralno usmeravanje i koordinira aktivnosti javne interne finansijske kontrole. U decembru 2025, bilo je zaposleno 11 lica uključujući i pomoćnika ministra, dok je jedno lice angažovano po osnovu ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Takođe, I dalje nije uspostavljena interna kontrola u svim javnim preduzećima iako je rok za ovu aktivnost istekao još 2022.

Agencija je utvrdila da aktivnost u vezi sa praćenjem sprovođenja Zakona o zaštiti uzbunjivača nije sprovedena. Nisu razvijeni ni mehanizmi za jačanje integriteta policijskih službenika, niti je izvršena analiza rizika radnih mesta od korupcije u policiji. Izostala je kontinuirana edukacija zaposlenih u Službi unutrašnje kontrole i svih zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova vezano za integritet. Nije izmenjen Zakonik o krivičnom postupku na osnovu Analize rizika na korupciju pravnog okvira carinskog sistema. Nije bilo obuka carinskih službenika u skladu sa novim propisima, niti je postavljen video-nadzor na carinskim ispostavama i graničnim prelazima. U izveštaju za 2024. Agencija je navela da sistemi podataka za kriminalističke istrage nisu bili međusobno povezani, kao i da nije uspostavljen siguran sistem za elektronsku razmenu podataka, dok je sada neispunjena „zbog toga što je reč o kompleksnoj

177 Izveštaj Agencije za sprečavanje korupcije p sprovođenju antikorupcijskih mera iz Akcionog plana za Poglavlje 23, mart 2026.

međusektorskoj aktivnosti koja je usko povezana sa Strategijom integrisanog upravljanja granicom u Republici Srbiji za period od 2022–2027. godine”.

Iako je rok bio 2022, i dalje nije omogućena međusobna povezanost baza podataka za krivične istrage, odnosno bezbedan sistem za elektronsku razmenu informacija između javnog tužilaštava, policije, Uprave carina, Poreske uprave, Agencije za borbu protiv korupcije i drugih relevantnih organa koji raspolažu bazama podataka od značaja za suzbijanje korupcije. Nije donet ni podzakonski akt iz člana 16. stav 4. Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije kojim će se urediti rokovi, način postupanja i način službene komunikacije policije i javnog tužilaštva u predmetima organizovanog kriminala i korupcije (rok 2021).

Pet godina se već kasni i sa popunjavanjem upražnjenih radnih mesta shodno Pravilniku o sistematizaciji radnih mesta u Tužilaštvu za organizovani kriminal i posebnim odeljenjima viših javnih tužilaštava za suzbijanje korupcije. Kasni se i sa obukama za usavršavanje organa koji učestvuju u postupku privatizacije i organa zaduženih za prevenciju i krivično gonjenje slučajeva korupcije.

Takođe, nije uspostavljena jedinstvena evidencija (elektronski upisnik) za krivična dela sa koruptivnim elementom, u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti, a koja će se ubuduće koristiti za kreiranje kriminalne politike. Godinama se kasni i sa kadrovskim jačanjem Direkcije za upravljanje oduzetom imovinom.

Godišnji izveštaj Agencije za 2025. godinu – rad sa ograničenim efektom, nedovoljne preporuke

U svom Godišnjem izveštaju za 2025¹⁷⁸. godinu, upućenom Narodnoj skupštini, Agencija je dala samo tri preporuke. Kao i prethodnih godina, prva preporuka bila je da se ispune preporuke iz Pete GRECO evaluacije, uključujući u to i izmene Zakona o sprečavanju korupcije i Zakona o lobiranju. Agencija je, takođe, naglasila da je potrebno izmeniti Zakon o finansiranju političkih aktivnosti kako bi se regulisao uticaj trećih strana na izbore, kao i da se reguliše pitanje sprečavanja finansiranja političkih aktivnosti u odnosu na saradnju političkih subjekata sa pravnim i fizičkim licima koja su povezana sa funkcionerima političkih stranaka, odnosno odgovornim licima i osnivačima grupa građana. Takođe je preporučila uvođenje antikorupcijskih tema u naučno-nastavne planove i programe visokoškolskih ustanova sa ciljem podizanja svesti mladih.

Međutim, izostala je preporuka iz ranijih godina da ovlašćeni predlagači zakona pravovremeno ispune svoju obavezu i da dostave nacрте zakona Agenciji na procenu rizika u oblastima podložnim korupciji. U Izveštaju o radu, Agencija je navela da procena rizika od korupcije u propisima ima višestruki značaj za vladavinu prava i sistem sprečavanja korupcije i borbe protiv nje. Agencija je u 2025. i uputila predlagačima zakona sedam mišljenja o proceni rizika od korupcije u propisima i podnela je jednu inicijativu za izmenu važećeg zakona.

U Registru javnih funkcionera, zaključno sa 31. decembrom 2025, registrovano je 46.016 aktivnih javnih funkcija. U izveštajnom periodu, Agencija je zbog povreda propisa o sprečavanju korupcije u vezi sa sukobom interesa izrekla 70 mera opomene, šest mera javnog objavljivanja odluke i jednu preporuku za razrešenje sa javne funkcije, kao i dva rešenja o prestanku funkcije po sili zakona. Odlučeno je i o 731 zahtevu javnih funkcionera u vezi sa obavljanjem dodatnih funkcija, poslova ili aktivnosti, uključujući slučajeve tzv. „pantoflaže”. U oblasti prijave i kontrole imovine i prihoda, podneto je deset krivičnih prijava nadležnim tužilaštvima, dok je u pokrenutim postupcima izrečeno ukupno 218 mera (211 opomena i sedam mera javnog objavljivanja odluka). Takođe je objavljen Katalog poklona za 2024. godinu, koji obuhvata 710 poklona prijavljenih od strane funkcionera iz 49 organa vlasti. Zbog kršenja propisa o finansiranju političkih aktivnosti izrečene su 34 mere upozorenja, doneto 27 odluka o gubitku sredstava iz javnih izvora i podneto 148 zahteva za pokretanje prekršajnih postupaka. Pored toga, sproveden je nadzor nad planovima integriteta u trećem ciklusu i izrađen izveštaj sa preporukama.

178 Godišnji izveštaj o radu Agencije za sprečavanje korupcije, mart 2026.

Mandat članova Veća Agencije, tela koje je bilo veoma slabo primetno tokom pet godina rada, istekao je 11. marta 2026.¹⁷⁹ Iako je konkurs za izbor novih članova započet na vreme, predlog za izbor novih članova, koji je ministar pravde navodno potpisao 13. marta 2026, u Narodnoj skupštini je zaveden tek 28. aprila 2026.¹⁸⁰

PREPORUKE

- Potrebno je da Ministarstvo pravde formira radnu grupu za izmene Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije, koja će uključiti predstavnike civilnog društva i predložiti reviziju Strategije na osnovu utvrđenih slabosti sistema. Takođe, potrebno je proširiti i usvojiti Akcioni plan za sprovođenje Strategije za period 2026–2028 tako da sadrži adekvatna rešenja za sve Preporuke iz Petog kruga evaluacije GRECO, na način da se preporuke u celosti ispune.
- Nacrt Zakona o sprečavanju korupcije treba da bude značajno dopunjen, uz organizovanje široke javne rasprave o novim rešenjima.
- Vlada Srbije treba redovno da: redovno razmatra izveštaje Saveta za borbu protiv korupcije; imenuje nedostajuće članove na osnovu predloga samog Saveta; ojača kapacitete Saveta tako što će obezbediti adekvatne finansijske, kadrovske i infrastrukturne resurse; aktivno uključiti Savet u zakonodavni proces, naročito u izradu zakona u oblastima visokog rizika od korupcije.
- Vlada Srbije treba da usvoji revidirani Akcioni plan za Poglavlje 23, koji će, pored prilagođavanja rokova, obezbediti garancije za sprovođenje stvarnih reformi i ubrzati put ka evropskim integracijama.

4.2.2. Rezultati u borbi protiv korupcije u 2025. godini

Kada se čitaju statistički podaci o borbi protiv korupcije, potrebno je dosta opreza. Prvi razlog za oprez je to što državni organi – policija, javna tužilaštva i sudovi – ponekada predstavljaju rezultate koji se odnose na sva krivična dela na kojima rade posebna odeljenja koja su zadužena za borbu protiv korupcije, a u drugim slučajevima samo ona krivična dela koja su klasifikovali kao „koruptivna”. Klasifikacija je problematična i u ovom drugom slučaju.

Prvi razlog za to je činjenica da neka koruptivna dela nisu data u nadležnost ni Tužilaštvu za organizovani kriminal, kao ni posebnim odeljenjima za suzbijanje korupcije viših javnih tužilaštava, već se njima bave druga VJT ili čak osnovna javna tužilaštva. Primer za to su posebna krivična dela koja su propisana Zakonom o sprečavanju korupcije i Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti, ali ne samo ona. Na primer, jedan od oblika odavanja službene tajne (član 369. stav 2), kada se čini iz koristoljublja, predstavlja klasični slučaj korupcije. Mnoge situacije kada se optuženi goni za „nesavestan rad u službi” (član 361), bi trebalo podvesti pod korupciju, jer je reč o situacijama kada samo nije bilo dokaza koji bi bili dovoljni da se goni za neko teže krivično delo (npr. primanje mita, zloupotreba službenog položaja). Isto važi i za krivično delo „nenamensko korišćenje budžetskih sredstava” (član 362a). Najveći nedostatak svakako predstavlja to što se na listi krivičnih dela ne nalazi „kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamenika” (član 360), kod kojeg se za korupciju gone pripadnici samog pravosuđa.

S druge strane, kod nekih krivičnih dela koja su uključena na spisak može nedostajati neki od bitnih elemenata korupcije. Na primer, „pronevera” i „prevara u službi” bliže su „krađi”, jer počiniocu obično nisu potrebni saučesnici. Druga krivična dela koja su se našla na spisku mogu biti sporna zbog toga što ne uključuju nužno bilo koje lice iz javnog sektora. To je slučaj kod „zaključenja restriktivnog sporazuma” i jednog od oblika „zloupotrebe u vezi sa javnom nabavkom”. Naročito je sporno to što se na ovoj listi našla „zloupotreba položaja odgovornog lica”. Pod opis tog krivičnog dela u praksi se najčešće podvode razni vidovi kršenja zakona kod kojih odgovorno lice u preduzeću ostvaruje neku korist za sebe ili svoje preduzeće, izbegavajući poreske obaveze, oštećujući dobavljače i slično, pri čemu nema

179 Narodna skupština Republike Srbije, [Odluka](#) o izboru članova veća agencije za sprečavanje korupcije, 11/03/2021

180 Ministarstvo pravde, [Predlog](#) kandidata za izbor članova veća Agencije za sprečavanje korupcije, 13/03/2026

nikakvih interakcija sa javnim sektorom. Od ovoga treba razlikovati „prava” krivična dela koja se odnose na korupciju u privatnom sektoru – primanje i davanje mita u obavljanju privredne delatnosti.

Kada se ima u vidu aktuelnost borbe protiv korupcije u 2025. po svakom osnovu, a naročito činjenica da je početkom te godine sa najvišeg političkog mesta najavljena „akcija borbe protiv korupcije”, koju su potom Viša javna tužilaštva u Beogradu, Nišu, Kraljevu i Novom Sadu, kao i MUP, zdušno prihvatili, bilo bi očekivano da je ostvaren značajan porast. Sudeći po statističkim podacima, do porasta je zaista i došlo, i on nije bez značaja ako se poredi sa prethodnom godinom. Međutim, čini se da ovaj porast statističkih pokazatelja ipak nije bio dramatičnih razmera, niti da predstavlja adekvatan odgovor na očekivanja koja su visoko podignuta, makar kod dela stanovništva. Poređenjem podataka iz dva izvora¹⁸¹ dolazimo do zaključka da se u 2025. povećao broj osoba koja su prijavljena za koruptivna krivična dela za 17%, broj optuženih za 20%. Uspešnost u pogledu osuda je značajno manja (5%), a porast zatvorskih kazni je nešto veći (12%).

Tabela 1: Zvanična statistika gonjenja za „koruptivna” krivična dela u periodu 2024-2025.

	2024.	2025.	indeks promene
Nove krivične prijave	2188	2572	117.55
Prijave na osnovu proaktivnih istraga	66	103	156.06
Ukupno optuženih	293	354	120.82
Ukupno osuđenih	250	263	105.20
Bezuslovna kazna zatvora (prvostepeno)	135	151	111.85

Da bi poređenje bilo adekvatnije, korisno je da se ono izvrši i na užem uzorku – među četiri klasična osnovna krivična dela – zloupotreba službenog položaja, primanje i davanje mita, kao i trgovina uticajem. Tu je primetan još veći porast broja krivičnih prijava (34%) i broj optuženih (52%). Povećanje broja osuđenih je značajno manje, a broj osuda na безусловnu kaznu zatvora je čak bio manji nego u 2024. godini.

Tabela 2: Statistika za četiri osnovna koruptivna krivična dela za period 2024-2025.

Zloupotreba službenog položaja, trgovina uticajem, davanje i primanje mita	2024.	2025.	indeks promene
Nove krivične prijave	1555	2081	133.83
Ukupno optuženih	157	239	152.23
Ukupno osuđenih	134	146	108.96
Bezuslovna kazna zatvora (prvostepeno)	60	54	90.00

Ovi podaci ukazuju na mogućnost da će prilikom sledeće ocene napretka u oblasti borbe protiv korupcije ocena biti pozitivna, jer su poboljšani pojedini statistički pokazatelji, kao što se dešavalo i ranije.

181 Statistički prikaz postupanja javnih tužilaštava u 2025, koji je Transparentnost Srbija dobila po zahtevu za pristup informacijama i statistički prikaz postupanja javnih tužilaštava u 2024, koji je objavilo Ministarstvo pravde.

Ukoliko se to bude desilo, biće još jedan dokaz da bi način na koji se meri napredak trebalo bitno izmeniti. Naime, povećanje broj optužbi ili osuda u jednoj godini u odnosu na prethodnu ne znači puno u situaciji kada je učinak, ukupno gledano, daleko ispod potrebnog i kada je tamna brojka kriminaliteta izuzetno visoka. Znatno bi bilo bolje da se napredak ocenjuje u odnosu na određene unapred postavljene ciljeve (npr. povećanje za 100% broja osuda u odnosu na godinu kada je započeo da se prati ovaj trend). Poslednji put kada je to pokušano, i kada je postavljen krajnje neambiciozan cilj, povećanje broja osuda od 30% (u antikorupcijskoj strategiji za 2013-2018), dogodio se podbačaj, pa je učinak u borbi protiv korupcije na kraju bio čak i manji nego u početnoj godini.¹⁸²

Pored toga, neophodno je uključiti i kvalitativne pokazatelje. Najzad, ostaje činjenica da je glavni nedostatak represivnog delovanja državnih organa u Srbiji to što postoje brojni slučajevi gde je korupcija bila dokumentovana, ali nije bila istražena. Taj propust ne može se nadomestiti povećanjem broja nekih drugih slučajeva koji će biti istraženi i gonjeni. Ukoliko se u tom pogledu nešto ne bude promenilo, ostaće utisak da je borba protiv korupcije selektivna.

4.2.3. Javne nabavke

Prava slika (javnih) nabavki u BDP-u

U izveštaju Kancelarije za javne nabavke (KJN) za 2025. godinu po prvi put je na jasan način prikazana ukupna vrednost svih zaključenih ugovora primenom odredaba Zakona o javnim nabavkama (ZJN), koja je u 2025. godini iznosila 1.761.045.975.484 dinara (oko 15 milijardi evra).¹⁸³ Ova vrednost obuhvata kako ugovore koji su zaključeni nakon sprovedenih postupaka javnih nabavki, tako i ugovore koji su zaključeni primenom nekih od izuzetaka koje predviđa ZJN, kao što su npr. ugovori zaključeni na osnovu međudržavnih sporazuma, ili određene nabavke u oblasti odbrane i bezbednosti. U Tabeli 1 nalazi se prikaz svih nabavki u 2025. godini.

Tabela 3: Vrednost svih nabavki u Republici Srbiji u 2025. godini

Vrsta nabavke	Ukupna vrednost u RSD	Procenat
Javne nabavke	932.756.438.962	52.97%
Izuzeci od primene ZJN	828.289.536.522	47.03%
Ukupno:	1.761.045.975.484	100%

Izvor: Godišnji izveštaj Kancelarije za javne nabavke za 2025. godinu

Međutim, na mestu gde se u godišnjem izveštaju KJN vrši poređenje sa bruto domaćim proizvodom, za uporednu vrednost se uzima samo vrednost javnih nabavki, a ne i zbirna vrednost zajedno sa nabavkama izuzetim od primene ZJN-a. Kao posledica se javlja to da se kao zvaničan podatak navodi da je učešće javnih nabavki u BDPu oko 9%¹⁸⁴, iako bi zajedno sa nabavkama koje su izuzete od primene ZJN-a, učešće u BDP-u iznosilo negde oko 17%. Poređenja radi, na nivou EU, učešće javnih nabavki u BDP-u kreće se oko 14%.¹⁸⁵

Vrednost javnih zaključenih ugovora na osnovu svih nabavki neznatno je opala u odnosu na 2024. godinu, s tim što je u ukupnoj vrednosti, vrednost zaključenih ugovora o javnim nabavkama opala u 2025. godini u odnosu na 2024., dok je vrednost zaključenih ugovora na osnovu izuzetaka porasla u 2025. u odnosu na 2024. godinu (za oko 160 milijardi dinara).

182 PrEUgovor, [Statistika](#) gonjenja korupcije 2012-2017, 28/12/2018

183 [Godišnji izveštaj Kancelarije za javne nabavke za 2025. godinu](#), Portal javnih nabavki, 31. 3. 2026, str. 2.

184 Ibid, str. 3.

185 „[Javne nabavke](#)“, Evropska komisija (poslednji put pristupljeno 29. 4. 2026).

Prosečan broj ponuda po postupku nije se promenio i ostao je na 2.5 ponude po postupku, ali je iznenađujuć podatak da je opao procenat postupaka sa samo jednom ponudom sa 50.75% na 47.05%. Ovaj pokazatelj, koji je svakako pozitivan, predstavlja veliki pomak u odnosu na prethodne godine, kada se procenat postupaka sa samo jednom ponudom kretao oko 51%. Stoga i čudi da se ovaj pokazatelj nije odrazio i na prosečan broj ponuda po postupku, jer bi bilo logično da se on povećao, budući da je u skoro 4% postupaka sada bilo makar dve u odnosu na do sada jednu ponudu.

U 2025. godini primećen je i blagi porast u primeni kriterijuma za dodelu ugovora koji nije zasnovan samo na cenim, sa 9,78% postupaka u kojima su ovi kriterijumi korišćeni u 2024. godini na 10,38% u 2025. godini. Takođe je zabeležen i blagi porast u broju postupaka u kojima su korišćeni ekološki i socijalni aspekti.

Kada je reč o podacima koji se tiču krivičnog gonjenja dela koja se tiču javnih nabavki, oni će biti prikazani u narednom Alarm izveštaju, jer u trenutku završetka pisanja ovog izveštaja Godišnji izveštaj o radu javnih tužilaštava još uvek nije bio objavljen.

EXPO 2027 – Radovi novi, izbegavanje Zakona o javnim nabavkama staro

Krajem 2025. godine, na Ušću u Beogradu, počeli su radovi na izgradnji niza objekata, među kojima je i javni Akvarijum, koji je naveden kao jedan od projekata koji se radi u sklopu projekta EXPO 2027 Beograd. Međutim, javnosti je u tom trenutku, osim činjenice da je Ministarstvo finansija investitor radova, bilo nepoznato ko je izvođač radova kao ni način na koji je on odabran.

Tek nakon pisanja pojedinih medija, ograđivanja prostora za izvođenje radova i protesta građana, Ministarstvo finansija je, u odgovoru Insajderu, objavilo koga je angažovalo da izvodi radove na tom prostoru. Reč je o turskoj kompaniji „Rönesans Holding”, a ona je „angažovana na osnovu međudržavnog sporazuma Srbije i Turske zaključenog 2009. godine”.¹⁸⁶

Ovakva tvrdnja mogla bi da navede na pomisao da je ovaj posao dogovoren još pre 17 godina, što svakako nije slučaj. Međudržavni sporazum Srbije sa Turskom iz 2009. zaista je predvideo „saradnju”, koja se u stvari ogledala u tome da će Turska obezbediti zajam za neke projekte u Srbiji, a da će potom taj projekat realizovati firma iz Turske, bez sprovođenja javne nabavke.¹⁸⁷ U samom Sporazumu su navedeni putevi od Novog Pazara do Sjenice i Tutina, ali je ostavljena mogućnost da se primeni i na druge poslove. Izgovor za odsustvo konkurencije kod odabira izvođača, u vidu povoljnog kredita, ne postoji od 2020. Tada je ratifikovana dopuna Sporazuma, prema kojoj se javna nabavka može „preskočiti”, a firmi iz Turske posao dodeliti bez nadmetanja, i kada se projekat ne finansira turskim zajmom.

Najvažnija odredba Sporazuma koju Ministarstvo finansija nije pomenulo jeste to da se svaki konkretan posao posebno ugovara. To znači da primena međudržavnog sporazuma prilikom angažovanja firme „Ronesans Holding” nije bila automatska, niti obavezna. Vlada Srbije i Ministarstvo finansija su imali mogućnost da za izvođenje radova sprovedu javnu nabavku, ali su se opredelili da to ne učine. Pored odsustva konkurencije, jedna od posledica jeste to da konkretni zadaci i rokovi i cena nisu poznati, te da ugovor nije objavljen.

Ovaj podatak je značajan i za sprovođenje Reformske agende koju je Vlada Srbije usaglasila sa Evropskom komisijom. Da bi Srbija dobila 20.381.435,06 evra pomoći iz Plana rasta za Zapadni Balkan, trebalo bi da „objavi sve ugovore koji su zaključeni na osnovu međudržavnih sporazuma na veb-sajtovima nadležnih ministarstava”. Ova jasna obaveza je u pojedinim delovima Reformske agende relativizovana zahtevom da se objave pojedine informacije iz ugovora, pa su se srpska ministarstva opredelila da svoju obavezu tumače na najuži mogući način. Usled toga, ni jedan ugovor za infrastrukturne radove nije objavljen, izuzev onog koji se odnosi na rekonstrukciju železničke pruge od Novog Sada do mađarske granice.

Ministarstvo finansija je objavilo neke informacije za četiri projekata koje realizuje kineska kompanija Power China (svi su vezani za EXPO), a tek nakon reakcije javnosti i pisanja medija objavilo je neke

186 Insajder, [Ministarstvo finansija za Insajder o akvarijumu](#), 16.02.2026.

187 Law on the ratification of the Agreement between the Government of the Republic of Serbia and the Government of the Republic of Turkey on cooperation in the field of infrastructure projects, http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2010_06/t06_0265.htm

informacije vezane za izgradnju Akvarijuma.¹⁸⁸ To dodatno podstiče sumnju da se međudržavni sporazumi koriste kao izgovor u mnogo većem broju slučajeva nego što je poznato, a da državni organi Srbije te informacije kriju ne samo od građana, već i od Evropske komisije.

Tako je obelodanjen i treći način koji Vlada koristi da nabavke radova koji su vezani za EXPO 2027 ne bi vršila na osnovu Zakona o javnim nabavkama. Podsećamo da se najvredniji radovi povereni bez nadmetanja na osnovu sporazuma sa Kinom (oko 550 miliona evra za „nacionalni stadion” i značajan deo od 1,2 milijardi evra ostalih EXPO radova). Zatim je donet poseban „EXPO zakon”, kroz koji su ugovorene usluge i radovi vredni blizu 400 miliona evra, a čiju ustavnost Ustavni sud već duže od dve godine ne nalazi vremena da oceni. Tek nakon protesta Novobeograđana saznaje se da postoji i treći mehanizam za izbegavanje javnih nabavki koje se vezuju za ovu izložbu – ugovaranje poslova sa kompanijama iz Turske, a na osnovu međudržavnog sporazuma.

Koalicija prEUgovor stoga poziva Ministarstvo finansija i sve druge državne organe i preduzeća koja su uključena u realizaciju projekata za EXPO 2027 da bez odlaganja objave potpune informacije o svim do sada ugovorenim poslovima, obrazloženje razloga koji po njihovom viđenju opravdavaju direktno ugovaranje, kao i same ugovore i dokumente koji su vezani za njihovu realizaciju i nadzor.

Istraživačka priča 3 Osuđeni navijač angažovan na EXPO-u

CINS otkriva da je Đorđe Prelić, nekadašnji vođa Partizanove navijačke grupe Alkatraz, i jedan od osuđenih za ubistvo francuskog navijača Brisa Tatona, angažovan za poslove na EXPO-u¹⁸⁹. Prelić je rekao da je čistio gradilište i da je, preko svoje privatne firme registrovane 2025. godine, isplaćen u šest faktura u ukupnom iznosu od oko milion i dvesta hiljada dinara. Nije želeo da pokaže ugovore po kojima je angažovan, niti da kaže ko mu je dao posao.

CINS ukazuje da je njegov angažman posebno značajan u kontekstu EXPO-a, projekta koji se sprovodi uz smanjenu javnu kontrolu, budući da je deo radova izuzet od primene Zakona o javnim nabavkama. Zbog toga ovaj slučaj otvara pitanja ko se angažuje, i pod kojim uslovima, na jednom od najvećih državnih projekata u zemlji.

PREPORUKE

- Vlada Srbije treba bez odlaganja da objavi sve ugovore koji su dodeljeni na osnovu međudržavnih sporazuma, kao i za projekte koji se realizuju na osnovu posebnih zakona umesto primenom Zakona o javnim nabavkama.
- Vlada i Narodna skupština treba da prestanu da koriste međudržavne sporazume i „posebne zakone”, kao što je Zakon o posebnim postupcima za realizaciju Međunarodne specijalizovane izložbe EXPO 2027, koji smanjuju transparentnost i konkurenciju u javnim nabavkama i javno-privatnim partnerstvima.
- Krivično delo Krivično delo vezano za zloupotrebu u javnim nabavkama trebalo bi izmeniti tako da se u biću krivičnog dela ne zahteva šteta prouzrokovana javnim sredstvima, kako bi se olakšalo krivično gonjenje i tužiocima se omogućilo da deluju na proaktivan način.

188 Ministarstvo finansija, [Reformska agenda Republike Srbije – međudržavni sporazumi i projekti gde je Ministarstvo finansija investitor](#) (poslednji put pristupljeno 30. 4. 2026).

189 Ivana Milosavljević. „Đorđe Prelić angažovan na EXPO-u: Ja sam samo žvaka u marketu”, CINS, novembar 2025

4.2.4. Borba protiv korupcije u policiji

Sektor unutrašnje kontrole u Ministarstvu unutrašnjih poslova nastavio je da funkcioniše u okviru institucionalnog okvira koji ne obezbeđuje njegovu punu operativnu nezavisnost. I prema trećem Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima zadržana je podređenost ovog sektora ministru unutrašnjih poslova kao političkom autoritetu. Tokom posmatranog perioda pojačane su kritike na račun efikasnosti i transparentnosti rada Sektora, posebno u kontekstu policijskog postupanja tokom protesta, lokalnih izbora i slučajeva navodne policijske brutalnosti prema građanima, studentima i novinarima. Organizacije civilnog društva, mediji i predstavnici stručne javnosti ukazivali su na izostanak efikasnih istraga, nedostatak javno dostupnih informacija o postupanju unutrašnje kontrole i politički uticaj na rad policije i MUP. Istovremeno, tokom 2025. godine SUK je zabeležio porast broja otkrivenih krivičnih dela i intenziviranje preventivnih aktivnosti. Ograničena transparentnost izveštavanja i nedostatak podataka o ishodu krivičnih postupaka pokrenutih protiv policijskih i ostalih službenika u Ministarstvu i dalje otežavaju sveobuhvatnu procenu stvarne efikasnosti rada ovog Sektora.

Položaj Sektora unutrašnje kontrole (SUK) tokom posmatranog perioda nije značajnije unapređen u pravcu jačanja njegove operativne nezavisnosti. Ni treći Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima, objavljen u aprilu 2026. godine, nije unapredio položaj SUK-a, već je zadržao njegovu podređenost ministru unutrašnjih poslova kao političkom autoritetu. Takvo zakonsko rešenje predstavlja nastavak ranije identifikovane strukturne slabosti, imajući u vidu da ministar zadržava značajan uticaj na rad unutrašnje kontrole.¹⁹⁰

Pitanje efikasnosti unutrašnje kontrole posebno je otvoreno u kontekstu policijskog postupanja tokom protesta i drugih politički osetljivih događaja. Organizacije civilnog društva za zaštitu ljudskih prava godinama ukazuju na prekomernu upotrebu sile prema demonstrantima, uz izostanak vidljivih rezultata unutrašnje kontrole. U tom kontekstu, Beogradski centar za ljudska prava polovinom jula 2025. godine podneo je 14 krivičnih prijava zbog prekomerne upotrebe sile prema demonstrantima. Prijave su podnete protiv pripadnika policije i lica koja su se predstavljala kao policijski službenici, a o njihovom podnošenju obavешteni su SUK i Zaštitnik građana. U takvom institucionalnom okruženju, politički uticaj na Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) i policiju dodatno otežava efikasno postupanje u slučajevima policijske brutalnosti. Zbog toga, posledično, postupci unutrašnje kontrole često izostaju, dugo traju ili ostaju bez jasnog i javnog epiloga.¹⁹¹

Pored toga, zabeleženi su brojni incidenti tokom lokalnih izbora održanih 2025. i 2026. godine, uključujući fizičke napade na građane, aktiviste i novinare u više gradova.¹⁹² Tim povodom, Mreža integriteta Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) uputila je otvoreno pismo ministru unutrašnjih poslova, direktoru policije i v. d. načelniku SUK-a, ukazujući na postupanje policije tokom i nakon izbora.¹⁹³ Do trenutka objavljivanja izveštaja nijedna od institucija kojima je pismo upućeno nije se javno oglasila niti odgovorila na iznete navode.

Nedostatak javno dostupnih informacija o rezultatima istraga i postupanju unutrašnje kontrole u istaknutim slučajevima dodatno dovodi u pitanje efikasnost i transparentnost rada SUK-a. Posebnu pažnju javnosti izazvali su slučajevi smrti Dalibora Dragijevića u Policijskoj upravi Bor, prebijanja Ilije Kostića i postupanja Jedinice za obezbeđenje određenih ličnosti i objekata (JZO) tokom protesta.¹⁹⁴

Nezadovoljstvo načinom postupanja policije i izostankom vidljivih rezultata unutrašnje kontrole odrazilo se i kroz građanske i studentske proteste tokom 2025. godine. Protest pod nazivom „Indeks je jači od pendreka”, održan početkom septembra 2025. godine u Beogradu, završen je ispred zgrade SUK-a. Organizatori protesta predstavili su ovu instituciju kao simbol izostanka odgovornosti za postupanje policije tokom protesta. Učesnici su tom prilikom ukazivali na prikriivanje identiteta policijskih službenika, neprocesuiranje slučajeva nasilja nad građanima i studentima, kao i na neefikasnost mehanizama unutrašnje kontrole policije.¹⁹⁵

190 Za više informacija videti odeljak o reformi policije u ovom izveštaju.

191 Policijska brutalnost na protestima kao "deža vi": Šta radi Sektor unutrašnje kontrole MUP-a, N1, 14. 7. 2025.

192 Za više informacija videti odeljak o reformi policije u ovom izveštaju.

193 Otvoreno pismo povodom selektivnog i nezakonitog postupanja policije, BCBP, 8. 4. 2026.

194 Sektor unutrašnje kontrole - slepo crevo MUP-a u kojem tavore predmeti o policijskoj brutalnosti, Danas, 9. 8. 2025.

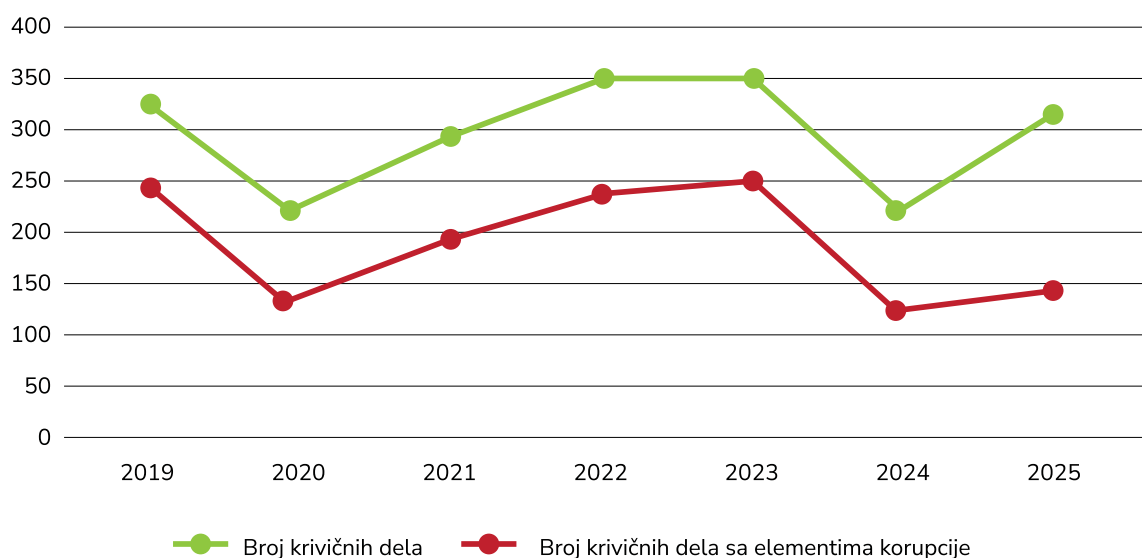
195 Protest studenata u blokadi „Indeks je jači od pendreka” danas u Beogradu, NIN, 8. 9. 2025.

Operativni i preventivni rad Sektora unutrašnje kontrole u 2024. i 2025. godini

Sektor unutrašnje kontrole objavio je godišnji izveštaj o radu za 2025. godinu u zakonskom roku, u martu 2026. godine. Nasuprot tome, godišnji izveštaj o radu za 2024. godinu objavljen je tek krajem aprila 2026, sa neopravdanim zakašnjenjem dužim od godinu dana.¹⁹⁶ Naime, objavljen je tek nakon što je BCBP zatražio od MUP-a putem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja.¹⁹⁷

U 2025. godini zabeležen je porast broja otkrivenih krivičnih dela izvršenih od strane službenika policije i MUP-a u odnosu na prethodnu godinu. Nakon značajnog pada tokom 2024. godine, kada je evidentirano 222 krivična dela, broj otkrivenih dela u 2025. porastao je na 307, čime se približio nivou zabeleženom u periodu od 2021. do 2023. godine. Sličan trend prisutan je i kod krivičnih dela sa elementima korupcije, čiji je broj porastao sa 123 u 2024. na 145 u 2025. godini. Taj broj je i dalje ostao ispod nivoa iz prethodnih godina, posebno 2022. i 2023. godine. Najveći broj ukupno otkrivenih krivičnih dela zabeležen je 2022. i 2023. godine, dok je najizraženiji pad evidentiran tokom 2024. godine. Iako podaci za 2025. ukazuju na poboljšanje aktivnosti SUK-a u otkrivanju krivičnih dela, broj otkrivenih koruptivnih krivičnih dela ostaje značajno niži u odnosu na period pre 2024. godine.

Grafikon 1 Broj otkrivenih krivičnih dela i koruptivnih krivičnih dela, koje su izvršili službenici policije i zaposleni u MUP-u

Izvor: Godišnji izveštaji o radu Sektora unutrašnje kontrole

Međutim, na osnovu dostupnih podataka nije moguće proceniti stvarnu efikasnost rada SUK-a. Informacije o ishodima podnetih krivičnih prijavi, odnosno o broju odbačenih prijavi, pokrenutih postupaka i pravosnažnih sudskih odluka donetih na osnovu postupanja SUK-a nisu javno dostupne.

Što se tiče preventivnog rada, SUK je i tokom 2024. i 2025. godine nastavio sprovođenje testova integriteta, analize rizika od korupcije i kontrole prijave i promene imovnog stanja rukovodilaca u MUP-u. Posebno je značajno povećanje broja sprovedenih testova integriteta tokom 2025. godine. U odnosu na prethodnu godinu, broj testiranja je više nego utrostručen – sa 23 sprovedena testa integriteta u 2024. na 81 u 2025. godini. Istovremeno je smanjen broj negativnih rezultata testiranja – sa 11 u 2024. na sedam u 2025. godini.

196 Godišnji izveštaji o radu Sektora unutrašnje kontrole dostupni su na internet stranici Sektora unutrašnje kontrole, u odeljku „Rezultati rada“. Podaci predstavljeni u ovom pododeljku preuzeti su iz navedenih godišnjih izveštaja o radu ovog sektora.

197 Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja upućen Ministarstvu unutrašnjih poslova, BCBP, 1. 4. 2026.

Tabela 4: Broj sprovedenih testova integriteta i njihovi rezultati u periodu 2020–2025. godine

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Broj testova integriteta	17	19	21	24	23	81
Pozitivni rezultati	12	17	14	18	12	74
Negativni rezultati	5	2	7	6	11	7

Izvor: Godišnji izveštaji o radu Sektora unutrašnje kontrole

Broj sprovedenih testova integriteta beležio je postepen rast od 2020. do 2023. godine, nakon čega tokom 2025. dolazi do naglog povećanja njihove primene. Većina sprovedenih testova tokom čitavog posmatranog perioda imala je pozitivan ishod, dok je najveći broj negativnih rezultata zabeležen 2024. godine. Podaci za 2025. godinu mogu ukazivati na intenzivniju primenu ove preventivne mere, ali i na promene u načinu sprovođenja testova integriteta i izboru policijskih službenika obuhvaćenih proverama.

Sektor je nastavio i aktivnosti kontrole prijave i promene imovnog stanja rukovodilaca u MUP-u. Tokom 2025. godine izvršena je kontrola imovinskih kartona za 802 rukovodioca i 2057 članova njihovih domaćinstava, dok je prethodne godine kontrolisano 608 rukovodilaca i 1351 lice iz zajedničkog domaćinstva. Utvrđeno je da više od 100 rukovodilaca nije izvršilo prijavu imovnog stanja, zbog čega su izveštaji dostavljeni Kabinetu ministra radi daljeg postupanja.

Sveukupno, ovi podaci ukazuju na intenziviranje operativnih i preventivnih aktivnosti SUK-a tokom 2025. godine. Ograničena transparentnost izveštavanja i izostanak podataka o ishodima krivičnih postupaka onemogućavaju sveobuhvatnu procenu efikasnosti rada ovog Sektora.

PREPORUKE

- U novom Zakonu o unutrašnjim poslovima potrebno je uspostaviti mehanizme koji će obezbediti punu operativnu i institucionalnu autonomiju Sektora unutrašnje kontrole u odnosu na ministra unutrašnjih poslova.
- Potrebno je unaprediti transparentnost rada Ministarstva unutrašnjih poslova i Sektora unutrašnje kontrole, uključujući redovno i blagovremeno objavljivanje podataka o sprovedenim unutrašnjim kontrolama, disciplinskim postupcima i ishodima istraga.
- Neophodno je ojačati nezavisnost i efikasnost mehanizama kontrole i nadzora nad radom policije i Sektora unutrašnje kontrole, obezbediti blagovremeno i nepristrasno postupanje u slučajevima policijskog nasilja i zloupotrebe ovlašćenja, kao i smanjiti politički uticaj na rad policije i dodatno ojačati profesionalnu autonomiju policijskih službenika.

4.3. OSNOVNA PRAVA

4.3.1. Sloboda okupljanja

Tokom analiziranog perioda novembar 2025 – april 2026. potvrđeni su i produbljeni trendovi uočeni u ranijim prEUgovor Alarm izveštajima. Studentski pokret, daleko od toga da je utihnuo nakon prve godišnjice tragedije u Novom Sadu, šta više učvrstio se, proširio duž profesionalnih i sektorskih linija i dobio izričitu izbornu dimenziju kroz kampanju od 400.000 potpisa za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora. Nasuprot tome, odgovor države eskalirao je od selektivne represije ka koordinisanoj politici obuzdavanja zasnovanoj na četiri međusobno pojačavajuća instrumenta: krivično gonjenje predvodnika protesta za krivična dela ugrožavanja ustavnog poretka i dela povezana sa terorizmom; tolerisanu kontramobilizaciju i fizičke napade pristalica vladajuće stranke; nesprovođenje istrage o napadima na novinare; i, što je najviše poražavajuće, direktno narušavanje univerzitetske autonomije upadom policije u Rektorat Univerziteta u Beogradu 31. marta 2026. godine. Kumulativni efekat ogleda se u tome da se pravo na slobodu mirnog okupljanja u Srbiji, iako i dalje ostvaruje u masovnom obimu, danas sprovodi nasuprot institucionalnom okviru države, a ne unutar njega.

Izveštajni vremenski okvir novembar 2025 – april 2026. bio je obeležen studentskim protestnim pokretom koji je nastao nakon rušenja nadstrešnice obnovljene železničke stanice u Novom Sadu 1. novembra 2024. godine – događaja koji je odneo šesnaest života. Kao što je prikazano u ranijim prEUgovor Alarm izveštajima, u periodu od novembra 2024. do oktobra 2025. Srbija je doživela najveću kontinuiranu građansku mobilizaciju u svojoj novijoj istoriji, praćenu naglim porastom policijskog nasilja tokom leta i rane jeseni 2025. godine. Ovaj analizirani period obuhvata prvu godišnjicu novosadske tragedije i mesece koji su usledili, tokom kojih su ključne ose ranije prepoznate – masovni građanski protest, sve agresivnija državna represija, kontramobilizacija vladajuće partije i postepeno kanalsanje sukoba putem pravosuđa – ne samo opstale, već se i dalje učvrstile.

Nalaze ovog doprinosa treba čitati zajedno sa dva autoritativna dokumenta koja uokviruju izveštajni period. Prvo, Izveštaj Evropske komisije o Srbiji za 2025. godinu od 4. novembra 2025. utvrdio je da „iako je sloboda okupljanja bila uglavnom obezbeđena i protesti su se odvijali nesmetano, bezbednost učesnika nije uvek bila zajamčena, a došlo je do više nasilnih incidenata prema demonstrantima i novinarima, uz prijavljene slučajeve prekomerne upotrebe sile od strane policije”.¹⁹⁸ Drugo, Rezolucija Evropskog parlamenta od 22. oktobra 2025. o „polarizaciji i pojačanoj represiji u Srbiji, godinu dana nakon tragedije u Novom Sadu”¹⁹⁹ osudila je, u do tada nezapamćeno oštrim terminima, primenu akustičnih uređaja dugog dometa, pomilovanja dodeljena napadačima na učesnike protesta i „zauzimanje centra Beograda od strane provladinih demonstiranja uz policijsku zaštitu”.²⁰⁰

Prva godišnjica tragedije u Novom Sadu i mobilizacija tokom jeseni i zime

Izveštajni period počeo je najvećim komemorativnim skupom od dana smrtonosnog događaja. Prvog novembra 2025. između 100.000 i 110.000 građana okupilo se u Novom Sadu obeležavajući dvanaest meseci od rušenja nadstrešnice, uz šesnaestominutnu tišinu u 11:52 – u tačno vreme tragedije.²⁰¹ Šetnje u trajanju od šesnaest dana, po jedan za svakog stradalog, krenule su iz Beograda (oko 100 km), Novog Pazara (300 km) i drugih gradova, a biciklisti su pristizali iz čitave Srbije.²⁰² Vlada Srbije taj dan proglasila je danom žalosti.²⁰³

198 Evropska komisija, *Izveštaj o Srbiji za 2025. godinu*, 4. 11. 2025, str. 6.

199 Evropski parlament, *Rezolucija Evropskog parlamenta od 22. oktobra 2025. o polarizaciji i pojačanoj represiji u Srbiji, godinu dana nakon tragedije u Novom Sadu (2025/2917(RSP))*, 22. 10. 2025.

200 Ibid.

201 „*Koliko je ljudi zaista bilo u Novom Sadu?*”, *Vreme*, 1. 11. 2025.

202 Katarina Baletić, „*Huge Commemorative Rally Held in Serbia's Novi Sad, a Year after Deaths*”, *Balkan Insight*, 1. 11. 2025.

203 „*Day of Mourning over anniversary of death, suffering of citizens in Novi Sad to be marked in Serbia today*”, *Vlada Republike Srbije*, 1. 11. 2025.

Uoči velikih protesta, uključujući onaj zakazan za 1. novembar 2025, železnički saobraćaj je, po pravilu, obustavljen zbog prijavljenih „dojava o bombi”.²⁰⁴ Isti scenario ponovio se i 14. marta 2025, uoči najvećeg protesta u istoriji Srbije, kao i 27. juna 2025.²⁰⁵ U svim ovim slučajevima dojave su se pokazale lažnim. Ove mere su u praksi često onemogućavale dolazak na mesta održavanja protesta.

Centralno mesto u ovom periodu zauzeo je štrajk glađu Dijane Hrke, majke jedne od žrtava, koji je otpočeo 2. novembra 2025. ispred Narodne skupštine uz tri zahteva: procesuiranje svih osumnjičenih u slučaju nadstrešnice, puštanje na slobodu pritvorenih učesnika protesta i raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora.²⁰⁶ Odgovor države odvijao se po dva obrasca već poznata iz ranijih analiziranih perioda. Prvo, u večernjim satima 2. novembra, pristalice vladajuće Srpske napredne stranke (SNS) iz utvrđenog šatorskog naselja u Pionirskom parku („Ćacilend”) gađale su kamenjem, petardama i flašama pristalice štrajka Dijane Hrke, dok je prisutna policija intervenisala jedino protiv njenih pristalica; trideset i sedam osoba uhapšeno je zbog „narušavanja javnog reda i mira na neregistrovanom javnom skupu”.²⁰⁷ Drugo, pokrenuta je krivičnopravna mašinerija: bivši košarkaški reprezentativac Vladimir Štimac, koji je javno pozvao građane da podrže Dijanu Hrku, uhapšen je u ranim jutarnjim satima 3. novembra 2025. i stavljen mu je na teret „podsticaj na nasilnu promenu ustavnog uređenja” – krivično delo za koje su propisane dugotrajne kazne zatvora. Iako je veće Višeg suda u početku usvojilo žalbu njegove odbrane, policija ga je ponovo lišila slobode po nalogu Službe za borbu protiv terorizma Uprave kriminalističke policije, a vanpretresno veće mu je potom zabranilo prisustvovanje svim javnim skupovima.²⁰⁸ Dijana Hrka prekinula je štrajk glađu 17. novembra 2025. nakon nekoliko hospitalizacija, ali je zadržala šator ispred parlamenta.²⁰⁹

Dana 17. januara 2026. studenti su organizovali skup u Novom Sadu („Šta će značiti pobeda”) uz učešće nekoliko hiljada građana, na kojem je predstavljen pisani antikorupcijski plan kao programska osnova buduće „vlade posle Vučića”.²¹⁰

U prvim mesecima 2026. obrasci pritiska na učesnike protesta i njima bliske aktere proširili su se daleko izvan neposrednog policijskog nadzora nad skupovima, poprimajući administrativne, obaveštajne i sudske oblike odvratanja. U februaru 2026. više izvora ukazalo je da su pripadnici Bezbednosno-informativne agencije (BIA) stupali u kontakt sa poljoprivrednicima uoči planiranih protesta i vršili pritisak na njih – tražeći podatke o planovima mobilizacije i, u pojedinim slučajevima, upozoravajući ih na moguće pravne posledice. Uprkos tim merama, protesti su eskalirali: Srbijom su se proširile masovne blokade puteva uz učešće stotina traktora, a u svom vrhuncu istovremeno su bile opstruirane desetine glavnih saobraćajnica.²¹¹

Ovaj razvoj događaja pratilo je sve veće oslanjanje na prekršajne postupke kao oruđe naknadne represije. U martu 2026. akademska mreža „Slobodan univerzitet” saopštila je da su desetine studenata, univerzitetskih radnika i građana primile gotovo istovetne pozive prekršajnih sudova zbog učešća u ranijim događajima na prostoru fakulteta. Organizacija je te postupke okvalifikovala kao vid „kolektivnog zastrašivanja”, utoliko pre što su se našli pred sudom upravo oni koji su potražili zaklon od policijske sile, dok su navodi o protivpravnom postupanju policije ostali bez ikakvog odgovora.²¹²

204 KS, „Vozovi i dalje stoje, kada će ponovo krenuti”, Vreme, 3. 11. 2025.

205 „On the eve of the protest in Serbia, trains were suspended again due to bomb reports”, KoSSev, 27. 6. 2025.

206 Katarina Baletić, „Serbian Pupils Rally for Hunger-Striking Mother of Novi Sad Disaster Victim”, Balkan Insight, 6. 11. 2025.

207 Milica Stojanović, „Dozens Arrested in Serbia as Govt Supporters and Protesters Clash”, Balkan Insight, 3. 11. 2025.

208 „Vladimir Štimac was remanded in custody”, Vreme, 3. 11. 2025.

209 Lara Jakes i Alisa Dogramadzjeva, „Serbian Woman Ends Hunger Strike Against Government”, New York Times, 17. 11. 2025.

210 „Na protestu „Šta znači pobeda” poručeno: Lustracija nije osveta, već zaštita države od ponavljanja zloupotreba (FOTO i VIDEO)”, MojNoviSad.com, 17. 1. 2026.

211 „N1: Poljoprivrednici trpeli pritiske BIA pre protesta”, Danas, 11. 2. 2026.

212 „Desetine građana, studenata i profesora dobilo poziv za sud zbog haosa u novosadskom kampusu 5. septembra: Optuženi za narušavanje javnog reda”, Nova.rs, 16. 3. 2026.

Generalštab i proširenje repertoara protesta

Dana 7. novembra 2025. Narodna skupština izglasala je, sa 130 glasova za i 40 protiv, *lex specialis* kojim se omogućava rušenje modernističkog kompleksa Generalštaba u centru Beograda – zgrade zaštićene kao kulturno dobro, koju je NATO bombardovao 1999. godine – kako bi se na tom mestu izgradio luksuzni hotelsko-stambeni projekat povezan sa kompanijom u vlasništvu Džareda Kušnera, zeta predsednika SAD Donalda Trampa.²¹³ Odluka je doneta uprkos tekućoj istrazi Tužilaštva za organizovani kriminal (TOK) o prethodnom ukidanju statusa kulturnog dobra ovog objekta, u okviru koje je vršilac dužnosti direktora Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture Goran Vasić priznao falsifikovanje dokumenata.²¹⁴ U decembru 2025. TOK je dodatno podigao optužnicu protiv ministra kulture Nikole Selakovića zbog zloupotrebe službenog položaja i falsifikovanja isprava, tražeći kaznu zatvora od tri godine.²¹⁵

Dana 11. novembra 2025. studenti Fakulteta primenjenih umetnosti, Arhitektonskog i Filozofskog fakulteta organizovali su skup „Mi smo živi zid” ispred Generalštaba, povukavši „crvenu liniju” oko objekta i proglasivši je granicom koju vlast ne sme preći.²¹⁶ Protesti su pokazali da pokret ima sposobnost da ostvari opipljiv uticaj na odluke vlasti: iako srpska Vlada nije odustala od projekta, Affinity Global Development, investitor povezan sa Kušnerom, 15. decembra 2025. objavio je povlačenje iz projekta „iz poštovanja prema građanima Srbije i gradu Beogradu”.²¹⁷

U pravosudnom sektoru, 7. decembra 2025. nekoliko stotina tužilaca i sudskih službenika okupilo se ispred Ustavnog suda u Beogradu protestujući zbog izmena u Tužilaštvu za organizovani kriminal.²¹⁸ Dana 13. decembra 2025. građani su organizovali blokadu saobraćaja u Subotici u znak solidarnosti sa javnom tužiteljkom čiji je privatni automobil zapaljen nakon što je potpisala optužnicu protiv lica bliskih vladajućim strukturama.²¹⁹ Sindikat sudske vlasti organizovao je tridesetominutni upozoravajući protest 15. decembra 2025.²²⁰ Ovome je potom sledilo i „Marširanje za pravosuđe” 21. februara 2026, kada su sudije, javni tužioci i advokati izašli na ulice u znak podrške TOK-u.²²¹

U oblasti kulture i umetnosti, 7. decembra 2025. zaposleni u Narodnom pozorištu stupili su u štrajk upozorenja. Tokom decembra 2025. godine radnici Pošte Srbije suočavali su se sa dokumentovanim pritiscima i otkazima zbog podrške studentskim zahtevima i protestovanja za veće plate i bolje uslove rada.²²² Zaposleni u javnom preduzeću „Apoteke Beograd” protestovali su u više navrata zbog problema u poslovanju, neisplaćenih zarada i straha za opstanak kompanije u kojoj rade.²²³ U ruralnim i lokalnim zajednicama, poljoprivrednici širom Srbije blokirali su puteve danima, tražeći smanjenje uvoza, garantovane otkupne cene i cene goriva.²²⁴

U oblasti obrazovanja, politika disciplinskih mera prema nastavnicima koji su se pridružili prolećnom štrajku 2025. ili ga podržali nastavila je da ostavlja posledice i u novoj školskoj godini. Do novembra 2025. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti utvrdio je da je najmanje jedan takav otkaz predstavljao akt političke diskriminacije. Do kraja 2025. BIRN je dokumentovao više od 100 nastavnika širom Srbije kojima nisu obnovljeni ugovori o radu na određeno vreme zbog podrške protestima, desetine razrešenih direktora

213 „Thousands protest Jared Kushner-linked development on site of bombed-out Belgrade building”, The Guardian, 12. 11. 2025.

214 „Radar: Goran Vasic remains free”, N1, 21. 5. 2025.

215 Ana Novaković, „Minister Selakovic presents defense, attempts to discredit prosecution, witnesses”, N1, 15. 4. 2026.

216 „Protesters encircle General Staff complex”, N1, 11. 11. 2025.

217 „Affinity Partners tells N1 it is pulling out of project”, N1, 16. 12. 2025.

218 „Protest in front of the Constitutional Court: Lawyers and citizens against political pressure on the judiciary”, KoSSev, 7. 12. 2025.

219 KS, „Prosecutor Stojsavljević: The burning car is an intimidation of me and my family”, Vreme, 12. 12. 2025.

220 „Sindikat sudske vlasti danas organizuje protest zbog tužiteljke kojoj je zapaljen automobil”, Danas, 15. 12. 2025.

221 „(BLOG) „Marš za pravosuđe” završen šetnjom do TOK-a, zaposleni u tužilaštvu ih dočekali aplauzom”, N1, 21. 2. 2026.

222 „Serbian Post Office staff protest”, N1, 25. 12. 2025.

223 „Pharmacists protest in Belgrade”, N1, 16. 1. 2026.

224 „Road blockades: Farmers radicalize their protest”, Vreme, 16. 2. 2026.

škola, kao i slučajeve uznemiravanja zaposlenih u zdravstvu, javnoj upravi i javnim preduzećima.²²⁵ Dana 27. januara 2026. hiljade građana okupilo se ispred Rektorata Univerziteta u Beogradu u znak podrške akademcima i nastavnicima koji su ostali bez posla.²²⁶

Nastavak napada privatnih aktera na učesnike protesta i izostanak državne zaštite

Ovaj period obeležen je nizom incidenata u kojima je fizičko nasilje nad demonstrantima ili počinjeno ili olakšano od strane lica bliskih vladajućoj stranci, uz policijsku zaštitu počinilaca. Dana 1. decembra 2025. u Nišu, jedna žena napala je učesnika skupa povodom obeležavanja trinaest meseci od tragedije u Novom Sadu,²²⁷ dok je 8. decembra 2025. u Leskovcu taksista pokušao da probije blokadu koju su studenti organizovali u znak podrške osoblju Državnog univerziteta u Novom Pazaru.²²⁸ Ovi incidenti nastavljaju obrazac koji je više puta osuđen tokom 2025 – obrazac po kojem napade na demonstrante prate pomilovanja ili pasivnost tužilaštva, uključujući i kontroverzna predsednička pomilovanja koja su izričito kritikovana kako od strane Evropske komisije u novembru 2025, tako i u Rezoluciji Evropskog parlamenta od 22. oktobra 2025.²²⁹

Incidenti nasilja nad demonstrantima i novinarima od strane privatnih aktera nastavili su se i početkom 2026. U februaru, tokom događaja vezanih za obeležavanje važne kulturne godišnjice u Novom Sadu, grupe koje su učesnici identifikovali kao provladine pristalice fizički su napale studente i medijske radnike, nanoseći im povrede, dok je policijska reakcija u javnosti naišla na osudu kao neadekvatna.²³⁰ Istovremeno, upotreba sile unutar univerzitetskih prostorija se nastavila. U januaru 2026. policija je upala na Filozofski fakultet u Novom Sadu nakon studentske blokade organizovane u znak podrške razrešenom profesoru. Prema višestrukim svedočenjima, studenti i osoblje nasilno su izneti iz prostorija, uz navode o prekomernoj upotrebi sile i verbalnom zlostavljanju, što je iznova pokrenulo ozbiljna pitanja o poštovanju autonomije univerziteta i srazmernosti policijske intervencije.²³¹

Uporno nesprovođenje zakona od strane srpske policije i tužilaštava – često zabeleženo na video-snimcima – koje se ogledalo u propuštanju da se zaustave napadači bliski SNS-u uz istovremeno privođenje njihovih žrtava, a što je najočiglednije pokazano kod šatora Dijane Hrke 2. novembra 2025, napadom na ekipu televizije N1 20. novembra 2025. i tokom brojnih drugih incidenata u izveštajnom periodu, predstavlja strukturalno kršenje pozitivnih obaveza Republike Srbije. Naime, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) dosedno je zauzimao stav da član 11 Konvencije nameće državi pozitivnu obavezu ne samo da se uzdrži od mešanja u pravo na slobodu mirnog okupljanja, već i da učesnike skupova zaštiti od nasilja kontrademonstranta ili trećih lica.²³²

Delimično uklanjanje „Ćacilenda” i opstajanje provladine kontramobilizacije

Tokom čitavog izveštajnog perioda, kamp provladinih pristalica poznat kao „Ćacilend”, uspostavljen u martu 2025. u Pionirskom parku i na platou ispred Narodne skupštine, nastavio je da zauzima centralno područje Beograda, blokirajući saobraćaj i onemogućavajući slobodan prolaz građana. Rezolucija Evropskog parlamenta od 22. oktobra 2025. već je ovo okarakterisala kao „zauzimanje centra Beograda od strane provladinih demonstranata uz policijsku zaštitu”.²³³ Dana 25. novembra 2025. predsednik Vučić najavio je svoju „ličnu inicijativu” za uklanjanje logora; 16. decembra 2025. izjavio je da će „zamoliti

225 Gordana Andrić i Tijana Uzelac, „Retribution: Serbia’s Ruling Party Hits Dissenters Where It Hurts – at Work”, Balkan Insight, 29. 12. 2025.

226 „‘Knowledge is Power’ rally held outside University of Belgrade Rectorate”, N1, 27. 1. 2026.

227 Zorica Miladinović, „Žena nasrnula na učesnicu protesta i negodovala jer ne idu autobusi: Okupljanje u Nišu povodom 13 meseci od tragedije u Novom Sadu”, Danas, 1.12. 2025.

228 „Reporter Rešetke: Taksistkinja u Leskovcu probala da probije blokadu i da prođe kroz novinare”, N1, 8.12.2025.

229 Stav R, normalizacija „dodeljivanja pomilovanja za nasilne napade koje su počinile provladine pristalice”.

230 „(VIDEO) Pristalice SNS ispred SNP i - incidenti: Grupa muškaraca psovala i šutirala studente, ima povređenih, napali su i novinare”, N1, 16.2.2026.

231 „Policija primenila silu na Filozofskom, sa skupova poručeno – ‘plamen protesta i dalje traje’”, N1, 21.1.2026.

232 ESLJP, Plattform „Ärzte für das Leben” protiv Austrije, predstavka br. 10126/82, 21. 6. 1988, st. 32; Identoba i drugi protiv Gruzije, st. 94, 100.

233 Evropski parlament, Rezolucija Evropskog parlamenta od 22. oktobra 2025. o polarizaciji i pojačanoj represiji u Srbiji, godinu dana nakon tragedije u Novom Sadu (2025/2917(RSP)), 22. 10. 2025.

ljude koji se nalaze u kampu” da se premeste.²³⁴ U noći između 27. i 28. decembra 2025. šatori na platou ispred Skupštine tiho su uklonjeni i zamenjeni „novogodišnjim bazarom”.²³⁵

Saobraćaj ispred Skupštine normalizovan je početkom januara 2026, nakon osam meseci blokade.²³⁶ Ipak, deo šatora i betonske barijere ostali su u Pionirskom parku i u januaru 2026, a građanima i novinarima bio je onemogućen slobodan prolaz kroz to područje.²³⁷

Ovo provladino šatorsko naselje funkcionisalo je, tokom čitavog analiziranog perioda, i kao stalna platforma za uznemiravanje i zastrašivanje. Kako je dokumentovalo Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), novinari nezavisnih medija bili su više puta napadani pri snimanju u blizini kampa, uz zabeleženih najmanje 35 napada, pretnji i sprečavanja rada. Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) analizirao je tok istraga o incidentima oko „Ćacilenda” i reakcije policije i tužilaštva. Od 10 predmeta pokrenutih pred Prvim osnovnim javnim tužilaštvom u Beogradu, CINS je utvrdio da je do februara 2026. samo jedan okončan – odbacivanjem prijave, bez ijedne izrečene sankcije.²³⁸

Asimetrija je očigledna: šatorsko naselje vezano za SNS, delimično finansirano iz javnih sredstava, koji je fizički blokiralo centralne gradske ulice gotovo deset meseci, bilo je tolerisano od strane vlasti, dok su spontani skupovi građana na istom mestu sistematski rasturani, a učesnici istih krivično gonjeni. Ovakav dvostruki standard predstavlja diskriminaciju u uživanju prava zajamčenih članom 11 Evropske konvencije o ljudskim pravima.²³⁹

✘ ALARM: Policijski pretres Rektorata Univerziteta u Beogradu

Verovatno najozbiljnija epizoda izveštajnog perioda odigrala se na njegovom samom kraju. U noći između 25. i 26. marta 2026. studentkinja Filozofskog fakulteta u Beogradu, stara 25 godina, pala je kroz prozor petog sprata i poginula na platou ispred zgrade Fakulteta. Dok su Univerzitet i rektor odmah ponudili punu saradnju u istrazi i pozvali na nezavisnu, međunarodno nadgledanu istragu, odgovor vlasti bio je, i po formi i po sadržini, napad na univerzitetsku autonomiju i studentski pokret.²⁴⁰ Provladini tabloidi odmah su optužili rektora Đokića i dekana Filozofskog fakulteta Danijela Sinanija za ličnu odgovornost za smrt studentkinje, preuzimajući ustaljeni slogan učesnika protesta „ruke su vam krvave”. Ministar prosvete Dejan Vuk Stanković javno je sugerisao da Ministarstvo „mora da preuzme” upravljanje fakultetom.²⁴¹

Dana 27. marta 2026. Odeljenje za borbu protiv korupcije Uprave kriminalističke policije pretreslo je Filozofski fakultet. Dana 31. marta 2026, po nalogu Višeg javnog tužilaštva, ista jedinica – pod operativnom komandom Službe za borbu protiv terorizma – ušla je u Rektorat Univerziteta u Beogradu na Studentskom trgu, fizički zadržavši rektora u njegovoj kancelariji za vreme jedanaestočasovnog pretresa i oduzevši računare, servere, prijemnike nadzornih kamera, sanitetski materijal i druge predmete koji nemaju nikakve veze sa pogibijom studentkinje.²⁴² Nekoliko hiljada studenata, profesora i građana spontano se okupilo ispred Rektorata. Policija je izvukla pendreke i upotrebila suzavac, pri čemu je povređen najmanje jedan novinar, a demonstranti su potisnuti sa ulica.²⁴³ Rektor Đokić optužio je policiju da je 31. marta 2026. došla u Rektorat bez prethodne najave i „bez jasnog pravnog osnova”, sa namerom da uguši Univerzitet kao mesto kritičkog mišljenja o vladajućoj stranci.²⁴⁴ Više javno tužilaštvo najavilo je

234 Milica Božinović, „Šta se krije iza Vučićeve najave uklanjanja Ćacilenda i kakve to veze ima s Kinezima”, nova.rs, 18.12.2025.

235 „Impressive transformation: How Ćaciland becomes a New Year’s fair”, Vreme, 29.12.2025.

236 B.B. „Kraj osmomesecne opsade: Pušten saobraćaj na Trgu Nikole Pašića”, Vreme, 5.1.2026.

237 Žaklina Tatalović, „Građani kroz Pionirski park ne mogu ni na Božić: Redari iz Ćacilenda ne dozvoljavaju prolaz, šatori i ograde i dalje postavljeni”, N1, 7.1.2026.

238 Nina Čolić, „Journalists Under Attack in ‘Ćaciland’”, CINS, 4.2.2026.

239 Naročito u smislu presude Bączkowski i drugi protiv Poljske, predstava br. 1543/06, 3. 5. 2007, st. 100.

240 Katarina Baletić, „Probe of Serbian Student’s Death Sparks Fears About ‘Politicising a Tragedy’”, Balkan Insight, 31. 3. 2026.

241 „Dejan Vuk Stanković: Ministarstvo prosvete mora da preuzme „štafetnu palicu” u upravljanju fakultetima od dekana”, Insajder, 29. 3. 2026.

242 Katarina Baletić, „Probe of Serbian Student’s Death Sparks Fears About ‘Politicising a Tragedy’”, Balkan Insight, 31. 3. 2026.

243 Katarina Baletić, „Belgrade University Police Raid Triggers Protests and Clashes”, Balkan Insight, 1. 4. 2026.

244 „Rector addresses protesters as police search university premises”, European Western Balkans, 1. 4. 2026.

krivično gonjenje „svih koji su napali policiju”,²⁴⁵ a predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić pozvala je međunarodne posmatrače i Delegaciju EU da „osude nasilne proteste u Beogradu i napade na srpsku policiju”.²⁴⁶

Humbolt univerzitet u Berlinu, mreža Circle U. i Evropsko udruženje za međunarodne studije²⁴⁷ javno su osudili ovu operaciju, kvalifikujući oduzimanje predmeta kao zloupotrebu u svrhu „pripreme daljih represivnih mera”,²⁴⁸ i pozvali srpske vlasti da „odmah prekinu sve oblike zastrašivanja studenata, osoblja i rukovodstva univerziteta”.²⁴⁹

PREPORUKE

- Srpske vlasti dužne su da obezbede jednaku zaštitu mirnih skupova izdavanjem jasnih operativnih uputstava policiji da postupa nepristrasno i sprečava nasilje svih aktera, uključujući provladine grupe, u skladu sa članom 11 EKLJP i praksom ESLJP.
- Srpske vlasti treba da prestanu sa zloupotrebom krivičnog prava prema demonstrantima, uključujući nesrazmerne optužbe kao što je „podsticaj na nasilnu promenu ustavnog uređenja”, i da preispitaju tekuće predmete sa stanovišta standarda nužnosti i proporcionalnosti.
- Srpske vlasti treba da istraže sve navode o prekomernoj upotrebi sile i nezakonitom postupanju policije, uključujući incidente u kojima su bili napadnuti novinari i studenti, obezbeđujući nezavisnost, hitnost i transparentnost postupaka.
- Vlada mora da garantuje univerzitetsku autonomiju uzdržavanjem od nametljivih policijskih akcija na univerzitetima bez striktnog pravnog osnova i nužnosti, poštujući institucionalnu nezavisnost u skladu sa evropskim standardima.

245 „VJT u Beogradu: svi koji su sinoć napali policiju će biti krivično gonjeni”, Mašina, 1. 4. 2026.

246 „Rector addresses protesters as police search university premises”, European Western Balkans, 1. 4. 2026.

247 „EISA Statement on Academic Freedom and University Autonomy in Serbia, 8 April 2026”, EISA, 8. 4. 2026.

248 „The HU Executive Board calls for solidarity with the University of Belgrade”, Humboldt-Universität zu Berlin, 2. 4. 2026.

249 „Circle U. Statement on the Recent Developments in Serbia”, Univerzitet u Beogradu, 21. 4. 2026.

4.3.2. Načelo nediskriminacije i položaj osetljivih (ranjivih) društvenih grupa

Pogoršan je kontekst za izmene i dopune zakona i dokumenata javnih politika nakon što je Vlada smanjila transparentnost ovih procesa ukidanjem određenih uredbi. Vlada nije objavila izveštaje o sprovođenju Reformske agende (RA), čime se onemogućava funkcija društvenog nadzora. U okviru procesa primene RA uvode se dodatne izmene i dopune koje nisu predviđene tim planskim dokumentom, a koje potencijalno mogu da naruše dostignuti nivo ljudskih prava, kao i transparentnost i otvorenost institucija.

I u ovom izveštajnom periodu beleži se snižavanje ljudskih prava i sloboda, što potvrđuju izveštaji UN i drugih međunarodnih organizacija. Teško je sagledati razmere kršenja zabrane govora mržnje, koji nesmetano i koordinisano sprovode provladini mediji, kao i predstavnici vlasti. Rasprostranjena je diskriminacija u oblasti rada na osnovu političkog uverenja i sindikalnog organizovanja, uključujući i otkaze ugovora o radu. Rukovodioci javnih službi ne postupaju po mišljenju Poverenika za zaštitu ravnopravnosti. Branitelji ljudskih prava i novinarki i novinari nezavisnih medija pod stalnim su pritiskom, pretnjama i napadima. Organizacije civilnog društva koje rade na zaštiti ljudskih prava i ravnopravnosti odlučile su da ne sarađuju sa novim Poverenikom za zaštitu ravnopravnosti, smatrajući da je njegov izbor još jedan korak „u potpunom urušavanju nezavisnih institucija u Srbiji”. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti i Zaštitnik građana podneli su redovne godišnje izveštaje za 2025. godinu.

Kontekst – izmene pravila i ubrzane izmene i dopune zakona i strateških dokumenata

Vlada Republike Srbije je krajem marta 2026. godine, bez informisanja javnosti, smanjila transparentnost procesa izrade i usvajanja zakona, uredbi, strategija i programa, tako što je izmenila Uredbu o analizi efekata propisa i Uredbu o metodologiji izrade dokumenata javnih politika, i ukinula sistem interne kontrole²⁵⁰. Istovremeno, u istom periodu vršene su izmene i dopune većeg broja zakona i strateških dokumenata, koji su stavljani u javne rasprave najkraćeg trajanja, nekada samo uz pisane komentare ili onlajn učešće, u vreme praznika (neradnih dana) i bez potpune informacije o mestu, vremenu i načinu prijave za učešće zainteresovanih strana za učešće u javnoj raspravi.

U izveštaju o pregovorima o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji (EU) za period jul–decembar 2025. godine (od 12. 3. 2024. godine), koji je Vlada podnela Narodnoj skupštini, navedene su preporuke EU za sva poglavlja, informacije o ažuriranim samoprocenama o ispunjenosti prelaznih merila, i informacije o aktivnostima tokom izveštajnog perioda (bez komentara o kvalitetu izmena) i statusu nacрта. O procesima i ishodima (izveštajima) pojedinih javnih konsultacija i rasprava više u tekstu koji sledi.

Reformska agenda – nedostatak inkluzivnosti i transparentnosti, sporan kvalitet i doprinos donetih akata

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) dostavio je pisani doprinos nakon tripartitnog sastanka u okviru Međusektorske radne grupe za praćenje Reformske agende Republike Srbije (decembar 2025. godine). Istovremeno, izdato je saopštenje²⁵¹ u kojem se ukazuje da Vlada nije objavila izveštaje o sprovođenju Reformske agende (RA), te predstavnici civilnog društva nisu posedovali konkretne informacije o realizaciji koraka o kojima je Vlada prethodno izvestila Evropsku komisiju (EK), dok su informacije o aktivnostima na realizaciji novih koraka iznete samo usmeno tokom sastanka. NKEU je insistirao da se materijal za pripremu dostavlja svim članovima Odbora pre održavanja tehničkih sastanaka, kako bi se omogućilo kvalitetno i argumentovano učešće i ravnopravnost svih članova, kao i da se redovno dostavljaju svi izveštaji koje državni organi dostavljaju EK u okviru zahteva za finansiranje, radi obavljanja kontrolne funkcije društvenog nadzora.

NKEU je sa zabrinutošću ponovo ukazano na korišćenja zakonodavnih inicijativa započetih u okviru procesa implementacije RA za uvođenje dodatnih izmena i dopuna koje nisu predviđene tim planskim dokumentom, a koje potencijalno mogu da naruše dostignuti nivo ljudskih prava, kao i transparentnost i otvorenost institucija.

250 Đorđe Vukotić. [Ispod radara prošla odluka Vlade da se oslobodi javnosti i odgovornosti: Degradacija pogubnija od Mrđićevih zakona](#), Forbes Srbija, 10. 4. 2026.

251 [Održan tripartitni sastanak u okviru Međusektorske radne grupe za praćenje sprovođenja Reformske agende Republike Srbije](#), Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU), Saopštenje, 5. 12. 2025.

Podgrupa za osnovna prava i vladavinu prava razmatrala je mere i aktivnosti koje Srbija treba da realizuje do sredine 2026. godine, kao i one za koje je rok za realizaciju istekao u decembru 2025. godine.²⁵² Ocenjeno je da aktivnosti nisu realizovane u predviđenom roku, kao i da je sporan kvalitet i doprinos donetih akata u ostvarivanju ciljeva RA, a ukazano je i na problem inkluzivnosti i transparentnosti procesa, kao i na kvalitet javnih konsultacija i javnih rasprava.

Dokumenta u procesu javnih konsultacija i rasprava

U ovom izveštajnom periodu Vlada je ubrzala proces izrade izmena i dopuna zakona i dokumenata javnih politika. U prethodnom Alarm izveštaju komentarisane su izmene i dopune nacrtu Krivičnog zakonika, Zakonika o krivičnom postupku i Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (sva tri su na oceni EK).

Pred kraj 2025. godine usvojen je Akcioni plan (AP) za 2025–2026. godinu za deinstitutionalizaciju (novembra 2025. godine), što otvara pitanje da li su aktivnosti za 2025. godinu realizovane. Usvojen je i AP za 2026–2027. za Strategiju za socijalno uključivanje Roma i Romkinja (decembar 2025), ali u izveštaju o sprovedenoj javnoj raspravi nema podataka o broju predlagača, broju podnetih i broju usvojenih predloga²⁵³. Organizovane su javne konsultacije za AP 2026–2027. za Strategiju protiv diskriminacije (decembar 2025), ali izveštaj o njenoj realizaciji pokazuje da nije bilo komentara zainteresovane javnosti²⁵⁴. Realizovana je javna rasprava o predlogu AP za prava nacionalnih manjina 2026–2029. (novembar 2025, predlog AP je poslat EK), a u izveštaju o javnoj raspravi nalaze se pristigli komentari i sugestije sedam podnosilaca, kao i informacija o tome šta je prihvaćeno, a šta nije, sa obrazloženjima (tabelarni prikaz)²⁵⁵.

Kada je reč o izveštajima o sprovođenju AP iz oblasti zaštite ljudskih prava, nema izveštaja o sprovođenju AP za 2024. i 2025. godinu za Strategiju o diskriminaciji (poslednji izveštaj je iz 2023. godine)²⁵⁶. Nema izveštaja o sprovođenju Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja za 2025. godinu. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog obavestilo je da je u toku javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (9–29. aprila 2026), u istom periodu kada je u javnu raspravu stavljen veći broj zakona, između ostalog Porodični zakon i tri zakona iz oblasti unutrašnjih poslova.

Kontinuirano sužavanje prostora za civilno društvo i medije u Srbiji

I u ovom izveštajnom periodu beleži se snižavanje ljudskih prava i sloboda, što potvrđuju i Visoki komesar za ljudska prava Ujedinjenih nacija²⁵⁷, izveštaj Fridom hausa (Freedom House)²⁵⁸ i izveštaj organizacije Amnesty internešenel (Amnesty International) o stanju ljudskih prava u svetu²⁵⁹. Komitet pravnika za ljudska prava (YUKOM) i Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP; članica prEUgovor koalicije) izvestili su da je u 2025. godini zabeleženo 317 napada na branitelje ljudskih prava u Srbiji²⁶⁰. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti reagovao je uopštenim saopštenjem u vezi sa ovim pitanjem, navodeći da su „pritisci i napadi na organizacije civilnog društva koji otežavaju njihov rad i ugrožavaju bezbednost ljudi u njima apsolutno nedopustivi”²⁶¹.

252 Održan sastanak podgrupe za osnovna prava i vladavinu prava u okviru Međusektorske radne grupe za praćenje Reformske agende, NKEU, Vesti, 8. 4. 2026.

253 Izveštaj o javnoj raspravi o Predlogu Akcionog plana za 2026. i 2027. godinu za sprovođenje Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 10. 12. 2025.

254 Izveštaj o sprovedenim konsultacijama o Predlogu akcionog plana za 2026. i 2027. godinu za sprovođenje Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2022. do 2030. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 5. 1. 2026.

255 Akta u pripremi, Javne rasprave, Predlozi akcionih planova, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 20. 4. 2026.

256 Dokumenta, Izveštaji, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 20. 4. 2026.

257 Visoki komesar UN za ljudska prava: Ograničavanje građanskog prostora u Srbiji je veoma zabrinjavajuće, Beta/N1, 9. 4. 2026.

258 Zapadni Balkan „žut”: Fridom haus navodi da Srbija beleži najveći pad sloboda u regionu, FoNet/N1, 19. 3. 2026.

259 Izveštaj AI: U Srbiji zastrašivanja demonstranata i novinara, vlasti pojačale transfer oružja Izraelu, Beta/N1, 21. 4. 2026.

260 Više u odeljku ovog Alarm izveštaja o položaju civilnog društva.

261 Saopštenje, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 19. 12. 2025.

I novinarke i novinari nezavisnih medija pod stalnim su pritiskom, pretnjama i napadima, što potvrđuje izveštaj Irene Kan (Irene Khan), Specijalne izveštačice UN za unapređenje i zaštitu prava na slobodu mišljenja i izražavanja, i Đine Romero (Gina Romero), Specijalne izveštačice UN za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, upućen Vladi Srbije (novembar 2025)²⁶².

Ipak, četvoro ministara²⁶³, učesnika skupa simboličnog naziva „Prekinimo ćutanje zajedno” (o prevenciji nasilja nad ženama), radije ćute o napadima na novinare. Kada reaguju, poput ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost i sprečavanje nasilja prema ženama, uz uopštenu osudu dodaje se i „odgovornost” nezavisnih medija, jer se kod njih mogu naći „isključivo i samo loše konotacije u vezi sa radom Vlade Srbije”, pa im se sve što su kreirali vraća u većoj meri²⁶⁴. I Poverenik za zaštitu ravnopravnosti uopšteno je reagovao povodom sve češćih napada i pritisaka na novinarke i novinare, ističući da svi prijavljeni slučajevi pretnji i napada „moraju biti jednako, neselektivno i nepristrasno istraženi i procesuirani”²⁶⁵.

ALARM: Govor mržnje se normalizuje u javnom diskursu

Zbog razmera kršenja zabrane govora mržnje i koordinisanih kampanja protiv mirovnih aktivista i aktivista za ljudska prava, Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) pokrenula je više od 45 postupaka protiv provladinih medija u periodu 2024–2025, ukazujući na kršenje zakonom zaštićenih prava²⁶⁶. Viši sud u Beogradu potvrdio je govor mržnje u medijima *Informer*, *Novosti*, *Alo* i *24sedam*. rs. Sudski postupci su spori, dok se govor mržnje nesmetano nastavlja. Novi poverenik za zaštitu ravnopravnosti pohvalio je reakcije sudova²⁶⁷, iako bi mogao češće sam da reaguje.

Božićni program na televiziji *Informer* (nacionalna frekvencija), uz prisustvo najviših državnih zvaničnika, korišćen je za slanje poruka mržnje (kroz govor i muziku)²⁶⁸. Nacionalističke i šovinističke poruke, uvredljive za manjine i građane koji nisu pravoslavne veroispovesti, kao i prisustvo ministara, podstakli su grupu sudija i tužilaca „Obrana struke” da zatraže ostavku ministra pravde. Ukazano je da je ministar učestvovao u programu čiji je vlasnik stranka u brojnim sudskim postupcima, zajedno sa osobama osuđenim ili osumnjičenim za teška krivična dela²⁶⁹. Poverenik je reagovao uopštenim saopštenjem o odgovornosti javnih funkcionera²⁷⁰.

Glorifikacija ratnih zločinaca

Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) je ukazala da više zvaničnika Srbije nesmetano nastavlja praksu prećutkivanja i poricanja ratnih zločina. Ministar unutrašnjih poslova je u aprilu 2026. trojicu ratnih zločinaca (Ratka Mladića, Jovicu Stanišića i Frenkija Simatovića) nazvao „svojim prijateljima i saradnicima koji su bili značajni za naš narod i državu”. YIHR je podneo pritužbu Povereniku za zaštitu ravnopravnosti protiv gradonačelnika Beograda, jer je na društvenim mrežama 18. 4. 2026. objavio fotografiju Ratka Mladića uz poruku da je on „srpski heroj”, što nije prvi put da on veliča ratne zločince²⁷¹.

262 [Specijalna izveštačica UN: Pritisci na medije UG, razgovor Miler–Lučić i Vučićeva najava gašenja N1, N2 Beograd, 27. 1. 2026.](#)

263 (ministarka bez portfelja zadužena za rodnu ravnopravnost, ministar pravde, ministar za ljudska i manjinska prava i ministarka za rad, zapošljavanje i socijalnu zaštitu.

264 Žana Bulajić. [Ministri ćute na pitanja o napadu na N1: Nasilje „osudila” samo Macura, pa odmah „oplela” po nama, N1, 24. 11. 2025.](#)

265 [Upozorenje za javnost, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 3. 2. 2026.](#)

266 [Više presuda potvrdilo govor mržnje prema aktivistkinjama Inicijative, YIHR, 16. 1. 2026.](#)

267 [Saopštenja, Antonijević: Pozitivno je što sudovi reaguju – govor mržnje nije dozvoljen, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 20. 1. 2026.](#)

268 K.S. Božić na *Informeru*: Šašelji, Vučić, prasetina i muzika na uvce, *Vreme*, 8. 1. 2026.

269 [Sudije i tužiocu traže ostavku ministra Vujića zbog gostovanja na Informeru, Beta/Danas, 10. 1. 2026.](#)

270 [Reakcija poverenika povodom neprimerenog sadržaja u medijima, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Vesti, 8. 1. 2026.](#)

271 [Grad Beograd ne sme veličati ratne zločince, YIHR, 23. 4. 2026.](#)

Početak februara u Beogradu je održan skup pristalica predsednika vlade iz perioda nacističke okupacije, aktivno uključenog u progon i ubijanje Jevreja, Roma i antifašista. Unija Roma Srbije osudila je pokušaje njegove rehabilitacije i izostanak jasne reakcije institucija na istorijski revizionizam i relativizaciju fašističkih zločina²⁷².

Nacionalna i verska diskriminacija

Otvorena nacionalna i verska diskriminacija prolazi bez posledica kada dolazi od vodećih predstavnika vlasti u Srbiji. Poverenica za zaštitu ravnopravnosti utvrdila je (nakon pritužbi koje su podneli Inicijativa A11, Forum Roma Srbije i Vojvođanski romski centar) da je ministar za ljudska i manjinska prava diskriminisao Rome izjavom da ova zajednica „mora da shvati da država nisu bankomati”²⁷³. Organizacije su upozorile da se time širi štetan narativ o zloupotrebi javnih sredstava i da se Romi stigmatizuju kao „beskorisni članovi društva”.

Potpredsednik Skupštine Vojvodine izjavio je da „možda nisu sve ustaše Hrvati, ali svi Hrvati jesu ustaše”, što može predstavljati krivično delo izazivanja mržnje²⁷⁴. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti izdao je upozorenje, ocenjujući izjavu nedopustivom²⁷⁵. Početkom januara zapaljen je ulaz u katoličku katedralu u Novom Sadu, što je povezano sa političkim narativima i „Deklaracijom o separatizmu u Vojvodini”, koju je najavio predsednik države, što podstiče podele i potencijalno nasilje²⁷⁶.

Poverenik je reagovao uzdržano na pritužbu Romskog nacionalnog saveta u vezi sa izborom članova Regulatornog tela za elektronske medije (REM), naglašavajući potrebu da nacionalni saveti budu lišeni neprimerenih uticaja²⁷⁷.

Početak 2026. obeležili su grafiti mržnje u Pančevu usmereni protiv muslimana (i posredno protiv Hrvata)²⁷⁸ i skrnavljenje spomenika romskom dečaku Dušanu Jovanoviću u Beogradu²⁷⁹. U Pančevu je počiniac priveden, dok u Beogradu nije bilo adekvatne reakcije institucija. Poverenik je pozdravio postupanje tužilaštva u Pančevu²⁸⁰. Istovremeno, provladini mediji (*Kurir, Republika, Novosti*) optužili su YIHR za skrnavljenje spomenika Gavrilu Principu²⁸¹, iako ta organizacija kontinuirano radi na uklanjanju grafita mržnje i poziva na istrage vandalizma.

U Bačkom Petrovcu, oko 20 pripadnika slovačke zajednice nije moglo da priđe zgradi opštine tokom posete predsednika Srbije i Slovačke, jer su bili opkoljeni policijskim kordonom od 60 žandarma u punoj opremi za razbijanje demonstracija, dok je paralelni skup podrške (ljudi koje lokalni Slovaci nisu prepoznali) organizovan ispred zgrade²⁸².

Protesti u Surdulici, nakon saobraćajne nesreće, prerasli su u pozive na progon porodice vozača albanskog porekla, uz pretnje novinarima koji su izveštavali o šovinističkom karakteru protesta²⁸³. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti je osudio pozive na nasilje i targetiranje po nacionalnoj osnovi²⁸⁴.

272 [Unija Roma Srbije osudila skup „nedicevaca” u Beogradu: Fašizam se vraća, država ćuti](#), N1 Beograd, 4. 2. 2026.

273 [Inicijativa A11: Ministar Beriša diskriminisao Rome](#), N1 Beograd, 25. 11. 2025.

274 [Zbog izjave o Hrvatima, osude i krivična prijava protiv potpredsednika Skupštine Vojvodine](#), Beta/FoNet/N1, 11. 3. 2026.

275 [Upozorenje povodom izjave potpredsednika Skupštine Vojvodine](#), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 11. 3. 2026.

276 [Popov: Paljenje vrata katedrale u Novom Sadu deo politike podela, posledica izjava političara](#), Beta/N1, 8. 1. 2026.

277 [Saopštenje nakon obraćanja Romskog nacionalnog saveta Povereniku](#), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 18. 12. 2025.

278 [U Pančevu grafit „Pazaru novi Vukovaru, Sjenice druga Srebrenice”: Građanka kaže da su ga čuvala maloletna lica](#), N1 Beograd, 3. 1. 2026.

279 [Grafiti mržnje, oskrnavljena spomen-ploča: „Stvarni počinioci ostaju nekažnjeni, vlast štiti one koji su u njenoj funkciji”](#), N1 Beograd, 4. 1. 2026.

280 [Saopštenje poverenika povodom grafita mržnje u Pančevu](#), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 5. 1. 2026.

281 [Umesto nove linč kampanje prorežimskih medija protiv Inicijative mladih za ljudska prava, tužilaštvo da sprovede istragu o skrnavljenju više spomenika u Beogradu](#), YIHR, 27. 1. 2026.

282 [Sanja Kosović. „Držali su nas kao u logoru”: Dva predsednika, dva skupa i jedan kordon policije](#), 22. 12. 2026.

283 [Tamara Ognjanović. Novinarica na udaru mržnje: Dobija pretnje zbog izveštavanja sa protesta u Surdulici](#), 16. 2. 2026.

284 [Zabranjeni su pozivi na linč i targetiranje na osnovu nacionalne pripadnosti](#), Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 14. 3. 2026.

Rasprostranjena politička diskriminacija i otkazi ugovora o radu

Veliki broj nastavnica i nastavnika u osnovnim i srednjim školama u Srbiji dobilo je otkaze zbog izražavanja stavova, podrške studentima i učešća u građanskim protestima. Udružena prosveta Srbije osudila je pokušaj institucionalne diskriminacije zaposlenih u obrazovanju, ističući da se implicira da isplata jubilarnih nagrada i otpremnina zavisi od članstva u određenim sindikatima²⁸⁵.

Urednik noćnih vesti na RTS-u dobio je otkaz nakon što je uvredljivo govorio o učesnicima šatorskog naselja („Ćacilend”) tokom štrajka glađu majke stradalog u Novom Sadu²⁸⁶. Takođe, troje radnika Kolubare dobilo je nova rešenja o radnom mestu nakon podrške studentskim akcijama²⁸⁷.

Prevozniku Milomiru Jaćimoviću, koji je prevezio učesnike protesta, oduzimana je dozvola, izricane su kazne, bušene gume na autobusima, a potom mu je zapaljen autobus²⁸⁸. On sumnja na politički motivisane napade, dok je istovremeno bio podvrgnut poligrafskom testiranju zbog sumnje da je sam izazvao požar²⁸⁹.

Poverenica za zaštitu ravnopravnosti donela je više mišljenja o diskriminaciji na osnovu političkog uverenja u oblasti rada²⁹⁰. Utvrđeno je da je direktor Centra za socijalni rad (CSR) u Gadžinom Hanu diskriminisao zaposlene koje nisu želele da prisustvuju političkom skupu vladajuće stranke²⁹¹. Direktor CSR nije postupio po preporuci poverenice ni posle opomene. I novi Poverenik je saopštio da „Pošta Srbije” nije postupila po preporukama u slučaju utvrđene diskriminacije zaposlenih zbog političkih uverenja i sindikalnog delovanja²⁹², kao ni Osnovna škola „Vuk Karadžić” u Bajmoku u slučaju nastavnice diskriminisane zbog sindikalnog angažmana²⁹³.

Viši sud u Kragujevcu doneo je prvostepenu presudu kojom je utvrđena diskriminacija zaposlenog na osnovu političkog uverenja i sindikalnog članstva, uz ključnu ulogu mišljenja Poverenika za zaštitu ravnopravnosti²⁹⁴.

Istraživačka priča 4 Radni sporovi koji traju godinama

Analiza CINS-a pokazuje²⁹⁵ da sporovi koje radnici u Beogradu vode zbog mobinga ili diskriminacije na poslu traju dugo i najčešće se okončavaju u korist poslodavaca. U poslednje tri godine samo mali broj radnika uspeo je da dobije spor, dok su mnogi odustali tokom postupka. Na neke presude čeka se godinama, a pojedini postupci traju skoro 12 godina.

Sagovornici objašnjavaju da su ovi postupci posebno teški jer često nema pisanih dokaza, pa se slučajevi uglavnom zasnivaju na iskazima stranaka i svedoka, koji često čute iz straha da ne ugroze svoje radno mesto. Stručnjaci upozoravaju i na neujednačenu sudska praksu i različita tumačenja toga šta predstavlja zlostavljanje na radu. CINS pokazuje da spori postupci i visok teret dokazivanja mnogim zaposlenima otežavaju pristup pravdi.

285 Udružena prosveta Srbije: Pokušaj institucionalne diskriminacije zaposlenih, FoNet, 29. 11. 2025.

286 D.S. Urednik RTS-a, koji je vređao okupljene u Ćacilendu, dobio otkaz: Smatra da je to rezultat političkog pritiska, N1, 26.11. 2026.

287 Žaklina Tatalović. Nova rešenja o radnim mestima u Kolubari: „Zbog podrške studentima – čin represije novog direktora”, 4. 1. 2026.

288 „Počeli su da mi pale autobuse”: Jaćimović objavio snimak, N1 Beograd/Danas, 16. 4. 2026.

289 Ina Džakula. Zbog sumnje da je zapalio svoj autobus, Jaćimović stavljen na poligraf: Tvrdi da je prošao test i najavljuje tužbu, N1, 16. 4. 2026.

290 Mišljenje i preporuke u postupku po pritužbama, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 20. 4. 2026.

291 Poverenica: Bivši direktor centra za socijalni rad u Gadžinom Hanu diskriminisao zaposlene, N1, 19. 11. 2026.

292 Obaveštenje za javnost, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 17. 3. 2026.

293 Osnovna škola „Vuk Karadžić” u Bajmoku nije postupila po preporuci Poverenika, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 20. 2. 2026.

294 Doneta prva presuda u korist tužioca uz učešće Poverenika kao umešača, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 18. 3. 2026.

295 Danica Đokić. “Na sudu i do 12 godina: Gde zapinju radni sporovi za mobing i diskriminaciju”, CINS, april 2026

Mržnja prema strancima

Neformalna grupa „Egipatski radnici u Srbiji” ukazala je na sistemsko kršenje radničkih i ljudskih prava stranih radnika angažovanih preko posrednika²⁹⁶. Radnicima se, prema navodima, uskraćuje pravo na organizovanje i protest, uz pretnje ekonomskim merama i deportacijom, uz saradnju poslodavaca i policije. Poverenik je reagovao i na proteste protiv stranih radnika u Kragujevcu, na kojima su izraženi diskriminatorni stavovi zasnovani na rasi, boji kože, državljanstvu i nacionalnoj pripadnosti²⁹⁷.

Saradnja civilnog društva sa novim Poverenikom za zaštitu ravnopravnosti

Organizacije koje rade na zaštiti ljudskih prava i ravnopravnosti upozorile su da bi izbor Milana Antonijevića za Poverenika za zaštitu ravnopravnosti predstavljao „još jedan korak u potpunom urušavanju nezavisnih institucija u Srbiji”²⁹⁸. Poručeno je da neće učestvovati „u konsultacijama, radnim grupama, projektima, niti javnim procesima koje vodi institucija čiji je kredibilitet unapred kompromitovan”²⁹⁹.

Poverenik realizuje veliki broj sastanaka sa različitim domaćim i međunarodnim akterima, uključujući i predstavnike nekih OCD, a učestvuje i u drugim aktivnostima. Izdao je upozorenje u vezi sa izjavom ministra informisanja da „policija ima pravo da bije i ubije”³⁰⁰, ali nije reagovao na izjavu drugog ministra koji je poručio roditeljima budućih studenata da ne upisuju decu na „blokaderske fakultete”, jer će im ih „vratiti u kovčegu kao što su vratili devojkicu iz Šapca”, referišući se na smrt studentkinje na Filozofskom fakultetu u Beogradu 26. marta 2026. godine³⁰¹.

Izveštaji o radu Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i Zaštitnika građana

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti podneo je Narodnoj skupštini Redovni godišnji izveštaj za 2025. godinu, kao i dva Posebna izveštaja – o diskriminaciji osoba sa invaliditetom i o diskriminaciji žena, ukazujući na niz izazova u različitim oblastima. Tokom 2025. institucija je postupala u 4.151 predmetu, od čega 939 pritužbi. Građani su najčešće prijavljivali diskriminaciju zasnovanu na starosnom dobu, zdravstvenom stanju, nivou prihoda i invaliditetu, ali i na osnovu pola, bračnog statusa, nacionalne pripadnosti, kao i zbog političkih ubeđenja ili članstva u političkim i sindikalnim organizacijama. Pravna borba protiv diskriminacije uključila je i tri predloga Ustavnom sudu za ocenu ustavnosti, pokretanje dve strateške parnice, kao i podnošenje sedam krivičnih i jedne prekršajne prijave. Organima javne vlasti i drugim licima upućeno je 837 preporuka mera, podneto je 16 inicijativa za izmenu propisa i dato 20 mišljenja na nacрте zakona. Po preporukama poverenika upućenih organima vlasti postupljeno je u 89,2 odsto slučajeva, dok postupanje po svim datim mišljenjima iznosi 85,1 odsto³⁰². Poverenik je pozvao sve relevantne društvene aktere da se uključe u javnu raspravu o Predlogu AP za 2026–2027. za sprovođenje Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije³⁰³.

U Redovnom godišnjem izveštaju Zaštitnika građana za 2025. godinu navodi se da je primljeno 5.429 predmeta, što je za 36,6 odsto više u odnosu na prethodnu godinu. Instituciji se obratilo 13.475 građana, što je za 9,3 odsto više u odnosu na 2024. godinu, iz čega se zaključuje da je povećano poverenje u instituciju, ali i da postoje brojni problemi građanki i građana u ostvarivanju prava. Najveći broj pritužbi odnosio se na ekonomska, socijalna i imovinska prava (61,2 odsto), a povrede prava najčešće je uzrokovalo kršenje principa dobre uprave, posebno prava građana na postupanje u razumnom roku, pravilnu primenu zakona i obezbeđivanje pravne sigurnosti u upravnim postupcima. U postupanju po pritužbama i po sopstvenoj inicijativi, Zaštitnik građana je tokom 2025. godine uputio 915 preporuka, a nadležni organi su postupili po 86,7 odsto njih.

296 „Stupili u štrajk, pa im otkazane vize”: Grupa „Egipatski radnici” tvrdi da su diskriminirani u Srbiji, Beta/N1, 22. 12. 2025.

297 Upozorenje, Reakcija povodom skupova protiv stranih radnika u Kragujevcu, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 10. 12. 2025.

298 Organizacije civilnog društva: Nećemo saradivati sa institucijama Poverenika ukoliko Antonijević bude izabran, N1 Beograd, 26. 11. 2025.

299 Ibid.

300 Upozorenje povodom izjave ministra informisanja, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 4. 4. 2026.

301 Bojan Bednar. Glišić pričom o studentima „u kovčezima” nastavlja Vučićev obračun sa državnim fakultetima, Vreme, 1. 4. 2026.

302 Poverenik podneo Narodnoj skupštini Redovni godišnji izveštaj, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 16. 3. 2026.

303 Poziv za učešće u javnoj raspravi, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Vesti, 19. 12. 2025.

Zaštitnik građana navodi da je posebna pažnja bila usmerena na zaštitu prava dece, osoba sa invaliditetom, starijih građana, pripadnika nacionalnih manjina, kao i građana koji se nalaze u stanju socijalne ili ekonomske ranjivosti. Nisu jasni ishodi većeg broja postupaka koje je Zaštitnik građana preduzimao povodom informacija o policijskom postupanju tokom studentskih protesta. U vezi sa postupanjem Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) na protestu 15. marta 2025. godine, kada je zvuk nepoznatog porekla izazvao uznemirenje velikog broja građana, Zaštitnik građana je zaključio da „nisu utvrđene činjenice i dokazi na osnovu kojih bi bilo moguće rasvetliti navedeni događaj” (str. 44).

Zaštitnik građana pokrenuo je i inicijative za unapređenje normativnog okvira, kao i inicijativu za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom redu i miru, kojom je predloženo da se digitalni prostor prepozna i normativno uredi kao deo javnog prostora. Pravnici, stručnjaci za medije i ljudska prava videli su ovaj predlog kao mogućnost za brojne zloupotrebe, ističući da već postoje prekršaji koji se tradicionalno zloupotrebljavaju kada ne postoji osnov da se procesuiraju aktivisti koji kritikuju aktuelnu vlast. Neki su mišljenja da se ovim nacrtom legalizuje ponašanje policije tokom protesta, sada i u digitalnom prostoru³⁰⁴.

PREPORUKE

- Insistirati na preporukama da se obezbede uslovi za transparentno, dosledno, efikasno i efektivno ispunjavanje obaveza iz Reformske agende Republike Srbije za Plan rasta EU, kao i iz Revidiranog AP u vezi sa načelom nediskriminacije i položajem osetljivih (ranjivih) društvenih grupa.
- Insistirati na preporukama da se obezbede regularni procesi izrade novih zakona i njihovih izmena i dopuna, kao i dokumenata javnih politika, umesto ubrzanih, nedovoljno transparentnih procesa i nekvalitetnih predloga, kojima se ispunjava forma i nadoknađuje dugogodišnja neaktivnost i ignorisanje preuzetih obaveza, standarda i preporuka EU i odgovarajućih međunarodnih tela.
- Insistirati na preporuci da, u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Srbije, Vlada treba da obezbedi sistemsko i dosledno poštovanje zakona i javnih politika usmerenih protiv diskriminacije, govora mržnje i nasilja prema neistomišljenicima, uz punu odgovornost, praćenje i procenu realnih efekata.

304 Nacrt zakona o javnom redu i miru proširuje prekršaje na društvenim mrežama – mogućnost zloupotrebe i represije, Građanske inicijative, 15. 1. 2026.

4.3.3. Rodna ravnopravnost i nasilje prema ženama

Poverenica za zaštitu ravnopravnosti objavila je Poseban izveštaj o diskriminaciji žena, koji potvrđuje da su žene i dalje među najviše diskriminiranim društvenim grupama. U toku je rad na izmenama i dopunama strateškog dokumenta za rodnu ravnopravnost i predloga AP za 2026. i 2027. godinu za sprovođenje te strategije. Zakon o rodnoj ravnopravnosti još uvek je pod suspenzijom. Žene u protestima navode iskustva nasilja, pretnji, seksističkih uvreda i poniženja, uz duboko nepoverenje u zaštitu institucija, posebno policije. Seksističke i mizogine uvrede u Narodnoj skupštini nemaju posledice. Reproductivna prava i dalje su bez odgovarajuće pažnje, uz slabu zaštitu evidencija sa ličnim podacima pacijentkinja. Nema reakcija ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, niti osuda nasilja, pretnji i ponižavanja aktivistkinja i političarki opozicionih stranaka, u godini koju ona smatra „godinom žena”. Vladino Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost nije se sastajalo od konstitutivne sednice u januaru 2026, a parlamentarni Odbor za ljudska i manjinska prava i rodnu ravnopravnost nije imao sednicu od juna 2025. godine.

Procedura izrade Nacrta izmena i dopuna Porodičnog zakona imala je niz propusta u pogledu simuliranja participativnog i transparentnog procesa. Izmene i dopune Zakona nisu u potpunosti usklađene sa Istanbulsom konvencijom i Direktivom EU 2024/1385, posebno u vezi sa priznavanjem statusa žrtve detetu koje svedoči nasilju u porodici, kao i sa zaštitom bezbednosti i primenom najboljeg interesa deteta u postupcima poveravanja i određivanja modela kontakta deteta sa nasilnim roditeljem. Ministarstvo pravde nije prihvatilo nijedan predlog ženskih organizacija u procesu izmena i dopuna Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Izmene pokazatelja u Strategiji za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici, čije je trajanje produženo do 2027. godine, izvršene su bez uključivanja OCD, iako se najveći broj brisanih pokazatelja odnosi na njih. Za učešće u radnoj grupi za izradu nove Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela prijavila se samo jedna OCD, što jasno ukazuje na nespremnost vodećih organizacija da učestvuju u simulacijama participativnih procesa.

Targetiranje, pretnje i nasilje prema aktivistkinjama, studentkinjama i novinarkama svakodnevna su pojava. Analiza medijskog izveštavanja o problemu nasilja prema ženama pokazuje izvesna poboljšanja, ali i pogoršanja u određenim aspektima. Seksualno nasilje prema ženama i dalje je marginalizovano, uz neefikasne postupke i izostanak osude. Istraživanja potvrđuju nedovoljno i netransparentno finansiranje specijalizovanih usluga za žene sa iskustvom nasilja. Ministarka bez portfelja zadužena za rodnu ravnopravnost i sprečavanje nasilja prema ženama odbila je da stavi na javni uvid dokumentaciju o konkursu za programe podrške u cilju sprečavanja porodičnog i vršnjačkog nasilja (2024). Iako je broj femicida smanjen, gotovo polovina ubijenih žena prethodno se obratila institucijama za zaštitu i pomoć. Nema podataka o tome da je formiran Vladin savet za sprečavanje nasilja u porodici.

Diskriminacija žena – Posebni izveštaj Poverenika za zaštitu ravnopravnosti³⁰⁵

U Posebnom izveštaju o diskriminaciji žena navodi se da, uprkos razvijenom zakonodavnom okviru, žene u Srbiji i dalje spadaju među najviše diskriminirane društvene grupe, što potvrđuje dugogodišnja praksa Poverenika za zaštitu ravnopravnosti. Pol je kontinuirano jedan od najčešćih osnova diskriminacije. Ključni izazovi ostaju nedosledna primena zakona, ukorenjeni društveni obrasci i nedovoljna institucionalna zaštita. Poverenica je uputila preporuke za unapređenje rodne ravnopravnosti i suzbijanje diskriminacije žena u svim oblastima.

Diskriminacija je najizraženija u oblasti rada i zapošljavanja: 92 odsto poslodavaca, 86 odsto nezaposlenih i 84 odsto zaposlenih potvrđuje njeno postojanje. Žene se suočavaju sa preprekama pri zapošljavanju i napredovanju, diskriminacijom u vezi sa trudnoćom (28 odsto trudnica ne dobija zakonom propisane naknade, 16 odsto žena je primorano na raniji povratak sa odsustva) i porodičnim statusom, kao i seksualnim uznemiravanjem (dve od pet žena doživele su neki oblik seksualnog uznemiravanja, u 74 odsto slučajeva od strane nadređenih). Rodni jaz u zaradama i dalje postoji, dok žene obavljaju gotovo tri četvrtine neplaćenog rada (u vrednosti od oko 21,5 odsto BDP-a). Čak 44 odsto žena odriče se nasledstva u korist muških članova porodice.

Nejednakosti se reprodukuju kroz obrazovanje, posebno kod romskih devojčica (43 odsto devojčica uzrasta 15–19 godina napušta školovanje zbog ranih brakova), uz prisutnu rodnu segregaciju. Iako

305 Posebni izveštaji, Posebni izveštaj o diskriminaciji žena 2025, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, 20. 4. 2026.

raste učešće žena u politici, njihov uticaj je ograničen (samo je 13,3 odsto gradonačelnica i predsednica opština), uz izražen seksizam u javnom diskursu i medijima.

Rodno zasnovano nasilje ostaje rasprostranjeno, uz nedovoljno efikasan institucionalni odgovor. Prijavlivanje je ograničeno strahom, ekonomskom zavisnošću i nepoverenjem u institucije, dok digitalno nasilje dodatno pogoršava situaciju. Posebno su pogođene višestruko diskriminirane žene (Romkinje, žene sa invaliditetom, starije, ruralne žene, migrantkinje i izbeglice).

U oblasti zdravlja prisutni su ozbiljni problemi: ograničen pristup uslugama, diskriminacija i akušersko nasilje. Modernu kontracepciju koristi oko petine žena, dok su stope neželjene i adolescentske trudnoće visoke, naročito u romskim naseljima. Nehuman tretman trudnica i porodilja ostaje jedan od najozbiljnijih oblika institucionalne diskriminacije.

Rodna ravnopravnost u Redovnom godišnjem izveštaju Zaštitnika građana³⁰⁶

Zaštitnik građana izveštava da je u 2025. godini u oblasti rodne ravnopravnosti razmatrano 147 predmeta (138 pritužbi i devet po sopstvenoj inicijativi), što čini 2,7 odsto ukupnih predmeta. Rad je okončan u 76,9 odsto slučajeva (uz dodatnih 37 iz ranijih godina). Upućeno je 60 preporuka. Odbačene pritužbe činile su 32,7 odsto, najčešće zbog neiskorišćenih pravnih sredstava, dok je savetodavna pomoć pružena u 73 odsto tih slučajeva. Pritužbe su se najčešće odnosile na prava trudnica i porodilja, naknade tokom odsustva, nasilje u porodici i nasilje prema LGBTI osobama. Zaštitnik građana navodi da mali broj predmeta u oblasti prava LGBTI osoba ukazuje pre na nisko poverenje u institucije nego na odsustvo problema, što potvrđuju podaci OCD o više od 110 incidenata motiviranih mržnjom.

Uočeni su sistemski izazovi u zaštiti porodičnih i rodni prava. Postupanje Ministarstva za brigu o porodici i demografiju u vezi sa novčanim davanjima za majke bilo je neujednačeno i sporo, uz kašnjenja duža od godinu dana (rok za postupanje je 30 dana). U oblasti nasilja u porodici, uprkos manjem broju prijave, pojedini slučajevi ukazuju na ozbiljne slabosti sistema – izostanak zaštite i nedosledno praćenje postupaka do okončanja. Normativni okvir nije u potpunosti usklađen sa međunarodnim standardima, a izmene Porodičnog zakona nisu usvojene ni tokom 2025. godine.

Zaštitnik ukazuje da pravo na zdravstveno osiguranje po osnovu neplaćenog rada u kući iz Zakona o rodnoj ravnopravnosti nije zaživelo, niti su izmenjeni propisi koji bi to omogućili, što posebno pogađa starije žene. Primena zakona je neujednačena na lokalnom nivou, uz ograničene kapacitete nadležnih lokalnih tela. U oblasti prava LGBTI osoba i dalje nisu usvojeni zakoni o istopolnim zajednicama i pravnim posledicama promene pola/rodnog identiteta, niti su izvršene izmene Krivičnog zakonika i Zakona o policiji radi pune zaštite od diskriminacije po ovom osnovu.

Izmene i dopune Strategije za rodnu ravnopravnost

U toku je rad na izmenama i dopunama Strategije za rodnu ravnopravnost za period od 2021. do 2030. godine, kao i Predloga teksta AP za 2026. i 2027. godinu za sprovođenje te strategije³⁰⁷. Organizovane su i javne konsultacije (decembar 2025), ali još uvek nije objavljen izveštaj o rezultatima³⁰⁸. Zakon o rodnoj ravnopravnosti još uvek je pod suspenzijom, bez ikakve najave o tome kada bi Ustavni sud mogao da donese odluku.

306 [Redovni godišnji izveštaj za 2025. godinu](#), Zaštitnik građana, Izveštaji, 20. 4. 2026.

307 [Održan drugi sastanak Radne grupe za izradu dokumenata javnih politika u oblasti rodne ravnopravnosti](#), Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Saopštenja, 9. 4. 2026.

308 [Javne konsultacije](#), Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 20. 4. 2026.

Od rodnog ukalupljivanja do seksističkih uvreda u Narodnoj skupštini

Dvanaestogodišnji dečak kome je hobi da hekla našao se u centru polemika nakon javne kritike jednog sveštenika. U objavi koja je kasnije uklonjena sveštenik je izneo niz oštrih stavova o tome šta smatra „pravim vrednostima“, kritikujući predstavljanje heklanja kao uzornog ponašanja za dečake, dovodeći to u vezu sa „narušavanjem tradicionalnih uloga“³⁰⁹.

Uvredljiva, seksistička i mizogina obraćanja ministara i predstavnika vladajuće stranke opozicionim poslanicama u Narodnoj skupštini ostaju bez sankcija³¹⁰.

Nacrt Zakona o roditelju-negovatelju

Radna grupa Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja usvojila je Nacrt zakona o roditelju-negovatelju (30. 3. 2026). Istaknuto je da zakon predviđa mesečnu naknadu i uplatu poreza i doprinosa za nezaposlene roditelje koji neposredno brinu o svojoj deci, korisnicima uvećanog dodatka za tuđu negu i pomoć. Najavljena je javna rasprava i spremnost da se nastavi intenzivan rad na unapređenju teksta zakona u saradnji sa svim relevantnim akterima³¹¹. Roditelji negativno reaguju na uslov da ovo pravo može da ostvari samo lice koje nije zaposleno, odnosno radno angažovano po bilo kom osnovu u smislu Zakona o radu, nije preduzetnik, niti obavlja neku drugu profesionalnu delatnost i nije korisnik penzije³¹².

Alimentacioni fond

Ministarka za brigu o porodici i demografiju izjavila je da je za oko šest meseci rada Alimentacionog fonda u Srbiji stiglo oko 800 zahteva za isplatu. Do sada je prihvaćeno 330 zahteva, a oko 300 je vraćeno na dopunu. Navedeno je da isplata ide brzo, te da je do sada isplaćeno 10.200.000 dinara (oko 86.440 evra)³¹³.

Žene u protestima – iskustva nasilja i nepoverenje u institucije

Istraživanje³¹⁴ o iskustvima, izazovima i oblicima otpora žena na protestima u Srbiji tokom 2024/2025. godine osvetljava složene odnose između roda, moći i građanskog angažmana. Neke žene su se osećale dvostruko izložene u medijskim narativima o protestima, kao političke akterke i kao žene u društvu koje teško prihvata njihovu ravnopravnu javnu ulogu. One su izrazile duboko nepoverenje u institucije, posebno u policiju, pravosuđe i medije. Često odlučuju da ne prijave nasilje ili pretnje jer ne očekuju zaštitu. Distanca prema institucijama ne proizlazi samo iz pojedinačnih iskustava, već odražava širu percepciju države kao izvora represije, a ne zaštite. Učesnice navode iskustva verbalnog, onlajn, fizičkog, seksualnog nasilja, kao i pretnji, često praćenog seksističkim uvredama i poniženjem. Nasilje ima specifičan karakter, jer je usmereno na zastrašivanje i disciplinovanje žena u javnom prostoru. Učesnice istraživanja smatraju da bez prepoznavanja rodne ravnopravnosti kao sastavnog dela političke reforme ni sama demokratizacija društva nije moguća.

309 I.M. Rasprava sveštenika o dečaku iz Jagodine koji hekla, Vreme, 22. 4. 2026.

310 Prostačka, mizogina i duboko uvredljiva obraćanja Selakovića i Jovanova poslanicama, FoNet/N1, 21. 4. 2026.

311 Usvojen Nacrt zakona o roditelju-negovatelju, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, 30. 3. 2026.

312 Danijela Ilić Krasić. Detalji nacrta Zakona o roditelju-negovatelju: Koje uslove moraju da ispune i kolika je naknada, do kada im se računa staž... 20. 4. 2026.

313 Ministarka za brigu o porodici: Za šest meseci rada Alimentacionog fonda pristiglo 800 zahteva, FoNet/N1, 24. 12. 2025.

314 N. Petrušić, Kosana Beker, Biljana Janjić. Između megafona i tišine: Žene u borbi za promenu, Eksplorativno istraživanje o iskustvima, izazovima i otporima žena na protestima u Srbiji 2024/2025, FemPlatz, 2025.

Reproduktivna prava žena

U Višem sudu u Sremskoj Mitrovici početkom februara 2026. godine nastavljeno je suđenje ginekologu iz Rume, optuženom za akušersko nasilje nad dve porodilje, sa smrtnim ishodom za novorođenčad³¹⁵. Postupak se u stručnoj i pravnoj javnosti prati sa posebnom pažnjom, budući da je reč o jednom od prvih predmeta u ovoj oblasti. Smatra se da bi ishod postupka mogao imati širi uticaj na praksu u zdravstvenim ustanovama, ali i na standarde informisanja i zaštite pacijenata u Srbiji.

U istraživanju „Da li je primarna prevencija dostupna studentima?“³¹⁶, koje je sprovedeno među 996 studenata, pokazalo se da oko 37,7 odsto ispitanica i ispitanika nikada nije posetilo ginekologa ili urologa. Kada je reč o ginekološkim pregledima, studentkinje navode da se on sprovodi „pro forme“ (osim ukoliko one insistiraju na pregledu) i da su im iskustva traumatična³¹⁷.

U aprilu 2026. godine na dark-vebu su se pojavili fajlovi sa hakovanim zdravstvenim podacima građana Srbije. Primetno je da je većina podataka bila o ginekološkim pacijentkinjama, a prema onome što se vidi, hakovani podaci su: ime i prezime, adresa, broj telefona, izveštaj lekara sa dijagnozom, testovima i terapijom, bračno stanje, kompanija itd. Zadnji povučeni zapis je iz decembra 2025. godine, a podaci su dostupni nekoliko godina unazad. Nije bilo jasno da li podaci potiču iz državnih ili privatnih zdravstvenih institucija³¹⁸.

Ministarka: „2025. godina je definitivno godina žena“

Ako bi se sudilo po (samo)promotivnim aktivnostima ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, 2025. godina bi se mogla predstaviti kao „godina žena“. Kao što ministarka ističe, budžet Kabineta za 2025. iznosio je 450 miliona dinara (3.813.560 evra), od čega je više od 200 miliona (1.694.915 evra) usmereno na organizacije civilnog društva i lokalne samouprave. Najavljen je veći budžet za 2026, dodatna sredstva za lokalne samouprave, kampanje za političko i ekonomsko osnaživanje žena i Nacionalnu kampanju o fertilitetu³¹⁹. Takođe se najavljuje unapređenje regulatornog okvira i podrška preduzetnicama, posebno trudnicama i majkama, kao i podsticanje povezivanja OCD koje žele da sarađuju sa Kabinetom³²⁰. Sastav Kabineta i dalje nije poznat javnosti³²¹, a na zvaničnom sajtu nema dokumenata i programa, osim u rubrici Konkursi (objavljuju se uglavnom samo vesti).

U martu 2026, uoči lokalnih izbora u 10 opština, ministarka je bila aktivna upravo u tim sredinama (Majdanpek, Bor, Kladovo, Knjaževac, Bajina Bašta, Smederevska Palanka)³²², što ukazuje na funkcionersku kampanju. Istovremeno, digitalne pretnje usmerene prema 14 žena aktivnih u Kuli (opštini u kojoj su takođe bili lokalni izbori) nisu bile predmet javne reakcije ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost i sprečavanje nasilja nad ženama.

315 Suđenje ginekologu u Sremskoj Mitrovici trajalo duže od planiranog: Saslušano šest svedoka, lekari detaljno govorili o procedurama porođaja, *Ozon.rs.*, 9. 2. 2026.

316 Andrijana Milošević Georgiev, Lea Neškov, Sonja Nikić, Dragiša Obradović, Valentina Marinković, Marina Odalović, Dušanka Krajnović, *Is primary prevention accessible to students?*, 2025.

317 Ginekološki pregled u studentskim poliklinikama: Sramota, poniženje, bes i nemoć, Tampon zona, 20. 1. 2026.

318 J.P.P. Hakovani zdravstveni podaci građana Srbije, uglavnom ginekološki, N1, 2. 4. 2026.

319 Tatjana Macura: 2025. godina pokazala da su žene pokretačka snaga Srbije, Kabinet ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, *Vesti*, 23. 12. 2025.

320 Zajednički koraci ka boljem položaju trudnica i majki preduzetnica, Kabinet ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, *Vesti*, 26. 12. 2025.

321 Kabinet, Kabinet ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, 20. 4. 2026.

322 *Vesti*, Kabinet ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, 20. 4. 2026.

Nakon konstitutivne sednice u januaru 2026. godine³²³, nema informacija da je Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost imalo bilo kakve aktivnosti, usvojilo plan rada ili razmatralo izveštaje o rodnoj ravnopravnosti koje su podnosili državni organi, nezavisna tela ili međunarodni akteri. Na internet stranici Koordinacionog tela informacije nisu postavljene od decembra 2022. godine. Odbor za ljudska i manjinska prava i rodnu ravnopravnost u Narodnoj skupštini nije imao sednice od juna 2025. godine³²⁴, što znači da nisu razmatrani izveštaji o rodnoj ravnopravnosti koje su podnosili državni organi, nezavisna tela ili međunarodni akteri, uključujući i Prvi tematski GREVIO izveštaj o primeni Istanbulske konvencije za Srbiju (septembar 2025).

✘ **ALARM: Izmene i dopune Porodičnog zakona su proceduralno i sadržinski manjkave**

Autonomni ženski centar (AŽC), članica prEUgovor koalicije, osporio je način imenovanja članova Radne grupe za izradu izmena i dopuna Porodičnog zakona.³²⁵ Uprkos javnom konkursu, u Radnu grupu uključene su organizacije sa dna rang-liste³²⁶, za koje nije jasno šta im je oblast delovanja. Istovremeno, u Radnoj grupi nije bilo sudija iz posebnih porodičnih veća. Održan je samo jedan sastanak Radne grupe, dok je Vlada nakon 15 dana uputila Nacrt zakona u javnu raspravu, što sugeriše da Radna grupa nije učestvovala u njegovoj izradi. Sporan je i način sprovođenja javne rasprave: prvi okrugli sto održan je istog dana kada je rasprava počela (27. 3. 2026), bez najave gde i kada se održava, i bez vremena za analizu predloga. AŽC je podsetio da Reformska agenda predviđa usvajanje zakona „nakon transparentnih i inkluzivnih konsultacija”.

U pogledu sadržaja, izmene i dopune nisu u potpunosti usklađene sa Istanbulskom konvencijom i Direktivom EU 2024/1385, posebno u vezi sa priznavanjem statusa žrtve detetu koje svedoči nasilju u porodici i sa primenom člana 31 Konvencije (Starateljstvo, pravo na posetu i bezbednost), odnosno sa preporukama iz GREVIO izveštaja za Srbiju (2020, 2025). Izmene Porodičnog zakona nisu sinhronizovane ni sa Krivičnim zakonikom i Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, čije izmene još nisu poznate. Poseban problem je neusklađenost sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, naročito u članu 197 (stavovi 5 i 6), gde nedostaju ključni elementi obrade podataka (svrha, vrste podataka, kategorije lica, rukovaoci, pristup, rokovi, prava i zaštitne mere).

AŽC se posebno protivi: uvođenju novih mera u čl. 198 koje se po svojoj suštini ne mogu smatrati merama zaštite, već preventivnim merama za promenu stavova učinioca nasilja; izmenama koje nisu usklađene sa Istanbulskom konvencijom, a posebno sa čl. 31 (Starateljstvo, pravo na posetu i bezbednost) i 56 (Mere zaštite); izmeni čl. 21 koja omogućava brak maloletnicima starijim od 16 godina koji imaju dete i koji su stekli potpunu poslovnu sposobnost pre punoletstva; kao i izmenama čl. 42 koje faktički amnestiraju roditelje koji koriste surogat majčinstvo u inostranstvu, iako znaju da čine krivično delo trgovine ljudima (bebama) i krše odredbu čl. 35 Konvencije o pravima deteta.

Izmene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici – bez predloga ženskih organizacija

Ministarstvo pravde je pripremlilo Nacrt izmena i dopuna Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. AŽC je u komentarima³²⁷ pozdravio izmene u kontekstu Reformske agende, obaveza iz Istanbulske konvencije i usklađivanja sa Direktivom 2012/29/EU i Direktivom EU 2024/1385, ali je ocenio da je izmene trebalo uskladiti sa budućim izmenama Krivičnog zakonika. Predloženo je preciziranje postupanja u slučajevima kada su učinioci maloletnici, dodatno usklađivanje sa Direktivom EU o žrtvama i preporukom Zaštitnika

323 U Vladi Republike Srbije održana je konstitutivna sednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, kojem predsedava ministarka državne uprave i lokalne samouprave, Snežana Paunović, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Vesti, 27. 1. 2026.

324 Odbor za ljudska i manjinska prava i rodnu ravnopravnost u Narodnoj skupštini, Narodna skupština, 20. 4. 2026.

325 Komentari i predlozi AŽC na Nacrt zakona o izmenama i dopunama Porodičnog zakona, Autonomni ženski centar, 16. 4. 2026.

326 Rang-lista organizacija civilnog društva koje su se kandidovale za učešće u Radnoj grupi, 11. 12. 2025. Predlog OCD, 11. 12. 2025. Rešenje, 20. 1. 2026, broj 011-00-00034/1/2025/-03.
(u sastavu Radne grupe bilo je šest OCD, među njima Centar za razvoj i edukaciju Trougao (18 bodova), Subotička alternativa (9 bodova), za koje nije moguće utvrditi čime se bave (jer nemaju veb-stranicu) i Udruženje za zaštitu starih zanata „Lane” (3 boda)).

327 Komentari i predlozi AŽC na Nacrt izmena i dopuna Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, Autonomni ženski centar, 2. 12. 2025.

građana iz 2018. godine o obaveštavanju policije, organa starateljstva i žrtava prilikom otpusta učinilaca iz pritvora ili zatvora.

Ukazano je na potrebu uvođenja dodatnih obaveznih faktora procene rizika, kao i preciziranje primene procene rizika za svaku žrtvu, uključujući decu svedoke nasilja. Predloženo je da se žrtvama dostavljaju odluke o hitnim merama i po žalbi, kao i unapređenje dostave (uključujući e-upravu). Za slučajeve visokog rizika predloženo je proširenje obaveza Grupa za koordinaciju (i na učionice u bekstvu, bolnici ili po izlasku iz zatvora) i izrada individualnih planova zaštite. Takođe, predloženo je da Viša javna tužilaštva imenuju javne tužioce koji će vršiti koordinaciju između viših i osnovnih tužilaštava.

Nakon javne rasprave (novembar 2025), nijedan predlog ženskih organizacija nije usvojen.³²⁸

Ministarstvo pravde počelo je i izradu nove Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji i pratećeg Akcionog plana. Na javni poziv za podnošenje kandidature za članstvo u Radnoj grupi prijavila se samo jedna OCD³²⁹. Upadljiva nezainteresovanost organizacija potiče, s jedne strane, iz solidarnosti sa organizacijama koje su pod pritiskom i represijom vlasti, a s druge, jer ne žele da daju legitimitet simulaciji participativnih procesa izmena i dopuna zakona i dokumenata javnih politika.

Izmene pokazatelja u Strategiji za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici

U decembru 2025. godine Vlada je donela odluku o produženju perioda sprovođenja Strategije za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama i nasilja u porodici 2021–2025. godine do 2027. godine, radi daljeg unapređenja realizacije opšteg i posebnih ciljeva i mera predviđenih Strategijom³³⁰.

Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, koje je bilo predlagač ove Strategije, donelo je Odluku o izmeni Strategije. Predlog Odluke o izmeni Strategije obuhvatio je reviziju pokazatelja (izmene, brisanje i zamenu), što je obrazloženo dostupnošću novih podataka i boljim rešenjima (adekvatnije prezentovanje rezultata u određenim oblastima), nedostatkom pojedinih podataka u pokazateljima i zbog GREVIO preporuka u izveštaju iz 2025. godine. Predlog Odluke o izmeni Strategije dostavljen je 15. aprila na adrese relevantnih ministarstava, pokrajinskog sekretarijata, nezavisnih tela za zaštitu prava građana, državnih agencija, a nema podataka da li je dostavljen OCD, koje su prepoznati akteri u realizaciji mera i aktivnosti na koje se ova revizija takođe odnosi. Nije bilo javnih konsultacija pre nego što je Vlada usvojila ove izmene i dopune 30. 4. 2026. godine.

Pregled predloženih izmena pokazuje da se menja šest pokazatelja ishoda (42,9 odsto od ukupnog broja) i 54 pokazatelja rezultata (62,1 odsto od ukupnog broja). Obrazloženja za brisanje nekih pokazatelja nisu data, jer formulacija „uočena je potreba da se pokazatelj briše” nije obrazloženje, kao ni formulacija „briše se i zamenjuje pokazateljem koji će na sveobuhvatniji način prikazati rezultate”. Obrazloženja tipa da: ministarstvo ne poseduje izveštaj, ne mogu da se iskažu izdvajanja iz budžeta, postojeći sistem za evidentiranje nema mogućnost da izdvoji podatke, ili da zakon ne sadrži ili ne omogućava da se nešto sprovede, ukazuju na to da se umesto aktivnosti koja bi otklonila identifikovani problem/nedostatak, pribeglo brisanju pokazatelja. Upadljivo je i to da se najveći broj predloga izmena odnosi na pokazatelje koji se tiču mera i aktivnosti u kojima učestvuje OCD – brisano je 50 odsto (znatno više od proseka, koji je 33,3 odsto) i izmenjeno 28,6 odsto (slično proseku za sve pokazatelje). To potvrđuje da je mišljenje o predloženim promenama trebalo zatražiti i od OCD.

Sadržaj brisanih ili zamenjenih pokazatelja odnosio se prvenstveno na pokazatelje o primeni mera. Tako, iako Vlada ističe da se uspostavlja „sistem obaveznog nadzora i psihosocijalnog savetovanja za učionice

328 [Javne rasprave](#), Ministarstvo pravde, 20. 4. 2026.

329 [Javni poziv organizacijama civilnog društva za podnošenje kandidature za članstvo u Radnoj grupi za izradu nove Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji i pratećeg Akcionog plana](#), Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, 20. 4. 2026.

330 [Odluka](#), Službeni glasnik RS, br. 120/2025.

krivičnih dela”, brisani su svi pokazatelji koji se odnose na podatke o broju učinilaca koji su pohađali, započeli i završili programe psihosocijalnog savetovanja, razvrstano u odnosu na vrstu krivičnog dela rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici. Brisani je i pokazatelj o broju učinilaca koji su nakon programa ponovili isto ili srodno delo u periodu od godinu, tri i 10 godina. Izbrisani su i pokazatelji koji se odnose na opšte i specijalizovane usluge za žene sa iskustvom nasilja jer Zakon o socijalnoj zaštiti „ne sadrži podelu usluga na opšte i specijalizovane, što onemogućava prikupljanje i razvrstavanje podataka po ovoj osnovi”. Nije jasno zašto su ovi pokazatelji izbrisani jer se navodi da su u AP predviđene izmene i dopune ovog Zakona. Izbrisani su ili izmenjeni i svi pokazatelji koji uključuju prikupljanje podataka o broju usluga pruženih žrtvama, razvrstani po kriterijumima kao što su pol, starost, vrsta nasilja i vrsta odnosa između učinioca i žrtve, što je standard prema Istanbulskoj konvenciji.

Podaci o različitim merama zaštite za žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici svedeni su isključivo na podatke o hitnim merama, što onemogućava praćenje dugoročne zaštite (mere koje traju godinu ili tri godine). Brišu se svi podaci o uslugama koje pružaju specijalizovane OCD uz obrazloženje da „ne postoji zakonska osnova da državni organi prikupljaju podatke o broju slučajeva u kojima OCD pružaju podršku i pomoć”, iako to nije sasvim tačno (jer Republički zavod za socijalnu zaštitu prikuplja podatke o uslugama OCD koje su licencirani pružaoci, kao što Ministarstvo pravde prikuplja podatke od OCD koje su registrovani pružaoci besplatne pravne podrške i pomoći). S druge strane, isto ministarstvo tražilo je od licenciranih pružalaca usluga da učestvuju u obukama za unos podataka u novi SOZIS sistem, navodeći da je to preduslov za njihov dalji rad (iako za takvo uslovljavanje ne postoji zakonska osnova).

Konačno, izbrisani su i svi parametri koji su se odnosili na procenat izdvajanja iz javnih budžeta na godišnjem nivou za usluge podrške žrtvama nasilja, uključujući i procenat javnih sredstava izdvojenih za specijalizovane OCD koje pružaju usluge žrtvama rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici. Na ovaj način, ni ubuduće nećemo imati podatke na osnovu kojih mogu da se sagledaju postignuti rezultati, niti podatke koji omogućavaju planski razvoj resursa i kapaciteta – ali to nije ni cilj – važno je ispuniti formu.

Novinarke protiv nasilja: medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama³³¹

Objavljena je nova analiza medijskih objava o problemu nasilja prema ženama za 2024. godinu. Ona je pokazala da je došlo do pozitivnih pomaka u odnosu na izveštaj iz 2019. godine: prepolovljen je broj objava u kojima se odgovornost prebacuje sa nasilnika na žrtvu, za skoro dve trećine manje je objava u kojima se nasilje pravda alkoholom, siromaštvom ili ličnim osobinama učinioca i tri puta je manje objava u kojima se ne veruje žrtvi i ismeva nasilje.

Ipak, mediji u Srbiji otkrivaju identitet žrtve ili članova njene porodice u 35 odsto izveštaja o nasilju prema ženama, a u 27 odsto objava korišćeni su senzacionalistički ili stereotipni izrazi za nasilje, žrtvu ili nasilnika. Naslovi su jedna od najproblematičnijih tačaka izveštavanja: u više od polovine objava naslovom ili najavom prekršen je neki od osnovnih principa etičkog izveštavanja, što predstavlja pogoršanje u odnosu na nalaze iz 2019. godine, kada je to bio slučaj u 45 odsto naslova.

Targetiranje, pretnje i nasilje prema aktivistkinjama, studentkinjama i novinarkama

Četrnaest javno angažovanih žena u Kuli dobilo je pretnje objavljivanjem eksplicitnih fotografija, u kontekstu lokalnih izbora, što se prepoznaje kao političko sredstvo zastrašivanja i pokušaj njihovog uklanjanja iz javnog prostora. Ženske organizacije upozoravaju³³² da je reč o ozbiljnom obliku nasilja prema ženama u politici i delu šireg obrasca ućutkivanja, uz izostanak adekvatne reakcije institucija, što podstiče nekažnjivost i nove napade.

Više od 70 organizacija osudilo je provalu u kuću aktivistkinje Ljiljane Nešić iz Leskovca, ocenjujući da je reč o zastrašivanju i ućutkivanju, budući da ništa nije ukradeno³³³. Napad se posmatra kao deo dugotrajnog obrasca pritisaka, pretnji, javnih diskreditacija, digitalnog nasilja i zloupotrebe institucija kojima su aktivistkinje godinama izložene. Članice ovog udruženja i ranije su bile mete kampanja blaćenja,

331 [Novinarke protiv nasilja: U 35 odsto izveštaja mediji otkrili identitet žrtve ili članova njene porodice](#), FoNet/N1, 2. 3. 2026.

332 [Pretnje aktivistkinjama u Kuli: Nasilje prema ženama kao političko sredstvo zastrašivanja](#), N1 Beograd, 11. 2. 2026.

333 [Upali joj u kuću i ispreturali stvari: NVO osudile napade na aktivistkinju Ljiljanu Nešić](#), FoNet/N1, 25. 12. 2025.

fizičkog presretanja i neosnovanih krivičnih prijavi, a naročito nakon što su 2022. ukazale na dodelu javnih sredstava namenjenih SOS podršci za žrtve nasilja licu osuđenom za nasilje u porodici.

Nakon Osmomartovskog marša, govornice i učesnice bile su meta talasa govora mržnje na društvenim mrežama, posebno žene iz višestruko diskriminiranih grupa (lezbejke, trans žene, Romkinje), što ukazuje na rasprostranjenost transfobije, homofobije, ksenofobije i mizoginije³³⁴. Na ove napade nisu reagovali ni Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, ni ministarka zadužena za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama, ekonomsko i političko osnaživanje žena, niti ministar za ljudska i manjinska prava.

Počelo je suđenje za pokušaj ubistva studentkinje u Beogradu, kada se vozač zaletio u masu demonstranata³³⁵, dok su raniji slični napadi na studente ostali nekažnjeni. Studentkinja Stomatološkog fakulteta bila je meta napada nakon gostovanja u emisiji „Utisak nedelje”³³⁶.

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) upozorila je na targetiranje novinarka Danice Vučenić na portalu *Večernjih novosti*, u šta su se uključili i drugi mediji i predsednik Srbije³³⁷. Udruženje novinara Srbije (UNS) osudilo je pretnje u komentarima na portalu N1 upućene novinarkama te televizije i pozvalo nadležne organe da pronađu i kazne odgovorne³³⁸. Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) osudilo je pretnje i seksističke uvrede novinarkama, naglašavajući da imaju cilj da ponize, učutkaju, zastraše i isključe žene iz javnog prostora³³⁹.

Nekažnjivost seksualnog nasilja i pretnji

Nije okončano suđenje Miroslavu Aleksiću, scenaristi i vlasniku škole glume „Stvar srca”, koji je optužen za seksualno zlostavljanje sedam polaznica te škole (više krivičnih dela silovanja i nedozvoljenih polnih radnji), zbog njegove smrti sredinom januara 2026. godine, pet godina nakon što je javno optužen za ova dela. Sudski postupak koji se protiv Aleksića vodio pred Višim sudom u Beogradu bio je višestruko odlagan, a najčešći razlog bilo je njegovo pogoršano zdravstveno stanje³⁴⁰.

U novembru 2025 komandant policijske jedinice za obezbeđenje (JZO) tužio je studentkinju Nikolinu Sinđelić zbog povrede ugleda i časti i tražio novčanu naknadu u iznosu od 500.000 dinara (oko 4.238 evra)³⁴¹, nakon što ga je ona optužila za pretnje silovanjem prilikom hapšenja u avgustu 2025. u garaži Vlade Srbije. Krajem decembra komandir JZO postao je načelnik Uprave kriminalističke policije, jedne od najvažnijih organizacionih jedinica u Direkciji policije, uprkos tome što je protiv njega postojao veći broj optužbi za prekoračenje ovlašćenja, koje do danas nisu istražene.

Nedovoljno i netransparentno finansiranje specijalizovanih usluga za žrtve

Iako je Srbija formalno ispunila zahteve Istanbulske konvencije u pogledu uspostavljanja specijalizovanih usluga za žrtve rodno zasnovanog nasilja, njihov kvalitet i održivost ostaju upitni. Ključni problem je nedоследna primena principa rodno odgovornog budžetiranja (ROB), uvedenih 2015. i dodatno potvrđenih Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, koji je i dalje suspendovan. Nedostaje transparentna raspodela javnih sredstava³⁴², kao i jasna podela nadležnosti, precizne budžetske linije i standardizovani sistemi praćenja.

334 [Govornice Osmomartovskog marša izložene talasu govora mržnje na društvenim mrežama](#), Mašina, 10. 3. 2026.

335 [Ana Novaković. Suđenje za pokušaj ubistva studentkinje, Sonja Ponjavić prvi put svedočila: „I dalje ima strah od saobraćaja”](#), N1, 25. 11. 2026.

336 [Stop targetiranju studentkinja posle gostovanja u emisiji „Utisak nedelje”](#), FoNet/N1, 12. 2. 2026.

337 [ANEM: Nedopustivo targetiranje Danice Vučenić u koje se uključio i Vučić](#), N1, 25. 12. 2025.

338 [UNS osudio seksističke pretnje upućene novinarkama N1 – „nadležni da kazne odgovorne”](#), FoNet, 25. 12. 2025.

339 [NUNS osudio pretnje i seksističke uvrede upućene novinarkama N1 i pritiske na novinarku Bečejskog mozaika](#), N1 Beograd, 24. 12. 2025.

340 [Preminuo Miroslav Mika Aleksić](#), Vreme, Hronika, 19. 1. 2026.

341 [Nikolina Sinđelić o tužbi i naknadi koju Kričak traži: Oni vređaju nas i nikada nisu odgovorni](#), Danas/N1, 15. 12. 2025.

342 [Gordana Andrić. Kako se javni interes izgubio u javnim konkursima](#), BIRN, 21. 11. 2023.

Istraživanje AŽC ³⁴³ ukazuje da su pojedine usluge, poput psihološke podrške, nedovoljno prepoznate i „potplaćene”, dok su pružaoci usluga preopterećeni i izloženi „sagorevanju”.

Građanske inicijative su objavile³⁴⁴ da nisu dobile odgovor od ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, kada su zatražile informaciju o tome kako je raspoređeno i potrošeno 103.000.000 dinara (oko 872.882 evra) na Konkursu za programe podrške u cilju sprečavanja porodičnog i vršnjačkog nasilja (2024). Ministarka je odgovorila da to nije informacija od javnog značaja; da su akti kojima se bliže uređuje sastav, broj članova i druga pitanja značajna za rad Komisije za sprovođenje konkursa „lični podaci”; da je broj bodova po pojedinačnim kriterijumima koje je Komisija dodelila projektima objavljen (iako je objavljena samo tabela sa ukupnim brojem bodova); da su zapisnici nastali u radu Komisije interni akti; da se ugovori o dodeljenim bespovratnim sredstvima ne mogu dostaviti jer se tiču strana u ugovornom odnosu (kao da se ne radi o javnim sredstvima); da narativni i finansijski izveštaji o realizaciji projekata mogu da sadrže podatke o ličnosti (što je tačno, ali treba da se učine anonimnim, a ne nedostupnim).

Uprkos učešću ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena, u brojnim aktivnostima, nisu uočene systemske promene u oblasti prevencije, zaštite i podrške ženama sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja. Kao jedan od ključnih rezultata ministarka ističe smanjenje smrtnih ishoda u slučajevima nasilja u porodici (za više od 40 odsto)³⁴⁵, ali se ne pominje da se polovina ubijenih žena u 2024. i skoro polovina u 2025. godini obraćala institucijama pre ubistva. Nema analize propusta koji su u tim slučajevima učinjeni, što sprečava učenje sistema.

Nema informacija da je nova Vlada donela odluku o imenovanju članova i članica Saveta za sprečavanje nasilja u porodici (koji se nije sastajao od aprila 2024. godine). Na portalu Ministarstva pravde „Isključi nasilje” nisu postavljane vesti od marta 2025. godine³⁴⁶, a statistika žrtava i učinilaca nasilja u porodici (jedina javno dostupna) nije postavljena od avgusta 2025. godine³⁴⁷.

PREPORUKE

- Insistirati na preporukama da se obezbede transparentni procesi izrade novih i izmena i dopuna zakona i dokumenata javnih politika u oblasti rodne ravnopravnosti i zaštite žena od svih oblika rodno zasnovanog nasilja, koji uvažavaju ekspertizu specijalizovanih ženskih organizacija i s dužnom pažnjom razmatraju njihove komentare i predloge koji potiču iz prakse.
- Preporučiti da Vlada Republike Srbije i nadležna ministarstva posvete dužnu pažnju Prvom tematskom izveštaju o GREVIO evaluaciji za Srbiju (2025) i da uključe sve prioritete preporuke u relevantne zakone i akcione planove za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja nad ženama i porodičnog nasilja.
- Preporučiti Vladi Republike Srbije da obezbedi održivo i odgovarajuće finansiranje specijalizovanih usluga namenjenih žrtvama rodno zasnovanog nasilja, uključujući i one kojima upravljaju specijalizovane ženske organizacije, tako da se omogući jednak pristup za sve žene, uključujući žene sa invaliditetom, Romkinje, starije i ruralne žene, žene u situaciji izbegništva, migracija i azila, i druge višestruko diskriminisane grupe žena.
- Nastaviti sa priznanjem uloge organizacija za prava žena i sa preporukama za osiguravanje njihove bezbednosti i nesmetanog rada, posebno na lokalnom nivou i u malim zajednicama.

343 Istraživanje sprovedeno u zajedničkom projektu ženskih organizacija na Zapadnom Balkanu, finansijski podržano od strane Austrian Development Cooperation (u pripremi za štampu).

344 [Kako se deli javni novac namenjen sprečavanju porodičnog i vršnjačkog nasilja?](#) Građanske inicijative, 16. 4. 2026.

345 [Tatjana Macura: 2025. godina pokazala da su žene pokretačka snaga Srbije](#), Kabinet ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, sprečavanje nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje, Vesti, 23. 12. 2025.

346 [„Isključi nasilje”, Izdajamo](#), Ministarstvo pravde, 20. 4. 2026.

347 [„Isključi nasilje”, Statistika](#), Ministarstvo pravde, 20. 4. 2026.

4.3.4. Prava deteta

U proceduri je izrada novog Programa za prevenciju i zaštitu dece od nasilja. UNICEF je preko Mreže organizacija za decu Srbije (MODS) obezbedio širi konsultativni proces za mlade, organizacije civilnog društva (OCD) i akademsku zajednicu. Pritisci, pretnje i disciplinovanje učenika i nastavnika nastavljani su, u nameri da im se zabrani sloboda izražavanja mišljenja. Smatra se da nasilje između dece nije poraslo, ali je postalo brutalnije. Digitalno nasilje široko je rasprostranjeno i zahteva snažnu institucionalnu reakciju.

Nacrt zakona o zabrani korišćenja mobilnih telefona u osnovnim i srednjim školama, koji je predložio Zaštitnik građana, iako se predstavlja isključivo kao ograničenje korišćenja telefona, uvodi znatno šire mehanizme, koji bi raspravu trebalo da pomere na pitanja položaja deteta i modela kontrole koji se uspostavlja. Roditelji su reagovali i na obim video-kontrole koji je uspostavljen u beogradskim vrtićima i školama, zahtevajući preispitivanje zakonitosti, opravdanosti i posledica dosadašnje prakse. Ministarstvo prosvete je pohvalilo svoje aktivnosti podrške učenicima sa iskustvom migracije, azila i izbeglištva kao „primer dobre prakse u evropskom obrazovnom prostoru”. Iako je promocija obuke za razvijanje antikorupcijske svesti kod učenika osnovne i srednje škole pozitivna, upitni su efekti kada ne postoje jasni institucionalni i društveni uzori.

Program zaštite dece od nasilja

Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju, uz podršku UNICEF-a, koordiniše proces izrade Predloga Programa za prevenciju i zaštitu dece od nasilja, koji treba da zameni isteklu Strategiju za zaštitu dece od nasilja za 2020–2023. godinu. Navodi se da će novi Program za prevenciju i zaštitu dece od nasilja biti praćen i Akcionim planom, kojim će se precizno definisati konkretne mere, aktivnosti, nosioci i rokovi za njihovu realizaciju, kako bi se obezbedila efikasna i merljiva implementacija strateških ciljeva.

Na javni poziv organizacijama civilnog društva za podnošenje kandidature radi njihovog učestvovanja u radu Radne grupe, javilo se (samo) šest organizacija, rangirano je pet, a izabrane su tri organizacije³⁴⁸. Članovi i članice radne grupe informisani su da je Ministarstvo pokrenulo proces uspostavljanja Saveta za prava deteta, međuresornog tela koje je neaktivno od 2022. godine. UNICEF je preko Mreže organizacija za decu Srbije (MODS) organizovao konsultativni sastanak sa OCD, a slični sastanci biće organizovani i sa grupom mladih i sa predstavnicima i predstavnicama akademske zajednice. Program se radi u kratkom roku, odnosno planira se da bude završen do juna.

Pritisci, pretnje i disciplinovanje učenika i učenica

Unija srednjoškolaca Srbije saopštila je da su tri srednje škole u Srbiji ocenjene kao kritične prema nalazima Kriznog školskog semafora³⁴⁹, mehanizma koji prati stanje prava učenika, nastavnika i roditelja³⁵⁰. U Petoj beogradskoj gimnaziji, Gimnaziji „Jovan Jovanović Zmaj” u Novom Sadu i Gimnaziji „Uroš Predić” u Pančevu utvrđeno je ozbiljno narušavanje osnovnih principa funkcionisanja obrazovnih institucija, koje karakterišu dugotrajna institucionalna nestabilnost, netransparentno donošenje odluka i pritisci na učenike i zaposlene. Kao ugrožene ocenjene su i Prva niška gimnazija „Stevan Sremac” i Deveta beogradska gimnazija. Unija navodi da primeri Valjevske i Leskovačke gimnazije pokazuju da je stabilizacija moguća kada se obezbede transparentni postupci, uvažavaju zahtevi učenika i zaposlenih i uspostavi odgovorno rukovođenje.

Unija je pozvala na hitne sistemske promene, uključujući obezbeđivanje stvarnog učešća učenika i roditelja u odlučivanju, zaštitu slobode izražavanja u školama i uspostavljanje efikasnih mehanizama zaštite od pritisaka i represije, ocenjujući da bez tih promena obrazovni sistem ostaje ranjiv na krize koje direktno ugrožavaju prava učenika i kvalitet obrazovanja.

Učeniku Pete beogradske gimnazije (punoletan), koji je za televiziju N1 dao kritičko mišljenje o dodeli Svetosavske nagrade v.d. direktorki te gimnazije, prečeno je disciplinskom kaznom udaljevanja iz škole, nakon isleđivanja u kojem je učestvovala i psihološko-pedagoška služba³⁵¹. Stručnjaci smatraju da ovaj

348 Javni poziv organizacijama civilnog društva za podnošenje kandidature radi njihovog učestvovanja u radu Radne grupe za izradu Nacrta programa za prevenciju i zaštitu dece od nasilja, Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju, 20. 4. 2026.

349 (škole se ocenjuju od 1 do 3 u oblastima institucionalne stabilnosti, otvorenosti odlučivanja, slobode izražavanja i zaštite i bezbednosti);

350 Unija srednjoškolaca: Tri škole ocenjene kao kritične – pritisci, suspenzije, nefunkcionalna uprava, FoNet/N1, 11. 2. 2026.

351 Advokat Cvetković: Učenik Pete gimnazije bi mogao da bude udaljen iz škole zbog davanja izjave za N1, N1 Beograd, 4. 2. 2026.

disciplinski postupak predstavlja pokušaj gušenja slobodnog govora i zastrašivanje učenika i roditelja. Reagovalo je i Društvo psihologa Srbije saopštenjem u kojem je podsetilo na etički kodeks i ciljeve rada psihologa u školi, pozivajući roditelje i učenike da se obrate Društvu u slučaju potrebe za zaštitom³⁵².

Takođe, Akademijki odbor za obrazovanje Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU) apelovao je na ministra prosvete da preduzme neophodne korake kako bi se poništila odluka o snižavanju ocena iz vladanja učenima Pete beogradske gimnazije koji su učestvovali u razgovorima sa članovima SANU Odbora za obrazovanje o stanju u toj školi. SANU Odbor za obrazovanje je ovakve postupke ocenio kao antipedagoške i suprotne osnovnim principima obrazovnog procesa, ističući da učešće učenika u institucionalnom dijalogu ne sme biti kažnjavano, već mora biti ohrabrivano³⁵³.

S druge strane, učenici osmog razreda u Osnovnoj školi „Dositej Obradović” početkom februara su odgovarali na anonimnu anketu u kojoj su pitanja bila vezana za političku situaciju u zemlji (za proteste, nasilje policije), što je zabrinulo roditelje, budući da niko iz škole nije tražio njihovu saglasnost za anketiranje dece, ali i zbog vrste pitanja u anketi³⁵⁴.

Nasilje nad decom i vršnjačko nasilje

Mišljenje stručnjaka je da nasilje između vršnjaka nije u porastu, već da se više prijavljuje, ali je poslednjih godina postalo brutalnije nego ranije³⁵⁵. Tako je među decom kružio snimak devojčice koju starija deca i vršnjaci zlostavljaju ispred škole koju pohađa, pri čemu se sve dešavalo u vreme nastave, bez odgovarajuće intervencije³⁵⁶. Istraživanje je pokazalo da je sedam od desetoro dece imalo neko onlajn uznemirujuće iskustvo, a samo je jedno od troje razgovaralo o tome sa odraslima. UNICEF upozorava da je digitalno nasilje u Srbiji široko rasprostranjeno i da zahteva jaču institucionalnu reakciju, kontinuiranu edukaciju i osnaživanje žrtava da nasilje prijave³⁵⁷.

Nastavnici Osnovne škole „Kralj Aleksandar I” u Gornjem Milanovcu izneli su niz optužbi protiv nove v.d. direktorke, koja je prethodnu direktorku postavila na mesto bibliotekara, iako je ona pod suspenzijom jer je u maju prošle godine fizički nasrнула na učenicu osmog razreda i nanela joj lakše telesne povrede³⁵⁸. U Novom Sadu je uhapšen profesor srednje škole osumnjičen da je učenima prikazivao snimke pornografskog sadržaja, što predstavlja krivično delo prikazivanje, pribavljanje i posjedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnih lica za pornografiju³⁵⁹.

Nacrt zakona o zabrani korišćenja mobilnih telefona u školama

Zaštitnik građana je inicirao izradu Nacrta zakona o zabrani korišćenja mobilnih telefona u osnovnim i srednjim školama, s ciljem da škole budu „bezbedno mesto, mesto učenja, ali i mesto reda”³⁶⁰. Zaštitnik građana saopštava da su održane konsultacije u vezi sa ovom inicijativom radi prikupljanja relevantnih predloga i unapređenja zakonskog teksta, a najavljen je nastavak dijaloga sa svim zainteresovanim stranama.

Mreža organizacija za decu Srbije (MODS) angažovala je stručnjake da urade analizu predloženih rešenja³⁶¹. Naglašeno je da pitanje ovog Nacrta nije samo u njegovoj restriktivnosti, već i u načinu na

352 [Saopštenje Društva psihologa Srbije, DPS, 4. 2. 2026.](#)

353 [Odbor za obrazovanje SANU: Poništiti odluke o smanjenju ocena iz vladanja učenima Pete gimnazije, Beta/N1, 18. 2. 2026.](#)

354 [Tijana Zarić. Osmaci iz Umke umesto nastave radili obaveznu” anketu o protestima, politici, policiji – uznemireni roditelji prete tužbama, N1, 12. 2. 2026.](#)

355 [Psiholog: Stopa nasilja u školama u Srbiji nije se značajno povećala od 2009, ali je ono brutalnije, Beta/N1, 25. 2. 2026.](#)

356 [Sanja Kosović. Devojčicu terali da kleči i da se izvinjava: Ista grupa dece bila nasilna i prošle godine, N1, 25. 3. 2026.](#)

357 [I.V. Sajber nasilje sve veći problem – deca i mladi najugroženiji, tek jedno od troje razgovara sa odraslima o tome, N1, 11. 1. 2026.,](#)

358 [Nenad Božović. V.d. direktorka škole u Gornjem Milanovcu vratila prethodnu na posao iako je bila suspendovana – sada je bibliotekarka, N1 Beograd, 3. 2. 2026.](#)

359 [Profesor osumnjičen da je učenima pokazivao snimke pornografske sadržine, RTV, 5. 12. 2025.](#)

360 [Škole moraju da budu sigurno mesto, Zaštitnik građana, 26. 3. 2026.](#)

361 [Pripremljen set ekspertskih analiza za jačanje kapaciteta organizacija i javnosti povodom Nacrta zakona o zabrani korišćenja mobilnih telefona u školama, MODS, 23. 4. 2026.](#)

koji je postavljen i predstavljen. Iako naziv i javna komunikacija sugerišu da je reč isključivo o zabrani korišćenja mobilnih telefona, iz sadržine se vidi da se uvodi znatno širi mehanizam koji obuhvata predaju uređaja, identifikaciju učenika, evidenciju, mogućnost udaljavanja iz škole i povezane posledice po dete, roditelje i školu. Time se rasprava pomera sa pitanja telefona na pitanje položaja deteta i modela kontrole koji se uspostavlja. U analizi je ukazano da je pored sadržaja Nacrta važno insistirati na poštovanju zakonodavne procedure, obaveznih procena efekata, transparentnosti i stručnih standarda, posebno kada se propisi odnose na prava deteta.

(Ne)zakonitost video-nadzora u vrtićima i školama

Neformalna grupa „Udruženi roditelji Srbije” (URS) uputila je otvoreno pismo gradonačelniku Beograda sa hitnim zahtevom za ukidanje video-nadzora u vrtićima i školama, uz preispitivanje zakonitosti, opravdanosti i posledica dosadašnje prakse njegovog uvođenja³⁶². Oni su naveli da se video-nadzor uvodi sistematski, bez javne rasprave i bez ikakvog konsultovanja roditelja, te da na direktan i indirektan način zadire u prava deteta. Pozivanje na „bezbednost” kao opšte opravdanje za uvođenje nadzora, po mišljenju URS, predstavlja opasnu zamenu teza i doprinosi širenju i normalizaciji stalne kontrole i praćenja. Smatraju da kamere ne rešavaju probleme nasilja, vandalizma ili zapuštenosti javnih prostora, jer se stvarni uzroci tih pojava sistematski ignorišu. Umesto toga predlažu jačanje institucionalne odgovornosti, zajednice i preventivnih politika.

Istovremeno, Poverenik za zaštitu podataka o ličnosti, po službenoj dužnosti na osnovu saznanja sa društvenih mreža (i po prijavi organizacije Partneri Srbije) sproveo je inspekcijski nadzor u Devetoj beogradskoj gimnaziji, koja ima video-nadzor od 67 kamera raspoređenih po hodnicima, toaletima (11 kamera) i u dvorištu. Poverenik je uputio Opomenu rukovodstvu podataka da se obradom podataka povređuje čl. 5, st. 1, tačka 3) Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, odnosno načelo „minimizacije podataka”. Škola je obavestila Poverenika da je demontirano svih 11 kamera u toaletima.

(Ne)jednak položaj pružalaca usluga za decu

Svratište za decu u Beogradu objavilo je da zbog nedostatka finansija neće moći da pruža usluge deci vikendom. Gradonačelnik Beograda, koji je navodno bio spreman da pomogne nakon što dobije sve relevantne podatke, objavio je da organizacija nije htela da dostavi Sekretarijatu za socijalnu zaštitu „nijedan jedini podatak o tome kako funkcionišu, koliko dece imaju, koliko sredstava troše, ko su ta deca itd.”. Zbog toga je najavio inspekcijski nadzor u organizaciji. Iz Svratišta tvrde da je gradonačelnikova objava netačna, i da Sekretarijatu jedino nisu dostavili dokumenta koja se tiču ličnih podataka korisnika (evidencije korisnika i porodica sa kojima rade)³⁶³. U saopštenju koje je izdao MODS ističe se da institucionalni nadzor treba da bude u skladu sa zakonom, da je pluralizam pružalaca usluga temelj kvalitetnog i dostupnog sistema zaštite dece i da se protive korišćenju javnog prostora za neargumentovane napade koji služe zastrašivanju OCD³⁶⁴.

Podrška učenicima sa iskustvom migracije, azila i izbeglištva

Ministar prosvete saopštio je povodom Međunarodnog dana migranata da Srbija kontinuirano i uspešno uključuje učenike migrante, tražioce azila i izbegle u sistem obrazovanja, te da to predstavlja „primer dobre prakse u evropskom obrazovnom prostoru”³⁶⁵. Do sada je kroz sistem obrazovanja sukcesivno prošlo više od 5.500 učenika migranata i tražilaca azila (nije navedeno koji broj dece školskog uzrasta iz ovih grupa je boravio u Srbiji). Naveo je i da su angažovani mentori i savetnici – spoljni saradnici u primeni inkluzivne prakse, a obrazovni materijali su prevedeni na maternje jezike učenika (ukrajinski i arapski jezik). Ministarstvo je realizovalo obuke za više od 4.000 vaspitača, nastavnika, direktora i stručnih saradnika, izrađeno je više od 3.000 individualnih planova podrške za učenike i održano više od 10.000 dopunskih časova, uz obezbeđivanje vršnjačke podrške u učenju, užine, odeće i obuće, knjiga, udžbenika i školskog pribora za ove učenike.

362 Lea Apro. Otvoreno pismo Šapiću: Udruženi roditelji Srbije zahtevaju ukidanje video-nadzora u beogradskim vrtićima i školama, N1, 13. 1. 2026.

363 Miloš Zekić. Koja je sudbina Svratišta za decu u Beogradu? Šapić umesto novca šalje inspekciju i pita „ko su ta deca”, N1, 24. 4. 2026.

364 Mreža organizacija za decu Srbije pruža punu podršku Centru za integraciju mladih, MODS, 22. 4. 2026.

365 Ministar prosvete: Srbija uspešno uključuje učenike migrante u sistem obrazovanja, Beta/N1, 18. 12. 2025.

PREPORUKE

- Preporučiti da Vlada Republike Srbije obezbedi uslove za ubrzano sprovođenje svih aktivnosti planiranih u Revidiranom AP za Poglavlje 23 u vezi sa pravima deteta, sa posebnom pažnjom na obezbeđivanje usluga i resursa za decu iz osetljivih grupa i njihove porodice, uključujući i usluge koje pružaju specijalizovane OCD, bez diskriminacije i zastrašivanja pružalaca.
- Preporučiti da obrazovne institucije u Srbiji spreče svaki vid pretnji i pritisaka na učenike, njihove roditelje i nastavnike zbog izražavanja mišljenja i mirnog okupljanja, kao prava koja su deci garantovana međunarodnim ugovorima (i koja se jasno razlikuju od političke manipulacije decom).
- Preporučiti da svi modeli kontrole i nadzora dece u obrazovnim i drugim ustanovama u kojima ona borave moraju biti usaglašeni sa pravima dece, međunarodnim standardima i zakonima.

4.3.5. Zaštita podataka o ličnosti

Tokom izveštajnog perioda nije bilo novosti u vezi sa izradom izmena Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i krivičnih zakonika, dok je Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova prošao javnu raspravu u aprilu. Raste broj redovnih i vanrednih nadzora koje sprovodi Poverenik, ali većina rukovodilaca u ovoj instituciji i dalje je u v.d. statusu. Nezakoniti nadzor telefona i upotreba špijunskog softvera i dalje nemaju pravni epilog, dok se otkrivaju novi slučajevi zloupotreba. Iz novih nacrti relevantnih propisa uklonjene su odredbe o biometrijskom nadzoru, ali se kamere sa takvom tehnologijom i dalje nabavljaju. Hakerski napadi ukazali su na ozbiljne propuste u zaštiti baza podataka, dok se neetičko medijsko izveštavanje i dalje oslanja na curenje podataka iz policijskih istraga.

I dalje nema zakonskih unapređenja u ovoj oblasti

Nema novih informacija o izradi izmena i dopuna Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u izveštajnom periodu. Međutim, to nije sprečilo Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) da stavi na javnu raspravu Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova krajem marta 2026. godine.³⁶⁶ Javnost nije imala dovoljno vremena ni uslova da kvalitetno učestvuje, jer su rasprave organizovane tokom vikenda i praznika, dok su istovremeno vođene i druge složene rasprave u sektoru unutrašnjih poslova.³⁶⁷ Iako se u štucrom obrazloženju Nacrta poziva na evropske integracije i sugestije dobijene u vezi sa prethodnim nacrtom, MUP nije jasno obrazložio usklađenost nacrtu sa evropskim propisima, poput GDPR-a i LED direktive, niti je prikazao koje su preporuke stručne javnosti uzete u obzir.

Pored proceduralnih primedbi, BCBP je ukazao i na niz sadržinskih nedostataka u tekstu zakona. Izostavljene su definicije osnovnih pojmova koji se koriste, kao što je termin „pasivizacija”, koji nije jasno određen niti prepoznat u domaćem i evropskom pravnom okviru. Zakon u jednom članu samo nabroja mere zaštite podataka, ali ih ne razrađuje. Odredbe o audio i video nadzoru sadrže samo minimalne, a ne maksimalne rokove čuvanja podataka. Nacrt donosi i određena unapređenja, poput uklanjanja spornih odredbi o biometrijskom nadzoru iz prethodnog nacrtu i jasnijeg razdvajanja svrha obrade podataka i kategorija lica u krivičnom postupku. Međutim, tekst zakona je otežan za čitanje zbog čestih upućivanja na druge odredbe, dok pojedini ključni elementi nisu dovoljno razrađeni niti usklađeni sa standardima.³⁶⁸

Nema novih informacija o izmenama Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku koje su bile na javnoj raspravi u jesen 2025.

Zakon o razmeni podataka u slučaju privremene sprečenosti za rad putem softverskog rešenja „e-Bolovanje – Poslodavac” usvojen je krajem 2025. godine.³⁶⁹ Partneri Srbija su upozorili da zakon nosi velike rizike po privatnost i prava zaposlenih, ali njihov apel da se predlog zakona povuče iz procedure nije uslišen. Oni

366 Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova, e-Konsultacije, 27. 3. 2026.

367 Više u odeljku o reformi policije.

368 BCBP komentar na Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova, BCBP, 20. 4. 2026.

369 „Službeni glasnik RS”, br. 109/2025.

su ukazali da se osetljivi zdravstveni podaci centralizuju u okviru sistema kojim upravlja Kancelarija za IT i eUpravu, bez jasnih ograničenja, rokova čuvanja podataka i procene uticaja na zaštitu podataka. Posebno problematičnim smatraju mogućnost automatskog izdavanja izveštaja o bolovanju bez pregleda lekara, što može dovesti do pogrešnih odluka koje utiču na radna i zdravstvena prava zaposlenih. Dodatnu zabrinutost izaziva široka razmena podataka između institucija bez precizno definisanih zaštitnih mehanizama, naročito imajući u vidu ranije incidente curenja podataka u javnoj upravi.³⁷⁰

Rad Poverenika u 2025. godini: manje pritužbi, više nadzora i isto v.d. stanje

Godišnji izveštaji Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (Poverenik) ukazuju na to da je 2024. godina odskakala po broju primljenih i rešenih pritužbi, kao i donetih obavezujućih konačnih rešenja, te je tokom 2025. njihov broj ponovo u padu. Više od polovine pritužbi odnosi se na odbijanje rukovoca da postupi po zahtevu za ostvarivanje prava. Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) i dalje prednjači po broju pritužbi – 88, najviše zbog trajnog čuvanja podataka o evidentiranim krivičnim prijavama, bez obzira na ishod postupka,³⁷¹ što je zakonska obaveza suprotna međunarodnim standardima i izvor desetine sporova Poverenika i MUP-a. Broj pokrenutih i sprovedenih postupaka nadzora je u stalnom i značajno porastu. Veliki broj vanrednih nadzora pokrenuto je zbog ugrožavanja podataka na internetu i putem elektronske komunikacije, kao i video nadzorom.³⁷² Od početka primene Zakona o zaštiti podataka o ličnosti tek nešto više od polovine ukupnog procenjenog broja zakonskih obveznika je dostavilo podatke o licu zaduženom za zaštitu podataka o ličnosti.³⁷³ Poverenik je tokom 2025. godine podneo samo tri zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i nijednu krivičnu prijavu uprkos brojnim slučajevima napada špijunskim softverom i targetiranja učesnika protesta zloupotrebom njihovih podataka o ličnosti.³⁷⁴

Tabela 5: Praksa Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti u periodu od 2020. do 2025. godine

Praksa Poverenika u brojevima	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Rešene pritužbe	149	209 ↑	177 ↓	163 ↓	267 ↑	172 ↓
Primljene pritužbe	139	204 ↑	181 ↓	178 ↓	228 ↑	198 ↓
Sprovedeni postupci nadzora	205	303 ↑	416 ↑	731 ↑	864 ↑	1169 ↑
Pokrenuti postupci nadzora	223	363 ↑	354 ↓	769 ↑	864 ↑	1296 ↑
Obavezujuća konačna rešenja (procenat izvršenih)	56 (91%)	83 ↑ (85%) ↓	51 ↓ (92%) ↑	48 ↓ (91,7%) □	133 ↑ (93,2%) ↑	73 ↓ (93,2%)
Krivične prijave koje je podneo Poverenik	3	3 □	1 ↓	0 ↓	0 □	0 □
Zahtevi za pokretanje prekršajnog postupka	6	3 ↓	2 ↓	10 ↑	7 ↓	3 ↓

Izvor: Godišnji izveštaji Poverenika za godine 2020–2025.³⁷⁵

370 „SAOPŠTENJE ZA JAVNOST – Predlog zakona o „e-bolovanju“: digitalizacija koja preti pravima zaposlenih i povećava rizike po privatnost“, Partneri Srbija, 26. 11. 2025.

371 Poverenik. *Izveštaj o radu Poverenika za 2025. godinu*, Beograd, mart 2026. str. 133.

372 Ibid, str. 121

373 Ibid, str. 125.

374 Videti prethodna dva izdanja prEUgovor Alarm izveštaja koji se odnose na 2025. godinu.

375 [Godišnji izveštaji](#), Poverenik.

Kada je reč o kadrovima, broj stalno zaposlenih u Kancelariji Poverenika povećan je na 132 do kraja 2025. godine.³⁷⁶ Time je dostignut predviđeni cilj (129 zaposlenih) iz Akcionog plana za Poglavlje 23³⁷⁷, ali je Poverenik procenio da ga potrebe posla već prevazilaze i da zahtevaju više od 150 zaposlenih. U međuvremenu, nije rešen ni problem v.d. stanja u Kancelariji Poverenika. Prema preseku s kraja aprila 2026. godine, šest od deset rukovodilaca sektora bili su u statusu vršioca dužnosti, dok su rukovodilačke pozicije dva sektora upražnjene.³⁷⁸ U pitanju su Sektor za nadzor nad zaštitom podataka o ličnosti i Sektor za pravne, finansijske i opšte poslove. Takođe, već godinama Poverenik nema drugog zamenika koji bi bio zadužen za zaštitu podataka o ličnosti. Postavljanje vršilaca dužnosti široko je rasprostranjeno u javnoj upravi u Srbiji, što je kritikovala i Evropska komisija, s obzirom na to da nesprovođenje konkursa i neizvesnost mandata negativno utiču na profesionalnost i nepristrasnost postupanja.³⁷⁹

Hakerskim napadima ugrožene stotine hiljada podataka o ličnosti

U martu 2026. godine otkriven je veliki hakerski napad na Telekom Srbija u kojem su procureli lični podaci korisnika usluge satelitske televizije, uključujući imena, adrese, brojeve telefona, JMBG i druge tehničke i ugovorne informacije. Dok je Telekom tvrdio da je kompromitovan „manji deo” baze, analize Šer fondacije ukazale su da bi moglo biti pogođeno više stotina hiljada građana širom Srbije, uključujući i osobe koje nisu direktni korisnici usluge, ali su se njihovi podaci nalazili u internim beleškama operatera.³⁸⁰ Incident je otvorio ozbiljna pitanja zaštite podataka o ličnosti, jer su procureli podaci dovoljno detaljni za krađu identiteta, fišing prevare i druge zloupotrebe, a deo baze sadržao je i podatke državnih institucija i odgovornih lica. Povodom slučaja, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti pokrenuo je postupak nadzora kako bi utvrdio da li je Telekom primenio adekvatne mere zaštite podataka i da li je došlo do kršenja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, dok je Tužilaštvo za visokotehnološki kriminal otvorilo istragu o hakerskom napadu.³⁸¹

U aprilu 2026. godine otkriveno je da su na internetu procurili izuzetno osetljivi podaci oko 5000 pacijentkinja jedne privatne ginekološke klinike u Srbiji, uključujući imena, brojeve telefona, adrese, JMBG, dijagnoze, terapije i informacije o ginekološkom lečenju. Podaci su objavljeni nakon hakerskog napada i odbijanja klinike da plati otkup, a slučaj je ocenjen ne samo kao ozbiljno kršenje prava na zaštitu podataka o ličnosti, već i kao oblik rodno zasnovanog digitalnog nasilja, imajući u vidu posebno senzitivnu prirodu zdravstvenih podataka i moguće posledice po privatnost i dostojanstvo žena.³⁸² Klinika nije javno preuzela odgovornost niti je jasno obavestila pacijentkinje o incidentu, dok je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti pokrenuo vanredni inspekcijski nadzor. Nije poznato da li je neko od učinilaca hakerskih napada koji su prethodnih godina uznemirili javnost do sada identifikovan i procesuiran za ta dela.

376 Poverenik. [Izveštaj o radu Poverenika za 2025. godinu](#), op. cit. str. 132.

377 AP 23, Ministarstvo pravde, aktivnost 3.9.1.3.

378 [Informator o radu Poverenika](#) (poslednji put pristupljeno 4. 5. 2026)

379 Videti više u: *Ibid.*, str. 80.

380 „[Tvoji podaci, njihov nemar](#)”, SHARE Fondacija, mart 2026.

381 „[Srpsko Tužilaštvo i Poverenik pokrenuli postupke o krađi podataka korisnika Telekoma](#)”, Radio Slobodna Evropa, 18. 3. 2026.

382 „[Vreme saznaje: Procurela baza sa 5.000 podataka iz ginekološke klinike u Srbiji](#)”, Vreme, 2. 4. 2026.

ALARM: Kršenje medijske etike i zaštite podataka o ličnosti radi politizacije smrti studentkinje

Nakon tragične smrti studentkinje Filozofskog fakulteta u Beogradu krajem marta, tabloid *Informer* objavio je fotografije tela sa mesta nesreće, kao i puno ime i prezime, datum rođenja i druge lične podatke žrtve, uz insinucije i politizaciju slučaja, što je izazvalo ozbiljne reakcije stručne javnosti i medijskih udruženja. Posebnu zabrinutost izazvala je činjenica da su mediji raspolagali informacijama i fotografijama kojima su pristup uglavnom imale policija i druge nadležne službe. Medijska udruženja osudila su senzacionalističko izveštavanje koje vređa dostojanstvo žrtve.³⁸³ Povodom slučaja, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i Savet za štampu apelovali su na medije da se uzdrže od „objavlivanja fotografija, video-zapisa, ličnih i porodičnih okolnosti, podataka sa društvenih mreža, kao i drugih informacija koje pojedinačno ili zajedno mogu omogućiti neposrednu ili posrednu identifikaciju lica o kome je reč.”³⁸⁴ Predsednik Republike je u javnosti iznosio podatke kojima ne bi smeo da ima pristup, a slučaj je kvalifikovao kao ubistvo.³⁸⁵ Ovaj primer je ponovo ukazao na dugogodišnji problem neadekvatne zaštite podataka u institucijama i čestog „curenja” informacija iz policijskih baza prema medijima koji ignorišu propise i etički kodeks novinara.

Nezakonit tajni nadzor nad aktivistima i organizacijama civilnog društva bez pravnog epiloga

I dalje nema pravnog epiloga u slučaju nezakonitog nadzora telefona aktivista i novinara u Srbiji, koje je razotkrio izveštaj Amnesti Internešnela krajem 2024. godine.³⁸⁶ Izveštaj objašnjava kako su policija i Bezbednosno-informativna agencija (BIA) zloupotrebljavale svoja ovlašćenja i bez pravnog osnova instalirale špijunski softver domaće proizvodnje *NoviSpy* na pametne telefone novinara i aktivista koji su privođeni ili dovođeni na informativni razgovor iz različitih razloga. Nekoliko organizacija civilnog društva podnelo je u decembru 2024. krivičnu prijavu posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal protiv N. N. ovlašćenih lica iz policije i BIA, zahteve Zaštitniku građana i Povereniku za pokretanje postupaka nadzora. To nije sprečilo nove napade špijunskim softverom niti nabavku drugih tehnologija za neselektivni nadzor mobilnih telefona.³⁸⁷

U međuvremenu, BIRN i Šer fondacija otkrili su još slučajeva koji datiraju iz 2024. godine, kada su buktali protesti protiv eksploatacije litijuma i za ispunjenje zahteva poljoprivrednika.³⁸⁸ Prema njihovim navodima, BIA je tokom privođenja četvorice poljoprivrednika i ekoloških aktivista u njihove telefone tajno ubacivala špijunski softver *NoviSpy*. Digitalna forenzika pokazala je da je softver omogućavao pristup mikrofONU, kameri, porukama, lokaciji i drugim osetljivim podacima, koji su potom slati na servere BIA, često mesecima nakon privođenja ili informativnog razgovora. Slučaj je izazvao ozbiljnu zabrinutost zbog nezakonitog nadzora građana i grubog zadiranja u pravo na privatnost i zaštitu podataka o ličnosti kritičara vlasti. Iako je izraelska kompanija Selebrajt, reagujući na skandal, najavila povlačenje usluge za Srbiju, novinari su otkrili da je MUP u aprilu 2025. nabavio dodatne licence za upotrebu istog alata.³⁸⁹

BCBP je otkrio je da je bio meta kontinuiranih sajber napada tokom 2024. i 2025. godine, naročito u vezi sa organizovanjem međunarodne Beogradske bezbednosne konferencije. Napad na BCBP započeo

383 Marija Vučić i Aleksandra Reves. „[Informer politizuje smrt studentkinje, bezobzirno objavljuje fotografije sa uviđaja i lične podatke žrtve](#)”, Cenzolovka, 27. 3. 2026.

384 „[Zajedničko saopštenje za medije povodom izveštavanja o tragičnom događaju u Beogradu](#)”, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, 27. 3. 2026.

385 Miloš Zekić. „[Slučaj smrti studentkinje na Filozofskom: Umesto tužilaštva, Vučić kvalifikuje i iznosi detalje iz istrage](#)”, N1, 5. 4. 2026.

386 „[Digital Prison: Surveillance and Suppression of Civil Society in Serbia](#)”, Amnesty International, December 2025.

387 Videti više u: Jelena Pejić Nikić (ur.) [PrEUgovor Alarm Izveštaj o napretku Srbije u Klasteru 1 – maj 2025](#), Koalicija prEUgovor, Beograd, 2025, str. 118-119.

388 Aleksa Tešić. „[I seljaci pod nadzorom: BIA ubacivala špijunski softver u telefone poljoprivrednika](#)”, BIRN, 4. 12. 2026.

389 Natalija Jovanović, Mirjana Jevtović. „[Alat za otključavanje i preuzimanje sadržaja sa telefona i dalje u rukama srpske policije](#)”, Radio Slobodna Evropa, 30. 10. 2025.

je kompromitovanjem VPN naloga, što je napadačima omogućilo da pristupe internoj mreži. Nakon toga instalirani su alati za izvlačenje lozinki, daljinski pristup i prikriveni nadzor, čime je omogućeno sistematsko praćenje komunikacija zaposlenih. U periodu od novembra do decembra 2025. zabeleženo je više od 28.000 pristupa mejlovima, uključujući internu i arhiviranu prepisku sa domaćim i međunarodnim partnerima, kao i pokušaji kontakta sa zaposlenima putem lažnih identiteta. Analiza je pokazala da iza napada stoje dve hakerske grupe, *Midnight Blizzard* i *Forest Blizzard*, koje se povezuju sa ruskim obaveštajnim strukturama.³⁹⁰ Ovakve aktivnosti uklapaju se u širi obrazac saradnje domaćih službi sa ruskim službama bezbednosti, pri čemu se podaci o predstavnicima civilnog društva koriste za praćenje, zastrašivanje i diskreditaciju aktera koji kritikuju vlast ili se bave temama od javnog interesa.

Tokom februara 2026. godine u Kuli su se pojavili anonimni Instagram nalozi koji su objavljivali privatne fotografije i pretili širenjem intimnih snimaka 14 lokalnih opozicionih aktivistkinja, uoči lokalnih izbora u toj opštini.³⁹¹ Iako je kompanija Meta nakon prijave ugasila pojedine naloge zbog kršenja pravila platforme, ubrzo su otvarani novi profili koji su nastavili sa targetiranjem i uznemiravanjem aktivistkinja. Slučaj je izazvao zabrinutost zbog digitalnog nasilja, zloupotrebe ličnih podataka i nedostatka efikasne zaštite privatnosti žena koje učestvuju u političkom i društvenom životu. Da nije reč o izolovanom incidentu zloupotrebe društvenih mreža svedoči i praksa kojom su uporedo napadani Instagram nalozi aktivista, studenata i profesionalnih medija putem organizovanog naleta desetina hiljada lažnih pratilaca, što je dovelo do privremene suspenzije ovih naloga.³⁹²

Nema legalizacije biometrijskog nadzora, ali se sporna tehnologija i dalje nabavlja

Novi Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima objavljen je u aprilu i ne sadrži prethodne sporne odredbe o masovnom pametnom nadzoru.³⁹³ Ovim propisom Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) pokušalo je u dva navrata, 2021. i 2022. godine, da legalizuje masovni biometrijski nadzor na javnim površinama, ali su nacrti povučeni iz procedure nakon pritiska javnosti. O spornim odredbama vođen je dijalog u okviru Radne grupe za Poglavlje 24 Nacionalnog konventa o EU (NKEU) u prvoj polovini 2023. godine.³⁹⁴ Ni nova verzija nacrta izmena Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) iz septembra 2025. godine ne sadrži rešenje koje je civilnom društvu ranije predstavio MUP, a u vezi sa policijskim ovlašćenjima (čl. 286) za obradu biometrijskih podataka prikupljenih pametnim video-nadzorom na javnim površinama u svrhu traganja za licima, učiniocima ili žrtvama specifičnih krivičnih dela.

Međutim, istraživački novinari su otkrili da sve više javnih institucija nabavlja i koristi biometrijske kamere u druge svrhe, iako za to nema zakonskog osnova. Sistemi video nadzora koji podržavaju funkcije automatskog prepoznavanja lica uvode se u bolnice i gerontološke centre, srednje škole i studentske domove, zatvore, gradski saobraćaj, ustanove kulture, javna preduzeća i komunalne službe.³⁹⁵ Institucije često nabavljaju opremu sa tom mogućnošću bez sprovođenja procene uticaja na zaštitu podataka o ličnosti, a u nekim slučajevima tvrde da funkciju ne koriste, ali dokumentacija do koje je došao BIRN pokazuje drugačije. Uvidom u podatke o javnim nabavkama, BIRN je sačinio atlas nadzora u Srbiji koji prikazuje subjekte koji poseduju dronove, te kamere opremljene tehnologijom za prepoznavanje lica i registarskih tablica, mikrofonom i softverom za analizu ponašanja.³⁹⁶

Nakon inicijative organizacija civilnog društva, Poverenik je utvrdio da je u Devetoj beogradskoj gimnaziji bilo postavljeno 11 kamera u školskim toaletima, što je ocenio kao nezakonitu obradu podataka i ozbiljno narušavanje privatnosti učenika. Školi je izrečena opomena i naloženo uklanjanje kamera, koje su u martu demontirane.³⁹⁷

390 Igor Bandović. „U čije ime i za čiji račun nas nadziru“, Radar, 31. 12. 2025.

391 „Ujedinjeni za Kulu: Hitno procesuirati lica odgovorna za napad na opozicione aktivistkinje“, Autonomija, 10. 2. 2026.

392 „Digitalne sabotaze i fizičko ugrožavanje“, SHARE Fondacija, 4. 3. 2026.

393 Više o ovom nacrtu u odeljku o reformi policije.

394 Videti više u: Jelena Pejić Nikić (ur.), *PrEUgovor Alarm izveštaj o napretku Srbije u Klasteru 1 – novembar 2023*, Beograd, 2023, str. 87–88.

395 Aleksa Tešić i dr. „Tiho širenje biometrijskog nadzora: Javne institucije pod mrežom kamera koje prepoznaju lice“, BIRN Srbija, 6. 11. 2025.

396 Aleksa Tešić. „Atlas nadzora Srbije: Gde su sistemi za prepoznavanje lica, glasa, registarskih tablica i analizu ponašanja“, BIRN, 24. 2. 2026.

397 Partneri Srbija. „Na zahtev organizacija civilnog društva demonitrano je 11 kamera u Devetoj beogradskoj gimnaziji“, 3. 4. 2026.

PREPORUKE

- Prilikom izrade izmena i dopuna Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, radna grupa treba da uzme u obzir postojeće analize i preporuke civilnog društva, eksperata i akademske zajednice, naročito radi unapređenja nedorečenih odredaba u oblasti obrade podataka u posebne svrhe i uređenja obrade podataka primenom audio i video nadzora.
- Nacrt zakona o obradi podataka o ličnosti u oblasti unutrašnjih poslova treba precizirati u skladu sa komentarima stručne zajednice i evropskim standardima, te objaviti detaljan pregled usklađivanja odredbi sa zakonodavnim paketom EU u ovoj oblasti.
- Poverenik treba što pre da preduzme neophodne korake za otklanjanje prekomernog v.d. stanja na rukovodećim pozicijama u okviru svoje Kancelarije.
- Poverenik treba odlučnije da reaguje na zloupotrebe prava na zaštitu podataka o ličnosti u politički osetljivim i istaknutim slučajevima, koji uživaju pažnju javnosti, a naročito kada oni odražavaju dublje sistemske probleme i institucionalne slabosti.
- Bezbednosni organi moraju odmah da obustave nezakonit digitalni nadzor. Kontrolni i nadzorni organi, poput Poverenika, Zaštitnika građana, tužilaštva, Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova i Narodne skupštine (u plenumu i odborima), treba da istraže sve dokumentovane slučajeve zloupotrebe ličnih podataka, utvrde odgovornost pojedinaca u državnim institucijama, u okviru svojih nadležnosti, i predlože rešenja za unapređenje normativnog okvira i prakse tajnog nadzora komunikacija.
- Neophodno je obustaviti i poništiti sve javne nabavke sistema za biometrijski nadzor u javnim ustanovama jer za to ne postoji pravni osnov.

5. POGLAVLJE 24 – PRAVDA, SLOBODA I BEZBEDNOST

5.1. REFORMA POLICIJE

Izveštajni period obeležili su značajni strukturni nedostaci i rastući stepen političkog uticaja na rad policije. Kašnjenja u izradi Nacrta zakona o unutrašnjim poslovima, uz ograničenu i suštinski neinkluzivnu javnu raspravu, dovode u pitanje transparentnost i kredibilitet reforme. Postupanje policije tokom protesta, izbora, kao i prema novinarima i u odnosu prema obrazovnim institucijama, pokazuje obrasce neujednačenog i selektivnog delovanja, uključujući i slučajeve prekomerne upotrebe sile i izostanak odgovornosti. Česte kadrovske promene i kontroverzna imenovanja dodatno ukazuju na slabljenje profesionalne autonomije i jačanje političke kontrole nad policijom. Ovakvi trendovi otvaraju ozbiljna pitanja o zaštiti osnovnih ljudskih prava, vladavini prava i poverenju javnosti u policiju.

Treći Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima: Ubrzana javna rasprava, proširena policijska ovlašćenja i oslabljeni nadzor

Početkom aprila Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) konačno je objavilo treći Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima. Ovu verziju prate kako proceduralni, tako i suštinski nedostaci, koji ukazuju na ozbiljne manjkavosti u procesu njegove izrade, kao i u predloženim rešenjima.

Način na koji je sprovedena javna rasprava neprimeren je i nije u skladu sa standardima demokratskog zakonodavnog procesa. Rasprava je organizovana u minimalnom zakonskom roku, od 3. do 24. aprila 2026. godine, dodatno skraćenom usled praznika, pri čemu javnost nije bila blagovremeno i adekvatno informisana. Pored toga, javna rasprava o još dva složena nacrta zakona iz oblasti unutrašnjih poslova vođena je paralelno, čime su ograničene mogućnosti za suštinsko učešće i doprinos relevantnih aktera, uz istovremeno iscrpljivanje njihovih kapaciteta.³⁹⁸ Takav pristup ukazuje na formalno, ali ne i suštinsko uključivanje javnosti u zakonodavni proces. Tri okrugla stola organizovana su u tri grada.³⁹⁹ Već prvog dana javne rasprave održan je okrugli sto u Leskovcu, bez šireg obaveštavanja javnosti i uz prisustvo svega desetak unapred pozvanih učesnika. Posebno zabrinjava činjenica da veliki broj zaposlenih u tamošnjoj Policijskoj upravi nije bio obavešten o konsultacijama.⁴⁰⁰ Izostanak sveobuhvatne analize primene važećeg Zakona o policiji dodatno dovodi u pitanje opravdanost usvajanja potpuno novog zakona po ubrzanoj proceduri.⁴⁰¹

U pogledu obaveza iz Reformske agende,⁴⁰² Nacrt predviđa samo nominalne garancije operative nezavisnosti policije od MUP-a tokom istrage i predistražnog postupka, bez uspostavljanja adekvatnih zaštitnih mehanizama i mehanizama kontrole. Tako, na primer, i dalje nije predviđena mogućnost da nadležni tužilac utiče na profesionalno napredovanje policijskih službenika angažovanih u krivičnim istragama i predistražnim postupcima, što predstavlja važan mehanizam za obezbeđivanje postupanja po tužilačkim nalogima. Obaveza jačanja odredaba o zabrani torture i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama Komiteta za prevenciju torture (CPT),⁴⁰³ takođe nije u potpunosti

398 Ograničavanje učešća javnosti u procesima donošenja propisa ugrožava proces evropskih integracija Srbije, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU), 8. 4. 2026.

399 Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima, e-Konsultacije, 3. 4. 2026.

400 U Leskovcu tajna javna rasprava o Nacrtu zakona o policiji, N1, 3. 4. 2026.

401 BCBP komentar na Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima, BCBP, 24. 4. 2026, str. 2.

402 Reform Step 9.3.1.2.

403 Report on the visit to Serbia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 21 to 30 March 2023, Council of Europe, 2024, para. 16.

ispunjena. Dok pojedine preporuke CPT-a i dalje nisu uvažene (poput audio i video snimanja policijskih saslušanja), druge odredbe – naročito one koje uređuju upotrebu sredstava prinude – formulisane su neprecizno, čime se povećava rizik od zloupotreba i neopravdane upotrebe sile. Pored toga, preporuka GRECO-a koja se odnosi na sprovođenje javnog konkursa za drugi mandat direktora policije i dalje se zanemaruje.⁴⁰⁴

Nacrt zakona ne prepoznaje čak ni operativnu nezavisnost Sektora unutrašnje kontrole (SUK); umesto njegovog jačanja, ovaj sektor ostaje podređen ministru kao političkom autoritetu, što predstavlja strukturnu slabost koja je već prepoznata u praksi. Pored toga, primetan je trend smanjenja transparentnosti rada MUP-a, uključujući ograničavanje javnog istupanja zaposlenih, smanjenje obaveza izveštavanja i proglašavanje pojedinih podzakonskih akata poverljivim. Istovremeno, dodatno slabe mehanizmi spoljnog nadzora, naročito parlamentarna kontrola rada policije.⁴⁰⁵

Stručna javnost takođe upozorava da Nacrt zakona proširuje policijska ovlašćenja i povećava rizik od njihove zloupotrebe. Odredbe koje uređuju upotrebu sredstava prinude nisu dovoljno precizne i u pojedinim segmentima odstupaju od principa proporcionalnosti i postepenosti u primeni sile. Posebnu zabrinutost izaziva nejasno definisan pojam „elektromagnetnih sredstava”. Stručnjaci upozoravaju da bi ovakve odredbe mogle omogućiti neselektivnu upotrebu sile prema većim grupama ljudi.⁴⁰⁶ Slične zabrinutosti već su bile izražene u vezi sa mogućom upotrebom akustičnih uređaja za kontrolu mase tokom protesta, naročito u kontekstu protesta održanog 15. marta 2025. godine. Jedno od ključnih pitanja odnosi se na proširenje diskrecionih ovlašćenja izvršne vlasti, posebno kroz odredbe koje omogućavaju ograničavanje slobode kretanja i okupljanja u slučajevima „narušavanja javnog reda u velikom obimu”, bez dovoljno precizno utvrđenih kriterijuma i bez adekvatnog sudskog nadzora.⁴⁰⁷ Takva rešenja stvaraju prostor za arbitrarnu primenu zakona i zadiranje u osnovna ljudska prava i slobode.

Upravljanje ljudskim resursima predstavlja posebno zabrinjavajuću oblast. Predloženi sistem zapošljavanja, napredovanja i raspoređivanja ne obezbeđuje jasne i merljive profesionalne kriterijume, ostavljajući prostor za politički uticaj i arbitrarnost. Ovo je naročito problematično imajući u vidu već uočene prakse selektivnog napredovanja i marginalizacije stručnog kadra. Proglašavanje akta o sistematizaciji radnih mesta poverljivim dodatno otežava zaštitu radnih prava zaposlenih i ograničava javni nadzor, istovremeno omogućavajući zapošljavanje i raspoređivanje mimo formalnih konkursnih procedura. Pored toga, pojedine odredbe – poput disciplinskih mera zbog javnih istupanja policijskih službenika – mogu imati obeshrabrujući efekat na uzbunjivače.

Nacrt odražava trend prekomerne koncentracije ovlašćenja u rukama ministra, naročito kada je reč o daljoj razradi zakonskih odredaba, što izaziva zabrinutost u pogledu podele vlasti i predvidivosti pravnog okvira. Konačno, decentralizacija, kao jedna od ključnih komponenti reforme policije, u potpunosti je zanemarena kako u samom Nacrtu, tako i u praksi, čime se MUP i policija dodatno učvršćuju kao izrazito centralizovan i hijerarhijski organizovan sistem.

Zvanično obrazloženje koje prati Nacrt zakona naglašava da njegovo usvajanje predstavlja deo šire Reformske agende Srbije u okviru Plana rasta za Zapadni Balkan. Kao razlozi za donošenje zakona navode se unapređenje efikasnosti rada policije, usklađivanje sa međunarodnim standardima i jačanje njene operativne nezavisnosti.⁴⁰⁸ Hronologija procesa izrade zakona ukazuje na obrazac spornih pokušaja i odlaganja. Prvi nacrt, objavljen u septembru 2021. godine, povučen je nakon snažnih kritika organizacija civilnog društva, naročito zbog odredaba koje su se odnosile na biometrijski nadzor u javnim prostorima i obradu podataka.⁴⁰⁹ Slično tome, i drugi nacrt iz decembra 2022. godine povučen je nakon reakcija stručne javnosti.⁴¹⁰ Dakle, ranije verzije zakona su više puta povlačene usled pritiska javnosti i stručnih

404 [Fifth Evaluation Round – Preventing Corruption and Promoting Integrity in Central Governments \(Top Executive Functions\) and Law Enforcement Agencies: Compliance Report Serbia](#), Council of Europe’s Group of States against Corruption (GRECO), 2022, para. 143.

405 [BCBP komentar na Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima](#), BCBP, 24. 4. 2026.

406 [Zbirni komentar članica radnih grupa NKEU za poglavlja 23 i 24 na Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima](#), NKEU, 24. 4. 2026.

407 [Saopštenje u vezi s Nacrtom zakona o unutrašnjim poslovima](#), Beogradski centar za ljudska prava, 21. 4. 2026.

408 [Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima](#), e-Konsultacije, 3. 4. 2026.

409 [Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima otvara prostor za zloupotrebu policije](#), BCBP, 17. 9. 2021.

410 [Povuci-potegni: Šta je sporno u novom Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima](#), prEUgovor, 6. 2. 2023.

aktera, što ukazuje na kontinuitet osporavanja predloženih rešenja. Nova radna grupa, sastavljena isključivo od predstavnika MUP-a, formirana je u novembru 2024. godine sa mandatom da finalizuje Nacrt do kraja januara 2025. godine. Međutim, taj rok nije ispoštovan, niti je zakon usvojen u junu 2025. godine, kako je bilo predviđeno Reformskom agendom. Ministarstvo unutrašnjih poslova pokušalo je da uključi stručnu javnost u avgustu 2025. godine, ali bez uspeha. Relevantni akteri odbili su učešće u konsultativnom procesu zbog kratkih rokova i izostanka odgovora na ključne zabrinutosti koje se odnose na odgovornost policije, upotrebu sile i operativnu nezavisnost, upozoravajući da svakodnevna kršenja Zakona o policiji podrivaju deklarisanе reformske ciljeve i dodatno urušavaju poverenje javnosti u policiju.⁴¹¹

Postupanje policije tokom protesta

U ovom izveštajnom periodu, tokom protesta u više gradova zabeleženi su slučajevi sporne i potencijalno prekomerne upotrebe sile od strane policije, što dovodi u pitanje zvanične tvrdnje o zakonitosti policijskog postupanja. U Novom Sadu, prema snimcima i svedočenjima učesnika, policija i Žandarmerija primenile su silu nad okupljenima na protestu održanom polovinom novembra 2025. godine. Na dostupnim snimcima vidi se kako građani, sa podignutim rukama, pokušavaju da spreče intervenciju, dok ih pripadnici policije i Žandarmerije potiskuju štitovima. Zabeležene su i povrede, uključujući povrede glave i druge medicinski tretirane traume, dok je MUP u svom saopštenju naglasio da je postupanje policije bilo zakonito.⁴¹² Na protestu u Valjevu, povodom obeležavanja šest meseci od policijske brutalnosti iz avgusta 2025. godine u tom gradu, istaknuto je da odgovornost policijskih službenika još uvek nije utvrđena. Dodatnu zabrinutost izazivaju navodi da identiteti policijskih službenika koji su učestvovali u intervencijama nisu javno objavljeni, čime se otežava proces utvrđivanja odgovornosti. Bivši policijski službenik Vladimir Janković, koji je govorio na tom protestu, izjavio je da je bez uspeha pokušavao da dođe do tih informacija putem zvaničnih zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, navodeći da nadležni organi nisu odgovorili na njegove zahteve.⁴¹³

Dodatno, policija je tokom protesta problematično postupala prema novinarima i medijskim radnicima. Prema navodima mreže „Safe Journalists”, u više navrata zabeleženi su slučajevi ometanja rada novinara, uključujući guranje, fizički kontakt i onemogućavanje izveštavanja, iako su bili jasno obeleženi kao predstavnici medija. U pojedinim slučajevima, policijski službenici bili su neposredno uključeni u incidente koji su pogađali novinare. Tokom protesta u Novom Sadu i Beogradu polovinom februara 2026. godine zabeleženi su slučajevi pretnji, uznemiravanja i napada na medijske radnike, pri čemu policija nije reagovala blagovremeno niti adekvatno.⁴¹⁴ Takvi navodi ukazuju na moguće nedostatke u obezbeđivanju uslova za bezbedan rad medijskih profesionalaca i zaštitu slobode izveštavanja.

U tom kontekstu, dešavanja u vezi sa Pionirskim parkom opisuju se kao primer šire erozije vladavine prava. Unutar samog parka od marta 2025. godine uspostavljen je neformalni i kontroverzni prostor poznat kao „Ćacilend”, u kojem je kretanje ograničeno, dok policija aktivno obezbeđuje taj prostor. Takva situacija dovodi se u vezu sa širim zabrinutostima u pogledu političkog pritiska na pravosuđe i funkcionisanja državnih institucija, pri čemu se postupanje policije sve češće tumači kroz političku prizmu.⁴¹⁵ Nadovezujući se na to, ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić izjavio je da se ne meša u operativni rad policije i da njihovo postupanje, uključujući i ono u „Ćacilendu”, zavisi od zahteva tužilaštva i bezbednosnih procena. Takav stav izazvao je kritike, naročito imajući u vidu navode da incidenti u toj oblasti i dalje ostaju nerazjašnjeni. Zabeleženi su i konkretni slučajevi u kojima su novinari napadani ili sprečavani u radu u i oko „Ćacilenda”, uključujući situacije u kojima su počinioci identifikovani, ali nisu odmah privedeni.⁴¹⁶ Direktor policije Dragan Vasiljević osudio je ove incidente, navodeći da će osumnjičeni biti privedeni tek kada postanu dostupni policiji, što je dodatno produbilo zabrinutost zbog kašnjenja u postupanju organa gonjenja i nedovoljne zaštite medijskih radnika.⁴¹⁷

411 Jelena Pejić Nikić (ur.), *Izveštaj koalicije prEUgovor o napretku Srbije u klasteru 1 - novembar 2025*, prEUgovor, Beograd, 2025, str. 75–76.

412 Profesionalno prebijanje građana: Građani i snimci demantuju tvrdnje policije o postupanju "u skladu sa ovlašćenjima", N1, 18. 11. 2025.

413 Bivši policajac: Ni posle šest meseci ne znamo ko je tukao decu, N1, 14. 2. 2026.

414 Safe Journalists: Policija ponovo nije zaštitila novinare na protestima u Srbiji, N1, 18. 2. 2026.

415 Milan Radonjić o Ćacilendu: Simbol uzurpacije, ali i simbol slabosti, imamo tendenciju da se policija militarizuje, N1, 6. 3. 2026.

416 Dačić nenadležan za Ćacilend i "ne meša se": Onaj ko se "u sve meša" najavio njegovo ukidanje, N1, 12. 12. 2025.

417 Da li novinari mogu u Ćacilend ili je direktor policije u zabludi? Pogledajte kako je jutros prošao reporter Nove, N1, 16. 12. 2025.

Posebnu dimenziju ovim događajima daju i intervencije policije u obrazovnim institucijama, koje otvaraju pitanje granica policijskog delovanja u prostorima koji uživaju poseban stepen autonomije. Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, policija je ušla u zgradu i udaljila studente i profesore koji su protestovali, pri čemu su zabeleženi navodi o upotrebi sile, uključujući guranje i udarce štitovima. Ovaj događaj, iz polovine januara 2026. godine, izazvao je reakcije dela stručne i medijske javnosti, uz ocene da su time dovedeni u pitanje principi autonomije univerziteta i proporcionalnosti u primeni sile.⁴¹⁸ S druge strane, policijska intervencija na Rektoratu Univerziteta u Beogradu formalno je zasnovana na istrazi smrti studentkinje, uz nalog tužilaštva i suda.

Policija je izvršila višesatni ulazak u zgradu Rektorata početkom aprila 2026. godine i sprovela detaljan pretres, uspostavila kontrolu pristupa i kretanja, sprovodila legitimisanje i nadzor nad studentima i profesorima, te vršila zaplenu različitih materijala, uključujući tehničke snimke i protestnu opremu. Paralelno su ispred Rektorata uspostavljeni kordoni i zabeleženi incidenti i fizički sukobi sa demonstrantima, uz prisustvo policije u opremi za razbijanje demonstracija, što ukazuje na upotrebu prinude u kontroli okupljanja. Dodatne kontroverze odnose se na način sprovođenja pretresa i izbor zaplenjenih predmeta. Sveukupno, stručna javnost ovu policijsku akciju ne tumači kao istražnu meru, već kao instrument institucionalne kontrole i pritiska na autonomiju univerziteta.⁴¹⁹ Evropska komisija je tim povodom naglasila značaj poštovanja vladavine prava, pravičnog postupka i akademskih sloboda, uz napomenu da policijske aktivnosti ne smeju biti pod političkim uticajem niti ostavljati takav utisak.⁴²⁰

Takođe, zabeleženi su i ulasci policije u druge visokoškolske ustanove, uključujući Medicinski fakultet u Beogradu, što dodatno ukazuje na širenje ovakvih intervencija na više lokacija.⁴²¹ Kada se ova dešavanja posmatraju u celini, može se uočiti obrazac pojačanog policijskog prisustva i intervencija u različitim društvenim sferama. Takvi trendovi otvaraju pitanja u vezi sa granicama upotrebe policijskih ovlašćenja, efikasnošću mehanizama nadzora i dugoročnim posledicama po zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda.

Pojedini slučajevi ukazuju i na suprotan obrazac, u kojem se policijsko postupanje ocenjuje kao zakonito, ali ipak dovodi do sankcionisanja policijskih službenika. Tokom građanskog okupljanja u Novom Sadu polovinom aprila 2026. godine, došlo je do incidenta između starijeg muškarca i okupljenih građana, nakon čega je policija intervenisala i udaljila ga sa lica mesta. U ovom postupanju policije nije bilo upotrebe sile, deo provladinih medija i predstavnici vlasti okarakterisali su događaj kao policijsko nasilje, što je dovelo do pokretanja disciplinskog postupka protiv jednog policijskog službenika, kao i suspenzije drugog.⁴²² Ovaj slučaj može ukazivati na širi obrazac u kojem se postupanje policije ocenjuje prema političkim, a ne profesionalnim kriterijumima. U tom kontekstu, ovakve prakse mogu imati negativne posledice po rad policije, jer mogu obeshrabriti policijske službenike da postupaju u skladu sa zakonom ukoliko procene da bi takvo postupanje moglo biti ocenjeni kao politički nepoželjno.⁴²³ Dugoročno posmatrano, ovakve prakse mogu narušiti institucionalni integritet i oslabiti princip zakonitosti kao osnov policijskog postupanja. Time se dodatno zamagljuje granica između profesionalne odgovornosti i političkog uticaja, što ukazuje na potrebu za jasnim, doslednim i pravno utemeljenim obrazloženjima disciplinskih odluka.

Postupanje policije tokom lokalnih izbora 2025. i 2026. godine

Tokom lokalnih izbora u Negotinu, Mionici i Sečnju 30. novembra 2025. godine zabeležen je niz incidenata i nepravilnosti, uz ograničeno i pretežno formalno postupanje policije. U Mionici su evidentirani fizički sukobi i napadi na posmatrače, pri čemu policija nije adekvatno reagovala niti obezbedila njihovu zaštitu. Prijave o kupovini glasova, paralelnim biračkim spiskovima i kršenju tajnosti glasanja u sve tri opštine nisu rezultirale vidljivim niti efikasnim policijskim intervencijama. Dodatni incidenti, uključujući oduzimanje opreme novinarima i zastrašivanje posmatrača, pojačali su percepciju neadekvatnog institucionalnog odgovora. Iako je policija bila prisutna i povremeno preduzimala mere, izostalo je dosledno i proaktivno postupanje u osetljivim situacijama. Takav obrazac ukazuje na selektivnu primenu ovlašćenja. Policija

418 [Policija ušla u zgradu Filozofskog u Novom Sadu](#), N1, 21. 1. 2026.

419 [Pretresi, zaplene i kordoni: Šta policija radi na Univerzitetu u Beogradu](#), Radio Free Europe, 2. 4. 2026.

420 [Evropska komisija o ulasku policije u Rektorat u Beogradu](#), N1, 1. 4. 2026.

421 [Policija upala noćas na Medicinski fakultet u Beogradu: Razbili staklo na vratima, razlog - izbori za studentski parlament VIDEO](#), Nova S, 17.4. 2026.

422 [Legitimisanje u Novom Sadu diglo ceo režim na noge, a za ranije slučajeve policijske brutalnosti epiloga nema](#), N1, 18. 4. 2026.

423 [Poruka pripadnicima policije iz Novog Sada: Profesionalizam se kažnjava, poslušnost nagrađuje](#), BCBP, 22. 4. 2026.

time obezbeđuje formalni javni red, ali u ograničenoj meri štiti integritet izbornog procesa, što otvara pitanje njene operativne neutralnosti.⁴²⁴ Ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić ocenio je da su incidenti tokom izbora u Negotinu, Mionici i Sečnju bili sporadični, uz navod da je policija postupala u cilju očuvanja javnog reda i mira i privodila pojedince zbog posedovanja nedozvoljenih predmeta.⁴²⁵ Ovakvo tumačenje fokusira ulogu policije na održavanje javnog reda, bez osvrta na prijave izbornih nepravilnosti i izostanak blagovremenih i efikasnih reakcija u osetljivim situacijama.

Tokom lokalnih izbora 2026. godine, koji su održani 29. marta u deset gradova i opština, dostupni podaci i izveštaji sa terena dodatno ukazuju na moguće obrasce nedoslednog postupanja policije u politički osetljivim situacijama. Prema monitoringu Instituta za istraživanje korupcije Kareja, zabeleženo je ukupno 46 incidenata, pri čemu je policija reagovala u 14 slučajeva, dok je u devet tih intervencija postupanje policije ocenjeno kao zakonito. U većini slučajeva meta nasilja bili su građani i studenti, što može ukazivati na ograničen nivo institucionalne zaštite određenih grupa učesnika u izbornom procesu.⁴²⁶

Konkretni događaji na terenu dodatno potvrđuju ove nalaze. U Boru su zabeleženi ozbiljni fizički napadi na građane, aktiviste i novinare, uključujući i napad sekirom, kao i slučajevi koji su rezultirali teškim telesnim povredama. Ovi incidenti odvijali su se u prisustvu policije bez blagovremene intervencije. U pojedinim slučajevima izostalo je sprečavanje nasilja, identifikacija i procesuiranje napadača, a zabeleženo je da su povređeni upućivani da sami potraže pomoć, što ukazuje na izostanak hitne reakcije nadležnih organa.⁴²⁷ U Kuli je tokom izbornog dana zabeležen incident u kojem je grupa maskiranih i naoružanih muškaraca napala građane, nakon čega su se povukli u prostorije stadiona, gde je potom intervenisala policija. Umesto da identifikuje i procesuiraju napadače, policija je obezbeđivala objekat u koji su se oni povukli i sprečavala građane da uđu, što je izazvalo tenzije i sukobe sa okupljenima. Takođe, zabeleženi su i fizički sukobi između policije, građana i novinara, uključujući guranje i oduzimanje telefona.⁴²⁸ U Bajinoj Bašti zabeleženi su incidenti poput bušenja guma na vozilima posmatrača, napada na aktiviste i novinare, kao i oduzimanja telefona, uz prisustvo maskiranih lica koja policija nije privela.⁴²⁹

Pored najozbiljnijih incidenata u Boru i Kuli, prijavljene nepravilnosti i bezbednosne pretnje u više lokalnih sredina ukazuju na obrazac selektivnog i nedoslednog postupanja policije. U više slučajeva izostala je blagovremena i dosledna reakcija na nasilje, delovanje maskiranih grupa i druge ozbiljne bezbednosne pretnje, uključujući situacije koje su zahtevale hitnu intervenciju. Ovakav pristup, uz ograničene ili nedovoljno dokumentovane reakcije policije, otvara pitanja u vezi sa operativnom nezavisnošću policije i njenom ulogom u zaštiti integriteta izbornog procesa.

Dodatno, Mreža integriteta Beogradskog centra za bezbednosnu politiku uputila je otvoreno pismo ministru unutrašnjih poslova, direktoru policije i v. d. načelniku SUK-a, ukazujući na selektivno i, u pojedinim slučajevima, nezakonito postupanje policije tokom i nakon izbora. U pismu se posebno ističu izostanak reakcije na nasilje nad građanima, nesrazmerna upotreba sile u drugim situacijama i odsustvo transparentne komunikacije sa javnošću. Nadležni organi kojima je pismo upućeno nisu se tim povodom javno oglasili.⁴³⁰

✘ ALARM: Talas smena i kontroverznih imenovanja u policiji

Serija smena i imenovanja u policiji poslednjih meseci otvorila je pitanje da li je reč o redovnoj reorganizaciji sistema ili njegovoj sve izraženijoj političkoj kontroli. Ovakve promene dodatno su intenzivirane imenovanjem Marka Krička za načelnika Uprave kriminalističke policije (UKP),⁴³¹ nakon čega su zamenjeni gotovo svi rukovodioci iz prethodnog sastava. Kričkov imenovanje izaziva kontroverze ne samo zbog

424 Lokalni izbori u Mionici, Negotinu i Sečnju: SNS proglasio pobjedu u sva tri mesta, zabeleženi i incidenti, BBC News na srpskom, 1. 12. 2025.

425 Dačić o izbornom danu: Policija intervenisala u cilju uspostavljanja javnog reda i mira N1, 30. 11. 2025.

426 Institut Kareja: Policija zakonito reagovala u svega devet od 46 incidenata tokom lokalnih izbora, N1, 31. 3. 2026.

427 Izborni dan obeležili nasilje i nepravilnosti, tabloidi videli samo „nasilne blokade“, Raskrikavanje, 30. 3. 2026.

428 Maskirani naoružani muškarci u Kuli tukli građane: Sakrili se u zgradu na stadionu, policija ih čuva od besnog naroda, N1, 29. 3. 2026.

429 Lokalni izbori u deset samouprava u Srbiji: Nepravilnosti u više opština, incidenti i tuča u Boru, KosSev, 29. 3. 2026.

430 Otvoreno pismo povodom selektivnog i nezakonitog postupanja policije, BCBP, 8. 4. 2026.

431 Ko je Marko Kričak, novi načelnik Uprave kriminalističke policije?, Danas, 30. 12. 2025.

njegovog profesionalnog iskustva i brzog napredovanja, već i zbog činjenice da UKP predstavlja ključni stub u borbi protiv organizovanog kriminala i saradnji sa Tužilaštvom za organizovani kriminal (TOK). Stručna javnost upozorava da bez profesionalne i operativno nezavisne policije TOK ne može efikasno voditi osetljive istrage, čime se otvara prostor za politički uticaj na najznačajnije predmete organizovanog kriminala.⁴³²

Novi načelnik UKP-a, Marko Kričak, ranije je bio komandant Jedinice za obezbeđenje određenih ličnosti i objekata (JZO), koja se, osim svojih redovnih zadataka, dovodila u vezu sa suzbijanjem protesta. Kričak i pojedini pripadnici te jedinice više puta su dovođeni u vezu sa zlostavljanjem studenata. U avgustu 2025. godine studentkinja Nikolina Sinđelić optužila je Marka Krička da joj je nakon privođenja pretio silovanjem i fizički je zlostavljao, zbog čega je podnela krivičnu prijavu, ali istraga do danas nije značajnije napredovala. U međuvremenu, Kričak je protiv nje podneo privatnu tužbu. Njegov bivši zamenik Igor Žmirić imenovan je za komandanta Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ),⁴³³ iako se i njegovo ime povezuje sa slučajevima policijske brutalnosti. Promene su zahvatile i druge ključne strukture: Radoslav Repac,⁴³⁴ nekadašnji komandant Policijske brigade koja je tokom velikih protesta obezbeđivala takozvani „Ćacilend“, imenovan je za načelnika Žandarmerije. Umesto njega, na mesto komandanta Policijske brigade postavljen je pukovnik Dragan Selaković, dugogodišnji pripadnik te jedinice koji je prošao sve hijerarhijske nivoe.⁴³⁵ Službu za borbu protiv organizovanog kriminala (SBPOK) sada vodi Marko Zafirović, još jedan bivši pripadnik JZO-a, poznat po ulozi u suzbijanju studentske blokade u Petoj beogradskoj gimnaziji.⁴³⁶ Ujedno, JZO je dobila novog komandanta, Ivana Ristića, bivšeg pripadnika Jedinice za specijalne operacije, čiji su članovi učestvovali u atentatu na premijera Zorana Đinđića i bili povezivani sa Zemunskim klanom. Protiv Ivana Ristića je, prema medijskim izveštajima, podneta i krivična prijava za krijumčarenje migranata.⁴³⁷

U Novom Sadu je u kratkom roku promenjeno više načelnika policije, pri čemu su pojedine smene povezane sa konkretnim događajima. Momčilo Sovilj smenjen je sa mesta vršioca dužnosti načelnika Policijske uprave Novi Sad, a na njegovo mesto je početkom aprila 2026. godine postavljen pukovnik Vladan Stojanović. Nakon protesta u Novom Sadu sredinom februara 2026. godine, uhapšen je Gorski Matović, pristalica Srpske napredne stranke (SNS), koji je tokom protesta fizički napadao građane i studente, nakon čega mu je određen pritvor do 30 dana. Prema navodima medija, Sovilj je kritikovan zbog toga što nije sprečio ni hapšenje ni određivanje pritvora, što je na kraju dovelo do njegove smene sa mesta načelnika Policijske uprave u Novom Sadu. Ova smena i imenovanje uklapaju se u širi obrazac čestih promena rukovodstva u Novom Sadu, pri čemu je Stojanović već šesti načelnik u poslednjih nekoliko godina, a treći za manje od godinu dana. Ranije su smenjivani načelnici, poput Gorana Radonjića, nakon postupanja policije prema pristalicama SNS-a, što otvara pitanje da li se profesionalno postupanje kažnjava preraspodelama unutar sistema.⁴³⁸ Takođe, imenovanje Dragiše Simića za načelnika Granične policije dodatno je privuklo pažnju zbog njegove ranije biografije, uključujući sudsku presudu i druge kontroverze.⁴³⁹ Takvi primeri otvaraju pitanja u vezi sa kriterijumima po kojima se bira policijsko rukovodstvo.

Sličan obrazac vidi se i u smenama i imenovanjima u okviru Službe za suzbijanje zloupotrebe droga i trgovine narkoticima pri UKP-u. Na mesto načelnika ove službe postavljen je Dušan Perovanović, dok je smenjen Rade Popović, koji je ranije vodio istragu zaplene oko pet tona marihuane u Konjuhu kod Kruševca, na imanjima kompanije u vlasništvu odbornika SNS-a u tom gradu. Istovremeno je smenjen i Popovićev zamenik Nikola Đoković, što ukazuje na širu kadrovsku reorganizaciju unutar službe. Perovanović je prethodno službovao u JZO pod komandom Marka Krička.⁴⁴⁰

432 [Kakve bi posledice Kričkovo imenovanje u UKP moglo imati po TOK?](#), N1, 20. 1. 2026.

433 [Od Legijine "beretke", preko zamenika Marka Krička, do prvog čoveka SAJ: Igor Žmirić vukao studentkinju za kosu ulicom?](#), Danas, 7. 11. 2025.

434 [Radoslav Repac novi komandant Žandarmerije](#), Danas, 12. 11. 2025.

435 [Policijska brigada dobila novog komandanta](#), N1, 6. 2. 2026.

436 [Saznajemo: Marko Zafirović novi načelnik SBPOK](#), Radar, 18. 1. 2026.

437 [Šta je preporučilo nove ljude za šefove JZO i SBPOK-a](#), Radar, 24. 1. 2026.

438 [Smenjen Sovilj, Novi Sad dobio novog načelnika policije](#), Danas, 9. 4. 2026.

439 [Ko je Dragiša Simić, novi načelnik granične policije: Uslovno osuđen, slupan Šarićev "bentli"](#), Danas, 13. 11. 2025.

440 [Nova.rs: Imenovan novi načelnik Službe za droge - umesto čoveka koji je otkrio 5 tona marihuane, postavljen kadar iz JZO](#), N1, 4. 2. 2026.

Drugim rečima, u okviru šire kadrovske reorganizacije policije, JZO se profilisao kao glavni izvor kadrova za ključne pozicije u policiji. Pripadnici ove jedinice, uključujući i one koji su službovali pod komandom Marka Krička, postavljaju se na važne funkcije u UKP-u, SBPOK-u i drugim policijskim jedinicama. Na taj način JZO dobija znatno širi uticaj od svog formalnog mandata i postaje centralni „rezervoar” lojalističkog kadra unutar policijskog sistema.⁴⁴¹ U tom kontekstu, posledice ovakve kadrovske politike vidljive su i u SAJ-u, iz kojeg je od dolaska novog rukovodstva otišlo oko 40 pripadnika, dok je dodatnih 20 najavilo odlazak. Kao ključne razloge navode lošu radnu atmosferu i rad u uslovima straha. Među preostalim pripadnicima raste nezadovoljstvo zbog načina rukovođenja i percepcije da se profesionalni kriterijumi potiskuju u korist političke lojalnosti.⁴⁴² Slično tome, prema navodima medija, 120 pripadnika Žandarmerije već je podnelo zahteve za penzionisanje ili prelazak u druge jedinice, dok se još oko 150 priprema da učini isto.⁴⁴³

Ove kadrovske promene dodatno podstiču zabrinutost da se policijski aparat restrukturira na način koji može imati ozbiljne posledice po njegovu profesionalnu nezavisnost i sposobnost da se bori protiv organizovanog kriminala bez političkog uticaja. Uočava se obrazac u kojem se kroz smene i imenovanja jača kontrola nad ključnim segmentima policije, uz potiskivanje profesionalnih kriterijuma u korist političke lojalnosti. U takvom okviru slabi operativna autonomija policije, što može imati direktne posledice po efikasnost i nepristrasnost u radu na najosetljivijim predmetima organizovanog kriminala.⁴⁴⁴

Ovi trendovi se ilustruju pojedinačnim slučajevima kadrovskih i disciplinskih promena u okviru policije. Inspektor Dušan Mitić, koji je zajedno sa Slobodanom Milenkovićem otkrio slučaj „Jovanjica” – najveću zaplenu ilegalne proizvodnje marihuane u Srbiji – premešten je iz Beograda u Policijsku upravu Pančevo. Njegov advokat ocenio je ovaj potez kao nezakonitu odluku i nastavak profesionalne degradacije.⁴⁴⁵ Obojica su ranije smenjeni sa ključnih pozicija u jedinicama za borbu protiv narkotika, iako su učestvovali u razotkrivanju veza između kriminalnih struktura i delova državnog aparata, a zbog procenjenih bezbednosnih rizika dodeljena im je policijska zaštita. Prema navodima advokata, Milenković je identifikovao lica koja su ga pratila, za koja se naknadno ispostavilo da su pripadnici Bezbednosno-informativne agencije, dok policija nije preduzela dalje mere.⁴⁴⁶ U istom kontekstu, policijska službenica Katarina Petrović ponovo je suspendovana nakon kritika koje je iznela na promociji svoje knjige o stanju u policiji i aktuelnoj vlasti. Ova suspenzija predstavlja nastavak njenog višegodišnjeg disciplinskog i profesionalnog progona.⁴⁴⁷

Kada se ovi slučajevi posmatraju zajedno, uočava se obrazac popunjavanja ključnih pozicija kadrovima povezanim sa strukturama lojalnosti, uz istovremeno premeštanje ili uklanjanje policijskih službenika uključenih u politički osetljive istrage. U hijerarhijski organizovanom sistemu kakav je policija, takve promene mogu imati direktan uticaj na tok istraga i saradnju sa tužilaštvom. Zato se ključno pitanje ne odnosi samo na pojedinačne kadrovske odluke, već na širi pravac razvoja policije, koja sve više ostavlja utisak sistema pod političkom kontrolom.

I tokom ovog izveštajnog perioda nastavljena je praksa nezakonitog postavljanja vršilaca dužnosti na čelo ključnih sektora u MUP-u. Odlukama od 20. novembra 2025. godine i 2. aprila 2026. godine nezakonito su produžena postavljanja vršilaca dužnosti načelnika Sektora za informaciono-komunikacione tehnologije, SUK-a i Sektora za logistiku za dodatna tri meseca, pri čemu su pojedine odluke donete i retroaktivno.⁴⁴⁸ Prema Zakonu o državnim službenicima, status vršioca dužnosti može trajati najduže devet meseci. Po isteku tog perioda, vršiocu dužnosti prestaje mandat, a položaj ostaje upražnjen do postavljanja državnog službenika putem javnog konkursnog postupka.⁴⁴⁹ U kontekstu prethodno navedenih kadrovskih promena

441 [JZO postao trening-centar lojalističkih kadrova u policiji](#), Radar, 13. 11. 2025.

442 [N1 saznaje: Masovni odlasci iz SAJ-a](#), N1, 25. 4. 2026.

443 [Tumbanje u SAJ-u; Smene, penzije i prebacivanja neposlušnih](#), Radar, 30. 4. 2026.

444 [Lukač: Sve postavke u MUP-u imenuje direktno Aleksandar Vučić](#), N1, 20. 1. 2026.

445 [Kancelarija Tomanović: Inspektor Mitić, koji je otkrio Jovanjicu, premešten u policiju Pančevo](#), N1, 17. 4. 2026.

446 [Kancelarija Tomanović: Inspektor Milenković ponovo otkrio, savladao i legitimisao tajnu pratnju](#), N1, 4. 3. 2026.

447 [Katarina Petrović posle nove suspenzije: Ukidaju mi ljudska prava i nastavljaju progon](#), N1, 27. 3. 2026.

448 Ova rešenja Vlade Srbije dostupna su na: [Kadrovska rešenja u 2025. i 2026. godini](#).

449 [Zakon o državnim službenicima](#), Službeni glasnik Republike Srbije, br. 79/2005, 81/2005 – ispr., 83/2005 – ispr., 64/2007, 67/2007 – ispr., 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017, 95/2018, 157/2020, 142/2022, 13/2025 – odluka US i 19/2025, član 67a, stav 1, 4 i 6.

i smena unutar policije, ovakva praksa dodatno ukazuje na jačanje političkog uticaja nad organizacionom strukturom i upravljanjem MUP-om. Time se ne samo podriva zakonitost rada MUP-a, već se učvršćuje sistem upravljanja zasnovan na političkoj lojalnosti i kontroli nad ključnim sektorima policije.

PREPORUKE

- Policija mora postupati isključivo u skladu sa zakonom, uz puno poštovanje principa proporcionalnosti i strogu zabranu prekomerne upotrebe sile. Svi slučajevi nasilja, selektivne primene ovlašćenja ili nepostupanja moraju biti predmet hitne, nezavisne i temeljne istrage, uključujući istrage koje sprovodi SUK, uz obavezno javno izveštavanje i efikasno sankcionisanje odgovornih lica.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova mora obezbediti transparentan, inkluzivan i suštinski smislen proces javne rasprave o Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima, uz dužno uvažavanje stručnih predloga. Nacrt zakona naročito mora:
 - » uspostaviti efikasne mehanizme za obezbeđivanje operativne autonomije policije i SUK-a u odnosu na ministra;
 - » povećati odgovornost MUP-a i policije kroz viši nivo transparentnosti i decentralizacije;
 - » ne umanjivati dostignute pravne standarde parlamentarne kontrole nad policijom;
 - » jasno i precizno definisati sva sredstva prinude, posebno nova tehnička sredstva, kako bi se sprečila njihova neselektivna ili nezakonita upotreba;
 - » ojačati pravila i uslove koji se odnose na zapošljavanje i profesionalno napredovanje u policiji.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova mora obezbediti transparentnu i depolitizovanu kadrovsku politiku zasnovanu na zaslugama i profesionalnim kriterijumima, kako bi se zaustavila opasna praksa političkog uticaja na rad policije i zaštitila njena operativna nezavisnost. To posebno podrazumeva prekid nezakonite i produžene prakse postavljanja vršilaca dužnosti na čelo ključnih sektora MUP-a suprotno Zakonu o državnim službenicima.
- Policija mora obezbediti doslednu i nepristrasnu primenu svojih ovlašćenja, naročito tokom izbora, uključujući aktivnu zaštitu građana, posmatrača i novinara, kako bi se zaštitio integritet izbornog procesa.
- Istovremeno, Ministarstvo unutrašnjih poslova mora obezbediti punu transparentnost rada policije, uključujući pristup informacijama o intervencijama, identifikaciji policijskih službenika i ishodima postupaka protiv policijskog osoblja.
- Policija mora obezbediti sigurne uslove za rad novinara i medijskih profesionalaca, uključujući zaštitu od ometanja, zastrašivanja i napada, uz obaveznu reakciju u svim takvim slučajevima. Takođe, policijsko postupanje mora poštovati autonomiju univerziteta i uzdržavati se od nesrazmernih intervencija u obrazovnim ustanovama, osim u jasno opravdanim i pravno utemeljenim okolnostima.
- Vlada, Narodna skupština, nezavisne institucije i međunarodni akteri treba aktivno da doprinesu jačanju operativne nezavisnosti policije, vladavine prava i zaštite osnovnih prava kroz dosledno sprovođenje reformi i efikasan nadzor nad radom policije.

5.2. MIGRACIJE I AZIL

Tokom izveštajnog perioda, radna migracija je nastavila da raste, dok značajni nedostaci u pravnoj zaštiti i sprovođenju propisa i dalje postoje. Istovremeno, iregularne migracije su dodatno opale, uz manji broj dolazaka, smanjen broj pokušaja prelazaka granice i nizak nivo popunjenosti prihvatnih kapaciteta, što potvrđuje niži ukupni intenzitet migracionih kretanja. Uprkos tome, krijumčarenje migranata i dalje je prisutno, uključujući sve češće korišćenje samih migranata u aktivnostima facilitiranja prelaska državne granice i ograničenu identifikaciju organizatora. Srbija i dalje funkcioniše pre svega kao tranzitna zemlja, s obzirom na to da većina migranata ne traži azil. Sistem prihvata je racionalizovan u skladu sa smanjenim prilivima.

Neophodno je dodatno ojačati mehanizme za rano prepoznavanje i zaštitu različitih kategorija migranata, kako bi im se pravovremeno omogućio pristup pravima u skladu sa međunarodnim standardima. Poboljšana institucionalna koordinacija i dosledno poštovanje obaveza iz oblasti ljudskih prava ostaju ključni za efikasnije upravljanje migracijama i zaštitu ranjivih grupa. Hitno je potrebna koherentnija, na pravima zasnovana politika koja će uravnotežiti kontrolu granica sa zaštitnim mehanizmima za migrante.

Opšti pregled migratornih kretanja

Prema najnovijim podacima Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu (Frontex)⁴⁵⁰, broj iregularnih prelazaka spoljašnjih granica Evropske unije nastavlja da opada. U prvih devet meseci 2025. godine zabeležen je pad od 14% u ukupnom broju iregularnih ulazaka u EU preko zapadnobalkanske rute u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Uprkos ovom padu, region i dalje funkcioniše kao tranzitna zona za migrante koji pokušavaju da stignu do država članica EU, pri čemu Srbija ostaje važna tačka na zapadnobalkanskoj ruti. Međutim, intenzitet migracionih kretanja na izlaznim granicama Srbije značajno je smanjen u odnosu na prethodni izveštajni period.

Podaci mađarske granične policije⁴⁵¹ ukazuju na značajan pad broja lica zadržanih i vraćenih kroz IBH kapiju, sa 1.496 u uporedivom periodu 2025. godine na 367 u 2026. godini. Slično tome, broj sprečenih pokušaja iregularnog prelaska granice značajno je smanjen, sa 3.372 u prvih 17 nedelja 2025. godine na 709 u istom periodu 2026. godine. Ovi podaci ukazuju na značajno smanjenje kako iregularnih prelazaka, tako i pokušaja prelazaka, što potvrđuje niži ukupni intenzitet iregularnih migracionih kretanja. Ovaj trend dodatno potvrđuju zapažanja organizacija civilnog društva koje deluju na neformalnim mestima okupljanja, naročito u pograničnim područjima, a koja ukazuju na smanjenje broja migranata prisutnih u Srbiji. Zapažanja iz početka 2026. godine takođe ukazuju na smanjenje broja osoba koje borave u neformalnim naseljima širom zemlje, posebno u severnoj Srbiji.⁴⁵²

Terenski podaci iz aktuelnog izveštajnog perioda ne ukazuju na značajan broj sistematski dokumentovanih slučajeva nasilja među organizovanim krijumčarskim grupama u Srbiji, naročito u pograničnim područjima. Istovremeno, izveštaji organizacija civilnog društva aktivnih na neformalnim mestima okupljanja ukazuju na svedočenja migranata o nasilju doživljenom duž migracione rute, naročito u Bugarskoj i njenim pograničnim područjima.⁴⁵³ To ukazuje da rizici od nasilja i dalje postoje u širem regionalnom kontekstu migracija, iako su u Srbiji tokom izveštajnog perioda manje vidljivo dokumentovani. Relevantni slučajevi iz regiona takođe potvrđuju kontinuirano prisustvo organizovanih kriminalnih aktivnosti povezanih sa krijumčarenjem migranata. Na primer, u Crnoj Gori su, na osnovu operativnih podataka i prijave jednog od oštećenih, identifikovani i uhapšeni članovi kriminalne grupe uključene u otmice migranata.⁴⁵⁴

Na nacionalnom nivou, dostupni podaci ukazuju na kontinuirano i značajno smanjenje broja novopridošlih migranata tokom izveštajnog perioda. Broj novih ulazaka u državne prihvatne centre značajno je opao, sa 1.008 u avgustu 2025. godine⁴⁵⁵ na 339 u martu 2026. godine⁴⁵⁶, čime se potvrđuje trend smanjenog

450 FRONTEX, Irregular border crossings down 40% in Q1 2026, 17. 4. 2026.

451 Source: [The National Police Hungary](#).

452 BVMN, [Illegal pushbacks and border violence reports 2026, Monthly report February](#). 21. 4. 2026.

453 Ibid; KlikAktiv, [Fourth Quarterly Report for 2025 \(October – November– December 2025\)](#).

454 N1, [Otmica i mučenje migranata u Podgorici: Pretili im ubistvom i kidanjem ušiju](#), 29. 12. 2025.

455 UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), August 2025.

456 UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), March 2026.

migracionog priliva. Istovremeno, broj osoba smeštenih u centrima za azil i prihvatnim centrima ostao je relativno stabilan, uglavnom u rasponu od 200 do 400 osoba. To ukazuje da, uprkos smanjenju broja novopridošlih, dužina boravka u sistemu prihvata nije značajno promenjena, dok ukupan broj korisnika smeštajnih kapaciteta ostaje nizak u poređenju sa ranijim periodima pojačanog migracionog pritiska. Ovi podaci ukazuju i na blagu promenu u strukturi smeštaja, pri čemu se trenutno veći broj osoba nalazi u centrima za azil u odnosu na prihvatne centre, dok ukupni nivoi popunjenosti ostaju niski i u skladu sa opštim trendom smanjenih migracionih priliva.⁴⁵⁷

U skladu sa opštim smanjenjem migracionih tokova, broj aktivnih smeštajnih kapaciteta tokom izveštajnog perioda ostao je ograničen, sa ukupno šest operativnih centara. To uključuje tri centra za azil (Sjenica, Obrenovac i Vranje) i tri prihvatna centra (Preševo, Bujanovac i Principovac). Centar za azil u Vranju zadržao je specifičnu funkciju smeštaja izbeglica iz Ukrajine. Istovremeno, nivo popunjenosti pojedinih centara ostao je veoma nizak, pri čemu u prihvatnom centru u Principovcu u martu 2026. godine nije bilo smeštenih lica. Po potrebi, kapaciteti za smeštaj maloletnika bez pratnje i razdvojene dece (UASC) i dalje su dostupni u okviru postojećeg sistema, uključujući centre poput Bujanovca i Principovca. Ukupno posmatrano, postojeća struktura odražava racionalizovan i fleksibilan sistem prihvata, prilagođen smanjenim potrebama, uz zadržavanje kapaciteta za odgovor na eventualni porast dolazaka.

Ovaj proces smanjenja smeštajnih kapaciteta ukazuje na fazu konsolidacije sistema upravljanja migracijama u Srbiji, koji se prilagođava nižem prilivu migranata, uz zadržavanje sposobnosti brzog reagovanja i aktiviranja dodatnih kapaciteta u slučaju povećanih dolazaka. Takav fazni pristup zasnovan je na okviru utvrđenom Planom za reagovanje na povećan broj migranata na teritoriji Republike Srbije, čija je ažurirana verzija usvojena 23. aprila 2026. godine na sednici Vlade.⁴⁵⁸

Kada je reč o nacionalnoj strukturi migranata smeštenih u centrima za azil i prihvatnim centrima u Srbiji, tokom izveštajnog perioda nisu uočene značajne strukturne promene. Državljeni Ukrajine ostali su najzastupljenija grupa među osobama smeštenim u centrima za azil (CA u Vranju), dok je ukupna struktura ostalih nacionalnosti (uključujući državljane Turske, Ruske Federacije, Burundija i drugih zemalja) ostala uglavnom stabilna. U prihvatnim centrima, državljani Avganistana su tokom celog izveštajnog perioda bili najzastupljenija grupa. Ipak, uočene su određene promene među ostalim nacionalnostima: dok su u avgustu 2025. godine među najzastupljenijima nakon Avganistanaca bili državljani Sirije, Egipta i Maroka,⁴⁵⁹ noviji podaci ukazuju na pomeranje ka većoj zastupljenosti državljana Bangladeša, Palestine i Turske.⁴⁶⁰ Tokom 2025. godine, državljani Egipta činili su jednu od najznačajnijih grupa u prihvatnim centrima, pri čemu su maloletnici bez pratnje i razdvojena deca (UASC) činili veliki deo ove populacije.⁴⁶¹

Tokom izveštajnog perioda nisu zabeležene značajne promene u oblasti azila. Većina migranata koji ulaze na teritoriju Srbije i dalje ne podnosi zahtev za azil.⁴⁶² Uprkos smanjenju migracionog pritiska i rasterećenju sistema prihvata, migranti koji dolaze iregularnim putevima i dalje ne izražavaju nameru da ostanu u Srbiji, već je koriste prvenstveno kao tranzitnu zemlju na putu ka državama članicama Evropske unije. Broj registrovanih namera za traženje azila nije se povećao, iako je ukupan broj migranata prisutnih u zemlji bio manji, što dodatno potvrđuje da smanjeni priliv nije doveo do većeg interesovanja za ostanak u Srbiji ili ulazak u sistem azila.

457 CPWG sastanak, 6. 2. 2026.

458 [Response Plan for an Increased Number of Migrants for 2026](#), 23. 4. 2026.

459 UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), August 2025.

460 UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), March 2026.

461 CPWG sastanak, 6. 2. 2026.

462 UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), August 2025; UNHCR, [Statistical Snapshot, Serbia](#), Mart 2026.

Krijumčarenje migranata

Uprkos smanjenju zvanično registrovanih iregularnih prelazaka, uključujući projekcije FRONTEX-a, krijumčarenje migranata i dalje predstavlja trajnu i vidljivu pojavu, vođenu organizovanim kriminalnim grupama koje facilitiraju iregularne migracije. Nedavne aktivnosti organa za sprovođenje zakona potvrđuju kontinuirano prisustvo krijumčarskih mreža, uključujući slučajeve u kojima su strani državljani (npr. turski i kineski) bili među migrantima čije je facilitirano nezakonito kretanje organizovano.⁴⁶³ Terenski podaci dodatno ukazuju na zabrinjavajući obrazac prema kojem se migranti sve češće instrumentalizuju u okviru krijumčarskih operacija, naročito u fasilitiranju prelazaka zelene granice. Ova lica se potom procesuiraju i osuđuju, dok organizatori višeg nivoa i ključni akteri u krijumčarskim lancima često ostaju neidentifikovani i neprocesuirani.

Pored toga, krivičnopravni odgovor na pojedine oblike facilitacije i dalje je neujednačen, naročito u vezi sa taksi prevoznicima koji prevoze migrante. U praksi, tužioci često ne kvalifikuju takve slučajeve kao krivična dela, što dovodi do izostanka krivičnog gonjenja. Ovakav pristup varira u zavisnosti od regiona i tokom vremena, što ukazuje na potrebu za jasnijim smernicama i doslednijom tužilačkom politikom kako bi se svi oblici facilitacije adekvatno sankcionisali.

Digitalizacija krijumčarenja

Terenski podaci ukazuju da krijumčarenje migranata sve više poprima obeležja visokotehnološkog kriminala, uz rastuće oslanjanje na digitalne alate i platforme. Krijumčarske operacije evoluirale su u složene transnacionalne sisteme u kojima sajber prostor ima centralnu ulogu u regrutaciji, koordinaciji i finansijskim transakcijama. Iako je Srbija razvila određene institucionalne i tehničke kapacitete za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, naročito kroz specijalizovane jedinice u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova i Tužilaštva za organizovani kriminal, digitalna dimenzija krijumčarenja migranata i dalje nije dovoljno prepoznata u strateškim i pravnim okvirima. Istekla Nacionalna strategija za borbu protiv visokotehnološkog kriminala (2019–2023) nije obuhvatila krijumčarenje migranata kao oblik organizovanog kriminala koji se sve više odvija putem digitalnih sredstava, već se fokusirala na oblasti kao što su finansijski sajber kriminal i onlajn eksploatacija.

Izrada nove nacionalne strategije predstavlja priliku za integrisanje krijumčarenja migranata u okvir borbe protiv visokotehnološkog kriminala, posebno imajući u vidu nalaze Procene pretnji od teškog i organizovanog kriminala (SOCTA), koji ukazuju na sve veću upotrebu enkriptovanih komunikacionih alata, tehnologija za anonimizaciju (npr. VPN, TOR), CGNAT infrastruktura i kripto valuta u kriminalnim aktivnostima.⁴⁶⁴ Ovi alati su podjednako relevantni i za savremene krijumčarske mreže. Jačanje strateškog prepoznavanja ove povezanosti doprinelo bi razvoju specijalizovanih istražnih alata, kapaciteta digitalne forenzike i operativnih procedura, čime bi se omogućila efikasnija identifikacija i krivično gonjenje krijumčarskih mreža koje deluju putem digitalnih kanala.

Na kraju, postojeće procedure upravljanja migracijama ne uključuju u dovoljnoj meri sistematsko sagledavanje digitalne dimenzije migracionih ruta i iskustava migranata. Postoji prostor za uvođenje ciljanih metodologija intervjuisanja i analitičkih alata u postupcima azila i utvrđivanja statusa, kako bi se bolje obuhvatila uloga digitalnih tehnologija u migracionim procesima.

463 Blic, *Policija zaustavila kamiondžiju u Šidu, kad su otvorili kamion zatekli su 10 SKRIVENIH LJUDI: Vozač uhapšen (37) zbog krijumčarenja ljudi*, 10. 2. 2026; NIN, *Policija razbila mrežu krijumčara: Devetoro uhapšeno u Beogradu i Subotici*, 5.3. 2026.; Blic, *UHAPŠEN SIRIJAC ZBOG KRIJUMČARENJA LJUDI Uhaćen kod Preševa, a onda je otkriven njegov PLAN*, 7. 4. 2026; Blic, *U NAPUŠTENOM OBJEKTU KOD SUBOTICE PRONAĐENO 9 MIGRANATA Planirali ilegalni prelazak u Mađarsku: Policija uhapsila tri osobe*, 14. 1. 2026.

464 SOCTA – Izveštaj o proceni pretnji od organizovanog kriminala u Republici Srbiji za 2023. godinu, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije – Uprava kriminalističke policije, Beograd, 2023, str. 47 i 123.

Potrebno jačanje kapaciteta za upravljanje efektivnim operacijama povratka

Razmere tranzitiranja iregularnih migranata, nažalost, i dalje ostaju nedovoljno praćene, prvenstveno iz razloga manjkavosti sistema registracije iregularnih migranata (a na šta upozorava i Evropska komisija) ali i nedovoljne primene okvira koji postavlja Zakon o strancima.

Samo prisustvo migranata u skvotovima ukazuje da se nedovoljno primenjuju odredbe Zakona o strancima u odnosu na strance koji nezakonito borave u Srbiji. Sa druge strane, i migranti koji nisu izrazili nameru za podnošenje zahteva za azil, odnosno nisu podneli zahtev za azil u propisanom roku, kao i migranti koji nisu podneli zahtev za privremeni boravak iz humanitarnih razloga a koji se nalaze u centrima, isto tako podležu primeni propisa kojima se reguliše sistem povratka.

Treba imati na umu da primena okvira odredabi kojima se reguliše povratak iregularnih migranata ne isključuje obavezu države za obezbeđivanjem zaštite od primene principa zabrane vraćanja. Šta više, upravo pokretanje postupka povratka stavlja iregularnog migranta u poziciju iniciranja instituta zaštite koje zakon predviđa za lica u postupku povratka, odnosno postupka za donošenje rešenja o odlaganju prinudnog udaljenja, ukoliko su ispunjeni uslovi za primenu ovog instituta Naime, da bi argument postojanja okolnosti donošenja rešenja za odlaganja prinudnog udaljenja mogao biti podignut, potrebno je da je prethodno bio otpočet postupak povratka (donošenjem rešenja o vraćanju kojim nije određen rok za dobrovoljni povratak ili je rok bio određen a stranac nije napustio teritoriju Srbije u ostavljenom roku ili je doneta presuda kojom je izrečena i zaštitna mera udaljenja, odnosno mera bezbednosti proterivanja iz zemlje). Stranac ne sme biti udaljen sa teritorije ako je ispunjen neki od kriterijuma: a) stranac strahuje da bi bio udaljen na teritoriju gde mu preti progon zbog njegove rase, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, vere, nacionalne pripadnosti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja; b) njegov identitet nije utvrđen i to ne njegovom krivicom; v) njegov prevoz iz Republike Srbije nije moguće izvršiti; g) u odnosu na njega se pojave ozbiljne poteškoće vezane za psihičko, fizičko ili zdravstveno stanja stranca. Ove okolnosti predstavljaju razloge za donošenje rešenja o odlaganju prinudnog udaljenja.

Prema nezvaničnim informacijama, u periodu od stupanja na snagu odredaba Zakona o strancima kojima je ovaj institut prvi put usvojen (2019. godine) pa do danas doneto je samo jedno rešenje o odlaganju prinudnog udaljenja dok su procene iregularnih migranata koji nisu podneli zahtev za azil u tom istom periodu bile znatno veće.

Migranti su nedovoljno informisani o ovom pravnom institutu, a i nadležni organ nije u dovoljnoj meri osnažen za njegovu punu primenu. Iako sam Zakon eksplicitno ne uređuje pitanje načina na koji se postupak pokreće, razumevanje aktera ide u pravcu da je u pitanju postupak koji se pokreće po službenoj dužnosti. To praktično znači da primena instituta koji ima veliki značaj u kontekstu regulisanja pravnog statusa i pružanja zaštite zavisi od nadležnog organa, a da pritom nije predviđeno ni jedno redovno pravno sredstvo kojim bi se preispitivala odluka o nepokretanju postupka. Pristup ovom institutu je isto upitan ne samo iz ugla stepena informisanosti već i iz ugla pravne pomoći. Naime, Zakon o strancima ne predviđa besplatnu pravnu pomoć u postupku udaljenja (čak ni u postupku po žalbi na odluku o vraćanju što predstavlja standard prava EU). Pristup besplatnoj pravnoj pomoći se u tom kontekstu zasniva na sistemu besplatne pravne pomoći shodno Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći, a takav mehanizam nije svrsishodan za strane državljane koji se nalaze u postupku povratka. Razlog tome je činjenica da pristup besplatnoj pravnoj pomoći podrazumeva postupak čiji su rokovi znatno duži u odnosu na rokove koje stranac koji se nalazi u postupku povratka ima na raspolaganju pre samog *de facto* udaljenja.

Dodatno, ne može se reći da je pravna pomoć obezbeđena kroz aktivnosti pravne podrške i pravne pomoći koje sprovode organizacije civilnog društva (OCD) koje rade sa migrantima. Ovo iz više razloga, prvenstveno iz činjenice da se pravna podrška koju pružaju OCD uglavnom odnosi na postupak azila i postupke ostvarivanja prava tražilaca azila i lica sa odobrenom međunarodnom zaštitom, a u manjoj meri i podršku u postupku podnošenja zahteva za privremeni boravak iz humanitarni boravak. Pravna pomoć u postupku povratka se u principu samo zasniva na principu zabrane vraćanja (institut privremene mere Evropskog suda za ljudska prava) u okolnostima kada postoje razlozi da se veruje da je strancu koji je u postupku prinudnog udaljenja onemogućen pristup postupku azila. Drugi razlog je rasprostranjenost – one organizacije koje pružaju podršku na način kako je prethodno obrazloženo imaju ograničenja u pogledu područja rada (prostorno, kadrovski, finansijski). Pri tome, naročito bi bilo značajno da se adekvatnost pravne zaštite u postupku povratka ne svodi isključivo na princip zabrane vraćanja, već i da obuhvati delotvorno utvrđivanje elemenata ranjivosti koji utiču na obim i sadržaj zaštite u samom postupku povratka.

Pored pravne pomoći, pristup institutu odlaganja prinudnog udaljenja je upitan i iz ugla postojanja obaveze plaćanja odgovarajuće administrativne takse. Naime, obaveza plaćanja takse u ovom postupku (u vidu opšte takse na rešenje, odnosno takse na žalbu o rešenju o vraćanju ili presude u krivičnom ili prekršajnom postupku u kojem je izrečena mera bezbednosti proterivanja ili zaštitna mera udaljenja stranca iz zemlje-ukoliko su u ovim postupcima iznete okolnosti od značaja za iniciranje postupka donošenja rešenja o vraćanju) postoji a migranti najčešće nemaju sredstava da bi tu obavezu i ispunili. Sa druge strane, ni obim podrške koju OCD pružaju najčešće ne obuhvata mogućnost snošenja troškova administrativne takse (sa izuzetkom određenih *ad hoc* slučajeva).

Evropska komisija u svom godišnjem izveštaju za Srbiju već duži niz godina ističe potrebu jačanja kapaciteta za upravljanje efektivnim operacijama povratka, što u jednom segmentu podrazumeva i sprovođenje odredbi u okolnostima kada stranac ne može biti prinudno udaljen. U tom smislu naročito je značajno jačati ulogu Ombudsmana u efektivnom nadzoru nad postupkom prinudnog udaljenja stranca. Drugo pitanje koje bi paralelno trebalo biti razmatrano jeste pitanje prava i obaveza stranca kojem je doneto rešenje o odlaganju prinudnog udaljenja. Trenutne odredbe Zakona o strancima nisu dovoljne da bi obezbedile dovoljne garancije ni migrantu⁴⁶⁵, a ni interesima zaštite države, odnosno kontrole kretanja i boravka stranaca sa odloženim prinudnim udaljenjem.⁴⁶⁶

Neophodno je ojačati sistem kontrole u oblasti radnih migracija

Radna migracija ostala je jedan od prioriteta nadležnih organa u Srbiji tokom 2025. godine. Međutim, i dalje postoje značajni nedostaci u pogledu pravne zaštite i sprovođenja propisa, naročito u vezi sa stranim radnicima zaposlenim preko međunarodnih kompanija i složenih lanaca podugovaranja. Dodatni rizici uočavaju se kod radnika angažovanih putem agencija za zapošljavanje i posredovanje u zapošljavanju. Povećano prisustvo stranih radnika takođe je uticalo na javni diskurs, doprinoseći pojavi negativnih narativa i povremenih antiimigrantskih incidenata.

Potreba za jačanjem kapaciteta i koordinacijom mehanizama koji prate boravak i kretanje stranaca, kao i nadzor nad poštovanjem radnopravnih obaveza poslodavaca, i dalje postoji. Neophodno je dodatno razvijati multisektorski pristup koji povezuje inspekciju rada, upravljanje migracijama i pravosuđe, kao i jačati sistem informisanja i obuka radi boljeg prepoznavanja različitih vrsta povreda prava. Pored toga, mnogi strani radnici, iz straha od gubitka zaposlenja, i dalje se uzdržavaju od prijavljivanja kršenja prava ili čak od obraćanja nadležnim organima radi informacija. Ovakva nevoljnost ugrožava sprovođenje njihovih prava i čini ih ranjivim na različite oblike zloupotrebe, uključujući radnu eksploataciju. Takođe, postojeći kanali informisanja, uključujući i veb-sajt „Welcome to Serbia”, ne pružaju dovoljno sveobuhvatan pregled prava, obaveza i dostupnih mehanizama zaštite stranih radnika. Imajući u vidu da je već protekao period primene relevantnog pravnog okvira zapošljavanja stranaca, dodatno se otvara pitanje stvarnog pristupa pravima i uključivanja u lokalne zajednice, posebno u odsustvu sveobuhvatne politike integracije i pristupa pravima stranaca. Stoga se ne može sa sigurnošću reći da su strani radnici dovoljno informisani i osnaženi da traže zaštitu kada im se prava povrede.

U tom kontekstu, poseban izazov ostaje ograničena dostupnost delotvorne pravne pomoći, kao i težak pristup sistemu besplatne pravne pomoći. Zbog toga su potrebni kontinuirani naponi u pravcu unapređenja informisanja i podizanja svesti među zajednicama stranih radnika, kako bi im se omogućilo da u praksi ostvare i zaštite svoja prava.

Porast dolazaka stranih radnika u Srbiju ponovo otvara prostor za oblikovanje javnog narativa o migracijama, često podstičući stereotipe i negativne percepcije u delu društva. Tokom oktobra zabeleženo je nekoliko pokušaja organizovanja antimigrantskih skupova, pre svega u Beogradu. Iako su pojedini protesti bili zabranjeni ili brzo prekinuti, oni ukazuju na postojanje delova društva podložnih radikalnim i antimigrantskim narativima. Ovi događaji istovremeno su izazvali reakcije građanskog sektora i kontraskupove podrške migrantima, što pokazuje rastuću polarizaciju u javnom prostoru.⁴⁶⁷

465 Na primer, pitanje njegovog/njenog smeštaja tokom trajanja prava na boravak po osnovu rešenja o odlaganju prinudnog udaljenja – da se izbegne opet situacija njegovog boravka u nehumanizovanim uslovima na otvorenom.

466 Na primer, mere ograničenja slobode kretanja uključujući i postojanje osnova za obezbeđivanje smeštaja u prihvatilištu za strance.

467 Nedeljnik NIN, [Neometano širenje mržnje: Ekstremni desničari iz Narodnih patrola ponovo na ulici](#), 23. 10. 2025.

PREPORUKE

- Potrebno je preduzeti neophodne korake za punu primenu Zakona o strancima i stvoriti zakonske preduslove za rešavanje pravnog statusa lica koja u Republici Srbiji borave bez regulisanog statusa.
- U tom smislu, važno je ojačati infrastrukturu i dalje podržavati izgradnju kapaciteta organa nadležnih za sprovođenje zakonskih odredaba kojima se ograničava sloboda kretanja, odredaba o vraćanju i standarda zaštite i poštovanja ljudskih prava povratnika koji su državljani trećih zemalja. Neophodno je razmotriti uspostavljanje sistema za ranu identifikaciju i diferenciranje različitih kategorija migranata i primenu određenih procedura u skladu sa usvojenim standardima.
- Suštinski je važno pratiti pravne posledice primene Zakona o strancima i Zakona o azilu i privremenoj zaštiti, posebno onih odredaba koje se odnose na načelo zabrane proterivanja ili vraćanja (*non-refoulement*).
- Izuzetno je važno nastaviti sa jačanjem kapaciteta za borbu protiv iregularnih migracija, posebno za suzbijanje krijumčarenja ljudi i zaštitu migranata koji su predmet krijumčarenja. U tom smislu, važno je ojačati vezu između sistema borbe protiv iregularnih migracija i sistema azila u cilju prikupljanja operativnih podataka i pružanja pravovremene zaštite licima koja su predmet krijumčarenja.
- Neophodno je održati dinamiku sprovođenja reformi u skladu sa strateškim dokumentima i procesom pristupanja Evropskoj uniji, pri čemu se treba fokusirati na uspostavljanje održivog i efikasnog sistema upravljanja migracijama.
- Neophodno je podržati uvođenje nezavisnog mehanizma za praćenje poštovanja ljudskih prava na granicama, uključujući i pitanje povratka, kako bi se obezbedila zaštita osnovnih prava migranata u skladu sa standardima definisanim u okviru regionalnih sistema zaštite Evropske unije, Saveta Evrope i OEBS-a.
- Neophodno je intenzivirati aktivnosti kojima se senzitivizuju lokalne zajednice i pokrenuti dijalog koji bi doprineo razumevanju potreba migranata i lokalnih zajednica, koje su njihovi domaćini.
- Neophodno je dodatno intenzivirati i operacionalizovati međunarodnu i regionalnu saradnju kako bi se sprečile iregularne migracije, kao i u borbu protiv krijumčarenja migranata.
- Neophodno je ojačati mehanizme zaštite radnika migranata, kao i preventivne mere kako bi se sprečile zloupotrebe. U tom kontekstu, posebno je važno ojačati kapacitete nadležnih državnih institucija i sudskih organa, kao i koordinaciju nadležnih organa u oblasti migracija i borbe protiv trgovine ljudima. Takođe, poželjno je ojačati sistem kontrole kvaliteta aktivnosti koje treba da informišu različite aktere ili izgrade njihove kapacitete, uključujući u to i organizacije civilnog društva, subjekte privatnog sektora i javne institucije sa indirektnim odgovornostima u ovoj oblasti.
- Posebno je važno razmotriti potencijalne mehanizme za informisanje radnika još u zemlji porekla, koristeći i institucionalne i vaninstitucionalne kanale komunikacije, kao što su mreže DKP, kancelarije međunarodnih organizacija, mreže civilnog društva itd.
- Posebno je važno da se hitno proceni obim i kvalitet dostupne pravne pomoći i besplatnih pravnih usluga za različite kategorije migranata, uzimajući posebno u obzir rizike i ranjivosti kojima su ovi pojedinci izloženi.
- Hitno je potrebno pokrenuti izradu novog dokumenta javne politike, koji bi sveobuhvatno regulisao pristup pravima za strance u Srbiji. Tim dokumentom takođe treba utvrditi nadležni organ ili koordinaciono telo koje će nadgledati sprovođenje relevantnih mera i obezbediti međusektorsku saradnju.

5.3. BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Tokom izveštajnog perioda uočeno je dalje urušavanje institucionalnog položaja Tužilaštva za organizovani kriminal (TOK), praćen pojačanim političkim, institucionalnim i bezbednosnim pritiscima. Funkcionisanje ovog tužilaštva bilo je ograničeno nizom operativnih prepreka, naročito nedovoljnom međuinstitucionalnom saradnjom i učestalim procesnim opstrukcijama. Dodatnu zabrinutost izazivaju zakonodavne inicijative i nedavno usvojene izmene pravosudnog okvira, koje otvaraju prostor za povećani politički uticaj i potencijalno slabe operativne kapacitete TOK-a. Izjave glavnog tužioca Mladena Nenadića ukazuju na sistemske nedostatke, uključujući ograničene resurse, kadrovske izazove i kontinuirane političke pritiske. Slučaj „Generalštab” posebno ilustruje složenost i političku osetljivost krivičnih istraga iz nadležnosti ovog tužilaštva. Obrazac postupanja u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala u Srbiji i dalje je pretežno reaktivan i fragmentisan, bez jasno definisanog strateškog okvira. Takav pristup, u kombinaciji sa ograničenom transparentnošću i izraženim političkim uticajem, ukazuje na postojanje ozbiljnih strukturnih slabosti u pravosudnom sistemu i njegovu ograničenu sposobnost da efikasno suzbija organizovani kriminal. Pozitivan dosadašnji bilans Srbije u međunarodnoj saradnji suočava se sa potencijalnim nazadovanjem usled štetnih zakonskih izmena i upražnjenih pozicija.

✘ ALARM: Tužilaštvo za organizovani kriminal suočeno sa rastućim pritiscima i institucionalnim opstrukcijama

Pritisci na rad Tužilaštva za organizovani kriminal (TOK) dodatno su intenzivirani tokom izveštajnog perioda, nastavljajući trend pogoršanja njegovog institucionalnog položaja započet tokom 2024. godine i nastavljen početkom 2025. godine. Od jeseni 2025. godine (oktobar–novembar) zabeležen je vrhunac ovih pritisaka, uključujući konkretne bezbednosne pretnje usmerene prema tužiocima, naročito informacije o planiranim atentatima povezanim sa postupcima protiv pripadnika kavačkog i škaljarskog klana. Paralelno s tim, TOK se suočava sa sve izraženijim institucionalnim opstrukcijama. One se ogledaju u izostanku saradnje sa policijom i drugim državnim organima, procesnim blokadama usled zahteva odbrane za izuzeće tužilaca, kao i kontinuiranim pokušajima političkog uticaja na rad ovog tužilaštva.⁴⁶⁸

U novembru 2025. godine, predsednik skupštinskog Odbora za pravosuđe iz redova vladajuće stranke, Uglješa Mrdić, najavio je predlog zakonskih izmena kojima bi TOK izgubio status samostalnog organa i bio integrisan u Više javno tužilaštvo u Beogradu. Stručna javnost ovu inicijativu je široko protumačila kao pokušaj izvršne vlasti da uspostavi kontrolu nad posebno osetljivim predmetima iz oblasti visoke korupcije i organizovanog kriminala, uključujući slučaj „Generalštab” i slučaj pada nadstrešnice u Novom Sadu. Takve zakonske izmene faktički bi zaobišle postojeće procedure za razrešenje glavnog javnog tužioca i stavile rad TOK-a pod uticaj lojalnih kadrova unutar Višeg javnog tužilaštva u Beogradu. Reakcije iz samog TOK-a ukazuju da bi ovakav vid reorganizacije predstavljao značajan politički pritisak i potencijalno ugrozio nastavak ključnih istraga. Šire posmatrano, u kontekstu višemesečnih javnih istupa i komentaranja tekućih predmeta od strane predstavnika vlasti, ovi događaji ukazuju na produbljivanje tenzija između pravosuđa i izvršne vlasti.⁴⁶⁹

Uprkos ranijim najavama, Mrdić na kraju nije formalno predložio pripajanje TOK-a Višem javnom tužilaštvu. Umesto toga, u januaru 2026. godine, kroz amandman podnet u okviru hitne parlamentarne procedure za paket izmena pravosudnih zakona, u javnosti poznatih kao „Mrdićevi zakoni”, izvršen je sličan pritisak na TOK. Jedna od prelaznih odredbi predviđala je okončanje svih privremenih upućivanja tužilaca u roku od 30 dana. Za TOK je to značio gubitak polovine kapaciteta do 9. marta, s obzirom na to da je 11 od ukupno 20 tužilaca bilo angažovano po osnovu privremenog upućivanja.⁴⁷⁰ Ovakva posledica može se posmatrati kao prikrivena namera koja stoji iza ove umetnute odredbe – blokiranje i usporavanje rada TOK-a, koji od 2025. godine vodi istrage u predmetima visokog profila koji uključuju ministre prethodne i aktuelne vlade.

Nakon pritiska Evropske komisije, Visoki savet tužilaštva (VST) sastao se 6. marta 2026. godine kako bi odlučivao o produženju upućivanja tužilaca. Doneta je odluka da se četvoro od jedanaest tužilaca

468 Tok: Eskalacija napada na Tužilaštvo za organizovani kriminal, Radar, 7. 2. 2026.

469 Sagovornici KRIK-a: Vlast želi da ukine Tužilaštvo za organizovani kriminal jer ga ne kontroliše, KRIK, 28. 11. 2025.

470 Usvojeni 'Mrdićevi pravosudni zakoni': Šta to znači za Srbiju i šta kažu iz EU, BBC News na srpskom, 21. 1. 2026.

upućenih u TOK vrati u matične institucije, dok je za sedmoro produžen mandat na još tri godine, čime je TOK nastavio rad sa umanjnim kapacitetima. Među tužiocima kojima upućivanje nije produženo nalaze se Irena Bjeloš, Aleksandar Isailović, Aleksandar Barac i Dragoljub Miladinović, dok je ostalim tužiocima mandat produžen. Ova odluka se široko tumači kao mera koja prevazilazi isključivo formalne ili administrativne razloge i dovodi se u vezu sa prirodom predmeta koje su vodili pogođeni tužioci. Reč je o naročito osetljivim slučajevima, uključujući postupke protiv „Balkanskog kartela”, finansijske istrage povezane sa velikim zaplenama kanabisa, tužilačke odluke u vezi sa pravnom kvalifikacijom protesta, kao i predmet koji se odnosi na urušavanje nadstrešnice železničke stanice u Novom Sadu. U tom kontekstu, njihovo vraćanje u matične institucije može se posmatrati kao indikator pritiska na nezavisnost tužilaštva ili kao vid odmazde.⁴⁷¹

Govoreći na trbini održanoj na Pravnom fakultetu u Beogradu u februaru 2026. godine, glavni tužilac TOK-a Mladen Nenadić pružio je dodatni uvid u institucionalni i politički kontekst u kojem ovo tužilaštvo funkcioniše. Tom prilikom ocenio je da se TOK nalazi u „katastrofalnoj situaciji”, pre svega kao posledici nedavno usvojenih pravosudnih zakona, koji prema njegovoj oceni u praksi više pogoduju okrivljenima nego što jačaju kapacitete tužilaštva. U tom kontekstu ukazao je na značajno slabljenje operativnih kapaciteta, naročito usled izostanka saradnje policije i drugih državnih organa, kao i smanjenja broja tužilaca. Kako je naveo, ovi faktori dodatno dovode u pitanje sposobnost Tužilaštva da efikasno postupi u složenim predmetima organizovanog kriminala. Nenadić je takođe ukazao na dublje strukturne probleme, posebno na neravnomernost u resursima i kadrovskim kapacitetima u poređenju sa državama poput Albanije i Slovenije, gde specijalizovana tužilaštva imaju snažniju institucionalnu podršku i jasnije operativne hijerarhije. Dodatno je govorio o političkim i institucionalnim pritiscima u procesu izbora tužilaca, navodeći pokušaje izvršne vlasti da utiče na kadrovske odluke. Prema njegovim navodima, otpor takvim pritiscima rezultirao je procesnim blokadama i poništavanjem konkursnih procedura, čime su postojeći kadrovski problemi dodatno produbljeni. Takođe je istakao problem javne delegitimizacije tužilaštva kroz negativne izjave državnih funkcionera i medijskih aktera. Uprkos navedenim izazovima, Nenadić je naglasio da TOK nastavlja da nastoji da očuva svoj profesionalni integritet i međunarodni kredibilitet.⁴⁷²

Slučaj „Generalštab”: između pravne odgovornosti i političkog pritiska

Predmet „Generalštab”, koji je u nadležnosti TOK-a, obuhvata složen sled događaja započet inicijativama za ukidanje statusa kulturnog dobra ovom objektu. Nakon toga usledile su tvrdnje o pritiscima na nadležnu instituciju, kao i ostavka direktorke Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Potom je, usvajanjem posebnog zakona, država prenela predmetno zemljište privatnom investitoru. Tužilaštvo tvrdi da su ministar kulture Nikola Selaković i više drugih funkcionera protivpravno formalizovali skidanje zaštite sa objekta zloupotrebom službenog položaja i falsifikovanjem dokumentacije. Time su, prema navodima optužbe, uklonjene pravne prepreke za realizaciju investicionog projekta, što je dovelo do podizanja optužnica protiv više aktera.⁴⁷³ Na početku suđenja optuženi su se izjasnili da nisu krivi, dok je odbrana osporila pravni osnov optužbi, uključujući i pozivanje na naknadno usvojeni poseban zakon kao ključni pravni osnov za postupanje državnih organa. Tužilaštvo, međutim, zastupa stav da kasnije zakonodavne izmene ne mogu retroaktivno ozakoniti potencijalno nezakonito postupanje.⁴⁷⁴ Tokom postupka Selaković je negirao postojanje krivičnog dela i optužio TOK za političku pristrasnost, dok je tužilaštvo ponovilo navode o zloupotrebi službenog položaja. Ceo predmet prati izražen javni i politički pritisak, što dodatno naglašava njegovu pravnu složenost i političku osetljivost, kao i šire implikacije po funkcionisanje institucija.⁴⁷⁵

471 [Osveta vlasti tužiocima: Bjeloš, Isailović, Barac i Miladinović odlaze iz TOK-a, ostali upućeni tužioci ostaju još tri godine](#), N1, 6. 3. 2026. Dodatne informacije sadržane su u delu izveštaja koji se odnosi na pravosuđe, gde je data detaljnija analiza ovih pitanja.

472 [Mladen Nenadić, glavni tužilac TOK, na tribini](#), Radar, 3. 2. 2026.

473 [Nikola Selaković optužen u slučaju Generalštab](#), KRIK, 15. 12. 2025.

474 [Počelo suđenje za Generalštab: Selaković negira krivicu](#), BIRN Srbija, 4. 2. 2026.

475 [Selaković izneo odbranu u slučaju „Generalštab”: „Neću više da pijem ni kafu ni rakiju sa ljudima iz TOK-a”](#), KRIK, 15. 4. 2026.

Sveukupno, borba protiv organizovanog kriminala u Srbiji odvija se u uslovima izraženih institucionalnih slabosti, obeleženih snažnim političkim pritiscima i kontinuiranim oslanjanjem na međunarodnu podršku. Umesto doslednog strateškog pristupa, postojeća praksa odražava pretežno *ad hoc* način postupanja, pri čemu politički kontekst često utiče kako na tok, tako i na javnu percepciju krivičnih istraga. Ovakav okvir dodatno je opterećen nedovoljnom institucionalnom transparentnošću, usled čega mediji često predstavljaju primarni izvor informacija o ključnim predmetima. Pored toga, pojedine policijske jedinice nadležne za saradnju sa TOK-om u borbi protiv organizovanog kriminala stavljene su pod pojačanu političku kontrolu, dok treći Nacrt zakona o unutrašnjim poslovima nije sadržao odredbe usmerene na unapređenje odnosa između tužilaštva i policije.⁴⁷⁶

Kao posledica navedenog, institucionalni odgovor ostaje pretežno reaktivan i usmeren na pojedinačne slučajeve, umesto na sistematsko razbijanje kriminalnih struktura. U tom kontekstu, tok i ishodi tekućih predmeta predstavljaju važan pokazatelj stvarnih kapaciteta i strukturnih ograničenja pravosuđa.

Organizovani kriminal u Srbiji prema Globalnom indeksu organizovanog kriminala za 2025. godinu

Srbija je prema Globalnom indeksu organizovanog kriminala za 2025. godinu među najgore rangiranim zemljama u Evropi, sa visokim nivoom kriminala i slabom otpornošću institucija. Kao jedan od ključnih problema ističe se povezanost političkih elita i državnih aktera sa kriminalnim strukturama. Prema Indeksu, Srbija predstavlja važnu tranzitnu rutu za heroin ka zapadnoj Evropi, ali i značajnog aktera u globalnom švercu kokaina. Navodi se i da u zemlji deluje više mafijaških grupa koje, uprkos hapšenjima, i dalje dominiraju kriminalnim tržištem. Posebno su istaknute zloupotrebe bezbednosnih institucija, slabosti pravosuđa i nizak nivo poverenja građana, uz česte izostanke osuđujućih presuda. Slični problemi beleže se i u regionu – u Bosni i Hercegovini kroz rasprostranjenu korupciju i trgovinu ljudima i oružjem, a u Crnoj Gori kroz snažan uticaj kavačkog i škaljarskog klana u međunarodnom švercu kokaina – što ukazuje na duboko ukorenjene sistemske izazove u borbi protiv organizovanog kriminala.⁴⁷⁷

Međunarodna saradnja ugrožena zakonskim izmenama i upražnjenim mestima

Pozitivan dosadašnji bilans Srbije u međunarodnoj saradnji, naročito sa telima Evropske unije poput Eurojusta, suočava se sa potencijalnim nazadovanjem usled zakonskih izmena koje je predložio Uglješa Mrdić, kao i neuspeha VST-a da izabere tužioca za vezu u Hagu.

Izmenama člana 31 Zakona o javnom tužilaštvu propisano je da Vrhovno javno tužilaštvo (VJT) obavlja poslove međunarodne saradnje „uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa” (novoformulisana odredba). Ovakvo rešenje izaziva zabrinutost zbog mogućeg političkog uticaja na razmenu osetljivih informacija sa međunarodnim partnerima, naročito u predmetima koji se odnose na transnacionalni organizovani kriminal.

U okviru VJT-a, Odeljenje za međunarodnu saradnju i pravnu pomoć koordinira pružanje međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. To uključuje kako saradnju zasnovanu na formalnim zahtevima upućenim preko Ministarstva pravde, tako i direktnu razmenu sa stranim tužilačkim organima u vezi sa informacijama relevantnim za krivične postupke u zemlji i inostranstvu. Značaj neposredne saradnje posebno ilustruje učešće Srbije u radu Eurojusta putem imenovanog tužioca za vezu u Hagu. Eurojust i Srbija potpisali su Sporazum o saradnji u novembru 2019. godine, dok je prva tužiteljka za vezu, Gordana Janićijević, stupila na dužnost u martu 2020. godine. Prema podacima Eurojusta, srpski tužilac za vezu je tokom 2025. godine učestvovao u 94 nova predmeta, 14 koordinacionih sastanaka i osam zajedničkih istražnih timova.⁴⁷⁸

476 Više informacija dostupno je u delu izveštaja koji se odnosi na reformu policije.

477 [Srbija, BiH i Crna Gora u prvih deset u Evropi po Globalnom indeksu organizovanog kriminala](#), Radio Slobodna Evropa, 15. 11. 2025.

478 Više informacija, uključujući pregled prakse i relevantnih sporazuma, dostupno je: „[Serbia](#)”, Eurojust (Agencija Evropske unije za pravosudnu saradnju u krivičnim stvarima).

Sporno zakonsko rešenje obrazlaže se tvrdnjom da međunarodna saradnja može podrazumevati preuzimanje obaveza koje utiču na međunarodni položaj Republike Srbije, zbog čega je, prema predlagraču, neophodna saglasnost nadležnog ministarstva. Iako je opravdano da Ministarstvo vodi evidenciju o formalnim zahtevima za međunarodnu pravnu pomoć, problematično je davanje ovlašćenja tom organu da ograničava neposrednu razmenu osetljivih informacija između tužilačkih organa.

U svom nacrtu mišljenja o takozvanim „Mrđićevim zakonima”, Venecijanska komisija kritikovala je ovu odredbu kao preširoko formulisano, ocenjujući da se „može tumačiti na način koji bi mogao da ugrozi operativnu autonomiju i efikasnost tužilaštva”.⁴⁷⁹ Zbog toga je preporučila preciziranje predmetne odredbe, tako da se umesto prethodne saglasnosti ministra propiše isključivo obaveza VJT-a da „obavesti Ministarstvo pravde o sporazumima o saradnji koje namerava da zaključi sa međunarodnim partnerima u okviru postojećih ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći”.⁴⁸⁰

Dodatni pokazatelj namere vlasti da uspori međunarodnu saradnju predstavlja činjenica da je šestogodišnji mandat Gordane Janićijević istekao 28. februara 2026. godine, dok novi tužilac za vezu nije imenovan. VST nije uspeo da postigne saglasnost o produženju mandata Gordani Janićijević, uprkos njenim značajnim profesionalnim rezultatima, te je ovo mesto ostalo upražnjeno od 1. marta pa do kraja izveštajnog perioda. Prema navodima Janićijević, tužilac za vezu bio je uključen u 200 aktivnih predmeta, od kojih se devet odnosilo na mete visoke vrednosti u Srbiji.⁴⁸¹ Ovo upražnjeno mesto ima negativne posledice po međunarodnu saradnju, uključujući i postupanje u predmetima transnacionalnog organizovanog kriminala.

Međunarodna saradnja do sada je predstavljala jedno od retkih pitanja u okviru Poglavlja 24 za koje je Srbija dobijala pozitivne ocene Evropske komisije. Prema podacima VJT, koje je prikupila koalicija prEUGovor, TOK je u periodu 2020–2024. godine u potpunosti postupilo po 80% primljenih zahteva za međunarodnu pravnu pomoć, dok je svega 29% zahteva koje je TOK uputio stranim partnerima bilo realizovano.⁴⁸² U kontekstu ograničenih kapaciteta i političke instrumentalizacije domaćih institucija, međunarodna pravna pomoć predstavlja jedan od ključnih mehanizama za razbijanje kriminalnih mreža i uspostavljanje odgovornosti njihovih pripadnika pred sudovima.

Pregled sudskih postupaka u najznačajnijim predmetima organizovanog kriminala

Bivši ministar građevinarstva Goran Vesić saslušan je u TOK-u kao osumnjičeni u finansijskoj istrazi protiv njega i još 13 osoba. Sumnja se da su tokom rekonstrukcije pruge Novi Sad–Kelebija i železničke stanice u Novom Sadu oštetili budžet Srbije za oko 115 miliona dolara. Vesić je izneo svoju odbranu, ali je odbio da odgovara na pitanja tužioca. Prema navodima tužilaštva, on i bivši ministar Tomislav Momirović potpisivali su anekse ugovora sa kineskim kompanijama. Tim aneksima pojedini radovi su prikazivani kao dodatni kako bi bili dodatno naplaćeni bez javnih nabavki.⁴⁸³ Nakon što je Viši sud u Novom Sadu obustavio postupak protiv Vesića u delu koji se odnosi na pad nadstrešnice, fokus je prešao na istragu TOK-a. Istraga traje mesecima, a saslušano je oko 40 svedoka. Više bivših funkcionera i izvođača radova sumnjiči se da su budžet Srbije oštetili kroz sporne anekse ugovora, lažno prikazane dodatne radove i poslove dodeljene mimo propisa.⁴⁸⁴ Tokom istrage, sredinom januara 2026. godine, izbio je požar u zgradi Specijalnog suda u Ustaničkoj ulici u Beogradu. Oštećeno je nekoliko kancelarija koje koristi TOK, uključujući kabinet jednog od tužilaca koji radi na predmetu „Nadstrešnica”. Ipak, zaposleni i sudska straža uspeali su da na vreme iznesu i sačuvaju spise predmeta, uključujući dokumentaciju vezanu za istragu o malverzacijama na rekonstrukciji železničke stanice i pruge.⁴⁸⁵

479 [Serbia – Urgent Opinion on the 28 January 2026 Amendments to Laws Governing the Judiciary and the Prosecution](#), Venice Commission (Council of Europe), 24/04/2026, para 48.

480 *Ibid*, para. 50.

481 [„Tužiteljka Gordana Janićijević: Zaustavljen rad na više od 200 predmeta jer nije imenovan tužilac za vezu u Evrodžastu”](#), Nova S, 11. 3. 2026.

482 [Srbija zavisi od međunarodne pravne pomoći u borbi protiv organizovanog kriminala 2020-2024](#), prEUGovor, 11. 6. 2025.

483 [Vesić izneo odbranu, odbio da odgovara na pitanja tužioca](#), KRIK, 15. 11. 2025.

484 [Sada je sve na Javnom tužilaštvu za organizovani kriminal](#), Nova S, 25. 12. 2025.

485 [Izgoreo kabinet tužioca JTOK koji vodi slučaj „Nadstrešnica”](#), N1, 21. 1. 2026.

Suđenje u predmetu „Jovanjica”, koje obuhvata optužnice „Jovanjica 1” i „Jovanjica 2”, i dalje traje bez značajnijeg napretka, uz brojna odlaganja i proceduralne prepreke. Naime, slučaj „Jovanjica” odnosi se na optužbe da je na istoimenom imanju kod Stare Pazove organizovano uzgajana velika količina marihuane, uz navodnu podršku pojedinih pripadnika sektora bezbednosti. Prvooptuženi je vlasnik imanja Predrag Koluvija, dok su u predmetu „Jovanjica 1” optuženi i zaposleni na imanju za proizvodnju droge, a u „Jovanjici 2” pripadnici policije, Bezbednosno-informativne agencije (BIA) i Vojnoobaveštajne agencije za navodnu zaštitu i pomaganje. Suđenje u ova dva predmeta spojeno je polovinom 2024. godine. U nastavku suđenja u novembru 2025, prvooptuženi Predrag Koluvija izneo je odbranu tvrdeći da nije organizovao kriminalnu grupu za uzgoj kanabisa, već da je žrtva zavere policijskih i drugih struktura. Kako je objasnio, njegovo hapšenje izgledalo je kao „otmica” te je ukazao na propuste u istrazi.⁴⁸⁶ Većina ostalih okrivljenih još nije iznela odbranu.⁴⁸⁷ Pripadnik BIA-e Aleksandar Tošić, kome se takođe sudi u ovom postupku, naveo da je postupao u okviru službenih dužnosti, ali nije mogao da se brani zbog dokumenata sa oznakom tajnosti. Deklasifikovanje tih dokumenata BIA još nije odobrila uprkos zahtevima suda, što dodatno odugovlači postupak. Dakle, u toku je sprovođenje dokaznog postupka, pa se suđenje zasad odvija kroz izvođenje pisanih dokaza i rasprave o njihovoj zakonitosti – uključujući veštačenja telefona, komunikacije i dokumentaciju o proizvodnji konoplje – uz oštro suprotstavljene stavove tužilaštva, koje tvrdi da dokazi ukazuju na organizovanu kriminalnu grupu, i odbrane, koja osporava njihovu verodostojnost i zakonitost.⁴⁸⁸

Suđenje za ubistva vođa škaljarskog klana u Grčkoj, izvršena 2020. godine, više puta je odlagano nakon što su advokati optuženih podnosili zahteve za izuzeće sudija i tužilaca, kao i krivične prijave protiv članova sudskog veća. Sud je takve poteze ocenio kao pokušaj opstrukcije postupka i sprečavanja izvođenja ključnih dokaza.⁴⁸⁹ Nastavljeno je izvođenje dokaza sa Skaj aplikacije, koju tužilaštvo koristi kao ključni dokaz za povezivanje optuženih sa organizacijom ubistava. Optuženi, uključujući Darka Šarića i Veljka Belivuka, negirali su da su koristili ovu aplikaciju i osporavali identifikaciju korisnika, dok su njihovi branioci tvrdili da su poruke nezakonito pribavljene. Time je pitanje zakonitosti i dokazne vrednosti Skaj komunikacije postalo jedno od centralnih pitanja ovog postupka. Pored navoda o organizaciji likvidacija, Skaj komunikacija otvorila je i sumnje o mogućim vezama kriminalnih grupa sa državnim funkcionerima. Iako su pojedine poruke ukazivale na kontakte i zaštitu unutar državnog aparata, ti navodi do danas nisu postali predmet zvaničnih istraga. Slučaj je zbog toga prerastao okvire klasičnog postupka za organizovani kriminal i otvorio pitanja o odnosu kriminalnih grupa i delova državnih struktura, kao i o kapacitetima institucija da procesuiraju takve veze.⁴⁹⁰

Suđenje članovima tzv. „balkanskog kartela” nastavljeno je uprkos pokušajima odbrane da odloži postupak kroz izostanke branilaca i insistiranje optuženih na angažovanju konkretnih advokata. Kako bi sprečio dalje odugovlačenje, sud je razdvojio deo predmeta i nastavio izvođenje ključnih dokaza, pre svega komunikacije sa Skaj aplikacije, koju tužilaštvo smatra centralnim dokazom za organizaciju šverca kokaina iz Južne Amerike u Evropu. U postupku protiv 28 optuženih, koji se terete za krijumčarenje najmanje sedam tona kokaina, trgovinu oružjem i druge kriminalne aktivnosti, prikazane su poruke koje se odnose na organizaciju isporuka droge, raspodelu količina i logistiku. Dva odvojena postupka u međuvremenu su objedinjena u jedinstveno suđenje, dok bi naredna faza procesa trebalo da utvrdi identitet korisnika Skaj naloga.⁴⁹¹ Paralelno sa suđenjem, u koordinisanoj akciji Evropola i policija više evropskih država uhapšene su osobe za koje se sumnja da su članovi ove kriminalne mreže, dok je u Nemačkoj zaplenjena imovina vredna oko pet miliona evra. Pretresi su sprovedeni i u Srbiji, tokom kojih su oduzeti luksuzno vozilo i novac, što potvrđuje međunarodni karakter kriminalne mreže povezane sa švercom kokaina i pranjem novca.⁴⁹²

486 [Odbrana Koluvije: Žrtva sam kriminalne grupe](#), BIRN Srbija, 14. 11. 2025.

487 [Jovanjica: Okrivljeni nisu izneli odbranu](#), BIRN Srbija, 25. 12. 2025.

488 [Jovanjica: BIA ne odgovara na zahteve suda](#), BIRN Srbija, 7. 4. 2026.

489 [Suđenje za ubistva u Grčkoj odloženo](#), Belivukov advokat podneo krivičnu prijavu protiv tužilaca i sudija, KRIK, 22. 1. 2026.

490 [„Skaj” dokazi na suđenju za ubistva u Grčkoj, advokati pokušavaju da ih ospore](#), KRIK, 17. 4. 2026.

491 [Bezuspešni pokušaji odbrane “balkanskog kartela” da odloži suđenje, nastavljeno izvođenje “skaj” poruka](#), N1, 11. 12. 2025.

492 [Uhapšeni članovi Balkanskog kartela, među njima i državljanin Srbije: Zaplenjeno pet miliona evra u akciji Evropola u Nemačkoj](#), N1, 10. 12. 2025.

Na suđenju kriminalnoj grupi „Vračarci”, optuženoj za tri ubistva i šest pokušaja ubistava, došlo je do burnih reakcija nakon što se u sudnici prvi put pojavio Strahinja Savić, izručen iz Crne Gore, koji se u odvojenom postupku vodi kao oštećeni zbog navodnog pokušaja trovanja u pritvoru. Sud je odbio zahtev odbrane da ga ispita kao oštećenog, što je izazvalo proteste optuženih i nove zahteve za razdvajanje postupka. U predmetu je obuhvaćeno ukupno 45 pripadnika grupe, od kojih je deo u bekstvu i njima se sudi u odsustvu, dok Savić negira krivicu i odbija da iznese odbranu.⁴⁹³ Istovremeno, nastavljene su i policijske akcije protiv pripadnika grupe. U Novom Sadu uhapšen je još jedan pripadnik, za kojim je bilo raspisano više poternica,⁴⁹⁴ dok je u Atini, posle višegodišnjeg skrivanja, uhapšen i istaknuti pripadnik „Vračaraca”, po međunarodnoj poternici Srbije. Njegovo hapšenje rezultat je saradnje srpske policije i grčkog FAST tima, a u toku je postupak izručenja Srbiji.⁴⁹⁵ U nastavku suđenja poseban fokus stavljen je na komunikaciju sa Skaj aplikacije, koju Tužilaštvo koristi kao ključni dokaz protiv optuženih. U sudnici se prvi put pojavio i Petar Jeftić, nedavno izručen iz Grčke, kome se do tada sudilo u odsustvu. Trenutni deo postupka odnosi se na pokušaj ubistva Miloša Nilovića, pripadnika „škaljarskog” klana, pri čemu su prikazane poruke koje, prema tvrdnjama Tužilaštva, otkrivaju detaljno planiranje atentata, uključujući nabavku oružja i organizaciju izvršilaca.⁴⁹⁶

Početak novembra 2025. godine nastavljeno je suđenje kriminalnoj grupi Veljka Belivuka, gde su predstavljeni novi dokazi tužilaštva, uključujući fotografije i izveštaje sa pretresa dva objekta – vikendice na Rudniku, koju je koristio jedan od optuženih, i kuće u Ritopeku, za koju se tvrdi da je služila za mučenje i ubistva žrtava. Posebno je istaknuta tajna prostorija u toj kući, u koju se ulazilo iz garaže, a u kojoj su pronađeni oružje, oprema i mašina za mlevenje mesa sa biološkim tragovima žrtava, što Tužilaštvo koristi kao ključni dokaz. S druge strane, odbrana je osporila zakonitost uviđaja i tvrdi da su dokazi kontaminirani ili podmetnuti.⁴⁹⁷ Članovi Belivukovog klana optuženi su za sedam ubistava, otmice, silovanje, mučenje, prodaju droge i nedozvoljeno držanje oružja. Suđenje Belivukovom klanu odloženo je zbog požara koji je izbio u zgradi Specijalnog suda u Beogradu sredinom januara 2026. godine.⁴⁹⁸

Suđenje Veljku Belivuku, Marku Miljkoviću i njihovim saradnicima za pranje novca obeležila su detaljna svedočenja okrivljenih saradnika, koji su ranije priznali učešće u kriminalnim aktivnostima klana. Oni su opisali unutrašnju strukturu grupe, navodeći da je Belivuk bio zadužen za distribuciju narkotika, dok je Miljković imao ključnu ulogu u organizaciji ubistava, ali je učestvovao i u trgovini drogom. Takođe su potvrdili tvrdnje Tužilaštva da je novac stečen kriminalom „pran” kroz kupovinu stanova i zemljišta, pri čemu su oni kao visokorangirani članovi učestvovali u tim poslovima. Njihova svedočenja dolaze na osnovu zaključenih sporazuma sa tužilaštvom, a dobili su blaže kazne u zamenu za otkrivanje detalja o delovanju klana.⁴⁹⁹ U nastavku ovog suđenja, svedočio je još jedan okrivljeni saradnik, koji je potvrdio navode prethodne dvojice okrivljenih saradnika oko načina funkcionisanja kriminalne grupe, odnosno kako je nezakonit novac prebačen u legalne tokove.⁵⁰⁰

493 Burno na suđenju „vračarcima”, N1, 27. 1. 2026.

494 MUP: U Novom Sadu uhapšen pripadnik Vračarskog klana za kojim je bilo raspisano više poternica (VIDEO), Insajder, 11. 2. 2026.

495 Nakon nekoliko godina skrivanja uhapšen „vračarac” u Atini po međunarodnoj poternici, N1, 2. 4. 2026.

496 Suđenje „vračarcima”: Optuženi Petar Jeftić izručen Srbiji, danas prvi put u sudnici, N1, 23. 4. 2026

497 Nastavljeno suđenje klanu Veljka Belivuka: Prikazane fotografije tajne prostorije kuće u Ritopeku, N1, 4. 11. 2026.

498 Zbog požara u zgradi Specijalnog suda odložena suđenja i Belivuku, Miljkoviću i Šariću, N1, 20. 1. 2026.

499 Saradnici na suđenju Belivuku i Miljkoviću: Veljko je bio glavni za drogu, Marka su više interesovala ubistva, N1, 19. 11. 2025.

500 Srđan Lalić: Belivuk i Miljković „zanatski se bavili organizovanim kriminalom”, N1, 5. 3. 2026.

PREPORUKE

- Predstavnicima izvršne vlasti moraju se uzdržati od izjava koje prejudiciraju tok istraga Tužilaštva za organizovani kriminal, jer na taj način direktno vrše politički pritisak na rad ovog tužilaštva. Visoki savet tužilaštva treba da reaguje na svaki ovakav istup, kao i na kampanje blaćenja i kriminalizacije koje se vode u provladinim medijima protiv pojedinih tužilaca.
- Istražni organi treba da budu proaktivni u svom radu i zainteresovani za otkrića istraživačkih novinara o mogućoj povezanosti političara i članova organizovanog kriminala.
- U Nacrtu zakona o unutrašnjim poslovima treba kreirati načine za bolju saradnju između policije i tužilaštva kako bi borba protiv organizovanog kriminala bila efikasnija.
- Umesto što se fokusira na pojedinačne slučajeve, Srbija treba da usvoji i primeni strateški pristup u borbi protiv organizovanog kriminala.
- Preterana upotreba sporazuma o priznanju krivice ugrožava razotkrivanje širih kriminalnih mreža, pa je potrebno balansirati njihovu primenu i intenzivirati suđenja u najsloženijim predmetima.
- Neophodno je razviti kapacitete policije da posebne istražne mere primenjuje nezavisno od službi bezbednosti, koje ne bi trebalo da učestvuju u krivičnim istragama. Monitoring centar sa tehničkom opremom za presretanje komunikacija trebalo bi da bude izmešten iz prostorija Bezbednosno-informativne agencije.
- Merljiva evidencija rezultata (policije, tužilaštva i suda) u borbi protiv organizovanog kriminala treba da bude javna kako bi zainteresovana javnost mogla da se informiše o uspešnosti njihovog rada.

5.4 SUZBIJANJE I BORBA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

U posmatranom periodu, borbu protiv trgovine ljudima u Srbiji obeležio je nastavak izraženog raskoraka između formalno sprovedenih aktivnosti države i stvarne zaštite žrtava. Iako su nadležne institucije isticale usvajanje Zakona o trgovini ljudima, sprovođenje Programa za borbu protiv trgovine ljudima i pojedine normativne pomake, kao što je izrada Nacrta Predloga izmene Krivičnog zakonika Republike Srbije u skladu sa Direktivom EU 2011 -36 o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti žrtava, iz dostupnih nalaza proizlazi da ključne institucije ostaju suštinski neaktivne, spore ili selektivno efikasne tamo gde je potrebna konkretna zaštita žrtava i procesuiranje odgovornih.

Ovaj jaz je dodatno potvrđen statističkim podacima: tokom 2025. godine zabeležene su 242 prijave sumnje na trgovinu ljudima, dok je formalno identifikovano 75 žrtava, što ukazuje na ozbiljne slabosti u sistemu identifikacije. Istovremeno, podaci ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima pokazuju da je evidentirano 3.958 poziva koji se odnose na 677 osoba, ali je identifikovano 53 žrtava, što dodatno produbljuje jaz između obima problema i institucionalnog odgovora. Sa druge strane, prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova primećeno je i smanjenje broja podnetih krivičnih prijava za krivično delo trgovine ljudima – sa 20 u 2024. godini, na 18 podnetih krivičnih prijava u 2025. godini.

Ministarstvo unutrašnjih poslova ne reaguje blagovremeno na prijave, ne izlazi dosledno na teren i u pojedinim slučajevima prebacuje teret postupanja na tužilaštvo, same žrtve i organizacije civilnog društva, dok tužilaštva često ne obezbeđuju obrazložene odluke niti pokazuju proaktivnost u kvalifikaciji i gonjenju složenih oblika eksploatacije, naročito radne eksploatacije stranih radnika. Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, iako formalno centralna institucija sistema, ne obezbeđuje dovoljan nivo transparentnosti u objavljivanju podataka o broju identifikovanih žrtava. Ministarstvo za rad istovremeno ne rešava dugotrajne i netransparentne postupke licenciranja specijalizovanih usluga, niti obezbeđuje održivo finansiranje podrške žrtvama, čime dodatno slabi sistem zaštite. U praksi to znači da država ostaje pasivna prema rastu radne eksploatacije, digitalnih oblika vrbovanja i ranjivosti stranih radnika i dece, dok najveći deo ranog prepoznavanja, podrške i pritiska na institucije i dalje nose organizacije civilnog društva koje i dalje funkcionišu u potpunosti bez podrške države. Ukupan utisak nije da sistem ne postoji, već da nema dovoljno volje, odgovornosti i institucionalne odlučnosti da se trgovina ljudima zaista suzbije.

5.4.1. Značajni događaji u oblasti trgovine ljudima

Tokom izveštajnog perioda oblast suzbijanja i borbe protiv trgovine ljudima obeležilo je nekoliko značajnih događaja – usvajanje Zakona o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti žrtava (Zakon o trgovini ljudima), izveštaj Ministarstva unutrašnjih poslova o sprovođenju Programa za borbu protiv trgovine ljudima (Program), ali i oslobađajuća presuda koja je doneta protiv braće Panić koji su 2024. godine optuženi za organizovanje lanca prostitucije i trgovinu ljudima.

Zakon o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti žrtava

Dana 23. 4. 2026. godine Narodna skupština Republike Srbija (Narodna skupština) usvojila je Zakon o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti žrtava⁵⁰¹. Obrazlažući Predlog Zakona u Narodnoj skupštini, ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić istakao je cilj ovog zakona uspostavljanje jedinstvenog i sveobuhvatnog sistema borbe protiv ovog krivičnog dela, da zakon treba da obuhvati čitav spektar mera – od identifikacije žrtava, preko njihove zaštite i podrške, do efikasnijeg institucionalnog odgovora. Naglašeno je da će Zakon doprineti boljoj koordinaciji nadležnih institucija i jasnijem definisanju njihovih uloga, uz istovremeno usklađivanje sa međunarodnim standardima. Naglasio je da ovaj Predlog Zakona dobio pozitivnu ocenu Evropske komisije i dodatno istakao ulogu udruženja građana u mehanizmu zaštite žrtava.⁵⁰² Iako je u svom obraćanju Narodnoj skupštini ministar Dačić naglašavao da ovaj Predlog Zakona nema sporna rešenja i da se oko njega „nisu lomila koplja”, ipak narodni poslanici iz opozicionih političkih stranaka podneli su Narodnoj skupštini veći broj amandmana na ovaj Predlog Zakona. Zanimljivo mali broj amandmana je usvojen – uglavnom oni koji se odnose na unapređenje proceduralne zaštite

501 „Službeni glasnik RS” br. 36/2026.

502 Politika, Dačić najavio nove propise: zakoni o oružju i unutrašnjim poslovima pred građanima, 16. april 2026. godine

žrtava, dok su suštinski amandmani, oni koji se odnose na veću pojačanu odgovornosti institucija, kao i jaču spoljnu kontrolu mehanizama zaštite – odbijeni.⁵⁰³

Usvajanje prvog Zakona o trgovini ljudima jeste korak napred u unapređenju i uspostavljanju normativnog okvira u ovoj oblasti, međutim, ipak se ne može zanemariti nekoliko okolnosti koje su pratile usvajanje ovog Zakona. Na prvom mestu je svakako netransparentna javna jaspava o Nacrtu ovog Zakona o čemu je koalicija prEUgovor detaljno izvestila u prethodnom Alarm izveštaju. Isto tako, važno je i podsetiti da je bilo predviđeno da ovaj zakon bude usvojen do juna 2025. godine, te je jasno da je ovaj rok probijen. Propuštanje tog roka, praćeno ubrzanom i suštinski manjkavom javnom raspravom, ukazuje na to da je prioritet vlasti bio formalno ispunjavanje obaveza i političko predstavljanje napretka pred Evropskom unijom, a ne obezbeđivanje inkluzivnog, transparentnog i kvalitetnog zakonodavnog procesa koji bi zaista odgovorio na složenost problema trgovine ljudima u Srbiji.

Izveštaj o sprovođenju Programa za borbu protiv trgovine ljudima za 2025. godinu

Izveštaj Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) o sprovođenju Programa za 2025. godinu⁵⁰⁴ ogoljava ključni problem sistema borbe protiv trgovine ljudima u Srbiji: kontinuirano insistiranje na formalnom napretku, uz izostanak stvarnih, merljivih rezultata u zaštiti žrtava i suzbijanju ovog krivičnog dela. Iza deklarativnog usklađivanja sa međunarodnim standardima i administrativnog „ispunjavanja zadataka” ne stoji proporcionalno unapređenje prakse.

Na normativnom planu, kao glavni rezultat ističe se izrada Nacrta zakona o o trgovini ljudima, koji je dobio pozitivno mišljenje Evropske komisije, kao i započeto usklađivanje Krivičnog zakonika sa Direktivom 2011/36. Međutim, ovi pomoci ostaju pre svega deklarativni i politički upotrebljivi, dok njihova stvarna vrednost u velikoj meri zavisi od implementacije koja, sudeći po ostatku izveštaja, izostaje ili je ozbiljno ograničena.

Zabrinjavaju rezultati u oblasti krivičnog gonjenja, koji ukazuju ne samo na stagnaciju već i na nazadovanje. Umesto da se povećava, broj krivičnih prijava za trgovinu ljudima opada (sa 20 u 2024. na 18 u 2025. godini)⁵⁰⁵, i ciljana vrednost od povećanja od 10% u odnosu na prethodnu godinu nije ostvarena.⁵⁰⁶ Od ukupno 18 prijava, 9 se odnosi na osnovni oblik dela (član 388 stav 1), 5 na slućajeve prema maloletnim licima (stav 3), 4 na dela izvršena od strane grupe ili kao kontinuirana aktivnost (stav 6), dok je svega 1 prijava kvalifikovana kao delo organizovane kriminalne grupe (stav 7). Istovremeno, u 2025. godini nisu evidentirana krivićna dela iz člana 389 Krivićnog zakonika, koji se odnosi na trgovinu maloletnim licima radi usvojenja. Međutim, dok broj krivićnih prijava iz godine u godinu opada, prema zvanićnim podacima Centra broj identifikovanih ųrtava raste. Tako je tokom 2024. godine identifikovana 71, a već naredne, 2025. godine 75 ųrtava.⁵⁰⁷ S druge strane, kapaciteti su formalno unaprećeni kroz povećanje broja specijalizovanih tuųilaca i sprovedene obuke. Oćigledno je da ulaganja u kapacitete ostaju površinska i ne dovode do stvarnih promena u otkrivanju i procesuiranju slućajeva, ųto ukazuje na duboko ukorenjene strukturne slabosti sistema.

U oblasti zaštite ųrtava, izveštaj pokućava da predstavi odrećene pomake, poput povećanog broja usluga i pravne podrćke, ali istovremeno prećutkuje ili relativizuje ključne neuspehe. Najindikativniji je da joć uvek nije uspostavljen specijalizovani smećtaja za mućkarce ųrtve trgovine ljudima, iako je to bilo jasno predvićeno planom. Dodatno, ćinjenica da se znaćajan deo usluga i dalje finansira iz donatorskih sredstava ili kroz rad organizacija civilnog drućtva jasno pokazuje da drųava ne obezbećuje odrųiv i institucionalizovan sistem podrćke.

503 Mišljenje Vlade Republike Srbije upućeno Narodnoj skupćtini na predloćene amandmane na Predloga Zakona o suzbijanju i sprećavanju trgovine ljudima i zaštite ųrtava.

504 Ibid.

505 Ministarstvo unutrašnjih poslova, [Podaci u vezi sa krivićnim delom trgovina ljudima izvrćenim tokom 2025. godine](#), februar 2026. godine

506 Mišljenje Vlade Republike Srbije upućeno Narodnoj skupćtini na predloćene amandmane na Predlog Zakona o suzbijanju i sprećavanju trgovine ljudima i zaštite ųrtava.

507 Centar za zaćtitu ųrtava trgovine ljudima, [Statistićki izveštaj za 2025. godinu](#), januar 2026. godine

Posebno zabrinjava činjenica da ključni javni sistemi, zdravstvo i obrazovanje, gotovo u potpunosti izostaju iz procesa preliminarne identifikacije. Izostanak prijava iz zdravstvenog sistema i zanemarljiv broj prijava iz sistema obrazovanja ne mogu se tumačiti drugačije nego kao pokazatelj da mehanizmi ranog prepoznavanja i upućivanja potencijalnih žrtava bilo domaćih ili stranih državljana u ovim sektorima faktički ne funkcionišu.⁵⁰⁸ Jedan od najozbiljnijih nalaza odnosi se na identifikaciju i prijavu stranih žrtava, gde izveštaj praktično potvrđuje postojanje sistemskih slabosti. Iako prema podacima MUP-a među oštećenim licima ima svega dva strana državljana, podaci Centra pokazuju da se 64% prijava odnosi upravo na strane državljanke, što potvrđuju i iskustva organizacija civilnog društva.

Iz perspektive organizacija civilnog društva, ovaj izveštaj ne pokazuje nedostatak aktivnosti, već nedostatak suštine. Fokus sistema očigledno je na kvantitativnim indikatorima – broju obuka, sastanaka i učesnika, dok ključni ishodi izostaju: nema značajnog povećanja broja identifikovanih žrtava, nema efikasnijeg krivičnog gonjenja što se ogleda u svega 18 podnetih krivičnih prijava, niti stabilnog sistema zaštite. Takav pristup ukazuje na administrativno „štikliranje” ispunjavanje obaveza, a ne na stvarnu borbu protiv trgovine ljudima.

Ovde je važno napomenuti još jednu činjenicu koja govori u prilog tvrdi kakav odnos imaju institucije prema organizacijama civilnog društva koje su članice radnih grupa. Naime, Nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima je za 22. aprila 2026. godine zakazao sastanak radne grupe za sprovođenje Programa za borbu protiv trgovine ljudima na kojem je izveštaj trebao formalno da bude usvojen, a zatim dostavljen Vladi Republike Srbije i Ministarstvu unutrašnjih poslova. Međutim, u poslednjem trenutku je sastanak otkazan jer je bila u toku skupštinska procedura rasprave o Predlogu Zakona o trgovini ljudima na kojoj je bilo neophodno prisustvo Nacionalnog koordinatora. Zakon je sutradan, 23. aprila 2026. godine usvojen u Narodnoj skupštini, a izveštaj o Programu za borbu protiv trgovine ljudima za 2025. godine nikada nije predstavljen i raspravljeno sa članicama radne grupe. Iz cele ove situacije stiče se utisak da su institucije koje su nadležne u ovoj oblasti sklone da pod parolom hitnosti zaobilaze procedure čime isključuju ključne aktere ove oblasti narušavajući princip transparentnosti i otvorenosti za konstruktivne kritike kako bi i izveštaji, ali i zakonodavni okviri bili kvalitetniji.

U celini, izveštaj potvrđuje zabrinjavajući obrazac: Srbija razvija strategije, akcione planove i nacрте zakona, ali njihova implementacija ostaje fragmentisana, nedovoljno finansirana i suštinski neefikasna. Najveći izazovi - slaba identifikacija žrtava, ograničeni dometi krivičnog gonjenja i odsustvo održivih sistemskih rešenja – ostaju nerešeni, što jasno ukazuje da je potreban radikalna zaokret ka stvarnim, a ne samo formalnim reformama.

Studija slučaja: Braća Panić oslobođena optužbi za trgovinu ljudima i posredovanje u vršenju prostitucije

Slučaj braće Panić predstavlja jedan od ilustrativnih primera ograničenja sistema krivičnog gonjenja trgovine ljudima u Srbiji, u pogledu dokazivanja eksploatacije i zaštite žrtava u postupku, posebno u politički osetljivim predmetima.

Kako su mediji izvestili, Više javno tužilaštvo u Beogradu preuzelo je od Trećeg osnovnog javnog tužilaštva predmet protiv braće Panić i još četiri lica i pokrenulo istragu protiv osumnjičenih za trgovinu ljudima i organizovanje lanca prostitucije na teritoriji glavnog grada i donelo je naredbu o sprovođenju istrage za krivična dela Trgovina ljudima u saizvršilaštvu i Posredovanje u vršenju prostitucije u saizvršilaštvu.⁵⁰⁹ Prema navodima optužnice, oni su zajedno sa drugim licima organizovali i kontrolisali pružanje seksualnih usluga, pri čemu su žene bile u odnosu zavisnosti, izložene kontroli kretanja, ekonomskom iskorišćavanju i različitim oblicima pritiska.

508 Atina, *Između strategije i stvarnosti: šta pokazuje zvanični Izveštaj o borbi protiv trgovine ljudima*, mart 2026. godine

509 Nova.rs, *Oglasilo se Više javno tužilaštvo o preuzimanju slučaja braće Panić: Organizovali prostituciju, pa nestali iz zemlje par sati pre hapšenja*, 02.03.2024. godine

Braća Panić su od februara 2024. godine bili u bekstvu kada je protiv njih pokrenuta i istraga zbog trgovine ljudima, ali i finansijska istraga jer su, kako se sumnja, od podvođenja devojaka zaradili ogromne svote novca. Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima je u decembru 2023. godine identifikovao dve potencijalne žrtve. Međutim, Centar je naknadno tužilaštvu dostavio novi izveštaj s podacima koji ne ukazuju na postojanje osnova sumnje da je ovo krivično delo izvršeno prema oštećenju.⁵¹⁰ Tokom suđenja, ključni deo dokaznog postupka odnosio se na iskaze oštećenih žena, kao i na utvrđivanje postojanja elemenata prinude, obmane ili zloupotrebe ranjivog položaja - što su osnovni elementi krivičnog dela trgovine ljudima.⁵¹¹

Međutim, uprkos inicijalno ozbiljnim optužbama, tužilaštvo je odustalo od dela optužnice koja se odnosi na trgovinu ljudima te su braća Panić ostala optužena za krivično delo posredovanje u vršenju prostitucije. Kao rezultat ovog postupka sud je doneo oslobađajuću presudu.⁵¹² Kao ključni razlozi za odustanak od gonjenja za krivično delo trgovine ljudima navode se nedostatak dovoljno čvrstih i konzistentnih dokaza koji bi nedvosmisleno potvrdili postojanje ovog dela, posebno u delu koji se odnosi na prinudu i eksploataciju. U pojedinim fazama postupka došlo je i do promena u iskazima svedokinja, što je dodatno oslabilo dokaznu konstrukciju tužilaštva. Sud je na kraju doneo oslobađajuću presudu.⁵¹³

Ovaj slučaj ukazuje na ključne izazove u procesuiranju trgovine ljudima u Srbiji: visok standard dokazivanja, zavisnost od iskaza žrtava koje su često pod pritiskom ili u strahu, kao i ograničenu sposobnost institucija da adekvatno prepoznaju i dokažu složene oblike eksploatacije. Kao takav, slučaj braće Panić ostaje relevantan primer jaza između formalnog krivičnog gonjenja i stvarne mogućnosti da se obezbede osuđujuće presude u predmetima potencijalne trgovine ljudima.

5.4.2. Trendovi u oblasti suzbijanja i borbe protiv trgovine ljudima

Digitalna dimenzija trgovine ljudima

ASTRIN izveštaj Digitalna dimenzija trgovine ljudima⁵¹⁴ jasno pokazuje da digitalne tehnologije više nisu samo pomoćno sredstvo, već centralni alat u gotovo svim fazama trgovine ljudima - od vrbovanja do kontrole i nakon eksploatacije. U analiziranom uzorku od 925 zapisa, u čak 123 slučaja identifikovani su elementi digitalnog nasilja ili eksploatacije, pri čemu je u 95% tih slučajeva digitalna komponenta bila direktno uključena. Internet i društvene mreže omogućavaju počiniocima lak pristup potencijalnim žrtvama, naročito kroz manipulativne metode poput „loverboy” pristupa, koji se javlja u više od polovine slučajeva, kao i kroz lažne oglase za posao – dominantan kanal u slučajevima radne eksploatacije. Digitalni alati se pritom ne koriste samo za regrutaciju, već i za kontinuirano nadgledanje, kontrolu i ucenu žrtava.

Analiza dodatno pokazuje da je digitalna dimenzija nasilja duboko ukorenjena u samoj dinamici eksploatacije, ali da je institucije i dalje nedovoljno prepoznaju. Naime, digitalno nasilje identifikovano je samo u približno jednoj četvrtini slučajeva institucionalnog postupanja. Posebno su pogođene maloletne devojčice, koje čine značajan deo žrtava u analiziranim slučajevima. Pri tome, proces vrbovanja često započinje kroz naizgled bezazlenu online komunikaciju, a zatim prerasta u seksualnu eksploataciju i digitalno zastrašivanje. U gotovo polovini slučajeva prisutni su i elementi digitalne ucene ili pretnji, što dodatno otežava izlazak iz situacije eksploatacije i produbljuje kontrolu nad žrtvama.

510 B92, Braća Panić optužena zbog posredovanja u vršenju prostitucije, 07.06.2024. godine

511 N1, Burleska sa 'kumićima' u glavnoj ulozi: Šta je sve čudno u slučaju braće Panić, 27.07.2024. godine

512 N1, Braća Panić oslobođena optužbi za prostituciju, 31.03.2026. godine

513 N1, Braća Panić – sve ucene i bliskost s vlastima: Kako im je prekvalifikovano krivično delo, 20.06.2024. godine

514 ASTRA, Digitalna dimenzija trgovine ljudima, Analiza slučajeva prijavljenih putem ASTRA SOS telefona za podršku žrtvama trgovine ljudima i Evropskog broja za nestalu decu 116000, 2025.

ASTRINA analiza prikazuje zabrinjavajuće podatke – da su u čak 123 slučaja (skoro 15% analiziranih zapisa) identifikovani elementi digitalnog nasilja ili eksploatacije, da je ono predstavlja način i sredstvo kako za samo vrbovanje tako i za kasniju ucenu i pritisak. Sa razvitkom tehnologije, kao i korišćenjem AI alata, ovaj problem će biti sve zastupljeni, i iz tog razloga institucije nadležne za ove slučajeve moraju imati proaktivniji pristup kako u razvijanju svojih znanja i veština u ovoj oblasti, kao i u kasnijem identifikovanju i procesuiranju.

Istraživačka priča 5 Ilegalan rad na gradilištima EXPO-a

Pojedini strani radnici na gradilištima EXPO-a i Nacionalnog stadiona bili su angažovani bez potrebnih dozvola, pokazuje istraživanje CINS-a⁵¹⁵ zasnovano na svedočenjima radnika, zapisnicima inspekcije rada i sudskim postupcima. Zbog sumnje da su angažovali radnike na crno, pokrenuti su postupci protiv firmi Antares Construction i beogradskog ogranka kineske kompanije PowerChina. Jedan radnik je rekao da nije znao da radi ilegalno jer mu je rečeno da je takozvani beli karton dovoljan dokaz legalnog angažmana, iako stručnjaci objašnjavaju da taj dokument nije radna dozvola. Stručnjaci upozoravaju da takav položaj radnike izlaže neisplaćenim zaradama, neplaćenom prekovremenom radu i drugim oblicima zloupotrebe. Problem dodatno komplikuje pitanje odgovornosti, jer ogranci stranih kompanija često nemaju jasno definisan pravni status.

Analiza zapošljavanja stranih radnika u Republici Srbiji

ASTRINA kvantitativna analiza poziva upućenih SOS telefonu⁵¹⁶ ukazuje na to da je sistem zapošljavanja stranih radnika u Srbiji formalno unapređen, ali i dalje suštinski nedovoljno regulisan u ključnim segmentima, posebno kada je reč o ulozi privatnih posrednika i agencija. Iako zakonodavni okvir prepoznaje agencije za zapošljavanje i uvodi novine poput jedinstvene dozvole za boravak i rad, u praksi se njihov rad svodi gotovo isključivo na regrutovanje radne snage, uz minimalan nadzor i bez jasnog razgraničenja između različitih modela posredovanja. Takva fragmentacija sistema omogućava zloupotrebe, uključujući paralelno delovanje više povezanih subjekata i izbegavanje regulatorne kontrole.

Podaci posebno ukazuju da uloga agencija u zapošljavanju stranaca nije adekvatno uređena, što stvara prostor za netransparentne i često eksploativne prakse. Regrutacija se često odvija putem neformalnih kanala, uz obmanjujuće oglase, pogrešno predstavljanje radnih uslova i visoke naknade koje radnici plaćaju pre dolaska u Srbiju, često se zadužujući u zemlji porekla. U velikom broju slučajeva dolazi do nepodudarnosti između ugovorenih i stvarnih poslova, dok su radnici često nedovoljno informisani o svojim pravima, izloženi pritiscima, pretnjama deportacijom i oduzimanju ličnih dokumenata.

Dodatni problem predstavlja nedostatak kontrole nad celokupnim lancem regrutacije, pri čemu poslodavci često nemaju uvid u način na koji su radnici angažovani niti proveravaju strane partnere, što dodatno povećava rizik od zloupotreba i trgovine ljudima. Posebno ranjivu tačku sistema predstavljaju agencije za privremeno zapošljavanje, koje faktički funkcionišu kao poslodavci, ali bez jasne regulacije u kontekstu zapošljavanja stranaca, što omogućava jednostrane promene uslova rada i dodatno produbljuje pravnu nesigurnost radnika. Podaci ukazuje na postojanje širokog spektra neregistrovanih i „kvazi” posrednika, uključujući konsultantske firme, advokate i online platforme, koji deluju van regulatornog okvira, bez odgovornosti i nadzora. Uprkos formalnim unapređenjima administrativnih procedura, poput uvođenja jedinstvene dozvole, u praksi i dalje postoje značajni izazovi, uključujući nepredvidivo trajanje postupaka, tehničke prepreke i nedostatak koordinacije između institucija, što dodatno otvara prostor za neformalne i nezakonite prakse.

U celini, praksa pokazuje da je Srbija liberalizovala pristup zapošljavanju stranih radnika bez paralelnog jačanja mehanizama kontrole i zaštite, što je dovelo do formiranja složenog sistema u kojem formalni, poluformalni i neformalni modeli zapošljavanja koegzistiraju, dok radnici često ostaju bez efikasne institucionalne zaštite.

515 Ivana Milosavljević. "Ilegalan rad na EXPO-u: Radnici na crno i bežanje sa gradilišta", CINS, mart 2026

516 ASTRA, ASTRA SOS telefon i direktna pomoć žrtvama trgovine ljudima za 2025. godinu, januar 2026.

Ilustrativni primer 1: Upućivanje identifikovane žrtve na samostalno preuzimanje ličnih dokumenata od eksploatatora (ASTRA ID 7580)

Slučaj filipinske radnice predstavlja ilustrativan primer sistemskih propusta u postupanju nadležnih institucija čak i nakon formalne identifikacije žrtve trgovine ljudima. Nakon smeštaja u Prihvatilište 1. 10. 2025. godine i sprovedenog identifikacionog razgovora 13. 10. 2025. pred Centrom za zaštitu žrtava trgovine ljudima, radnica je i formalno prepoznata kao žrtva. Uprkos tome, dalji institucionalni odgovor bio je spor, neusklađen i suštinski neadekvatan.

Već u ranoj fazi postupanja uočeni su ozbiljni nedostaci. Policija je 5. 11. 2025. sačinila službenu belešku bez neposrednog uzimanja izjave od žrtve, oslanjajući se isključivo na posredne informacije. Istovremeno, tužilaštvo se uključuje tek posredno, putem telefonskih konsultacija sa policijom, bez izdavanja konkretnih naloga i bez preduzimanja hitnih mera, iako se radi o krivičnom delu za koje postoji obaveza postupanja po službenoj dužnosti.

Ključni trenutak nastupa 12. 11. 2025. godine, kada se žrtva, u pratnji predstavnice ASTRA tima, obraća policiji sa zahtevom za povraćaj ličnih dokumenata koje drži eksploatator. Umesto da sama preduzme radnje u cilju njihovog pronalaženja i oduzimanja, policija zauzima restriktivan i formalistički stav, navodeći da, u odsustvu pokrenutog krivičnog postupka, može pružiti isključivo asistenciju. U praksi, to znači da se žrtva upućuje da lično ode na adresu eksploatatora, uz policijsku pratnju, i sama pokuša da preuzme svoj pasoš.

Ovakvo postupanje predstavlja suštinsko prebacivanje odgovornosti sa institucija na žrtvu i ogoljava nerazumevanje prirode krivičnog dela trgovine ljudima. Umesto proaktivnog delovanja, institucije se povlače iza formalnih izgovora, ostavljajući žrtvu da sama "rešava" situaciju u kojoj je već bila eksploatisana.

Dalji tok događaja dodatno potvrđuje neefikasnost ovakvog pristupa. Po dolasku na adresu eksploatatora, žrtvi i policiji nije otvoreno, te nije izvršen ulazak u stan, a informacije o tome gde se dokumenta nalaze ostaju neproverene i kontradiktorne (uključujući i tvrdnju da su kod advokata, koja se kasnije pokazala netačnom). Tek naknadnim angažovanjem pravne pomoći utvrđeno je da se pasoš zapravo nalazi kod državnih organa, najpre u Upravi za strance, a zatim u Upravi granične policije, gde je konačno preuzet tek 5. 12. 2025. godine, gotovo mesec dana nakon inicijalnog obraćanja policiji.

U ovakvim situacijama, adekvatan odgovor institucija morao bi da podrazumeva hitno i koordinisano postupanje: policija je dužna da odmah preduzme radnje radi pronalaženja i oduzimanja nezakonito zadržanih dokumenata i obezbeđivanja dokaza, bez oslanjanja na inicijativu žrtve; tužilaštvo mora aktivno da vodi postupak i izdaje jasne naloge; a Centar za zaštitu žrtava treba da obezbedi kontinuiranu podršku i zastupanje interesa žrtve. Ključni princip mora biti da žrtva nikada ne bude izložena direktnom kontaktu sa eksploatatorom, niti da snosi teret ostvarivanja sopstvenih prava.

U konkretnom slučaju, postupanje policije i tužilaštva bilo je ne samo neefikasno, već i suprotno osnovnim principima zaštite žrtava. Upućivanje identifikovane žrtve da sama, čak i uz pratnju policije, ode kod eksploatatora po svoja dokumenta predstavlja ozbiljno kršenje principa do no harm⁵¹⁷ i zaštite od retraumatizacije, jer je žrtva vraćena u kontakt sa osobama koje su je eksploatisale, izložena dodatnom psihološkom pritisku i potencijalnom riziku.

Radna eksploatacija – bez institucionalnog odgovora

U prethodnom ALARM izveštaju⁵¹⁸ ASTRA je ukazala na značajan porast prijave sumnje na trgovinu ljudima u svrhu radne eksploatacije, podnevši 30 prijava koje su obuhvatile 97 stranih radnika iz više zemalja, angažovanih u sektorima poput građevine i usluga. Radnici su bili suočeni sa teškim oblicima

517 Princip do no harm podrazumeva da se sve aktivnosti planiraju i sprovode na način koji ne ugrožava bezbednost, dostojanstvo i dobrobit žrtava ili drugih uključenih lica, uz poseban oprez da se izbegne dodatna trauma, stigmatizacija ili izlaganje riziku.

518 Jelena Pejić Nikić (ur.) [prEUgovor Alarm izveštaj o napretku Srbije u klasteru 1](#) – novembar 2025, prEUgovor, Beograd, 2025, str. 96-102

eksploatacije – od neregulisanog statusa, nehumanih uslova smeštaja i neisplaćenih zarada, do oduzimanja dokumenata i pretnji, dok su poslodavci ove prakse pravdali različitim nezakonitim izgovorima.

Istovremeno, ASTRA je zajedno sa UG Atina ukazala na ozbiljne sistemske propuste: izostanak adekvatne reakcije institucija, lošu koordinaciju i nedoslednu primenu procedura, uključujući kašnjenja u izlasku na teren i arbitrarnu identifikaciju žrtava. Posebno je bila zabrinjavajuća pasivnost policije i površno odlučivanje tužilaštva bez obrazloženja, što je dovelo do pravne nesigurnosti i uskraćivanja zaštite žrtvama. Nakon pritiska organizacija civilnog društva, nadležni su najavili određene korake za unapređenje koordinacije i prevencije, ali do danas nisu zabeleženi nikakvi pomoci koji bi ukazali na to da su nadležne institucije preuzele inicijativu u otkrivanju i procesuiranju ove vrste eksploatacije. Od najave da će se ovo pitanje otvoriti i preduzeti određeni koraci ka rešenju ovog problema je prošlo više od pola godine, a ni ASTRA ni UG Atina nemaju podatke da li je bilo šta urađeno kako bi se pitanje stranih radnika koji su žrtve trgovine ljudima rešilo. S obzirom na masovnost i rasprostranjenost ove prakse, koja će se samo još više intenzivirati s obzirom na nedostatak radne snage u Srbiji i neophodnosti angažovanja stranih radnika, ASTRA smatra da ne postoji volja institucija da se ovi slučajevi reše i odgovorni procesuiraju i adekvatno kazne.

Ilustrativni primer 2: Uzbunjivanje, deportacija i institucionalna reakcija – slučaj kineske radnice iz fabrike u Loznici (ASTRA ID 7644)

Slučaj kineske državljanke i njene majke iz fabrike u Loznici, koji je javnosti postao poznat nakon njenog svedočenja objavljenog na N1, predstavlja paradigmatičan primer kako sistem reaguje kada se eksploatacija razotkrije iznutra. Čerka je gotovo godinu i po dana radila bez regulisanog radnog statusa, koristeći turističku vizu, uz stalna obećanja poslodavca da će viza biti obezbeđena. Prema njenim navodima, radnici su organizovano upućivani da periodično napuštaju zemlju i ponovo ulaze kako bi formalno produžavali boravak – praksa koja ukazuje na sistemsko zaobilazanje zakona i potencijalno organizovanu eksploataciju. Njen javni istup nije bio samo individualni čin, već je otvorio pitanje šireg obrasca funkcionisanja radne snage u okviru velikih investicionih projekata.⁵¹⁹

Reakcija institucija usledila je gotovo trenutno, ali ne u pravcu zaštite potencijalne žrtve ili uzbunjivača, već kroz represivni aparat. Istog dana kada je svedočenje emitovano, policija je privela i ćerku i majku i pokrenula postupak prinudnog udaljenja sa teritorije Republike Srbije, uz istovremeno vođenje hitnog prekršajnog postupka zbog prekršaja propisanih Zakonom o strancima, i to zbog neispunjenja obaveze prijave boravišta u roku od 24 časa (tzv. „bela karta”), kao i zbog nezakonitog boravka usled prekoračenja dozvoljenog perioda boravka⁵²⁰. U tom postupku izrečene su novčane kazne u iznosu od 27.000 dinara za ćerku i 57.000 dinara za majku. Prema njihovom svedočenju, dokumenta su im data na potpis bez adekvatnog objašnjenja, uz prisustvo prevodioca povezanog sa kompanijom, a sud je izrekao novčane kazne bez stvarne mogućnosti odbrane. Kazne su morale biti plaćene odmah, pod pretnjom zatvora, nakon čega je, uprkos izvršenju obaveze, prinudno udaljenje sprovedeno bez odlaganja. Ovakva dinamika postupanja značajno odstupa od uobičajene prakse i ukazuje na selektivnu efikasnost sistema kada je u pitanju sankcionisanje ranjivih aktera.

Posebno zabrinjavaju navodi o postupanju policije, koji uključuju fizičko i verbalno nasilje, kao i razdvajanje majke i ćerke tokom postupka.⁵²¹ Prema njihovim iskazima, ćerka je bila izložena pritisku da potpiše dokumenta koja nije razumela, dok je majka kasnije takođe bila primorana na isto. Njih dve su potom razdvojene: ćerka je sprovedena do granice sa Bosnom i Hercegovinom, dok je majka prebačena u imigracioni centar. Deportacija je sprovedena ubrzano, bez pristupa pravnoj zaštiti i bez mogućnosti da daju izjave o potencijalnim krivičnim delima nadležnim organima, čime je faktički uklonjen ključni svedok iz zemlje.

519 N1, *Kineski radnici iz lozničke fabrike Mint potvrdili za N1 da rade na crno: Uzbunjivačica uhapšena i čeka je deportacija*, 26.02.2026. godine

520 Zakon o strancima („Službeni glasnik RS”, br. 24/2018, 31/2019 i 62/2023)

521 N1, *Svedočenje uzbunjivačice iz Mint-a: 'Srpske institucije štite kinesko rukovodstvo – policija tukla mene i ćerku, razdvojili nas, prevodilac gledao'*, 07.03.2026. godine

Ovaj slučaj razotkriva duboko problematičan obrazac: umesto da institucije prepoznaju i zaštite uzbunjivače, one koriste migracione mehanizme kao instrument brzog uklanjanja potencijalno „nepoželjnih” svedoka. Kombinacija nereagovanja na navode o eksploataciji, očigledne organizovanosti u lancu zapošljavanja i represivnog postupanja prema žrtvama ukazuje na sistem koji funkcioniše selektivno – efikasan kada treba sankcionisati radnice, ali pasivan kada treba istražiti poslodavca. Posledično, ovakav pristup ne samo da obeshrabruje druge radnike da prijave zloupotrebe, već direktno podriva vladavinu prava i kredibilitet institucionalnog sistema u zaštiti osnovnih ljudskih prava.

Isto tako, naročito zabrinjava izostanak informacije da li je nadležna inspekcija ispitala navode da se većina radnika nema regulasan status u skladu sa zakonom ili je u pitanju slučaj da se nadzor ne vrši u kineskim fabrikama.

Statistički izveštaj Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima

Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima (Centar) je nezavisna institucija socijalne zaštite osnovana Odlukom Vlade Srbije 2012. godine. Osnovna uloga Centra je da identifikuje žrtve trgovine ljudima, procenjuje njihove potrebe, pruža neposrednu podršku žrtvama i koordinira aktivnostima kako bi žrtva ostvarila svoja prava i prevazišla preživljeno iskustvo. Kako je navedeno u prethodnom prEUgovor Alarm izveštaju, Centar je prekinuo dobru praksu objavljivanja mesečne statistike broja identifikovanih žrtava trgovine ljudima, i tu praksu nije u izveštajnom periodu ponovo uspostavio.

Međutim, u međuvremenu je na svojoj internet stranici Centar objavio *Statistički izveštaj za 2025. godinu* koji ukazuje na nastavak rasta trgovine ljudima u Srbiji, uz rekordan broj prijava i sve izraženiju kompleksnost slučajeva. Tokom godine zabeležene su 242 prijave sumnje na trgovinu ljudima, što je više od 30% u odnosu na prethodnu godinu i gotovo duplo više nego 2021, dok je formalno identifikovano 75 žrtava, od kojih su 68% žene, a 41% deca. Najzastupljeniji oblici eksploatacije su radna (36%) i seksualna (35%), dok su u manjoj meri prisutni prinudni brakovi, prosjačenje i prinuda na vršenje krivičnih dela. Posebno se izdvaja rast slučajeva koji uključuju strane državljane, koji čine većinu prijava (64%), što ukazuje na snažnu povezanost trgovine ljudima sa radnim migracijama i eksploatacijom stranih radnika. Izveštaj takođe ukazuje na visoku ranjivost dece, naročito devojčica koje su najčešće žrtve seksualne eksploatacije, često u kontekstu porodičnog nasilja i disfunkcionalnih odnosa. U većini slučajeva eksploatatori su osobe poznate žrtvama, uključujući članove porodice, partnere ili poslodavce. Dodatno, digitalne tehnologije i društvene mreže imaju sve veću ulogu u vrbovanju i kontroli žrtava, prisutne u čak 67% slučajeva, što ukazuje na transformaciju obrazaca trgovine ljudima. Ukupni nalazi potvrđuju da trgovina ljudima u Srbiji postaje sve vidljiviji, raznovrsniji i transnacionalni fenomen, koji zahteva jačanje sistema rane identifikacije, prevencije i koordinisanog institucionalnog odgovora.⁵²²

Iz navedenog se može zaključiti da se nalazi ASTRE i Centra umnogome podudaraju – odnosno da su radna i seksualna eksploatacija skoro pa podjednako zastupljene, da je u porastu broj žrtava koji su strani državljani kao i da digitalne tehnologije i društvene mreže imaju sve veći uticaj ne samo u vrbovanju već i u kontroli samih žrtava.

Tokom 2025. godine u okviru višemilionskog projekta „EU podrška jačanju borbe protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima na Zapadnom Balkanu” (*EU4FAST*) koji finansiraju Evropska unija, Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj Nemačke, Ministarstvo unutrašnjih poslova Italije i Ministarstvo spoljnih poslova Kraljevine Holandije, a koji je počeo sa realizacijom 2023. godine, Beogradski centar za ljudska prava kao jedan od implementacionih partnera u okviru ovog velikog konzorcijuma, uputio je više od 40 lica Centru za zaštitu žrtava trgovine ljudima pod sumnjom da se radi o trgovini ljudima. Među upućenim slučajevima nisu identifikovane žrtve trgovine ljudima, ali je većina ostalih prepoznata kao žrtve prevare od strane poslodavca, zbog čega je obaveštena inspekcija rada.⁵²³

522 Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, *Statistički izveštaj za 2025. godinu*, 2025.

523 Beogradski Centar za ljudska prava, „POLICY PAPER Naučene lekcije i primeri dobre prakse tokom implementacije projekta: „Specijalizovana podrška (potencijalnim) žrtvama krijumčarenja migranata i trgovine ljudima i pravni putevi za ranjive grupe u Srbiji”, Strana 7

Tokom izveštajnog perioda Centar je objavio i izveštaj o materijalno-finansijskom poslovanju za 2025. godinu⁵²⁴, na osnovu kog se može zaključiti da se Centar i dalje finansira isključivo iz budžeta Republike Srbije, bez naznaka o dodatnim izvorima finansiranja, poput fondova Evropske unije, donatorskih sredstava ili projektne podrške.

Ukupan budžet opredeljen za Centar u 2025. godini iznosio je približno 50 miliona RSD (oko 425.000 EUR), raspodeljen na dve glavne budžetske linije: pružanje usluga socijalne zaštite (oko 42,7 miliona RSD) i podršku funkcionisanju ustanova socijalne zaštite (oko 8 miliona RSD).

Kao i prethodnih godina, najveći deo rashoda odnosi se na zarade i troškove zaposlenih. Samo za plate izdvojeno je više od 34 miliona RSD, što predstavlja ubedljivo najveći deo ukupnog budžeta. Dodatni troškovi po osnovu doprinosa i naknada zaposlenima dodatno povećavaju udeo sredstava namenjenih za troškove osoblja.

Nasuprot tome, relativno mali deo budžeta usmeren je na direktnu pomoć žrtvama. Rashodi vezani za funkcionisanje prihvatilišta, kao što su hrana (oko 309.000 RSD), voda, higijena i druge osnovne potrebe, ostaju skromni u poređenju sa ukupnom potrošnjom. Iako su određena sredstva opredeljena za pravne usluge (oko 480.000 RSD) i medicinske usluge (zabeleženi minimalni iznosi), ovi rashodi su i dalje ograničeni imajući u vidu mandat Centra i broj identifikovanih žrtava.

Istovremeno, primetan iznos sredstava – oko 476.000 RSD, utrošen je na kazne i penale po sudskim odlukama, bez detaljnijeg obrazloženja njihove prirode.

Ukupno posmatrano, finansijska struktura Centra u 2025. godini i dalje odražava model u kojem je većina resursa usmerena na zarade i operativno funkcionisanje, dok se samo mali deo izdvaja za direktnu, praktičnu podršku za 74 identifikovane žrtve u 2025. godini. Ovo otvara pitanja o adekvatnosti raspodele resursa u odnosu na osnovni mandat Centra, odnosno pružanje zaštite i podrške žrtvama trgovine ljudima.

Ilustrativni primer 3 – Koordinisana podrška žrtvi trgovine ljudima (ASTRA ID 7621)

Početakom 2026. godine zahvaljujući koordinisanoj i sveobuhvatnoj podršci ASTRE i Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima identifikovan je muškarac koji je bio žrtva trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije i prinude na činjena minornih krivičnih dela. Žrtva je bila izložena dugotrajnoj eksploataciji koja je uključivala rad bez adekvatne naknade, ograničenu slobodu kretanja i prinudu da učestvuje u vršenju krivičnih dela.

Nakon inicijalne prijave Centar je žrtvu formalno identifikovao kao žrtvu trgovine ljudima čime su aktivirani mehanizmi zaštite i pomoći.

Zahvaljujući koordinisanoj pomoći koju su pružile specijalizovane organizacije civilnog društva zajedno sa institucijom socijalne zaštite žrtvi je obezbeđena sveobuhvatna podrška: obezbeđen je smeštaj u sigurnom okruženju, hrana u sredstva za higijenu, logistička pomoć u preseljenju iz manjeg mesta u Beograd, psihosocijalnu podršku kao i ekonomsko osnaživanje. Rezultat ovakve podrške je da je žrtva pronašla novo zaposlenje i da ima stabilan izvor prihoda.

Iako je ova osoba izašla iz situacije trgovine, ipak senku na ovaj uspešan slučaj saradnje među različitim akterima u lancu pomoći podrške žrtvama trgovine ljudima baca činjenica da je policija do danas obavila samo informativni razgovor u svojstvu građana sa licima koje je žrtva označila kao eksploatatore bez preuzimanja daljih konkretnih koraka poput uzimanja zvanične izjave radi daljeg prosljeđivanja nadležnom tužilaštvu na postupanje.

Iako je koordinisana podrška Centra i specijalizovanih organizacija civilnog društva dovela do ekonomskog osnaživanja i osamostaljivanja klijenta izostala je prva stavka – pitanje bezbednosti koja predstavlja stalni kamen spoticanja za potpuni oporavak žrtve.

524 Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, [Izveštaj o materijalno-finansijskom poslovanju za 2025. godinu](#)

Obnova licence za ASTRA SOS telefon – postupak dug 32 meseca

U prethodnom prEUgovor Alarm izveštaju ukazano je na ozbiljne nepravilnosti u postupku obnove licence za pružanje usluge SOS telefona za žrtve trgovine ljudima, koji i nakon više od 32 meseca od podnošenja zahteva nije okončan, niti je licenca obnovljena, niti je zahtev formalno odbijen. Organizacija, koja već 25 godina koordinira jedini specijalizovani SOS telefon za žrtve trgovine ljudima u Srbiji, podnela je zahtev za obnovu licence pre isteka važeće dozvole 31. jula 2023. godine, ali je postupak od samog početka obeležen neefikasnošću, netransparentnošću i proizvoljnim postupanjem nadležnog organa.

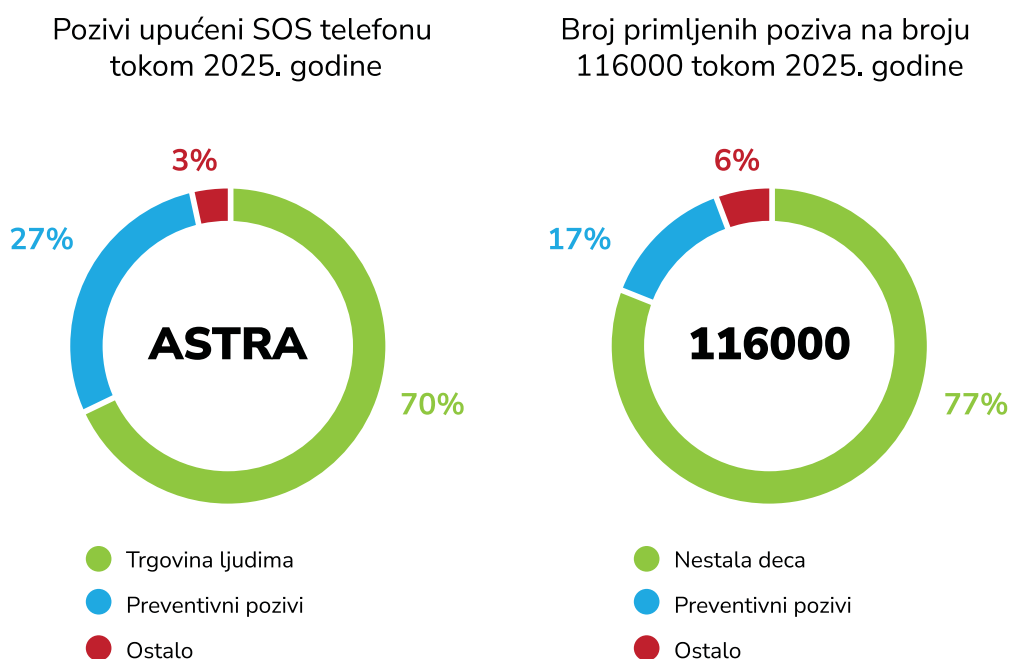
Kako je ASTRA već naglasila, komunikacija sa Odeljenjem za inspeksijski nadzor Ministarstva rada odvijala se uz višemesečna kašnjenja i bez jasnih procedura. Prvi odgovor usledio je tek šest meseci nakon podnošenja zahteva, a zatim je usledio niz ponovljenih i formalno neutemeljenih zahteva za dopunu dokumentacije, pre svega u vezi sa ugovorima o radu stručnih saradnica. U narednom periodu upućeno je čak devet dodatnih zahteva, isključivo usmenim putem, bez pisanog traga i bez pozivanja na relevantne propise. Uprkos tome, ASTRA je sve traženo uredno dostavljala, snoseći pritom značajne administrativne i finansijske troškove, bez ikakvog pokazatelja da se postupak približava okončanju.

Ovakvo postupanje, kako je ASTRA istakla, predstavlja ozbiljno kršenje principa zakonitosti, efikasnosti i pravne sigurnosti, ali i direktno ugrožava kontinuitet pružanja usluga podrške žrtvama trgovine ljudima. Produžavanje postupka iscrpljuje kapacitete organizacije koja već decenijama obavlja ovu delatnost bez systemske finansijske podrške države, oslanjajući se isključivo na donatorska sredstva. Time se ne ugrožava samo rad jedne organizacije, već i dostupnost ključne usluge zaštite za jednu od najranjivijih grupa u društvu.

5.4.3. Statistika ASTRA Tima za podršku žrtvama u 2025. godini

Podaci ASTRA SOS telefona za 2025. godinu ukazuju na ozbiljna porast rizika od trgovine ljudima u Srbiji, posebno u kontekstu radne eksploatacije i migracija, uz istovremeni pad efikasnosti institucionalnog odgovora. Tokom godine zabeleženo je 3.958 poziva koji se odnose na 677 osoba, pri čemu se čak 70% poziva direktno odnosi na trgovinu ljudima, a dodatnih 27% ima preventivno-edukativni karakter, što ukazuje na široko rasprostranjen rizik i potrebu za informacijama. U tom kontekstu, posebno je značajno da je tokom 2025. godine identifikovano 53 žrtve trgovine ljudima (23 žene i 30 muškaraca).

Grafikon 2 Pozivi upućeni ASTRA SOS telefonu i broju 116000 tokom 2025. godine

Po prvi put, većinu identifikovanih žrtava činili su muškarci (58%), uglavnom strani radnici, uz dominantnu radnu eksploataciju (72%), što potvrđuje sistemsku ranjivost migrantske populacije. Istovremeno, uprkos velikom broju prijavi i 84 upućena dopisa institucijama, izostaje adekvatan odgovor i povratne informacije nadležnih organa, što ukazuje na ozbiljne institucionalne propuste u identifikaciji, zaštiti i procesuiranju slučajeva. Ukupni podaci jasno ukazuju na rastuću kompleksnost trgovine ljudima, preopterećenost sistema podrške i hitnu potrebu za reformom institucionalnog odgovora, posebno u oblasti radne eksploatacije i zaštite migranata.⁵²⁵

Izveštaj o radu Evropskog broja za nestalu decu 116000 za 2025. godinu pokazuje da ova linija ostaje važan krizni servis podrške za decu, roditelje i staratelje, ali i da sistem zaštite dece u Srbiji i dalje ima ozbiljne koordinacione i preventivne slabosti. Tokom 2025. godine primljena su 704 poziva, od čega se 539 odnosilo na nestalu decu, 122 na preventivne informacije, a 43 na ostale upite, dok je ostvareno 415 kontakata sa decom i 289 sa odraslima.

U toku godine prijavljeno je 13 novih slučajeva nestanka, pri čemu su najčešći obrasci bili bežanje devojčica od kuće ili iz sistema socijalne zaštite, dok su zabeleženi i slučajevi roditeljske otmice, otmice od strane treće osobe i druge situacije nestanka; u većini slučajeva dete je pronađeno, ali su 3 potrage ostale aktivne. ASTRA je, pored prijema poziva, pružila i 365 pojedinačnih intervencija i oblika pomoći, uglavnom psihosocijalnu podršku, što potvrđuje da linija 116000 ne funkcioniše samo kao kanal za prijavu, već i kao ključna tačka podrške porodicama i deci u visoko stresnim situacijama. Istovremeno, kvalitativni nalazi ukazuju na porast digitalnih rizika, porodičnih konflikata i institucionalne nejasnoće, uključujući prebacivanje odgovornosti između policije i centara za socijalni rad, nedostatak jasnih procedura i veoma ograničene formalne povratne informacije institucija, što dodatno produbljuje osećaj nesigurnosti porodica i pokazuje potrebu za jačom međusektorskom koordinacijom, prevencijom i podrškom nakon pronalaska deteta.⁵²⁶

ASTRA je tokom 2025. godine Ministarstvu unutrašnjih poslova uputila ukupno 25 krivičnih prijavi i obaveštavanja na sumnju na postojanje krivičnog dela trgovine ljudima i srodnih dela. Do kraja izveštajnog perioda MUP je u tri slučaja obavestio ASTRU o preduzetim radnjama dok je za sve ostale prijave izostala bilo kakva povratna reakcija u cilju otkrivanja prijavljenih dela i učinilaca. Slična situacija je i sa Tužilaštvom, kojem je ASTRA uputila 10 prijavi i drugih dopisa, i nije dobila nijedan pisani odgovor.

PREPORUKE

- Ministarstvo unutrašnjih poslova treba hitno da uspostavi obavezu neposrednog i pravovremenog postupanja policijskih službenika po svim prijavama sumnje na trgovinu ljudima, naročito u slučajevima radne eksploatacije stranih radnika. Praksa neizlaska na teren, izostanka hitnih mera i prebacivanja odgovornosti na organizacije civilnog društva i potencijalne žrtve predstavlja ozbiljno kršenje zakonskih obaveza policije i direktno ugrožava bezbednost potencijalnih žrtava i organizacija civilnog društva. Isto tako, Ministarstvo unutrašnjih poslova treba hitno da prestane sa praksom upućivanja identifikovanih i potencijalnih žrtava na kontakt sa eksploatatorima radi preuzimanja ličnih dokumenata i zarada, već mora samo da preuzme radnje koje vode ka otkrivanju krivičnih dela i učinilaca, da obezbedi dokaze i zaštiti žrtve od dodatne retraumatizacije i rizika.
- Nadležna javna tužilaštva moraju obezbediti da odluke u predmetima trgovine ljudima i srodnih krivičnih dela budu zasnovane na potpunom utvrđivanju činjenica, neposrednom radu sa žrtvama i obrazloženim odlukama u skladu sa zakonom. Praksa brzog i paušalnog odbacivanja sumnji na trgovinu ljudima, bez razmatranja drugih mogućih krivičnih dela, mora biti prekinuta. Isto tako, Vrhovno javno tužilaštvo mora uspostaviti obavezna uputstva za postupanje tužilaca u slučajevima radne eksploatacije, sa posebnim fokusom na strane radnike, oduzimanje ličnih dokumenata, pretnje deportacijom, obmanjujuće regrutovanje i zloupotrebu zavisnog migracionog statusa. Bez takvih jasnih smernica, radna eksploatacija će i dalje ostajati van domašaja krivičnog gonjenja.
- Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja bi trebalo hitno da okonča netransparentne, dugotrajne i proizvoljne postupke licenciranja specijalizovanih usluga za žrtve

525 ASTRA, [ASTRA SOS telefon i direktna pomoć žrtvama trgovine ljudima za 2025. godinu](#), januar 2026.

526 ASTRA, [Izveštaj o radu evropskog broja za nestalu decu u Srbiji 116000 za 2025. godinu](#), januar 2026.

trgovine ljudima, uključujući SOS telefone i druge servise podrške. Država ne može istovremeno deklarativno isticati važnost zaštite žrtava i administrativnim iscrpljivanjem ugrožavati opstanak jedinih specijalizovanih usluga koje u praksi funkcionišu.

- Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije i Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima treba da uspostave održiv i funkcionalan sistem zaštite žrtava trgovine ljudima koji uključuje stabilno budžetsko finansiranje specijalizovanih usluga, razvoj adekvatnog smeštaja i podrške za muškarce žrtve, kao i poseban mehanizam zaštite stranih radnika, uz garantovan pristup pravnoj pomoći, prevodu i sigurnom boravku, kako bi se prevazišao postojeći jaz između formalnih politika i stvarne zaštite u praksi.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava za strance moraju odmah obustaviti praksu brzog udaljavanja stranih radnika iz zemlje u situacijama kada postoje ozbiljne indicije o eksploataciji, prisili ili trgovini ljudima. Deportacija potencijalnih žrtava i svedoka pre nego što daju iskaz i dobiju pristup zaštiti predstavlja težak institucionalni propust i direktno podriva krivične postupke.
- Ministarstvo rada, Inspektorat za rad i Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da uspostave pojačan i koordinisan nadzor nad poslodavcima, agencijama za zapošljavanje, agencijama za privremeno zapošljavanje i svim posrednicima uključenim u zapošljavanje stranih radnika. Posebno je neophodno sankcionisati zadržavanje pasoša, obmanjujuće oglase, naplatu nezakonitih naknada, lažno predstavljanje uslova rada i neformalno „iznajmljivanje” radnika drugim firmama.
- Ministarstvo rada, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo spoljne trgovine i nadležni organi za privredne registre i licence treba da uspostave jasan registar i efikasnu kontrolu svih posrednika koji učestvuju u regrutaciji stranih radnika, uključujući one koji trenutno deluju van regulatornog okvira. Tolerisanje kvazi-posrednika, konsultantskih firmi i drugih neregulisanih aktera direktno povećava rizik od trgovine ljudima.
- Ministarstvo zdravlja treba hitno da uspostavi funkcionalne mehanizme za rano prepoznavanje i prijavljivanje sumnji na trgovinu ljudima u zdravstvenom sistemu. Nulti ili gotovo nepostojeći doprinos zdravstvenih ustanova identifikaciji žrtava pokazuje da sistem ne funkcioniše, a ne da problem ne postoji.
- Ministarstvo prosvete mora uvesti obavezne procedure i kontinuirane obuke za zaposlene u obrazovnom sistemu radi ranog prepoznavanja dece i mladih u riziku od trgovine ljudima, posebno u kontekstu digitalnog vrbovanja, seksualne eksploatacije i porodičnog nasilja. Zanimljiv doprinos obrazovnog sistema identifikaciji žrtava predstavlja ozbiljan indikator institucionalne slepe tačke.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde i Vrhovno javno tužilaštvo bi trebalo da sistematski uključe digitalnu dimenziju trgovine ljudima u istrage, kvalifikaciju dela i prikupljanje dokaza. Digitalno vrbovanje, nadzor, ucena i kontrola više ne mogu biti tretirani kao sporedni elementi, već kao centralni deo savremenih obrazaca eksploatacije.
- Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima bi trebao ponovo da uspostavi praksu redovnog i javnog mesečnog objavljivanja statističkih podataka o prijavama, identifikaciji žrtava i trendovima u oblasti trgovine ljudima. Uskraćivanje ili neredovno objavljivanje podataka slabi javni nadzor, otežava analizu trendova i dodatno smanjuje poverenje u institucije.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova, Vrhovno javno tužilaštvo i Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima bi trebalo da uspostave merljive pokazatelje uspeha zasnovane na stvarnim ishodima, a ne na broju održanih sastanaka, obuka i kampanja. Sistem koji proizvodi izveštaje o aktivnostima, ali ne obezbeđuje veći broj identifikovanih žrtava, efikasnije istrage i bolju zaštitu, ne može se smatrati delotvornim.
- Nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima treba da obezbedi da sastanci sa institucijama i organizacijama civilnog društva ne ostanu na nivou političkih obećanja, već da budu praćeni jasnim rokovima, podelom odgovornosti i javno proverljivim izveštavanjem o tome šta je konkretno sprovedeno. U suprotnom, koordinacija ostaje formalna, a problemi koje organizacije na terenu prijavljuju ostaju nerešeni.
- Uspostaviti praksu finansiranja jedine dve organizacije koje se na teritoriji Srbije bave pitanjima trgovine ljudima skoro 30 godina i koje iz donatorskih sredstava pružaju veći deo podrške i pomoći žrtvama trgovine ljudima.

5.5. BORBA PROTIV TERORIZMA I NASILNOG EKSTREMIZMA

U izveštajnom periodu dodatno su potvrđeni nalazi istraživanja koje je BCBP sproveo prethodne godine, a koji jasno ukazuju na to da vladajuća partija u Srbiji funkcioniše kao antisistemski, nasilno-ekstremistički akter. Istovremeno, potvrđen je i već identifikovani obrazac njenog delovanja: inicijalni impuls za nasilje dolazi iz samog partijskog i državnog vrha, zatim se takvi narativi preuzimaju i intenziviraju kroz prorežimske medije, da bi na kraju bili operacionalizovani kroz organizovane akcije nasilnih lojalista na terenu. Strateški okvir za borbu protiv nasilnog ekstremizma i terorizma je gotov, ali i dalje nije usvojen.

Ekstremni govor mržnje partijskog vrha i nasilje prema neistomišljenicima

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić u više navrata je u javnim nastupima koristio izrazito oštru i stigmatizujuću retoriku prema studentskom pokretu, što je kulminiralo tokom predizbornog skupa u martu kada je studente uporedio sa ekstremnim istorijskim i savremenim režimima. Tako je Vučić studentski pokret izjednačio sa režimom Pola Pota u Kambodži i avganistanskim talibanima, dodatno obrazlažući ovu paralelu tvrdnjom da reč „talib” znači student.⁵²⁷ Na taj način, studenti su u njegovom diskursu predstavljeni kao potencijalno opasni i destruktivni akteri, što doprinosi njihovoj delegitimizaciji u javnom prostoru i podstiče negativnu percepciju njihovih zahteva i delovanja. Ministar informisanja, Boris Bratina izjavio je da studenti „nisu svesni da tamo ona policija ima pravo da ih bije i da ih ubije”.⁵²⁸

Ove poruke preuzimaju prorežimski mediji, dodatno ih ojačavaju i šire, umotavaju u različite teorije zavera, čime pripremaju teren da nasilje prema opozicionim pokretima i aktivistima bude opravdano i poželjno. Da ovo nije samo teorijska mogućnost već praksa najbolje pokazuju lokalni izbori u deset opština u Srbiji održanih krajem marta 2026. godine. Prema izveštajima profesionalnih medija i nezavisnih posmatračkih misija, izborni dan obeležili su brojni incidenti u kojima su grupe muškaraca, često organizovano i uz upotrebu palica, napadale građane i aktiviste opozicije – poput slučaja u Kuli gde su osobe bez registarskih oznaka izlazile iz vozila i fizički nasrtale na prisutne. U Aranđelovcu su zabeleženi i slučajevi maskiranih lica koja su se lažno predstavljala kao policija, dok su posmatrači i studenti bili meta napada, uključujući prebijanja i oduzimanje telefona. Organizacija CRTA takođe je registrovala intenzivno nasilje u više opština, uključujući Bor, Kulu i Bajinu Baštu, gde su fizički napadi i širenje straha obeležili izborni proces.⁵²⁹

U Boru su trojicu aktivista Ivana Bjelića, Aleksandra Kulića i Lazara Dinića do krvi prebili lojalisti. Pored toga, Dinića su pod pretnjom upotrebe sekire terali da uzvikuje „Aca predsednik”, a Ivana Bjelića, nazivali „ustašom”⁵³⁰ i „piculićem”,⁵³¹ dok su ga prebijali.⁵³² Aktivistkinja Zorica Popović je udarena nogom u stomak i priprećeno joj je ubistvom. Da se ne radi o spontanom nasilju, ukazuje činjenica da su, prema svedočenjima prebijenih, lojalisti instrukcije dobijali preko telefona.⁵³³ Tokom lokalnih izbora u Knjaževcu profesor Geografskog fakulteta Mikica Sibinović brutalno je pretučen, nakon čega ga je grupa napadača opkolila i fizički napala a od bolova nije mogao da stoji na nogama.⁵³⁴

527 „Vučić uporedio studente sa režimom Pola Pota u Kambodži i avganistanskim talibanima”, Nova, 13. 3. 2026.

528 „Ministar Bratina: Mladi nisu svesni da policija ima pravo da ih ubije”, Cenzolovka, 4. 4. 2026.

529 „Izborni dan obeležili nasilje i nepravilnosti: tabloidi videli samo nasilne 'blokade'”, Raskrikavanje, 30. 3. 2025.

530 Ustaše bile su hrvatski ultranacionalistički i fašistički pokret koji je tokom Drugog svetskog rata vladao u okviru Nezavisne Države Hrvatske i sprovodio progon i masovne zločine nad Srbima, Jevrejima, Romima i političkim protivnicima. Zbog te istorijske uloge, pojam „ustaša” nosi snažno značenje povezano sa ekstremizmom, nasiljem i zločinima. Zato je problematično nekoga tako nazivati, jer predstavlja tešku uvredu i stigmatizaciju koja podstiče mržnju.

531 Nazvati nekoga „piculić” je pogrdno jer se izraz oslanja na poreklo Tonina Picule (izvestilac Evropskog parlamenta za Srbiju) i koristi ga da osobu prikaže kao povezanu sa „neprijateljskom” stranom, s obzirom na to da su Hrvati u delu prorežimskih medija često predstavljeni kao neprijatelji Srbije. Time se politički neistomišljenici stigmatizuju i delegitimšu kroz nacionalnu pripadnost.

532 „Mere učtkivanja Lazara Dinića”, Radar, 2. 4. 2025.

533 Ibid.

534 „Profesor geografskog koji je pretučen na izborima u Knjaževcu: nisam mogao da stojim od bolova”, N1, 6. 4. 2025.

Ovakvi obrasci nasilja imali su jasnu funkciju zastrašivanja birača – stvaranjem atmosfere straha i nesigurnosti, građani su odvrćani od izlaska na izbore, a u pojedinim slučajevima praktično i onemogućeni da slobodno glasaju, čime je urušen integritet izbornog procesa.

ALARM: Batine i otmica opozicionog aktiviste

Opozicioni aktivista napadnut je nakon što je akcija deljenja nalepnica bila završena i kada su učesnici počeli da se razilaze, kada ga je presrela grupa nepoznatih muškaraca. Prema svedočenjima prisutnih, oni su ga potom fizički zlostavljali, ubacili u automobil bez registarskih oznaka i odvezli u nepoznatom pravcu. On je kasnije vraćen kući.⁵³⁵

Nastavljen je i trend spontanog nasilja lojalista prema neistomišljenicima ili pak koje su oni smatrali kao neprijatelje. Ovde je veoma ilustrativan slučaj iz Niša gde je zabeležen incident u kojem je student istorije, radeći privremeni posao očitavanja struje, bio izložen ozbiljnim pretnjama samo zbog svog identiteta studenta. Kada je objasnio da posao obavlja preko studentske zadruge, vlasnik kuće ga je povezao sa „studentima blokaderima”, nakon čega je situacija eskalirala – muškarac mu je prislonio pištolj uz vrat i pretio smrću, uz uvrede i optužbe da „studenti smetaju građanima”.⁵³⁶

Nisu svi incidenti ostali samo na pretnjama. Tako je u Beogradu zabeležen slučaj brutalnog nasilja u kojem je mladića napala grupa muškaraca koji su ispisivali grafite sa sloganima podrške vlasti. Incident se dogodio nakon što im se obratio zbog uništavanja prostora u naselju, nakon čega je situacija eskalirala – napadači su ga tukli metalnim palicama i pokušali da mu oduzmu telefon, dok je i njegova partnerka napadnuta kada je pokušala da ga zaštiti.⁵³⁷ Ovo su samo najkarakterističniji slučajevi koji najbolje pokazuju kako govor mržnje, koji dolazi sa vrha vlasti i širi se preko provladinih medija, utiče na širenje nasilja.

U javnom prostoru zabeležena je koordinisana kampanja masovnog ispisivanja grafita mržnje usmerenih protiv studenata i rektora Univerziteta u Beogradu Vladana Đokića, pri čemu su uvredljive poruke osvanule na brojnim lokacijama širom grada, uključujući stambene zgrade, javne površine, kao i obrazovne institucije poput škola i fakulteta. Grafiti su sadržali teške optužbe i uvrede (npr. „blokaderi teroristi” i „rektor ubica”) i predstavljali su deo šireg političkog pritiska i targetiranja akademske zajednice koja zauzima kritički stav prema vlastima. Imajući u vidu njihov veličinu, gustinu i rasprostranjenost, ovi akti su prouzrokovali i značajnu materijalnu štetu, svakako se mogu okarakterisati kao vandalizam.⁵³⁸

Lojalisti u crnom prete ubistvom

Nakon suđenja u Osnovnom sudu u Ubu, grupu od oko petnaest osoba povezanih sa Darkom Glišićem, ministrom za javna ulaganja i visokim funkcionerom SNS, sačekala je aktivistu Luku Jovanovića ispred zgrade suda, gde mu je kasnije jedan od njih prišao i uputio direktne pretnje smrću. Kako je Jovanović ispričao, presretnut je kod svog motora i upozoren da „prestane da se mangupira”, uz poruku da će ga „neko iseći” i da „ima i ko”, što, uz prisustvo većeg broja ljudi bliskih Glišiću, ukazuje na organizovan oblik zastrašivanja. Luka Jovanović je samu pretnju upućenu njemu uspeo da snimi, a snimak je ubrzo objavio i na taj način javno obelodanio ovaj slučaj.⁵³⁹

535 „Zbor Rakovica: Naš aktivista koji je napadnut i ubačen u automobil bez tablica vraćen kući, prevezen na VMA”, N1, 29. 4. 2026.

536 „Pištoljem na studenta u Nišu: čitao struju pa dobio cev na vrat i pretnje smrću”, Južne vesti, 15. 4. 2025.

537 „Mladić brutalno pretučen u Beogradu zbog grafita”, Nova, 26. 4. 2025.

538 „Kad će hapšenja zbog grafita “blokaderi ustaše” i “teroristi”, “rektor ubica”? Pogledajte najnoviji vandalizam na Novom Beogradu”, Nova, 24. 4. 2026.

539 „‘Iseckaće te neko, a ima i ko’: Glišićevi ljudi sačekali Luku ispred suda, pa mu pretili ubistvom. Poslušajte snimak VIDEO”, Nova, 28. 4. 2026.

Ekstremni desničari pod kontrolom vlasti

U javnosti se pojavio snimak na kome Pavle Bihali, vođa Levijatana i jedan od osnivača Partije srpskih nacionalista, opisuje svoju poziciju kao izrazito zavisnu i podređenu, navodeći da je „ucenjen” i da praktično nema izbor osim da bude poslušan prema vlasti. On sebe metaforički naziva „kerom”, objašnjavajući da mora da postupa po naređenjima kako bi izbegao zatvor, uz formulaciju da može da bira između „da bude ker ili da bude na robiji”. U istom kontekstu ističe da ne deluje samostalno, već „radi sve kako mu se kaže”, što ukazuje na odnos u kome izvršava zadatke po nalogu drugih, bez stvarne autonomije u odlučivanju.⁵⁴⁰ Ovo priznanje Pavla Bihalija potvrđuje samo da su pojedini ekstremni desničari pod direktnom kontrolom vlasti, što dalje pokazuje da se vlasti u Srbiji ne bore protiv ekstremne desnice već ih koriste za ostvarenje svojih interesa. Inače, Partiju srpskih nacionalista su osnovali Miša Vacić, predsednik organizacije „Srpska desnica”, Pavle Bihali, lider krajnje desničarske organizacije „Levijatan”, čiju je zabranu tražilo Više javno tužilaštvo, i Goran Davidović, neformalni lider zabranjene neonacističke organizacije „Nacionalni stroj”. Partija je nastala kao direktan odgovor na proteste i studentski pokret.⁵⁴¹

Strateški okvir gotov, ali nije usvojen

Program za sprečavanje i suzbijanje terorizma i svih oblika radikalizacije i nasilnog ekstremizma, zajedno sa pratećim Akcionim planom predviđenim Reformskom agendom, još uvek nisu usvojeni, iako je javna rasprava o ovim dokumentima formalno okončana 8. jula 2025. godine. Sam proces javne rasprave protekao je gotovo neprimetno, bez značajnijeg učešća stručne i šire javnosti, delom i zbog toga što je organizovan u periodu uskršnjih i prvomajskih praznika, a još više jer zainteresovana javnost nije bila obavestena o njenom održavanju. Dodatno, izostanak većeg broja komentara može se objasniti i sadržajem samog dokumenta, koji je formulisan prilično generički i ne identifikuje jasno ključne izazove i specifične oblike ekstremizma u Srbiji, niti otvara politički osetljiva pitanja. Iako vlasti u Srbiji svakodnevno studente i studentski pokret nazivaju ekstremistima i teroristima, u ovim dokumentima nema ni reči o tome. Možda je i to jedan od razloga zbog čega ovi dokumenti još uvek nisu usvojeni.

Finansijsko-obaveštajna služba nije uklonila štetu koju je prouzrokovala nezakonitom istragom organizacija građanskog društva, medija i pojedinaca

Uprava za sprečavanje pranja novca (srpska finansijsko-obaveštajna služba) zloupotrebila je svoj mandat i nadležnosti kako bi utišala glasove organizacija građanskog društva i medija, koji se kritički odnose prema aktuelnoj vlasti, tako što je u julu 2020. godine od banaka zatražila da joj dostave sve finansijske podatke o 37 organizacija građanskog društva/medija i 20 pojedinaca (slučaj „Lista”).⁵⁴² Da je Uprava zloupotrebila svoje nadležnosti i ovlašćenja, bilo je evidentno ne samo iz zaključaka glavnih (stručnih) organa u ovoj oblasti⁵⁴³ već i iz činjenice da je *Srpski telegraf*, tabloid blizak vladajućoj stranci, objavio (inače javnosti nedostupne) bankovne transakcije nekoliko organizacija kako bi one bile javno etiketirane kao izdajničke. Organizacije koje su se tada našle na meti podnele su kasnije krivične prijave protiv Uprave i glavnog urednika navedenog tabloida.⁵⁴⁴

Uprkos ovim činjenicama, finansijsko-obaveštajna služba i dalje odbija da objavi detaljan izveštaj o finansijskoj istrazi poslovanja 37 organizacija građanskog društva/medija i 20 pojedinaca, i da time, što bi javno priznala da one posluju u skladu sa Zakonom i obavestila poslovne banke u Srbiji o ovim saznanjima, popravi štetu koju je nanela ciljanim organizacijama i pojedincima.

540 „Mogu da budem ker ili da budem na robiji: Bihali potvrdio autentičnost snimka koji kruži mrežama”, N1, 14.12.2025.

541 Jelena Pejić Nikić (ur), „Izveštaj koalicije prEUgovor o napretku Srbije u Klasteru 1 – maj 2025”, PrEUgovor, Beograd, 2025, str. 144.

542 Za dodatne informacije o slučaju „Lista” videti: Jelena Pejić Nikić (ur.), PrEUgovor Alarm Izveštaj o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24 – maj 2021, Koalicija prEUgovor, Beograd, str. 27–26 i 101–103.

543 Specijalni izvestioci Saveta za ljudska prava Ujedinjenih nacija, Međunarodne radne grupe za finansijske mere u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma (FATF) i Komiteta eksperata za procenu mera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma (Moneyval).

544 „Organizacije građanskog društva podnele krivične prijave protiv Uprave za sprečavanje pranja novca i glavnog i odgovornog urednika Srpskog telegrafa”, Južne vesti, 25. 9. 2021.

Nova saznanja u slučaju „Spisak”: insajder svedoči o pritisku s vrha

Danijela Maletić, bivša pomoćnica direktora Uprave za sprečavanje pranja novca, izjavila je da je iza slučaja poznatog kao „spisak” stajao lično direktor Uprave Željko Radovanović, navodeći da ona i sektor analitike nisu bili upoznati sa tom aktivnošću. Maletić je takođe ukazala da je reč o jednom u nizu „tajnih” postupanja koje je sprovodio direktor mimo znanja dela rukovodstva i zaposlenih. Inače, Radovanović je prethodno radio u Bezbednosno-informativnoj agenciji.⁵⁴⁵

PREPORUKE

Institucije i zvaničnici Evropske unije treba da:

- Nedvosmisleno osude nasilno ekstremističko postupanje državnih i partijskih funkcionera u Srbiji.
- Jasno identifikuju vladajuću partiju u Srbiji kao najjačeg nasilno ekstremističkog aktera te da u skladu s tim prilagode politike i instrumente delovanja prema njoj.
- Uvedu ciljane sankcije glavnim protagonistima nasilnog ekstremizma u okviru vladajuće partije i njihovih finansijera. U porediv pristup prema odgovornim političarima u Republici Srpskoj dao je merljive rezultate u promeni njihovog postupanja u Bosni i Hercegovini.
- Insistiraju na usvajanju novih strateških dokumenata zasnovanih na realnoj proceni stanja nasilnog ekstremizma, sa jasno definisanim, merljivim i sprovodivim merama.
- Pruže jasnu i jaku podršku svim akterima u Srbiji koji se zalažu za stabilnost institucija koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava, poštovanje i zaštitu manjina.

545 Vuk Z. Cvijić, „Pretila mi je Tatjana Vukić, a šest dana kasnije dobila sam otkaz”, Radar, 19. 2. 2026.

O prEUgovoru

Koalicija prEUgovor je mreža organizacija civilnog društva osnovana radi praćenja politika koje se odnose na pregovore o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, sa posebnim naglaskom na poglavlja 23 i 24. Cilj prEUgovora je da pomogne da se proces pristupanja EU iskoristi za ostvarenje suštinskog napretka u daljoj demokratizaciji srpskog društva

Organizacije članice prEUgovora su:

Akcija protiv trgovine ljudima (ASTRA)
www.astra.rs

Autonomni ženski centar (AŽC)
www.womenngo.org.rs

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)
www.bezbednost.org

Centar za primenjene evropske studije (CPES)
www.cpes.org.rs

Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS)
www.cins.rs

Grupa 484
www.grupa484.org.rs

Transparentnost Srbija (TS)
www.transparentnost.org.rs

Glavni proizvod prEUgovora je [polugodišnji izveštaj](#) o napretku Srbije u Klasteru 1.

www.preugovor.org

prEUgovor

prEUgovor